

Ama-Cristina Popescu
Adrian Popescu

Ion Turnea
Simona Petronela Mițu

ÎN BĂTAIA PENIȚEI

Antologie de cultură, literatură și artă

GALAȚI
2016

**Ana-Cristina Popescu
Adrian Popescu**

**Ion Turnea
Simona Petronela Mîțu**

ÎN BĂTAIA PENIȚEI

Antologie de cultură, literatură și artă

**Editura OPANIS
2016**

**Ana-Cristina Popescu
Adrian Popescu**

**Ion Turnea
Simona Petronela Mîțu**

ÎN BĂTAIA PENIȚEI

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Ana-Cristina Popescu, Adrian Popescu, Ion Turnea,
Simona Petronela Mîțu**

ÎN BĂTAIA PENIȚEI - Galați 2016

ISBN 978-973-0-23156-4

Tipar executat la Tipografia **OPANIS**
Tel.: 0727837844; 0743901318
www.tipografiaopanis.ro

Tehnoredactare computerizată: Ana-Cristina Popescu

**25 % din cheltuielile pentru publicarea antologiei au fost
sponsorizate de Melania Rusu Caragioiu - Canada**

Copyright © 2016

**Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate
autorilor.**

ARGUMENT

Antologia „În bătaia peniței“ cuprinde materiale publicate în cele patru numere ale *Revistei on-line de cultură, literatură și artă* „În bătaia peniței“ și cele două suplimente ale acesteia din primul an al apariției ei, 2016.

La finalul fiecărui an calendaristic membrii fondatori ai revistei vor aduna cele mai reprezentative materiale publicate trimestrial într-o antologie.

Antologia are ca scop promovarea culturii, literaturii, artei, obiceiurilor și tradițiilor românești.

Autorii

Câteva date despre revista „În bătaia peniței“

Revistă de cultură, literatură și artă,

În bătaia peniței (Online) = ISSN 2501-1529

ISSN-L 2501-1529

Fondată la Caransebeș, de Ana-Cristina POPESCU, Adrian POPESCU,

Ion TURNEA și Simona Petronela MÎȚU.

Primul număr al revistei a apărut în ianuarie 2016.

Revista a fost publicată trimestrial.

Redacția:

Redactor-șef:

Ana-Cristina POPESCU

Redactor-șef adjunct :

Ion TURNEA

Secretar de redacție:

Simona Petronela MÎȚU

Redactor tehnic și artistic:

Adrian POPESCU

Redactori:

Petru ANDRAȘ, Valentin BUSUIOC,

Alexa Gavril BĂLE, Ana Caia,

Melania Rusu CARAGIOIU, Antuza

Valentina DĂRLEA, Romulus

FRÎNCU, Ana GHIAUR, Maria

IEVA, Ioana-Gerlinde LUNGU

GRASZL, Lucia Elena POPA,

Gabriela Dagmar PREDA, Manuela

DĂNESCU PROCOIAN, Simona

Gabriela ȚIRU, Andrușa R. VĂTUIU.

Redactori asociați:

Adrian CRĂNGANU, Romeo Ioan

ROȘIANU, Mariana STRUNGĂ,

Simion TODORESCU

Membrii în colectivul redacțional

Tinere condeie:

Valentina CRAMER, Dariana

DUNĂRINȚU, Florina DOICAN,

Andrada KESZEC.

Tehnoredactare: Ana-Cristina

POPESCU

Responsabilitatea privind conținutul

materialelor publicate în revista „În

bătaia peniței“ aparține strict

autorului care semnează textul.

Materialele se pot trimite la adresele:

Inbataiapeniței@yahoo.ro

Elzumina@yahoo.com

Adresa redacției:

str. 1 Decembrie, bl. 4, sc. A, ap. 18,

loc. Caransebeș, cod. 325400, jud.

Carăș Severin, România. Tel.

0766293724, 0736942924

www.inbataiapenitei.elzumina.ro

<http://blogul.elzumina.ro/>

www.elzumina.ro

**Ana-Cristina
POPESCU**

Lumina

**Cuvânt despre
apariția revistei *În
bătaia peniței***

Afară ploua
mărunt. Treceam
grăbită pe lângă
casele posomorâte cu
uși închise și priveam

bălțile ce se înfățișau înaintea pașilor mei. Un scârțâit prelung mi-a răpit o clipă mersul greoi. O ușă ruginită s-a deschis arătând în lumina diurnă chipul unei bătrâne. Ce repede a trecut timpul peste chipul umbrat de gânduri! Doar ochii aceia mari, ochii aceia pierduți în adâncurile ființei, vorbeau de cerul unei stele apuse. Albastrul lor, nefiresc însă, te purta departe. O teamă de a afla ce-i dincolo de poarta de azur mi-a cuprins ființa.

O ușă ruginită și ochii de azur ai bătrânei, întunericul și lumina, moartea și viața, colivia și teama de a pătrunde dincolo de graniță spre a te îmbăta cu ambrozia libertății, teama de albastru tipărită pe ușa mâncată de rugină m-au înconjurat ca-ntr-un cerc. Nu se poate, mi-am spus! Ușa ruginită și lacrimile norilor nu vor mai fi un obstacol spre a trece dincolo de portalul albastru ascuns în cei mai senini ochi.

Am ridicat privirea spre cer. Un nor supărat a făcut câteva plecăciuni spre dreapta și a eliberat un punct al văzduhului. O rază de lumină a săgetat calea deschisă de acesta. Am înțeles. Trebuie să fii precum lumina. Trebuie să pătrunzi dincolo de rugină porții și să alergi printre frunze și ierburi, printre flori și păsări, pe ape și pe uscat. Doar așa vei culege esența a ceea ce ești, un om, un univers în care sălășluiesc și munți, și ape, și păsări, și flori, și case, și orașe, și soare și ploii.

Am trecut dincolo de poarta ruginită, am pășit în lumea albastră a ochilor și am observat lumina unei stele, penița. Am prins coada de aur și am zgâriat o coală albă. O revistă și-a etalat petalele la începutul anului 2016. Da, ea e steaua ce aștepta să înmugurească și să crească. Am adunat *Evenimente, Poezie, Monografie, Tradiții, Istorie, Interviu, Proză, Eseu, Teatru, Critică literară, Publicistică, Personalități ale Banatului Montan, Literatură S.F, Religie, Apariții editoriale, Didactica, Tinere condeie* și le-am prelucrat „În bătaia peniței”. (www.inbataiapenitei.elzumin.ro, inbataiapenitei@yahoo.ro).

Ion TURNEA

Cuvintele sunt acele lumini de gând ce îți amestecă ființa într-un joc al eternității.

Gânduri despre apariția Revistei „În bătaia peniței”

Inițiativa apariției Revistei „În bătaia peniței” aduce multe laude celor care au pus prima piatră de temelie - ideea îndrăzneată. Colaboratorii și cititorii vor fi cei care prin cuvântul lor vor desăvârși acest frumos vis de a avea în Banat, în România, încă o frumoasă revistă bănățeană. **Melania Rusu CARAGIOIU**, România, Canada

La mulți ani, revistei noastre și cititorilor! Banatul, Timișoara, acest capăt de țară are o bogată istorie, cultură și activitate și va prezenta multe materiale inedite. **Melania Rusu CARAGIOIU**, România, Canada

Revista mulțumește pentru frumoasa primire! **Melania Rusu CARAGIOIU**, România, Canada

Salutară inițiativă care sperăm că va lumina spiritual cerul Caransebeșului! Mult succes și multe ediții bogate și elevate! Excelsior! **Raul CONSTANTINESCU** - Arad

Felicitări și viață lungă revistei În bătaia peniței ! **Stefan Stefan JURCA** Baia Mare

Felicitări pentru noua revistă culturală online! Să ajungeți la numărul 100! Vă urez materiale cât mai bune și cât mai mulți colaboratori de peste tot din lumea aceasta unde bate o inimă de român! Doamne, ajută, să fie într-un ceas bun! **Voichița VEREȘ** Cluj Napoca

Felicitări! Un conținut foarte bun!...Succes! **Valentin BUSUIOC**, București

Felicitări! Mulțumesc pentru răspuns găzduire! Câți mai multi cititori. Succes! **Maria IEVA** Timișoara

Felicitări! Este realizată foarte bine. Succes ! **Andrușa VATUIU** Orșova

Felicitari 1, abia aștept s-o devorez! **A.G.BÂLE**

Vă felicit pentru aceasta inițiativă! Am „răsfoit” în limita timpului câteva pagini și pot spune că îmi place revista dvs.Vă doresc mult succes și cât mai mulți cititori. - **Maria MARINESCU**

Se pare că sunt materiale grupate, cu o semnificație personală și fiecare, în funcție de starea de spirit, le dă o interpretare aparte. - **Victoria Pogorelai**

Evenimente

În bătaia penitei

Ana-Cristina POPESCU

Moment omagial

Pentru a ne aminti de scriitorul Mihai Eminescu nu e nevoie de un moment aniversar, e suficient să pătrundem în lumea tainică a codrului și să încercăm să-i înțelegem freacățul reînviind versurile eminesciene, e de ajuns să privim stelele și să gustăm o clipă frământările poetului, e ideal să călătorim pe unde mării ducând cu noi dorurile scriitorului, dar, fiindcă ne aflăm la început de an calendaristic, în 15 ianuarie, ziua când s-a ivit pe lume, în urmă cu 166 de ani poetul nepereche al românilor e o bucurie pentru fiecare dintre noi să-l omagiem.

Elevii Școlii Gimnaziale Nr. 3, Oțelu Roșu, au realizat un moment artistic în 15 ianuarie 2016, ivitându-i pe cei prezenți să pătrundă cu toții o clipă în lumea eminesciană, să alunge departe „vânturile, valurile“ ce izbesc omul la fiecare pas, să urce împreună spre steaua care a răsărit cândva vederii fiecăruia și ne-a lăsat moștenire nestemate literar-artistice, să se lase cuprinși de farmecul lacului unde odinioară poetul își chema iubita sau să încerce să descifreze miracolul „florii albastre“ pătrunzând jocul îndrăgostiților, pe urmă să retrăiască anii luminoși ai copilăriei prin glasul plin de vrajă al pădurii și să nu uite după cum frumos spune scriitorul Mircea Eliade că „Recitindu-l pe Eminescu ne reîntoarcem, ca într-un dulce somn, la noi acasă.“

Irina TURNEA

AȚIUNE UMANITARĂ - SEBIȘ - ARAD

În urma acțiunii umanitare din ziua de Florii, prin bunăvoința și generozitatea credincioșilor prezenți la Biserica Ortodoxă Sebiș 1, copiii au colectat suma de

3400 lei.

Acești bani vor fi depuși în contul colegului lor, David Creț, bolnav de cancer.

Vă mulțumim tuturor! Dumnezeu să vă răsplătească înzecit!

Ion TURNEA

Scriitori caransebeșeni la Timișoara

Sâmbătă, 06.02.2016, la Timișoara a avut loc *Întâlnirea literară* a membrilor Ligii Scriitorilor Timișoara Banat.

Moderatorul întâlnirii a fost președintele LSFTB, prof. Doina Drăgan, iar punctul central al acesteia a fost lansarea publicației *Anuarul Asociației „Liga Scriitorilor” Filiala Timișoara Banat*.

Prof. Doina Drăgan a făcut pentru început o scurtă incursiune amintind de apariția anualelor din 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 după care a menționat numele coordonatorilor anuarului din 2015 prof. Doina Drăgan, ing. Florin-Gheorghe Brie-Bonchiș, prep. univ. Andreia-Elena Lampinean-Ancuța și prof. Ana-Cristina Popescu și a prezentat capitolele acestuia.

Prefața anuarului a fost semnată ca de fiecare dată de Al. Florin Țene, președintele național al Ligii Scriitorilor Români și membru corespondent al Academiei Americane Române de Știință și Artă, iar argumentul volumului de prof. Doina Drăgan președinte LSFTB.

În capitolul I, capitol destinat conicilor literare, se regăsesc, în ordinea publicării cronicilor, scriitorii Al. Florin Țene, Mariana Strungă, Ana-Cristina Popescu, Doina Drăgan, Adrian Crânganu, Constantin Strungă, Andrușa R. Vătuiu, Iosif Kovacs, Daniel Luca, Antuza-Valentina Dârlea, Teodora Stanciu, Lucia Elena Popa, Ana Caia, Ion Turnea, Mariana Strungă, Ludmila Grama, Urfet Șachir, Mihai Leonte, Gabriela Dagmar Preda, Maria Ieva, unii în postura de critic literar, alții cu bucuria unei cărți prezentate.

Capitolul al II-lea menționează prezența unor membri ai LSFTB la simpozioane, comunicări, întâlniri ale altor asociații și concursuri. Andrușa Ion Vătuiu-Roauă a luat cuvântul prezentând pe scurt activitatea sa literară pe parcursul a douăzeci și cinci de ani.

Capitolul al III-lea a fost dedicat Zilei Limbii Române. Scriitorii Ana Ghiaur, Ana-Cristina Popescu, Mariana Strungă, au recitat poezii dedicate limbii române ce se regăsesc și în anuar.

Călătoriile de documentare și pelerinaje au fost relatate în capitolul al IV-lea. A luat cuvântul Andrușa R. Vătuiu și a prezentat volumul *Am ajuns în vai*.

În capitolul V au fost publicate poeziile ale membrilor filialei traduse în limbi de circulație internațională. Au recitat poeziile publicate în acest capitol Mariana Strungă, Ana Caia, Ioan Corneliu Iovuța.

Capitolul al VI-lea cuprinde noii membri ai filialei, Maria Ieva, care a și luat cuvântul.

În capitolul VII se regăsesc poeziile și eseurile despre Dunăre prezentate în

Evenimente

luna octombrie 2015 la Întâlnirea Literară a Filialei. Compozitoarea și scriitoarea Florica Bruțiu Baciuc a interpretat *Rapsodie Dunăreană*.

Ultimul capitol, capitolul VIII, a fost dedicat *Proiectului European „Gusturile Dunării pâine, vin și plante”*. A luat cuvântul Ana-Cristina Popescu prezentând volumul „Gustul pâinii”, autor Ana-Cristina Popescu. Tot Ana-Cristina Popescu în cadrul întâlnirii a prezentat și antologia Gabrielei Dagmar Preda „Lumea mea”, dar și revista de cultură, literatură și artă „În bătaia peniței” fondată la Cransebeș de către Ana-Cristina Popescu, Adrian Popescu, Ion Turnea și Simona Petronela Mîțu.

La finalul Întâlnirii Literare s-a făcut un scurt bilanț al realizărilor din 2015 și o fotografie de grup.

În bătaia peniței

Simona Petronela MÎȚU

Sub auspiciile lui Caragiale, concurs de teatru

Fiecare om joacă un rol în viață și cu toate acestea are nevoie de teatru. Teatrul este oglinda caricaturală a unei societăți. Teatrul te ajută să înțelegi mai bine imperfecțiunile și să fii mai

bun. Satirizarea defectelor, divertismentul, muzica, dansul, până și poezia, proza și desenul le întâlnim îmbinate în piesele de teatru. Teatrul face parte din viața omului după cum a mărturisit scriitorul Mihai Eminescu în „Glossă” „Privitor ca la teatru / Tu în lume sa te-nchipui / Joace unul si pe patru, / Totuși tu ghici-vei chipu-i, Si de plânge, de se cearta, Tu în colț petreci în tine / Și-nțelegi din a lor arta / Ce e rau si ce e bine.”

Concursul de teatru desfășurat la Școala Gimnazială Nr. 2 Steierdorf

Evenimente

În bătaia penitei

Anina a ajuns în acest an la ediția a II-a și s-a aflat sub auspiciile lui Caragiale.

Dacă privim în jur nu putem decât să constatăm că scriitorul Ion Luca Caragiale prin piesele sale de teatru este mereu actual. Prin urmare concursul de teatru din acest an s-a numit „Caragiale mereu actual“.

Pentru început elevii clasei a V-a au interpretat piesa „Vizita“ criticând defectoasa educație primită de unii copii.

Concursul de teatru a continuat cu piesa „Five o' clock“ Ceaiul de la ora 5, interpretată de elevii clasei a VI-a. Invidia, bârfa, îngâmfarea au fost criticate prin comportamentul doamnelor ce s-au întâlnit într-o zi de joi la un ceai.

Un moment de divertisment a fost adus în timpul concursului prin piesa „Bubico“ interpretată de elevii clasei a VII-a.

Elevii clasei a VIII-a au prezentat la finalul concursului de teatru două scene din piesa „O scrisoare pierdută“ surprinzând moravuri ale societății.

Pentru că Sărbătoarea Învierii Domnului stă să bată la ușa sufletului nostru, printre piesele de teatru înscrise în concurs, elevii au recitat și câte o poezie de

Marciana CORICI

„Școala altfel”, la Muzeul de Geografie Literară „Tiberiu Boșcaiu”

La Muzeul școlar de Geografie literară Tiberiu Boșcaiu, din cadrul Liceului Bănățean Oțelu Roșu, se desfășoară, în perioada 18-22 aprilie, un program special dedicat elevilor, în cadrul manifestării intitulate generic

„Școala altfel Să știi mai multe, să fii mai bun”. Acesta cuprinde concursuri, ateliere de creație, dezbateri pe teme precum „Personalități ale științei românești”, „Nevoia de istorie și literatură”, „Să protejăm natura și patrimoniul cultural”, sau „Stilul de viață sănătos”. Elevilor li se oferă posibilitatea de a-și îmbogăți cunoștințele, de a-și pune în valoare talentele, aptitudinile și creativitatea, prin activitățile la care sunt invitați să participe. În cursul săptămânii, cei interesați de frumos, cultură și cunoaștere au ocazia să viziteze muzeul.

Programul educațional are ca elemente de noutate, anul acesta, atelierele de creație pe tematică pascală, care constau în realizarea de icoane sau desene pictate pe sticlă, decorarea ouălor din lemn cu mărgelile, confecționarea din hârtie a felicitărilor sau ornamentelor de Paște, precum și acțiuni de

voluntariat.

La concursurile „Din frumusețile României” și „Drepturile omului”, au fost oferite două premii speciale „Tiberiu Boșcaiu”, de către prof. Angela Boșcaiu, soția fondatorului muzeului, Tiberiu Boșcaiu, în valoare totală de 400 de lei. Mulțumim pe această cale doamnei Angela Boșcaiu!

Marciana CORICI

Se împlinesc 91 de ani de la nașterea academicianului Nicolae Boșcaiu

Nicolae Boșcaiu, originar de pe plaiurile bănățene, este unul dintre cei mai importanți biologi români, membru al Academiei române.

S-a născut în localitatea Caransebeș, la 23 iulie 1925, într-o familie de intelectuali, care i-a insuflat dragostea pentru natura, cultură și frumos, mama învățătoare și tatăl profesor de limba franceză. Copilăria i-a fost împlinită de prezența celor doi frați gemeni ai săi, Tiberiu Boșcaiu, devenit profesor de limba și literatura română, fondatorul Muzeului de Geografie literară și Alexandru Boșcaiu, instructor de muzică. A urmat cursurile Liceului Traian Doda din Caransebeș și Facultatea de Științe Naturale a Universității din Cluj Napoca.

Din discuțiile purtate cu regretatul domn Alexandru Boșcaiu cu prilejul colaborării în vederea realizării unor activități culturale aniversare la muzeu și cu doamna Angela Boșcaiu, soția fondatorului muzeului, aflată zilele acestea în țară împreună cu nepoata sa, Raluca, am aflat între altele și despre o perioadă mai dificilă din viața domnului Nicolae Boșcaiu, legată de anii de detenție politică din perioada regimului comunist.

Surmontând dificultățile regimului cu perseverența cercetătorului pasionat de munca sa, domnul Nicolae Boșcaiu și-a încheiat studiile universitare obținând titlul de doctor în biologie în anul 1971, la Universitatea din Cluj-Napoca. Viața i-a adus și satisfacții ca un oarecare binemeritat echilibru la suferința pricinuită de încercările la care a fost supus de regimul comunist și greutățile îndurate în închisorile comuniste de la Gherla, Pitești sau Canalul Dunăre - Marea Neagră.

A ocupat mai multe funcții importante, dintre care amintim: membru titular al Academiei române, începând din anul 1991, membru al Asociației Internaționale de Fitosociologie, președinte al Asociației Române de Fitosociologie, cercetător științific la Subcomisia Monumentelor Naturii din cadrul filialei Cluj a Academiei Române.

A fost de asemenea redactor șef adjunct al revistei „Ocrotirea

Evenimente

În bătaia penitei

monumentelor naturii și a mediului înconjurător".

A desfășurat o bogată activitate de cercetare științifică în domenii diverse precum : istoria botanicii, floristică, taxonomie, fitogeografie și altele. A cutreierat Munții Banatului unde a cercetat flora și fauna.

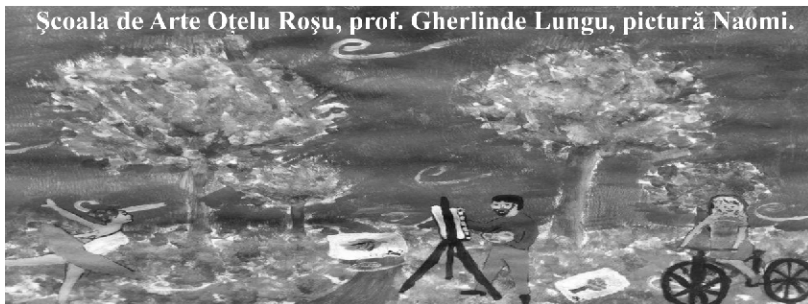
Este autor la peste 260 de lucrări, publicate în țară sau străinătate. O carte la care familia ține mult este „Flora și vegetația munților Tarcu, Godeanu și Cernei”, lucrarea de doctorat, un studiu ce cuprinde 481 de pagini și munca de aproximativ 20 de ani de cercetare a autorului. Pe exemplarul care se află în sânul familiei (apărut în anul 1971) este scrisă dedicația: „, Iubiților mei Părinți cu desăvârșită recunoștință, Nicu". Lucrarea a fost distinsă cu premiul „, Emanoil Teodorescu" al Academiei Române. O culegere de cercetare este „,Pădurea și poporul român (Cluj, 1987) ce reunește lucrările prezentate la simpozioanele din anii 1983, 1984, 1985, organizate de subcomisiile pentru ocrotirea monumentelor naturii și Om - biosferă, din cadrul filialei Cluj Napoca a Academiei Române (redactare: Ștefan Pascu, secretar de redacție : Nicolae Boșcaiu). Volumul ce se află în prezent în posesia doamnei Mariana Boscaiu are înscrisă următoarea dedicație : „, Pentru Sandu și Mariana , plăcută amintire, cu toată dragostea, Nicu". Este coautor alături de Alexandru Borza la volumul „, Introducere în studiul covorului vegetal".

Într- o perioadă a vieții a lucrat și ca muzeograf principal la Muzeul din Lugoj.

A participat la primele sesiuni ale Despărțământului Astra Otelu- Rosu- înființat de fondatorul muzeului de Geografie literară, unde a vorbit despre „,Turismul si ocrotirea naturii" și „,Parcurile naționale din Japonia".

A fost declarat cetățean de onoare al orașelor Caransebeș și Cluj, iar post-mortem al orașului Pitești. A fost distins cu titlul de Doctor Honoris Causa al Universității Camerino din Italia.

Reprezentant al științei, domnul Nicolae Boșcaiu, s-a stins din viață la Cluj Napoca, la data de 22 octombrie 2008.

Adrian CRÂNGANU

Caransebeșul i-a luat Reșiței titlul de „Orașul cu poeți”. Pentru o zi...

Aula „1 Decembrie 1918” a Primăriei Caransebeș s-a dovedit neîncăpătoare sâmbătă, 20 februarie, când, sub genericul „Poezia vie”, iubitorii de cultură au fost răsfățați cu un adevărat regal artistic organizat de Primăria municipiului, Casa de Cultură „George Suru” și Asociația Culturală „Direcția 9” din București.

La manifestare au luat parte membrii cenaclurilor „Virgil Birou” din Anina, „Sorin Titel” din Caransebeș, „Anotimpuri” din Lugoj, „Semenicul” din Reșița și „Direcția 9” din Capitală, alături de primarul Marcel Vela, vicepreședintele Consiliului Județean Caraș-Severin, Ilie Iova, și de city-managerul Nicolae Borcean, în sală luând loc zeci de iubitori de poezie, scriitori, cadre didactice și reprezentanți ai administrației locale. Invitat de onoare la această sărbătoare a poeziei a fost Cornel Ungureanu, președintele Filialei Timișoara a Uniunii Scriitorilor din România, care s-a născut la Zăguzeni și a învățat, în tinerețe, la Liceul „Traian Doda”.

„Ceea ce se întâmplă azi, aici, este un eveniment aparte, un eveniment care, sculptat în timp, va rămâne în memoria noastră, a tuturor, ca o zi specială. Vă doresc să vă hrăniți, azi, sufletul și spiritul, și să fie această zi un început de tradiție, astfel încât, periodic, înaintea de intrarea în Postul Mare, să ne întâlnim și să marcăm și evenimente care sunt într-adevăr speciale”, a spus primarul Marcel Vela, după care i-a înmănat profesoarei Eleonora Bunea Diploma de „Cetățean de Onoare al municipiului Caransebeș”.

Cornel Ungureanu a vorbit despre scriitorii pe care i-a dat, de-al lungul timpului, orașul de pe malurile Timișului și Sebeșului, amintindu-l pe Horia Pătrașcu, cel care a scris cea mai frumoasă năvelă a literaturii române, a cărei acțiune se desfășoară la Caransebeș, istorisind o întâmplare din anii 1961-1962, pe când era operator la Casa de Cultură, după această năvelă făcându-se celebrul film „Reconstituirea”. „Există un șir întreg de autori de care ne-am

despărțit. Petru Vintilă a scris cărți frumoase despre Caransebeș, dar probabil că cel mai mare dintre prozatorii pe care i-a cuprins Banatul, Sorin Titel, trebuie și el așezat în viitorul Muzeu al literaturii caransebeșene, care va lua naștere curând. Tot aici l-aș aminti și pe George Suru, care a plecat primul dintre noi...”, a spus Cornel Ungureanu.

Prezentarea cenaclurilor participante la acest festival de poezie a început cu gruparea „Virgil Birou”, de la Anina, făcută de Mihai Chiper. A citit din creația proprie poetul Ion Rășinaru, membru al cenaclului înființat în anul 1958.

Constantin Brătescu a deschis „evoluția” Cenaclului „Sorin Titel” din Caransebeș, cunoscutul istoric citind câteva poeme din creația proprie, după care Iosif Caraiman și-a lansat volumul de versuri „Ultima gară”. Primul care a vorbit despre carte a fost Cornel Ungureanu, care a spus că Iosif Caraiman scrie o poezie testamentară. Ilie Chelaru, scriitor și redactor-șef al revistei „Orient latin” și directorul Editurii „Eubee” din Timișoara, a afirmat despre volumul lui Iosif Caraiman, căruia i-a și editat câteva cărți, că este rezultatul noii încercări din viața sa. „Iosif Caraiman este un poet nefericit, un poet al nefericirilor. Viața și scrisul lui sunt dramatice. Rar l-am văzut zâmbind, rar l-am văzut zâmbind în scris. El, pe undeva, este o oglindă a noastră. Ca poet, zic eu că pentru literatura batică Iosif Caraiman este un clasic în viață. Cunoscându-l de atâta timp, citindu-i poezia, știindu-i biografia, aș încheia spunând că «Je suis Iosif Caraiman»”, a adăugat Ilie Chelaru.

Consătean cu Iosif Caraiman, primarul Marcel Vela a vorbit și el despre poetul care s-a născut și a trăit o vreme în comuna Armeniș. „Eu am auzit de Iosif Caraiman de când eram copil. În 1953, când existau partizani în Munții Banatului, se povestea foarte mult de Caraiman. De-a lungul anilor, n-am avut ocazia să mă întâlnesc cu Iosif Caraiman. În primul meu mandat de primar, la muzeu s-a lansat o carte și el a recitat o poezie. După eveniment am vorbit cu el și am aflat că de când a plecat din Feneș la Timișoara a trecut prin tot felul de experiențe și încercări, fiindcă, cel puțin până în 1989, a purtat asupra lui această cruce pe care a trebuit s-o ducă de a fi fiul celui care a condus lupta de rezistență din Munții Banatului. Fiind dator față de Ion Caraiman, față de bunica mea și față de Banatul de Munte, și aflând că e șomer, i-am propus să vină la Caransebeș, la Casa de Cultură, și să înființeze un cenaclu literar în care să învețe copiii de aici frumosul și literatura, să-i aducă aproape de pană, de literă. A venit împreună cu soția. L-am rugat să meargă și să vorbească cu cei care au luptat alături de tatăl său, să consemneze, să rămână într-o carte ceea ce s-a întâmplat acolo. Împreună cu Ion Gheorghesu a întreprins o cercetare și a fost coautor la volumul «Nu tulburați liniștea codrilor mei», o lucrare extraordinară. Ca să înțelegeți prin ce au trecut oamenii în acea perioadă, aici, în Banatul de Munte, am să vă povestesc cum a ajuns să vorbească cu Vela Nistor, zis Palcu, de 84 de ani, din Armeniș, despre evenimentele acelea.

Bătrânul Palcu, după ce a discutat cu Iosif Caraiman știu asta de la familie , a fost atât de fericit că a vorbit cu băiatul lui Ion Caraiman, încât i-a spus soției sale «de-acum pot să mor». Dimineața l-au găsit mort... Iosif Caraiman nu este doar un poet. Iosif Caraiman este istorie”, a spus, vizibil emoționat, Marcel Vela.

„Această «Ultimă gară» este, de fapt, ultima iubire a lui Iosif Caraiman. El așa crede, că e ultima lui iubire, și a pus-o pe seama gării, fiindcă doar acolo se întâmplă despărțirile, acolo sunt batiștele albe, udate și stoarse de lacrimi într-o gară... Acolo se fac despărțirile mai ușor, fiindcă unul pleacă”, a spus Ioan Cojocariu, directorul Casei de Cultură „George Suru”.

Tot din partea cenaclului caransebeșean a recitat o poezie din creația proprie elevul Dan Cardaș, care, apoi, a interpretat câteva piese folk împreună cu colega sa Ioana Vasilică, ambii făcând parte dintr-un cerc de teatru care activează în municipiu.

Ioan Oprișor, cel care conduce destinele Cenaclului „Anotimpuri” din Lugoj, și-a prezentat ultima carte, „Fereastra care nu mă știe”, după care Mircea Anghel, Ioan Panait, Gheorghe Oniga, Adriana Weimer și Remus Valeriu Giorgioni, membri ai grupării literare, au recitat din creațiile proprii, iar Vasile Gondoci a încheiat partea care le-a revenit „vecinilor” din Timiș cu un miniconcert de muzică folk.

Conducătorul Cenaclului „Semenicul” din Reșița, scriitorul, ziaristul, criticul și editorul Gheorghe Jurma, a făcut o prezentare succintă a grupării pe care o conduce de mai bine de trei decenii, insistând asupra faptului că, în ultimul timp, sintagma „Cetatea de foc”, atribuită multă vreme municipiului de pe Bârzava, a fost înlocuită cu o alta, care câștigă tot mai mult teren „Orașul cu poeți”. Reșițenii au venit cu cea mai numeroasă delegație, citind din propriile poeme Iacob Roman, Costel Stancu, Ion Moșteoru și Costel Simedrea. Nicolae Sârbu, și el reșițean, și-a lansat volumul „O căsnicie infernală”, despre care Gheorghe Jurma a spus că este o carte mai neobișnuită, având în vedere că în cadrul manifestării au fost prezentate volume de poezie, lucrarea lui Nicolae Sârbu fiind una de interviuri.

Ultimul dintre cenaclurile prezente sâmbătă la Caransebeș, „Direcția 9” din București, a lansat cinci cărți: „Târziu, dar neînsurat” de Marius Dumitrescu, „Profetul popular” de Adrian Suciuc, „Nimeni, nimic, niciodată” autor Ciprian Chirvasiu, „Ciocolată cu lămâie” de Valeriu D.G. Barbu, și „Infrarouge” de George G. Asztalos. Manifestarea s-a încheiat cu recitalul folkistului Raul Cârstea.

De la Primăria municipiului, participanții s-au deplasat apoi la Casa de Cultură „George Suru”, unde, în Sala de cenaclu, a avut loc o prezentare de reviste literare, urmată de o dezbatere având ca subiect presa literară.

Ana-Cristina POPESCU

**Activități educative și extrașcolare
„Să știi mai multe, să fii mai bun!“
la Școala Gimnazială Nr. 3 Oțelu Roșu**

În perioada 18-22 aprilie 2016, la Școala Gimnazială Nr. 3 din localitatea Oțelu Roșu, s-au desfășurat activități educative și extrașcolare în care au fost implicați toți elevii și cadrele didactice. Obiectivele activităților au vizat descoperirea și punerea în valoare a abilităților fiecărui elev.

Fiecare zi a adus cu ea ceva nou. Elevii și-au putut arăta talentul, iscusința și totodată au descoperit noutatea, utilul, frumusețea lucrului bine făcut.

Împărțiți pe ateliere de lucru, elevii de gimnaziu, sub genericul „Mâini dibace“, au confecționat obiecte de Paște pe care le-au prezentat la Expoziția cu vânzare.

Programul cultural-artistic ajuns la a IV-a ediție „Elevii au talent“ a demonstrat și în acest an că fiecare copil e unic și are foarte multe de dăruit celor din jur.

Concursurile pe teme rutiere, de eseuri, desene, biciclete au arătat priceperea elevilor și s-au finalizat cu diferite premii. Premii au primit și elevii care au participat la concursul de cultură generală „Cine știe câștigă“, campionatul de fotbal sau concursul de șah.

Nu au lipsit din program nici activități menite să arate elevilor că viața este cel mai important dar al omului, acțiune ISU, întâlnire cu reprezentanții poliției locale „Prevenirea accidentelor rutiere“, dar și cele prin care elevii au fost îndemnați să protejeze mediul înconjurător.

Atât elevii din clasele gimnaziale, cât și cei din clasele I-IV, au putut viziona filme. Cei mai mici au făcut o călătorie în lumea poveștilor, în timp ce elevii mai mari s-au întâlnit cu literatura științifico-fantastică prin intermediul filmului sau cu personajele lui Caragiale.

Plimbările în aer liber, vizita la Muzeul de Geografie Literară din localitate, la Biblioteca Orășenească, la medicul stomatolog, concursuri precum Micii

bucătări, Jocurile copilăriei, plantarea semințelor ecologizarea și teatrul de păpuși au făcut programul micuților din clasele I-IV de neuitat.

Săptămâna „Să știi mai multe, să fii mai bun“ aduce în fiecare an bucurie pe chipul elevilor prin noutatea ei.

Prof. Botiș MIRCEA/ Pr. Botiș RADU

CULTURĂ ȘI SPIRITUALITATE LA ULMENI-MARAMUREȘ

De la sfârșitul antichității, pe parcursul evului mediu și până în a doua jumătate a secolului XIX-lea, învățământul și școala erau strâns legate de biserică, primii învățători fiind de fapt preoții. Cum era și normal, cărțile tipărite în spațiul românesc și, implicit în zona noastră, au fost de factură religioasă. Astfel, parohia Ulmeni-Țicău este prima din zonă în care apare carte tipărită în limba română. „Cartea românească de învățătură Duminicile de peste an și la praznice împărătești și la sfinții mari”, a mitropolitului Varlaam, tipărită la Iași, în 1643, este cartea la care făceam referire mai sus.

Într-o conscripție școlară din anul 1700 se menționează o întreagă rețea de școli sătești pe teritoriul fostului comitat Sătmar, printre care și localități ce aparțineau de plasa Baia Mare, între ele fiind amintită școala din localitatea Țicău, cu vechime de un an, avându-l ca învățător pe Gabriel Pop, de confesiune greco-catolică. A fost prima școală atestată documentar pe teritoriul comunei. Învățământul în limba română va lua avânt în Transilvania în special după intrarea în vigoare a celebrei “Ratio educationis” (1777) a Mariei Tereza, o reformă ce avea să pună în valoare perioada monarhiei luminate a împărătesei austriece. De altfel, dominația habsburgică în Transilvania avea să se arate net superioară, prin consecințele ei, autorității țariste sau otomane care s-au exercitat asupra Moldovei sau Țării Românești.

În prima jumătate a secolului al XIX-lea se organizează învățământul românesc pe lângă biserici, în locuințele cantorilor, care ocupau și funcțiile de învățători, fiind plătiți de către părinții copiilor. Printre primii cantori-învățători sunt amintiți Sas Vasile și Cupcea Alexandru; numărul elevilor varia între 15-20, la nivelul localității. Într-o altă conscripție școlară din anul 1867, se amintește existența unei școli din lemn, cu un efectiv de 50 de copii, fiind amintit și învățătorul, fără ca numele acestuia să fie precizat. Se știe astăzi foarte sigur că este vorba de școala confesională greco-catolică, aceasta având o singură sală de clasă. Pentru a-și exprima acordul în legătură cu beneficiile morale ale învățământului confesional, locuitorii români de confesiune greco-catolică din Ulmeni, au trimis o declarație în acest sens episcopului din Gherla, prin protopopul Noțigului, Vasile Gheție. Școala confesională a funcționat la Ulmeni până în anul 1912.

Cel mai vechi învățător român din localitatea Ulmeni a fost Cristea Gheorghe ; tatăl său, Mihai Cristea, a fost preot până în anul 1840. În anul imediat următor revoluției de la 1848, Gheorghe Cristea a fost înlocuit în funcția de învățător de un anume Șoimu, om cu mai multă pregătire, primul rămânând cantor bisericesc în Ulmeni. Din anul 1875, treburile școlii locale au fost preluate de către învățătorul Vasile Sas, fiu de țăran vrednici și înstăriți

din Ulmeni, care urmas cursurile școlii normale la Vlădicia din Gherla. Concomitent, timp de 2 zile pe săptămână, acesta a fost învățător și în satul Ticău. Cu efective destul de reduse funcționează școala și în anul 1886-25 de copii, când este atestat un alt învățător, pe nume Vasile Moldovan, cantor fiind la biserică, fostul învățător, Vasile Sas, până în anul 1899. De la dascăl, copiii învățau, pe lângă carte, altoitul pomilor, stupăritul, cioplitul, împletitul, ș.a. Sala în care se realiza instrucția și educația elevilor se muta de multe ori, de la un țăran creștin la altul, în căutarea unor condiții mai bune. Așa s-a întâmpat, de exemplu, în timpul învățătorului Vasile Sas, când din lipsă de spațiu școlar, corespunzător, acesta aduna copiii în propria casă. Încălzitul singurei săli de clasă se realiza prin contribuție individuală, fiecare copil aducând lemne de acasă. Curățenia era, de asemenea, realizată de către elevi, iar întreținerea, de către locuitorii satului. Învățătorul era zilnic invitat să ia masa la părinții copiilor, deoarece nu avea salariu de stat. Serbările școlare erau interzise, singura zi festivă fiind atunci când se dădea examenul școlar, în fața părintelui protopop.

Legea Appony din anul 1908 va avea efecte dezastruoase pentru învățământul în limba română; acesta va fi interzis, tot tineretul școlar fiind obligat să învețe în limba maghiară. Acest lucru se întâmplă și în Ulmeni, în anul 1912, elevii trebuind să renunțe la învățământul în limba română, trecând la cel în limba maghiară. Sigur, această lege nu urmărea altceva decât deznaționalizarea elementului românesc din Ardeal. Alți învățători care și-au desfășurat activitatea în această perioadă tulbură, au fost Ioan Mateșan, Costan Păcurar, ș.a.

După realizarea istoricului act de la 1 Decembrie 1918 va fi reluat învățământul în limba română. În anul 1919 se construiește o școală cu o sală de clasă și, alături de aceasta, locuința dascălului. Este pentru prima dată când sunt menționate în activitate două cadre didactice, Ștefan Șuteu și Alexandru Boitor, ce aveau de îndrumat un număr de 50 de copii. Tot în această perioadă a luat ființă o grădiniță de copii, care avea ca educatoare, pe Luiza Covaciu, fiica primarului la aceea dată. Acestea sunt primele cadre didactice care apar cu retribuție plătită de stat.

Între anii 1921-1922, a fost construită o școală nouă din cărămidă și piatră, acoperită cu țiglă, ce avea o sală mare de curs, în care încăpeau până la 100 de copii, și o locuință pentru învățător, acesta fiind Ștefan Setiel, originar din satul Tohat. În anii următori ai perioadei interbelice, atunci când la conducerea Ministerului Învățământului s-a aflat Dr. Constantin Angelescu, numărul școlilor a crescut simțitor; se poate vorbi de o explozie a rețelei școlare, în contextul în care, covârșitoarea majoritate a românilor (peste 80%), erau neștiutori de carte. În perioada ministeriatului său (1922-1926), au fost construite nu numai școli gimnaziale, ci și școli normale, care să pregătească învățători. A fost o perioadă de emulație culturală, guvernarea liberală a lui Ion

I. C. (Ionel) Brătianu încercând să mai recupereze din handicapul temporal în care se găsea societatea românească.

În cursul anului 1938, s-a mai construit încă o sală mare de clasă, pentru ca în anul următor, 1939, zestrea școlii să se îmbogățească cu încă 3 săli de clasă.

În perioada dominației horthyste (1940-1944), școala românească a fost închisă, redeschiderea ei realizându-se la 20 Noiembrie 1944, toți copiii români înscriindu-se la școală.

În anul 1927, s-a construit la Mânău, pe locul vechii școli de lemn, o clădire nouă, cu două săli de clasă și locuință pentru cadrele didactice; este vorba despre cele 3 cadre didactice retribuite de către stat.

În satul Vica, învățământul pe lângă biserică se organizează în anul 1858. În perioada 1924-1925, a fost construită școala care avea 27 de elevi, iar ca învățătoare, pe Bud Mărioara. Din anul 2009, o nouă școală a fost dată în folosință.

În satul Tohat, se construiește pe locul vechii școli de lemn, în anul 1938; actualul local de școli a avut la început o sală de clasă și o locuință pentru singurul învățător care predă la toate clasele.

În satul Țicău nu a existat un local propriu pentru școală până în anul 1945, când prin exproprierea moșierului Peciș Sigismund, castelul acestuia a fost transformat în unitate de învățământ. Multă vreme, această locație a reprezentat sediul pentru școala din localitate. Pentru populația de etnie rromă, s-a construit cu fonduri europene, școală și grădiniță.

În perioada dominației Horthyste (1940-1944) în școlile din Ulmeni, Mânău și Arduzel, a fost introdus samavolnic, învățământul în limba maghiară, semn că se dorea continuarea procesului de maghiarizare, început după 1908, prin legea Appony, proces întrerupt în anul 1918. Anul 1960 aduce generalizarea învățământului obligatoriu de 8 ani, concomitent cu creșterea bazei materiale alocate învățământului. În toate localitățile mari mari ale comunei, s-au construit localuri noi de școală, s-au extins spațiile existente. Astfel, la Chelnița, în anii 1960-1961, a fost construită clădirea școlii actuale, cu 4 săli de clasă și două săli pentru învățământul preșcolar. Tot în aceea perioadă, se extind localurile școlilor din Mânău, Arduzel, Someș Uileac, cu câte două săli de clasă, asigurându-se și o mai bună dotare a unităților cu material didactic și mobilier școlar.

În penultima decadă a secolului al XX-lea funcționau în comună un număr de 12 unități școlare: școala cu clasele I-X, la Ulmeni, 6 unități cu clasele I-VIII, 5 unități cu clasele I-IV și 10 unități preșcolare. Totodată, la școala de centru, existau 2 ateliere școlare, unul de lăcătușerie și altul de croitorie, în care se desfășura practica productivă de către elevii claselor a IX-a și a X-a.

Baza materială a școlilor de pe cuprinsul comunei Ulmeni, în anul 1985, a fost estimată la 5.158.178 lei, din care clădiri în valoare de 4.099.902 lei, mașini, utilaje și instalații de lucru pentru dotarea celor două ateliere, în

valoare de 89.964 lei iar pentru dotarea laboratoarelor de Chimie, Fizică și Biologie, a cabinetelor de specialitate, au fost procurate aparate și instalații de măsură, control și reglare, în valoare de 73.250 lei, la care se mai adaugă materialul didactic confecționat de către cadrele didactice sau cel procurat prin autodotare.

În anul școlar 1985-1986, populația școlară a comunei a ajuns la 1752 elevi și preșcolari, aceștia fiind instruiți și educați de un număr de 91 cadre didactice, toate calificate, majoritatea având gradele didactice II sau I. Această explozie de natalitate se datorează faptului că, la unitățile economice de pe teritoriul comunei activa multă populație tânără, din comună sau chiar din satele învecinate, populație care s-a stabilit definitiv în Ulmeni. De altfel, blocurile de locuințe au fost construite în totalitate în perioada comunistă.

Concomitent cu extinderea rețelei de învățământ și cu generalizarea învățământului de 10 clase, s-a dezvoltat și activitatea de culturalizare a maselor sătești. Acest lucru s-a realizat cu mare succes în cadrul Căminului Cultural, construit în anul 1933, la inițiativa colonelului doctor Florian Ulmeanu, fiu al comunei, stabilit în București.

Născut la Ulmeni, la 3 noiembrie 1903, doctor docent Florian Ulmeanu, a fost unul din fondatorii și animatorii Facultății de Medicină sportivă din București. Lucrările sale de specialitate au fost recunoscute și elogiate în țară și în străinătate, fiind premiate în 1936 de Academia de Medicină a Franței, iar în 1970, de Federația de medicină a sportului din Italia. Patriot înflăcărat și neobosit animator cultural în cadrul Societății Culturale ASTRA, Florian Ulmeanu reunește tineretul din comună și din împrejurimi creând o societate culturală intitulată "Tinerimea din Ulmeni și din jur", înființând în mai multe sate, biblioteci și înzestrând cu material didactic demonstrativ mai multe școli primare.

În anul 1931, datorită intervențiilor făcute de către doctorul Florian Covaciu-Ulmeanu, Societatea ASTRA din Zalău, a construit monumentul poetului Petre Dulfu, la Tohat. În cadrul unei ședințe de mai mare amploare a Societății "Tinerimea", ținută în anul 1933, s-a luat decizia construirii unui monument în centrul comunei, dedicat celor care s-au jertfit în timpul primului război mondial. Fără a avea sprijinul efectiv al autorităților, în anul 1933, Societatea "Tinerimea" construiește actualul Cămin Cultural, cunoscut sub numele de "Casa Națională", al cărui președinte a fost dr. Ion Covaciu.

Legătura aproape indisolubilă a Societății Tinerimea cu Societatea ASTRA, s-a consolidat prin alegerea în anul 1936, ca președinte de onoare, a Elenei Pop de Băsești Hossu-Longin, neobosită activistă a societății ASTRA. Sub directsa coordonare au fost organizate mai multe manifestări cultural-educative în centrul de comună, la care au participat și oameni din satele din împrejurimi.

Începând din anul 1946, același Florian Ulmeanu inițiază un program

pentru înființarea unei școli pentru sătence cu profil de îndrumătoare sanitare, o țesătorie, o secție pentru colectarea și uscarea plantelor medicinale, cursuri sanitare, de bibliotecar, de cooperatie, etc.

La inițiativa sa, în vara anului 1973 s-a organizat reușita întâlnire a *Fiilor satului*, la care din păcate nu a putut participa, îmbolnavindu-se grav. S-a stins din viață la 30 octombrie 1973, fiind înmormântat la Cimitirul Militar Ghencea din București.

O altă mare personalitate a comunei este poetul, pedagogul, eseistul și celebru autor de snoave, Petre Dulfu. S-a născut la Tohat, în anul 1856, și moare la București în anul 1953. Tot aici s-a mai născut publicistul și poetul Gheorghe Crișan, cel care, în perioada interbelică, a condus revista *Cronica*, ce apărea la Baia Mare, publicație care a jucat un rol deosebit în educarea patriotică și culturalizarea locuitorilor de pe teritoriul județului Maramureș.

La Chelnița vede lumina zilei, în anul 1915, Emil Gavriș, unul din cei mai importanți rapsozi ai cântecului popular românesc, interpret al multor melodii de pe Valea Someșului și din satul natal. Este fiul învățătorului Vasile Gavriș, dascălul școlii din Chelnița în perioada interbelică, începând cu anul 1924, când a fost organizat învățământul școlar românesc din localitate.

Din anul 1955, în clădirea Căminului Cultural a funcționat, până în urmă cu mai mulți ani cinematograful sătesc și comunal.

În anul 1956 a luat ființă o bibliotecă comunală, care avea în jur de 4000 de volume. Numărul acestora a crescut, astfel că la 1960, a ajuns la 5.500 de volume (cărți), în 1967-12.250. Acestea sunt aranjate conform sistemului clasificării zecimale și depozitate în cinci încăperi.

La sfârșitul anului 2015, biblioteca Ulmeni avea aproape 13.000 volume înregistrate și un număr de 884 utilizatori.

Bibliografie selectivă:

1. Arhivele Statului Sălaj, Zalău, Fond. Prefectura Sălaj, "Cartea de Aur", p.38

2. Pop, Rodica, "Organizația mea". Primăria și Consiliul Local al Orașului Ulmeni, Baia Mare, 2008, p.49

3. Micaș, Lucia, Vicsai, Ioan, "Schita monografică a orașului Ulmeni", Baia Mare, 2006, p.42

4. Arhivele Statului Baia Mare, Fond. Oficiul Parohial Reformat Ulmeni, dosar nr 3-1904-1912, nr 4-1917

5. Aspecte ale dezvoltării învățământului din Sălaj, Zalău, 1971, p.84

6. Micaș, Lucia, „Istoria localității Ulmeni”, lucrare pentru obținerea gradului didactic I, 1994, p.64

7. Ulmeanu, Matei, "Pagini memoriale" vol.I, Editura Solstițiu, Satu Mare, 2000, p.59.

Lucia Elena POPA

Aspecte ale folclorului literar din satul Hitiaș

Bogăția locuitorilor Hitiașului nu este doar una materială, ci și una spirituală, cuprinzând obiceiurile tradiționale și creațiile literar-artistice care constituie, cum spunea N. Iorga, „producția lor sufletească”, noblețea simțirii, modul în care această simțire se revarsă în exterior pentru a le dezvălui structura interioară. Viața socială și intimă a țaranului nu se poate lipsi de însoțirea versului și a cântecului, corelate în manifestări artistice prilejuite de

momentele importante din viața lui.

În Hitiaș a existat totdeauna o bogată viață artistică. Spun asta pentru că am cunoscut bine satul bunicilor mei încă din copilărie, iar mai târziu, din contactul nemijlocit cu oamenii, în adunarea materialului de la informatori, în vederea alcătuirii monografiei satului. Momentele de suferință sau de fericire, nunțile și înmormântările, petrecerile la sărbătorile de peste an, întâlnirile în anturajul satului toate erau prilejuri de manifestare artistică, de revărsare a sufletului în doine de dor și jale, cântece de bucurie, satirice, strigături, de revelare a darului povestirii și a simțului umorului în depănarea unor povești, balade și snoave.

În copilărie petreceam mult timp la bunici. Se știe că la vârsta fragedă, curiozitatea îi dă copilului o receptivitate foarte mare față de ceea ce-l înconjoară. Așadar, eram deschisă total la evenimentele și oamenii de acolo. Când eram mititică, tata moș mă lua pe genunchi și-mi spunea jocul degetelor, răsucind unul câte unul fiecare deget: „Ăsta-i domnu', / asta-i doamna, / ăsta-i nașu', / ăsta-i pușcașu', / ăsta-i sugu, sugu iepurașu'!” Eu râdeam fericită și fermecată.

Deseori ne jucam, eu și sora mea, cu toți copiii de prin vecini, de la care am învățat diferite jocuri: *Pițigane, gane; Soro, cumperi lapce; Hăș, cocoș din cănepă; Omul negru etc.* În special acest ultim joc făcea deliciul nostru, al copiilor, poate și pentru că avea unele elemente de cruzime (de unde, oare, provenea?) care parcă ne provocau. Copilul care-l interpreta pe „omul negru” trebuia să aibă calități interpretative, să pozeze în fioros, să-și îngroașe vocea: „- Cine ieșci tu? - Eu mi-s omu niștru!- Ce bieți tu? Sânze dă om! Pră căce cuțăce stai? Pră patru rușinice și pră patru ascuțăce!”... Dar câte jocuri nu erau! Pe toate mi le aminesc cu plăcere, vorba lui Ion Creangă: „Și, Doamne, frumos era pe atunci!”

Unul dintre momentele fericite ale copilăriei mele era perioada sărbătorilor de iarnă, mai ales Crăciunul. Mi-amintesc cu nostalgie de pomul de Crăciun confecționat din paie și împodobit cu nucii și mere, de frica ce mă cuprindea când auzeam că o să vină oamenii mascați (blojii), care te frecau cu ardei iute, dacă te prindeau pe afară. Când tata moș tăia porcul, noi, copiii ne încălzeam la focul făcut pentru a-l părli („bârdzău”) și așteptam să mâncăm șorici, borândău, cârnați etc. Muma bătrână puneă fân sub mășai, în ajunul Crăciunului, ca să se culce acolo Moș Crăciun. Așteptam cu emoție să vină colindătorii și cei cu Steaua. Colindele păstorilor mi se păreau foarte pitorești, diferite de cele ce se aud astăzi pe la posturile tv. Și astăzi le cânt în familie la sărbătoarea

Crăciunului. Iată fragmente dintr-o asemenea colindă: „Dasupra lu' răsărit / iestă-un măr mare-nflorit, / Domnului Doamne (refren) / cu crenzili la pământ, / cu mierili dă arzint. / Dar sub poala mărului / șage Maica Domnului / c-un fiuț micuț în brață. / Îl tot scaldă și-l întrebă / ce-i măi bun pră lumea dalbă, / că-i măi bun bou-ăl măi bun, / că răstoarnă brează neagră / să răsară grâul roșu / să-l băgăm la gazda-n coșu. / Să fii, gazdă, sănătos / Ca un măr mare frumos...”. Aparte, mai puțin cunoscută, este și colinda păstorească *Scoală, scoală, omu-ăl bun*, din care citez: ”Scoală, scoală, omu-ăl bun, / c-o viēnit domnu Crăsiun, / cu cărnațu la grumadzu, / cu covrigu la buricu, / ca să nu ne fie frigu...” și atâtea altele. De neuitat sunt și orațiile care se aud după ce se prezintă spectacolul dramatic cu Steaua. Rar se pot întâlni texte și expresii atât de simpatice și de amuzante sugerând aluzia la un dar de mâncare cât mai bogat: ”Eu, mă credeț!, nu-s flămând, / dar tot pâinea mi-i în gând, / mi să suie pofta-n cap, / dă nu se nchiēpe-n comănac; / d-un dărăb dă clisă moal'e / vai, cum ne-am tocmi la foal'e, / d-o păreche dă caltaboși / ne-am face tare voioș!...”, sau: ”O, boieri, preacinstiți părinți, / cum dă d-voastră mâncați cărnaț! / și noauă nu ne daț!?...”

Fetiță mică fiind, dacă mă simțeam rău aparent fără motiv, dacă eram moleșită, epuizată, mama ori bunica spuneau că sunt deocheată și una dintre ele îmi descânta cu voce șoptită și cu ochii închiși, îmi făcea cruce cu mâna pe frunte. Faptul că începea să caște era confirmarea că am fost deocheată. La sfârșit sufla de trei ori asupra capului meu. Era convingătoare, iar eu eram incredințată că mi-a trecut. Se știe că descântecelē presupun o acțiune a binelui asupra răului în numele binelui, care e chemat să alunge boala. De aceea este invocată Sfânta Maria: „Amin, amin, Sfântă Mărie, / Leac dān gura mea să fie”. Bolile sunt alungate cu înverșunare, „măturate, secerate, tăiate cu cuțitul, afumate, sărate”, sunt amenințate cu ură vehementă, li se poruncește să plece în locuri pustii: „Dă iēsCī diochiat dā om,/Să-i criēpe capu'...” Astăzi descântecelē mai prezintă interes doar pentru valoarea artistică a unor figuri de stil și prin frumusețea unor imagini, ca de exemplu: „Cum să scutură spicu dā grāu / Și pomu' dā roauă, / Așa să să scuture...dā diochi”; „Cum bace vāntu' și calcă pământu', / Așa să calse giochiuri, potopuri, pocituri, rămnituri.”; „Și-l du-n pădure/Unde nu-i sunet dā topor, / Nici glas dā cocoș, / Nici urmă dā om, / Unde nu-i apă-ncepută / Și iarba-i năpăscută / Acolo du-l și-l pustāneșce / și pră ...o însănoșășce”.

Un prilej de sărbătoare pentru întregul sat erau nunțile. Ce privesc frumusețea oferea imaginea giverilor îmbrăcați frumos, cu ”șcergurile” cusute în culori și încruciate pe piept și cu ”pālască” de asemenea frumos împodobită cu cārpe de bircă viu colorate și cu galbeni! Ei umblau sa facă invitațiile la nuntă. Îmi plăcea să aud: ”Primiți voie bună dā la cināru și dā la cināra”. Se ducea lumea să asiste la spectacol, ne duceam și noi copiii și ne înghesuim să ajungem în față ca să vedem mai bine pe ”cināra” și ieșirea mirilor înconjuțați de giverii care chiuiau, să nu scāpām momentul cānd „șiuriēșce” (cerne din sită) și alte momente deosebite. Știam melodiile marșurilor și alte cāntece specifice nunții, cum este cāntecul miresei, care la Hitiaș are și o variantă emoționantă mai puțin cunoscută în alte părți și care pare o iertăciune adresată mamei: „Bace, maică seasu unu / Eu mă duc să mă cununu, / Bace, maică, seasu doi, / Mă duc, maică, dī la voi; / Bace, maică, seasu tri, / Eu plec astādzi la socrii...”. Din sat am cules câteva cāntece lirice foarte expresive, referitoare la căsătorie, la suferința fetei înstrăinate de casa părintească, la viața grea la socri sau la căsătoria împiedicată de diferența socială dintre tineri. Amintesc aici câteva versuri: „Cānd eram la mama mea /

Eram pui dă rândunea.../ Dă când mi-s la maica lui / Nu-s niși pasăre, niși pui, / Niși nu trăbui nimănu.../ Soacra-i foc, bărbatu-i câne, / m-ar mânca în două dzâl'e". Apoi, ce strigături se puteau auzi la nuntă! Trebuia să știe toată lumea că e nuntă, că e petrecere și prilej de veselie: „Iaca nunta și lăuta, / Ieși dă viędzi pră cînăra, / Că-i frumoasă ca floarea!"; „Iaca nunta și stagu/ Ieși dă viędzi pră cînaru' / Că-i frumos ca bujoru!"; „Iuiuiu pră dealu gol / Că mireasa n-are țol / Las că-i fașe mirili / Cand o tunze cînili" etc.

Producția folclorică a Hitiășului se manifestă și în basme, povestiri, balade, snoave. Limbajul acestora este cu atât mai pitoresc, cu cât sunt spuse în grai bănățean și folosesc un vocabular și o sintaxă specifice vorbirii țărănilor. E o adevărată plăcere să le ascuți, nu numai pentru dulceața limbajului, ci și pentru că ele reconstituie o lume veche, cu o morală demnă de apreciat, plină de învățăminte etern valabile, o lume ce pare astăzi în extincție. Viața vizată de narațiunile țărănești avea alte valori, diferite de mercantilismul sec al celei de acum. Se pot urmări aici nedreptățile sociale, juridice, dezamăgirile vieții etc. Unele povestiri cultivă senzaționalul, credințe în vrăji, diavoli, superstiții. Deosebit de bine reprezentate sunt snoavele, cele mai multe despre țigani, apoi despre popi, femei necredincioase și țărani, fiind foarte amuzante, dar și critice prin situațiile comice savuroase în care sunt puse personajele. Iată, spre exemplu, un fragment din *Țiganul la furat*. Țiganul este surprins de stăpânul casei în pod la furat: „Ce cauți tu, măi țăgane, la mine-n pod? Am venit să beau apă. Da ce fântâna dracului ai vădzut tu-n pod? Că aia mă mir și eu”.

Talentul hiteșenilor în crearea textelor narative în versuri reflectă interesul lor de a eterniza, punându-le în versuri, evenimentele cu un ecou deosebit din istoria relativ recentă a satului, adică acestora li se dedică unele „cântări”. Memorabilă este transpunerea într-o baladă (*Cântarea lui Nica Vuichii*) a uciderii amantului de către soțul care-l surprinde în pat cu soția sa. Autorul acestei poezii nu se mai cunoaște, în schimb, a existat în sat un faimos autor de poezii narative, gen baladă, și anume uica Nicolae Tenchea (a lu' Pătru), un om ager, plăcut la vorbă, cu spirit luminat, bine ancorat în viața satului. Oamenii cu ”ofuri” la inimă veneau să-l roage să le transpună în versuri povestea, pentru ca să nu fie uitată. Desigur că scria și din proprie inițiativă. Dumnealui a conceput *Poezia fetelor venite din Silagiu*, *Poezia lu' Ana lu' Ianăș*, *În amintirea lui Ilie Victor*, *Frizeria*, *Poezia lu' Sima lu' Fica*, *Poezia lu' Niță lu' Mălăieș*. Ce frumos începe *Poezia fetelor venite de la Silagiu*: „Foiță dă pă hotare, / Estă-un sat Sălăgiu mare, / Îi sat mare, frumușăl, / Cu dulșeturi mulce-n el, / Cu un vestit geal dă vie, / Cu pădure și moșaje.../ Fișiori și fiēce frumoasă. / Îs frumoasă și plăcuțe...” Apoi sunt numite fetele și li se precizează calitățile, de pildă: ”Iconiță îi dășceaptă / Și-i la județ deputată... Foiță verge dă nuc / Frumoasă-i și Eva lu' Băbuc/Și are o frumoasă față... Dumnedzău să le trăiască / Tot ficiori și fiēce să crească...”. Încheierea se face cu precizarea autorului, ca și în majoritatea poeziilor sale: „Foiță dăn paradis, / Uica Nicolae Tenchea o scris.” Toate aceste poezii merită citite, toate au informații pitorești și binedispun.

Din întregul material folcloric literar, ramura ce caracterizează mai luminos și mai profund pe omul individual, cu toate trăirile și tainicele sale mișcări sufletești, este poezia lirică. Motivul central al lirismului românesc este dorul, ”cuvânt încărcat de un sens înlăcrimat”²². Având la bază acest motiv, poezia lirică dezvoltă variate forme,

revelază o sensibilitate specifică, îmbrăcată în forme de exprimare mlădioase. Îl poate însoși pe om de la naștere până la moarte.

În centrul liricii populare reprezentative pentru satul Hitiaș, ca de altfel în toată lirica românească, stă cântecul de dragoste, dominând-o atât prin diversitatea lumii de gânduri, sentimente și imagini pe care o cuprinde, cât și prin adâncimea și finețea vibrației de artă la care ajunge adesea. Motivul dragostei este inepuizabil, face inimile să răsună în îndrăgite și vestitele doine bănățene, acele melodii târăgane, duioase, răvășitoare, din care se revarsă atâtea patimi. Doinele prind în acorduri de suflet toate treptele de manifestare a acestui sentiment cosmic etern: înfripirea dragostei, bucuriile, vicleniile și îndoilele, dragostea aventuroasă cu tentațiile ei, amantlăcurile, pierderea liniștii, despărțirea îndrăgostiților, amestecul naturii în exprimarea sentimentelor, invocarea elementelor ei, rugămintile celor doi, blestemul și căința pentru vorbele aruncate la mânie, dezgustul pentru căsătoria cu cel urât impusă de părinți etc.

Puterea copleșitoare a dragostei este de neînălțurat ca și moartea, nu poate fi învinsă nici de farmece: „Farmesili mă mâncară... / M-or făcut dă le-am băut / Pră mândra să o zăuit, / Pră mândra n-o pot zoita / În mormânt pân' m-oi băga”. În altă doină, forța devastatoare a dragostei este prinsă în foarte expresive asocieri între dragoste și friguri: „Grič'l'e-s , doamne, frigurile, / Dar măi grič'l'e-s dragostili, / Că dă friguri dzači în pat, / Dar dă drag îmbli turbat”.... Atâtea doine și cântece dau la iveală substanța lirică bogată a sufletului străbunilor noștri din Hitiaș, referindu-se la aspecte nenumărate ale vieții lor, de la emționantele și gingașele portrete ale îndrăgostiților („Are buze dulci, subțiri / Ca doi pupi dă trandafiri”; „C-așa-i mândra mea la ziēne / Ca roaua pră sâmdzâiēne”), la opreliștele sociale care duc la suferința îndrăgostiților („Mânc pită dă grâu curat / Cernută prân sâtă gheasă / Și o mânc plângând prân casă”), la durerea despărțirii care duce la blesteme („Bat-o Dumnedzău / C-am iubit-o eu, / Nana, nu ți-i jăl'e / Dă brățali miēl'e / Cum durmeai pră iel'e”), ca să nu mai vorbim de deliciile iubirii șagalnice, aventuroase: „Omul'e cu caii buni, / Cē stai cu cocia-n drum, / Traze caii la o casă / Unge-i nevasta frumoasă, / Nevasta-i frumoasă tare, ...Și bărbatu-i concentrat, / Tot măi iēstă loc în pat, / În mijlocul patului, / În locul bărbatului”; sau „Cât îi lumea pră sub soare, / Nu mi-i drag a sărutariē, / Numa' când răsare luna / C-atucia-i măi dulce gura... Astădzi lumea mă vorbiēșce / Că sunt lotru dă neviēștiē...” etc.

Poate cele mai vibrante doine și cântece din Hitiaș sunt cele care vorbesc în tânguiri despre dor și despre forța devastatoare a acestuia ca neastâmpăr al sufletului, „ca ipostază românească a existenței umane”³¹. Am constat că cele mai vechi cântece culese din sat sunt doine de dor și de jale. Le mai știau doar puține persoane din sat, când am cules materialul folcloric. Și astăzi se mai cântă aici doine, dar parcă nu mai au tenta răscolitoare a celor vechi, atât în privința melodiilor, cât și în aceea a versurilor. Voi aminti doar câteva dintre imaginile impresionante ale doinelor de dor și jale. Astfel, dorul jale intrat în sufletul fetei, devine „un rit ș-o fântâne, / Ritu-i făcut dă urât, / Fântâna dă năcăjât, / Ritu'scađiē, floarea criēșce / Pră min' doru mă topiēșce”. Uneori dorul înseamnă nostalgie, alteori putere mistuitoare a inimii ce arde sau duce la dorința de moarte („Am un dor și-aș vrea să mor”), poate deveni „bucată amară” pe care purtătorul ar vrea s-o scoată din inimă; fata căsătorită departe de casă dorește să-l lege „într-o cărpă neagră” și să fie depus „dasupra-n ladă” ca semn după care mama ar ști ce i s-a întâmplat; apare și ca leagăn al iubirii („Nană, chică galbână, / Doru tău mă leagănă /

Și mă leagă frumos, / Să nu cad dăn brață zios”); cine are dor prea mult și-l apasă, ar vrea să-l vândă în târg, dar „Doru nu-l cumpără nimie, / Că dor are orișicine”; dorul poate deveni și mesager la badea, căruia să-i spuna că mândra „zace” și că, deși s-a măritat, „dă doru-i n-am scăpat” etc.

În cântecele lirice ale hitieșenilor, un motiv bogat reprezentat este și singurătatea, înstrăinarea, care a generat cântecul amărăciunii. Acest motiv se îmbină deseori cu cel de dor, nuanțându-se spre un lirism duios. O explicație a înstrăinării trebuie căutată în mentalitățile sociale ale vremii când fetele erau căsătorite timpuriu, fiind nevoite să suporte socria. Pentru fata plecată de la mama, unde fusese iubită și răsfățată, viața la „maica lui” este exact opusă, o adevărată tragedie revărsată în imagini pline de expresivitate, emoționante: „Binili mieu dăn fecie / Nu-i diac să-l poată scrie, / Chiar de-ar fi șeriul hârcie / și luna cântălărie, / Sfântul soare dieșel / Să tot scrie mărunțal... Pân' eram la maica mea / Eram pui dă rândunea / Și zburam dăn cracă-n cracă / N-avea nimie Ce să-mi facă... Dă când mi-s la maica lui, / Nu-s niși pasăre, niși pui, / Nici nu trăbui nimănu”. Alteori, fata îi cere mamei să-i ardă ”țoalili” în drumul mare („Să le dai în foc cu pară, / C-a mje viață îi amară”), sau preferă moartea în locul căsătoriei care a făcut-o nefericită. Dar nici ginerele „la socrie ”nu are o situație mai bună: „Ginerile la avere / Nu-i niși gazdă pră muierje, / Nu-i niși slugă cu sâmbrie / Și niși gazdă pră moșaje”. Într-un cântec de instrăinare (*Ieși luna dintr-un nor*) se conturează plastic durerea înstrăinatului: „De-ai călca din piatră-n piatră, / Din străin nu măi fași tată, / De-ai călca din urmă-n urmă, / Din străin nu măi fași mumă”.

Rămân de prezentat multe alte domenii ale literaturii populare din satul strămoșilor mei, ele fiind tot atâtea modalități de evidențiere a talentului acestora și a concepțiilor lor de viață: basmele, baladele populare, bocetele, cântecele de război, cântecele satirice etc.

Consider că rememorarea creațiilor literare populare din satul de altădată, revelarea sufletului curat al autorilor lor revărsat în simțire curată, nu este altceva „decât un fir prin care primești din trecut putere”⁴⁾.

Referințe bibliografice:

1. Iorga, Nicolae, *Poezia populară lirică și satirică*, în *Elogiu folclorului românesc*, Editura Pentru Literatură, 1969, pag. 231
  2. Voiculescu, Vasile, *Lirica populară, Studii de folclor și literatură*, Editura Pentru Literatură, București, 1967, pag. 683
  3. Blaga, Lucian, *Despre dor*, în *Elogiu folclorului românesc*, Editura Pentru Literatură, 1969, pag. 411
  4. Nicolau, Irina, *Ghidul sărbătorilor românești*, Editura Humanitas, 1998, pag. 124
- Popa, Lucia Elena, *Culegere de texte literare folclorice din satul Hitiaș* (manuscris)

Ion TURNEA

Frumusețea graiului bănățean

M-am născut și am crescut la sat. O mare parte din anii tinereții mele i-am petrecut la sat. Chiar și astăzi păstrez legătura cu frumosul sat bănățean. În ciuda faptului că modernizarea a îmbrățișat și glia cea străbună, inima satului a rămas aceeași, pentru că oamenii păstrează încă vii tradițiile și obiceiurile, portul din bătrâni și mai presus de toate graiul dulce bănățean.

Săptămânal merg la sat, pentru că am stupină în localitatea Peștere, județul Caraș Severin și constat cu bucurie că oamenii de aici vorbesc în grai bănățean în număr mare și păstrează tradițiile și obiceiurile locului.

Sunt convins că tradițiile și obiceiurile strămoșești, dar

și frumosul grai bănățean va rezista atacurilor modernității, pentru că mereu vor exista vârstari care să-l ducă mai departe și mai presus de toate oameni de litere care scriu în graiul lor bănățean.

Scriitorul român Sorin Olaru care a plecat cu ani în urmă în SUA, Michigan, și-a petrecut copilăria în localitatea cărășeană Buchin, din vecinătatea Caransebeșului, Banatul Montan. Cu toate că a plecat din țară, a luat cu el în suflet frumusețea satului și a graiului bănățean. Tradițiile și obiceiurile satului românesc bănățean au fost o sursă de inspirație pentru poeziile în grai ale scriitorului Sorin Olaru, de asemenea și frumoșii ani ai copilăriei când a putut cerceta, cu ochii aceia plini de naivitate a omulețului ce descoperă noul, toate rânduilele adulților de la țară.

Fiind fiu de preot scriitorul Sorin Olaru a reușit să cunoască mai bine oamenii cu bucuriile și neajunsurile lor și datorită acestui lucru poeziile lui în grai au o morală. Sunt convins că prin mesajul scrierilor a încercat să corecteze greșeli omenești și totodată să-i ajute pe cei care consideră că au ajuns în situații limită să observe că în spatele fiecărui nor luminează soarele.

În poezia în grai „Întâmplare dintr-un sat“ arată cum „Pavalica a lu' Scovarda și ortaca lui, Florica,“ a plecat din sat să facă bani „Au plecat în lumea largă, la Cicago-n America.“. De remarcat numele familiei căreia aparține cel plecat din sat, Scovarda, sinonimul regional a clătitei, un fel de plăcintă subțire. Prin acest nume scriitorul dorește să arate că Pavalica a luat cu el și frumusețea graiului bănățean, a obiceiurilor de acasă. Pavalica se îmbogățește, dovada faptului că la sat oamenii au și viață grea, nu întotdeauna pământul muncit cu trudă dă rod și animalele sunt din cele mai bune. Bogat fiind revenea în țară în fiecare an și își ajuta consătenii și a făcut acest lucru până când Doinița a intrat la facultate.

Consătenii rămași fără ajutorul lui, chiar dacă acest ajutor era un plus financiar pentru ei, se revoltă din cauza lăcomiei și invidiei. „T'in'te-atunci potop de zarva, suduieli, fluieraturi, / Cum iesau batu-le-ar focul, din spurcatele de guri: / -Prindeți hotu'!...Hotu', hotu'!...striga baba lui Topala, / C-asta vrea pe banii nostri sa își tina proasta-n scoala!“ Atât de lacomi au devenit, încât au crezut că fără să facă nimic, banii aceia se cuveneau lor.

Morala textului este să nu ajuti pe cineva fără ca să primești ceva în schimb, pentru că acel ceva va ajunge să creadă că tot ce îți aparține este al lui.

Sorin Olaru, de loc din Banatul Montan, a purtat cu sine mereu graiul bănăţean. După terminarea studiilor, o facultate cu profil real, Politehnica din Timișoara și o altă facultate cu profil umanist, Facultatea de Teologie-Ortodoxă Istorie „Andrei Șaguna” din Sibiu, a muncit câțiva ani în țară, după care s-a stabilit în Michigan, SUA unde a continuat să scrie și să publice în limba română, mai mult decât atât în frumosul grai bănăţean.

Gândirea realistă îmbintă cu cea umanistă conform studiilor scriitorului Sorin Olaru sunt convins că și-a spus cuvântul în creațiile lui unde a fost un fin observator a sufletului bănăţean.

Ca scriitorul Sorin Olaru sunt mulți alți bănăţeni care scriu și publică în grai, Petru Andraș, Dorina Șovre etc. dar de această dată l-am ales pe el, pentru că el este dovada clară că indiferent cât de departe ești faptic de satul tău natal, el se află mereu cu tine, în sufletul tă și îi porți frumusețea și graiul mai departe.

Ion TURNEA

Constantin Daicoviciu, o personalitate marcantă a Banatului Montan

Soarele a zâmbit altfel din zori. Cu siguranță zâmbetul lui era o victorie împotriva iernii, împotriva unei vieți pierdută în deșertăciune. Prima zi a lui mărtisor a luminat în urmă cu 116 ani Banatul Montan prin ivirea în această lume a istoricului Constantin Daicoviciu.

Constantin Daicoviciu s-a născut în 1 martie 1898 în localitatea Căvăran.

În fiecare primăvară natura își împodobește casa cu ghiocei. În anul 1898 printre ghioceii începutului de primăvară, începutului de viață s-a ivit cel care avea să rămână un simbol istoric, politic și cultural al cărășenilor, Constantin Daicoviciu.

Biografia lui înfățișează un om care a știut să prețuiască această viață, un om care nu s-a născut și nu a trăit degeaba. El a știut să fructifice fiecare clipă a vieții sale, fie ca istoric, arheolog, politician, profesor sau rector al Universității Babeș Bolyai din Cluj-Napoca.

Între anii 1923-1968 a fost cadru didactic la Universitatea din Cluj, catedra de antichități clasice și epigrafice. Anul 1932 i-a adus funcția de conferențiar în cadrul aceleiași universități. Anii 1940-1941 i-au adus funcția de decan, iar anii 1957-1968 pe cea de rector.

În anul 1965 Constantin Daicoviciu a devenit membru al Consiliului de Stat sub președinția lui Gheorghe Gheorghiu-Dej.

Anul 1968 i-a adus și titlul de Erou al Muncii Socialiste.

În data de 27 mai 1973 Constantin Daicoviciu a trecut la cele veșnice. Începând cu anul 1973 și până astăzi localitatea Căvăran din județul Caraș Severin a început să-i poarte numele.

Bustul lui Constantin Daicoviciu poate să fie văzut în Piața Muzeului din Cluj Napoca. Un bust similar a fost instalat în localitatea lui natală la începutul lunii martie 2014.

Ion TURNEA

ALBINĂRITUL, O RAZĂ DE LUMINĂ ÎN ECONOMIA LOCALITĂȚII PEȘTERE

Flora din zona localității Peștere este favorabilă albinăritului. Colinele cu livezi

parfumate ale satului și pădurile din împrejurimi sunt adevărate colțuri de rai în care albinele, prințesele florilor, împărătesc.

Mulți dintre localnici se ocupă cu albinăritul. Acesta este pentru ei atât o pasiune cât și o sursă de venit.

Practicarea albinăritului este benefic agriculturii prin faptul că albinele ajută la polenizarea plantelor.

Produsele apicole sunt foarte căutate. Ele sunt apreciate ca aliment (mierea), ca produse terapeutice (mierea, polenul, lăptișorul de matcă, propolisul, polenul, păstura, veninul de albine), în industrie (ceara).

Mierea de albine este considerată un aliment de mare valoare, având în același timp și proprietăți medicale. Ea ar putea să fie clasificată astfel: miere de flori (monofloră sau polifloră) și miere de mană. Satul Peștere este un loc ideal pentru mierea monofloră de salcâm și tei, pentru mierea de mană dar și pentru mierea florifloră grație livezilor ce îmbracă localitatea în acoarela aromelor de flori și verdeață.

Mierea de conifere (brad) nu este produsă în mod direct de albine, ci de insectele purtătoare de așa numita mană depusă pe ramuri sub forma unor substanțe dulci. Ea este recoltată ulterior de albine. Mierea de mană conține monoglucide, săruri minerale și este recomandată în infecții ale aparatului respirator și urinar. Totodată are și efecte laxative.

Mierea de salcâm este utilă în apiterapie fiind adjuvant în hiperaciditate gastrică, cancer gastric, ulcer, sarcină, nevroză, astenie, stres, tuse, convalescență.

Mierea de tei se folosește în tratarea bolilor respiratorii.

Lăptișorul de matcă, este produs de albinele tinere în a șaptea, a cincisprezecea zi a existenței și folosit de către albinele doici pentru hrana puietului. El este util în apiterapie, fiind rezultatul secreției glandelor hipofaringiene și mandibulare și poate constitui un supliment alimentar pentru om datorită conținutului său de proteine, grăsimi, zahăr, vitamine și substanțe minerale. Se mai utilizează pentru hrănirea copiilor imaturi, a bolnavilor sau convalescenților, ameliorându-le starea generală; la bătrâni reduce tulburările neuro-circulatorii și pe cele de memorie, înlătură astenia fizică și psihică, îmbunătățește vederea; crește randamentul muncii fizice și intelectuale; reduce nivelul colesterolului din sânge; ameliorează astmul bronșic.

Propolisul este recomandat în aproape toate bolile. El este farmacia albinelor, fiind recunoscut pentru acțiunile sale antiinflamatoare, antibiotice, antibacteriene, dezinfectante, antivirolice, antifungice, antialergice, cicatrizante, combate mâncărimea de piele și tumorile, tuberculoză, tratamente stomatologice etc.

Polenul poate să fie întrebuințat în medicina, singur, sau în amestec cu miere sau propolis.

Păstura este utilă în stupină, în industria farmaceutică cu scopul de obținere a vitaminelor naturale, în medicină pentru tratarea diverselor maladii ale sistemului endocrin și nervos.

Veninul de albine este util pentru combaterea afecțiunilor reumatismale și este un bun dezinfectant. Totuși el mai este util și în combaterea astmului bronșic, hipertensiunii arteriale, nevroză, surmenaj, migrene, tromboze, arteroscleroze, urticarie, deformații osoase.

Ceara este o secreție emisă de glandele ceriere ale albinei lucrătoare. Ea se formează în cantități mari în corpul albinelor, având la bază transformarea nectarului și polenului. Se întrebuințează în fabricarea fagurilor artificiali, fabricarea lumânărilor, sculptură, produse farmaceutice, cosmetice, pielărie, mobilă, armament, optică, telecomunicații etc.

Practicarea albinăritului în satul Peștere este o rază de lumină în economia localității, o comoară aurită.

Ion TURNEA

Locurile copilăriei mele

Locul meu natal este altarul copilăriei mele, altarul pe care s-au jertfit cei mai frumoși și fericiți ani.

Localitatea mea natală, Bolvașnița, a fost presărată în mijlocul unei naturi paradisiace. Doi munți țin de strajă frumoasei mele localități natale, unul destinat turismului, Muntele Mic și altul transumanței oierilor, Țarcu.

Cum treci de Valea Timișului pășești în Bolvașnița și dacă mai faci câțiva pași ajungi în Vârciorova, localitate ce se află la poalele muntelui Țarcu. În partea stângă a localității se poate observa Muntele Mic. Din Bolvașnița poți ajunge la poalele Muntelui Mic și trecând colnicul, prin localitatea Borlova. Tot peste deal, la dreapta, poți vizita Vălișoara și puțin mai sus Ilova. Iubitorii drumețiilor pe munte au putut observa în dreptul localității Ilova o piatră mare cu o cruce pe ea numită Cleanțul Ilovei.

Copil fiind alergam pe aceste drumuri și sorbeam energia dealurilor, apoi a munților împăduriți, a fântânilor și izvoarelor. După ce treceam plaiurile Muschel și Padeș ajungeam la poalele muntelui Țarcu. De acolo până la locul unde se afla stâna era o cale lungă, însă deosebit de pitorească. Pădurile de foioase, iar mai apoi pădurile de brad își deschideau porțile și te primeau în mărețul lor palat construit de mâna celui mai priceput meșter. Nicio capodoperă zidită de mână omenească nu poate egala sau întrece măreția naturii. De îndată ce ajungeai în Strigoni, un loc renumit pentru multele lui izvoare reci, ajungeai și la jumătatea drumului ce ducea la stână. Stâna Șcheiu era locul unde îmi plăcea să adulmec înțelepciunea populară.

Țarcu este chipul țăranului român din Banatul montan. Țăranul bănățean este un om puternic, frumos, cu numeroase calități morale. El biruiește orice zăpadă, furtună sau arșiță. Dacă pentru o clipă soarele și-a retas fața din oglinda muntelui, lăsând în locul ei să respire aburul ceții sau izvoarele norilor, în clipa următoare energiile pozitive alungă chipul întunecat cu pricepere, hotărâre și curaj. La fel a învățat și țăranul român să pășească pe drumurile vieții.

Obiective turistice de neegalat mai sunt și cabana Cuntu, strâmtoarea Groapa Hobanului, un loc în inima muntelui Țarcu, un loc îngust prin care nu puteau trece doi oameni, iezorul de la stâna Șcheiu pe care copil fiind m-am plimbat cu ușa de la stână în lipsa unei bărci, însă am avut noroc și am fost salvat la timp de ciobani, atât cu cât și tovarășii mei de joacă ce-mi erau apropiați ca vârstă.

Cunoscătorii drumurilor montane porneau la pas de pe muntele Țarcu până la Poiana Mărului. Cei care nu cunoșteau muntele se rătăceau printre poteci și nu mai reușeau să scape fără ajutor din labirintul fermecător al naturii.

Din loc în loc, cu cât te aventurezi mai mult spre a cerceta castelul fermecător al naturii, poți întâlni stânci cu frunțile gânditoare de imaginea anilor.

Capra neagră este copilul acestui loc. Jocul ei săltăreț și fericit prin păduri, luminișuri, pe stânci, te învață cum ar trebui să te înarmezi cu răbdare și optimism pentru a trece cu ușurință peste greutățile vieții.

Ursul ca un stăpân al acestei împărății se impune cu multă personalitate prin fiecare pas pe care-l face.

Dacă muntele Țarcu este destinat îndeosebi transumanței oierilor, Muntele Mic rămâne un atractiv punct turistic. Pe Muntele Mic poți urca cu telescaunul, la pas sau cu

automobilul pe drumul construit special destinației acestuia.

Plimbarea cu telescaunul, timp de patruzeci și cinci de minute este o adevărată splendoare. Pădurile de brad îți zâmbesc în haina lor de sărbătoare indiferent de anotimp. Căprioara nu întârzie să-ți săgeteze privirea cu imaginea ei de fugarnică. Odată ajuns în liviera pădurilor de brad se zărește mănăstirea ce poartă hramul Sfântului Prooroc Ilie Tezvitanean și mai multe cabane, pensiuni și un hotel, toate presărate printre văi.

La crucea din vârful muntelui poți ajunge la pas, preț de o oră, din locul unde telescaunul și-a încheiat traseul sau cu automobilul. Este preferabil drumul făcut la pas. Datorită lui poți gusta aroma muntelui ascuns în ochiul pădurilor de brad.

Locul unde am copilărit mi-a dăruit atâta energie de viață, m-a îndrumat să merg pe drumul cel drept în viață după cum Egheriș, pârâul ce scaldă Bolvașnița, își cunoaște albia sa, păstrând același traseu până se varsă în râul Timiș.

Ion TURNEA

Localitatea Peștere de-a lungul timpului

Orice început este atât de fascinant. El ascunde atâta unicitate, atâta înțelepciune. Nu există ființă omenească să nu-și dorească să descopere noutatea începutului unui lucru, mai ales dacă acel lucru se dovedește extrem de folositor. Aflându-i începutul îi descoperi cauzele și poți să-l perfecționezi. O să dau câteva mici exemple. Apariția tehnologiei moderne, a calculatorului, telefoniei mobile, aparatului modern utile în medicină etc. deschide dorința ființei umane spre cunoaștere, cercetare, dorința de a descoperii mai mult, mai util, mai benefic. Descoperirile în domeniul biologiei, chimiei, fizicii au ajutat mult omul de-a lungul timpului iar începutul acestor descoperiri deține cheia perfecționării lor. Apariția cuvântului, a primului alfabet, a tiparului, a ajutat omul în a-și transmite gândurile, sentimentele, descoperirile în domeniul științei, istoria, înaintașilor. Facerea lumii, apariția a tot ceea ce este viu a preocupat mereu ființa umană. Asemenea și existența unui popor, apariția lui, dispariția lui de-a lungul veacurilor unde a fost cazul a stârnit mereu curiozitatea învățaților de a cunoaște diferite civilizații și a culege tot ceea ce este benefic științei de la fiecare. Nu mai departe de tot ceea ce necesită atenție este și originea unei localități. Începutul este pentru fiecare o enigmă și nu există formă de viață să nu simtă plăcerea primei descoperiri. Albina e fascinată să descopere universul florilor, grădinarul începător este încântat să decopere miracolul ficărei semințe ce dă rod, medicul e mulțumit să vină cu noi remedii pentru boli ce nu-și găsiseră până în acel moment leacul, profesorul e mulțumit a descoperi fiecare mlădiță și a-l ajutat să crească formându-și personalitatea, tânărul pătrunde de sentimentul dragostei este atât de fericit când persoana dragă își deschide și ea sufletul față de el, geograful e încântat a pătrunde fiecare formă de relief, geologul e fascinat a descopereii taina globului terestru, istoricul și nu doar acesta ci oricare om, este deosebit de mulțumit atunci când află enigmatul apariției unei așezări umane.

Satul Peștere, așezată pe malul drept al râului Timiș, județul Caraș Severin, la o depărtare de 20 km spre nord de Caransebeș își are originea numelui din configurația locului pe care este așezat. Terenul pe care a fost întemeiat satul este calcaros. Pe acest teren calcaros sunt săpate din vechime șase, șapte peșteri mari din care s-a extras odinioară minereu de fier și piatră de var, componente prelucrate înainte de căderea regimului comunist în România, anul 1989, la Oțelu Roșu (Ferdinand) și la Căvăran.

Pe timpul dominației austro-maghiare numele satului a fost Krassobardar, Peșterea

Carășului.

În timp, străinii, oficialitățile vremii, care nu cunoșteau originea numelui satului și nici istoricul apariției acestuia pe un teren calcaros în care au fost săpate mai multe peșteri, au tradus în ungurește numele satului Peșterea, nu Peștere, pluralul geografic, de la cele șapte peșteri din hotarul comunal.

Încă din secolul al XVI-lea satul Peștere a fost menționat documentar însă ca proprietatea familiei Găman, familie care în acea vreme stăpânea Maciova, Calova, împreună cu alte sate și moșii.

În lucrarea *Krasso varmegye*, pagina 105, Pesty Frigyes ne arată că pe la mijlocul secolului al XIX-lea a stăpânit acest sat cu numele Peștere o familie din Vârșeț, Teodor. Din această familie, Teodor, familie curat românească, a provenit baronul Alexandru Raiadici, locuitor în Carloviț.

Baronul Radici, la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea apare atestat ca stăpân peste destinele oamenilor din localitatea Peștere. Acesta a avut conacul în imediata apropiere a bisericii din localitate și a propus administrației locale și bisericesti dar și credincioșilor să mute biserica, pe cheltuiala sa, jos, în șoseaua principală pentru ca să-și lărgească curtea castelului său. Populația s-a opus acestei propuneri și astfel biserica a rămas pe vechea ei poziție.

După cum am menționat mai sus este atât de spectaculos să descoperi originea unei așezări umane, de la descoperirea originii ei la evoluția acesteia de-a lungul timpului, schimbările suferite pe parcursul diferitelor perioade istorice.

După cum religia are ca scop, de la apariția lumii, partea spirituală a vieții, călăuzirea sufletului spre calea luminii veșnice, istoria este știința care se ocupă cu studiul societății omenești din cele mai vechi timpuri și până astăzi. Istoria studiază civilizații dispărute, trecutul unui popor, a unei nații, a unei așezări omenești. Ea descoperă evoluția acestora de-a lungul vremii, cultura, tradițiile, obiceiurile, schimbările suferite datorită situațiilor conjuncturale.

Ca orice așezare umană și localitatea Peștere își are istoria ei atestată documentar în diferite scrieri precum lucrarea *Krasso varmegye*, consemnări întocmite în ungurește, deoarece o bună perioadă de timp după cum s-a putut observa în cele menționate mai sus a fost sub dominație austro-ungară.

În anul 1577 localitatea Peștere a fost atestată documentar pentru prima dată, iar în anii 1751-1757 s-a menționat documentar că avea un număr de șazece de case. În anul 1992 s-a consemnat că satul avea 298 de locuitori, iar în 2002 un număr de 264 locuitori.

Despre istoricul satului Peștere dar și al bisericii locului există un document și în arhiva parohiei Cuvioasa Paraschiva întocmit de preotul Bujor Borlovaș.

Ion TURNEA

BISERICA DIN LOCALITATEA PEȘTERE DE-A LUNGUL TIMPULUI

Orice așezare omenească se ridică prin munca oamenilor și prin instituțiile sale. Ele au rol cultural, spiritual, social, coservator prin păstrarea tradițiilor și obiceiurilor moștenite de la înaintași.

Sufletul oricărei comunități este biserica. Ea este legătura materialului cu sacralul. Niciun început nu își găsește finalitatea înconunat de mulțumirea reușitei dacă nu își primește binecuvântarea sub ploaia razelor divine. Astfel la locul cel mai de cinste, în centrul comunității, pe locul cel mai înalt se poate zări biserica.

Biserica din localitatea Peștere priveghează întregul sat, blândă și smerită. Ea este asemenea reginei dintr-un stup. După cum albinele lucrătoare fac ghemul în timpul

iernii având în centrul lui regina, după cum regina este punctul central, elementul de viață fără de care stupul moare, tot astfel și biserica localității Peștere este sufletul fără de care întreg satul se adâncește în bezna rece a morții spirituale.

În anul 1892 s-a sfințit piatra de temelie a bisericii. De la binecuvântarea locului până la finalitatea casei sfinte anul 1894 nu a fost decât un pas. De atunci, din anul 1894 biserica a devenit instituția prin care locuitorii satului bănățean, Peștere au dat mâna cu înțelepciunea, îmbrăcându-și sufletele în spiritual. Prima școală a luat ființă în sânul bisericii. Oricine dorea să-și transforme viața în lumina pururea veșnică era primit cu bucurie în biserică.

Biserica a fost, este și va fi mereu ochiul care deschide sufletele oamenilor spre adevărata înțelepciune. Cuvintele indiferent cât de bine sunt înșiruite își pierd strălucirea în fața cuvintelor vieții pe care Bunul Dumnezeu ni le dezvăluie prin învățăturile bisericii. „Acum dar, rămân acestea trei: credința, nădejdea și dragostea dar cea mai mare dintre ele este dragostea.“ (Corinteni 13, 13)

Omul în inocența ființei lui caută calea care să-i ferească pașii pe drumurile grele ale vieții. De câte ori se împiedică de o pietricică se necăjește și are nevoie de un sprijin. Astfel el își îndreaptă privirea și își înalță sufletul cu credință și nădejde spre biserică, iar aceasta prin slujitorii ei lăsați de Bunul Dumnezeu pe pământ ca să fie ajutor celor ce sunt în nevoi, oilor Casei Domnului le oferă sprijinul, ajutorul cu toată dragostea.

Dragostea față de Dumnezeu și față de aproapele este virtutea care a pătruns ființa slujitorilor bisericii. Datorită acestui foc veșnic, dragostea, ei pot călăuzi pe cei în nevoi. Și fiecare are nevoile lui. Unii doresc o povață aflându-se într-o încercare a vieții sau într-o dilemă. Alții sunt bolnavi trupește și caută ajutor de la adevăratul Doctor. Alții sunt bolnavi sufletește și caută cu nădejde și credință mângâiere precum a îndrăznit a căuta Maria Magdalena și a aflat. Exemplele pot să fie nenumărate. Biserica este cea care are răspunsul la toate întrebările, are rezolvare la toate nevoile, are atâta suflet pentru a înveșmânta cu dragoste pe toți binecuvântații Tatălui ceresc.

E foarte greu să fii vrednic într-un tot în fața Bunului Dumnezeu. Să luăm de exemplu participarea activă la Sfintele Slujbe. Fiecare cuvânt, ectenie, icos... are profunzimea lui, te întărește spiritual, te pătrunde în ființă prin cuvintele ce le-a cules din Sfânta Scriptură, din psalmi, proverbe... dar firea păcătoasă te depărtează adesea de adevărul și puterea rugăciunii. Cu toate acestea vrednicia, frumusețea sufletului se oglindesc și în faptele fiecăruia. Astfel auzim adesea pe slujitorii altarului rostind cu smerenie „o să te, (vă) pomenesc în nevrednicile mele rugăciuni“. Pe fiecare om de rând însă „nevrednicile mele rugăciuni“ îl ajută foarte mult. Biserica prin slujitorii ei este prin urmare legătura cu Absolutul, depășirea lucrurilor supuse deșertăciunii și primele lecții de zbor spre desăvârșire. Fără ea totul s-ar stinge asemenea frunzei ruginii bătute de vânt, asemenea fulgului de zăpadă risipit în văzduh, asemenea gândurilor pierdute în oceanul sufletesc.

Biserica prin slujitorii ei este alături de fiecare om în toate momentele vieții sale. Cele trei praguri ale vieții omenești, botezul, nunta și moartea sunt trecute de către toți prin binecuvântarea bisericii.

La naștere omul este dus în biserică și se înveșmântă în lumina lui Hristos. „Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și îmbrăcat“ i se cântă noului creștin.

Botezul, taina nașterii din nou, lepădarea de toate legăturile păcatului strămoșesc, de tot ceea ce este rău, întinat și unirea cu Hristos prin haina luminoasă a creștinismului, cu Mântuitorul nostru cu a sfârșit puterea morții este prima cale spre desăvârșire a fiecărui suflet.

Când creștinul devine major își ia aleasa de mână și merge la biserică unde i se cântă

în cadrul Tainei Cununii „Isaia dăntuiește ...“

Nunta, taina unirii a două suflete prin binecuvântarea lui Dumnezeu vine să împlinescă porunca din cartea Facerii: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l supuneți; și stăpâniți ...“ (Facere 1, 28) Omul nu este o ființă solitară, el fiind creat din iubire de către Sfânta Treime „Să facem om după chipul și asemănarea noastră.“ (Facere 1, 26) nu poate să viețuiască, să se ferească în singurătate și în absența iubirii. Datorită acestui lucru Dumnezeu a creat femeia. Bărbatul și femeia prin taina cununiei devin un tot. „De aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va uni cu femeia sa și vor fi amândoi un trup.“ (Facere 2, 24)

Sfânta Treime deși înfățișată în persoană are aceeași ființă. Dumnezeu este iubire, iar în iubire nu există altceva decât bine. Omul prin însăși faptul că este creat din iubire nu poate exista în absența acesteia iar datorită acestei cauze unii din Sfinții Părinți văd iadul ca pe absența iubirii divine.

Atunci când pleacă pe ultimul drum al vieții sale petrecute pe acest pământ, creștinului i se cântă Slujba Prohodului în cadrul căruia se poate asculta cântecul „Plâng și mă tânguiesc ...“ ce vizează în mod direct sufletul acestuia.

Moartea constă în despărțirea sufletului de trup și primul pas spre viața veșnică, căci al doilea pas și cel definitiv omul îl va face la judecată când trupul se va ridica din țărână și va deveni din nou sălaș sufletului. Moartea trupului este plata păcatului. Cel mai mult trebuie să ne temem de moartea sufletului. Moartea sufletului se datorează absenței iubirii, căci din lipsa iubirii binele dispare și se naște păcatul: egoismul, ura, mânia, invidia etc. Iubirea este cea care trece cu vederea toate și dăruiește. Canonul cel Mare a Sfântului Andrei Criteanul ne povățuiește să ne lepădăm de păcatul ce duce trupul spre moarte și hrană viermilor și să ne salvăm sufletul. Acest lucru se face prin iubire. Absența iubirii este prezentată de Andrei Criteanul prin persoana lui Cain care din invidie și-a ucis propriul frate. „Covârșind eu de bunăvoie uciderea lui Cain, m-am făcut cu știință ucigaș sufletului, umplându-mi trupul de viermi, și războindu-mă împotriva lui, cu faptele mele cele rele.“ (Canonul cel Mare a Sfântului Andrei Criteanul, Editura Biserica Ortodoxă Alexandria 2002, pag. 13.)

Prin Sfintele Slujbe omul se află în permanență comuniune cu Dumnezeu. Sfânta Liturghie este slujba prin care cerul și pământul aduc slavă lui Dumnezeu. În cadrul Sfintei Liturghii se săvârșește Taina Euharistiei, unirea cu Mântuitorul Iisus Hristos prin jertfa nesângeroasă prezentată în chipul vinului și a pâinii, taină instituită de însuși Mântuitorul Iisus Hristos la Cina cea de taină.

Taina Mărturisirii ajută omul să își elibereze sufletul de toate greutățile ce apasă asupra lui. Duhovnicul, slujitorul lui Dumnezeu și al aproapelui este cel care asemenea unui medic ajută pe fiecare să se ridice și să se înalțe spiritual. Un om întărit spiritual poate să facă multe atât în viața aceasta cât și să-și zidească palat în viața cea veșnică. De aceea biserica are un rol foarte important în viața omului. Este punctul de echilibru fără de care nimic nu ar avea finalitate.

Nu degeaba biserica închipuie corabia lui Noe. Corabia lui Noe a salvat de mânia potopului săvârșit de ape oameni și alte viețuitoare. Biserica este corabia mântuirii sufletelor noastre. Fiecare om prin biserică găsește calea spre desăvârșire. Cel care crede că va găsi echilibrul sufletesc în viața aceasta dar mai ales în cea viitoare fără biserică se înșeală. El este asemenea soției lui Lot care deși a fost salvată de mânia lui Dumnezeu ce a distrus Sodoma și Gomora așa cum el a fost îmbrăcat în haina cea de lumină prin Taina Sfântului Botez și-a întors privirea spre păcat. „Să nu te faci stâlp de sare, suflete, întorcându-te înapoi; să te înfricoșezi de pilda Sodomei; sus în Sigor măntuiește-te!“

Mereu porumbeii adunați în podul bisericii localității Peștere aminește fiecareia atât de porumbelul ce a adus lui Noe o ramură verde de măslin vestind că apele s-au retras și omul poate începe pe pământ o nouă viață departe de tot ceea ce este rău, cât și de simbolul Duhului Sfânt ce s-a coborât peste Mântuitorul Iisus Hristos când s-a botezat în apa Iordanului. Porumbelul este simbolul păcii pentru toți oamenii din lume, iar în biserică el închipuiește a treia persoană a Sfintei Treimi, Duhul Sfânt.

Soția mea este de loc din Peștere. Eu, în tinerețe, am slujit ca preot paroh în localitatea învecinată, Ciuta. Satul Maciova făcea legătura între Ciuta și Peștere. Maciova din punct de vedere religios până în anul 1989 a fost filie bisericii din localitatea Peștere. De două locuri se leagă omul în viața lui, de locul natal, cel de unde își trage rădăcinile și își adapă seva și locul de care se leagă sufletește prin căsătorie și profesie. Acest loc de care m-am legat sufletește prin căsătorie și profesie și care mi-e atât de drag este Peștere, un sătuc frumos, un sătuc așezat într-o zonă muntoasă, mirifică. Am avut bucuria să păstresc sufletele oamenilor din această zonă ca duhovnic, ca preot slujitor.

Nimeni pe acest pământ nu cunoaște mai bine sufletul satului și a ființei umane ca slujitorii bisericii. Ei sunt cei care înțeleg toate tainele ființei umane indiferent de mediul său de viață. Astfel biserica este miezul oricărui început și oricărui sfârșit. Fără ea orice așezare omenască își pierde strălucirea. Orică așezare omenască este fără biserică asemenea unui licurici ce uită să mai lumineze în noapte și se rățește astfel din drumul său.

Biserica din localitatea Peștere, Protopopiatul Caransebeș, Arhiepiscopia Caransebeșului, Mitropolia Banatului a fost întotdeauna instituția care a răspuns neîntârziat tuturor nevoilor oamenilor. Deși tradiția spune că în sat a mai existat încă o biserică ortodoxă ce a fost demolată în 1892, biserica ce guvernează localitatea în prezent își are incipitul în anul în care a fost demolată vechea biserică spre a fi înlocuită cu o construcție solidă, zidită din piatră și cărămidă în stil baroc-vienez. Dacă pereții bisericii au fost construiți din piatră și cărămidă, nici turnul acesteia nu a fost lăsat mai prejos și a fost ridicat din cărămidă arsă și acoperit cu tablă. Pictura murală în frescă a bisericii a fost executată în anul 1929 de către Gheorghe Baba și Corneliu Baba din Caransebeș. Costul picturii s-a ridicat în acea vreme la suma de 68.000 lei. Iconostasul bisericii a fost construit din zid iar pictura de pe el a fost realizată pe pânză aplicată pe zid. Pardoseala bisericii a fost făcută din mozaic simplu.

Instituția din localitatea Peștere ce călăuzește fiecare om pe drumul sacralității a fost antesfințită în 1929, odată cu finisarea picturii exterioare și interioare, de către preotul Filip Pop. În anul 1950, în urma unor restaurări interioare și exterioare a bisericii, realizate prin jertfa credincioșilor, a fost sfințită de către I.P.S. Dr. Vasile Lăzărescu.

Antimisul bisericii Peștere, element central fără de care nu se poate oficia Sfânta Liturghie, datează din 16 iunie 1902, de la Epicopul Nicolae Popea. Sfânta Liturghie este slujba în cadrul căreia se oficiază jertfa euharistică. Antimisul este o pânză ce prezintă punerea în mormânt a Mântuitorului Iisus Hristos ce s-a jertfit pentru ca fiecare să ne învrednicim a gusta viața veșnică pierdută prin păcatul neascultării. În cele patru colțuri antimisul înfățișează pe cei patru evangheliști care au vestit Cuvântul lui Dumnezeu, martorii morții și învierii Mântuitorului Iisus Hristos iar în interior sunt țesute moaște de sfinți. Moaștele sfinților sunt țesute în antimis în amintirea martirilor ce și-a jertfit viața pentru Hristos. Creștinii ce se ascundeau în catacombe săvâșeau jertfa euharistică instituită de Mântuitorul Iisus Hristos la cina cea de taină pe trupurile neînsuflețite ale martirilor, iubitorilor de Dumnezeu.

Biserica deține obiecte de artă precum icoane, arhitectura mobilierului, candelabru,

tetrapod. Icoanele nu sunt doar obiecte de artă ci și obiecte de cult alături de cădelniță, prapuri (steaguri), candelă, chivot, epitaf, cruce. Pe una din crucile aflate în incinta bisericii se află inscripționat numele baronului Radici. Obiectele de cult sunt reprezentate și de vasele sfințite: două potire, două discuri, copie, linguriță. Clopotele vechi ale bisericii ce au fost rechiziționate în timpul primului război mondial au fost înlocuite cu altele noi. Veșmintele liturgice sunt specifice atât ritualurilor de trecere precum moartea sau sărbătorilor împărătești precum Învierea Domnului, cât și pentru duminicile de peste an sau sărbătorile Sfinților.

Curtea bisericii este împrejmuită cu gard viu. Gardul viu are rolul de a arăta că între energia naturii și cea spirituală există o strânsă legătură, după cum și omul este alcătuit atât din trup, trup modelat de Dumnezeu din lut cât și din suflet.

Arhiva bisericii Peștere datează din 1850 iar matricolele botezaților, cununaților și celor ce au decedat se păstrează din anul 1918. Dat fiind faptul că arhiva bisericii datează din 1850, cu siguranță a existat în sat o biserică după cum spune tradiția și înainte de 1892 anul începerii construcției bisericii actuale, biserică ce poartă hramul Cuvioasei Paraschiva.

În fiecare toamnă, pe data de 14 octombrie, localnicii serbează hramul bisericii și se roagă Cuvioasei Paraschiva ca să mijlocească înaintea Bunului Dumnezeu pentru ei în așa fel, încât să fie ocrotiți și călăuziți în viață spre lumină.

Conform matricolelor și tradiției, preoții ce s-au învrednicit a sluji în Biserica cu hramul Cuvioasa Paraschiva, localitatea Peștere, au fost: Pr. N. Maniu 1859 - 1900, Pr. Ioan Biboria 1901 - 1902, Pr. Romolus Jurchescu 1902 - 1928, Pr. Bujor Borlovan 1928 - 1968, Pr. Ioan Nimu 1969 - 1979, Pr. Belu Valeriu, 1979 - 1995, Pr. Viorel Sorinel Alexe din 1995 până în prezent.

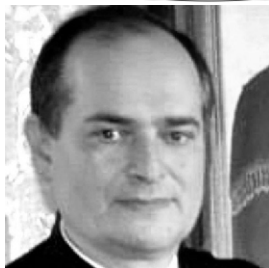
Cântăreții bisericești ce au adus laudă, mulțumire și rugăciune lui Dumnezeu în cadrul Sfințelor Slujbe au fost Jucu Rusalin până în 1965, Balint Petru 1965 - 1983, Barbu Petru junior 1983 - 2001, Belu Traian 2001 până în prezent. Alături de ei au mai slujit la strană Jurma Gheorghe, Stan Negoită și Gheorghe Fraităru de la Maciova, localitate vecină satului Peștere.

În biblioteca bisericii Peștere se află alături de Sfânta Scriptură, Filocalii, Viețile Sfinților, Pateric, Antologhion, Catavasier, Octoih, Triod, Molitfelnic, Acatistier, Ceaslov, cărți ce conțin învățături moral- religioase și cărți vechi de ritual precum Evanghelia Snagov 1660, Pendicostar Argeș 1768, Minee Sibiu 1835, Liturghier Sibiu 1835.

Alături de biserică se află casa parohială zidită din aceleași materiale folosite la construirea bisericii, cărămidă arsă și piatră. Această lucrare s-a săvârșit în anul 1935 prin contribuția credincioșilor. Fațada casei parohiale este zugrăvită în roșu.

Biserica a fost și va rămâne mereu un instrument viu de cultură și spiritualitate, inima satului. Ea este cea care luminează viața fiecărui om și îl călăuzește în toate. Biserica cu hramul Cuvioasa Paraschiva din localitatea Peștere, Protopopiatul Caransebeș, Arhiepiscopia Caransebeșului, Mitropolia Banatului a fost mereu acel instrument viu care și-a făcut datoria de a lumina viața fiecărui om spre cultură și spiritualitate.

Romulus FRÎNCU

Din trecutul comunei Băuțar: Satul Bucova, județul Caraș Severin

Deși astăzi este inclus în județul Caraș-Severin, satul Bucova nu face parte din Banatul Istoric. Totuși, influențele culturale ale Banatului de Munte au fost foarte puternice, așezarea fiind, de facto, bănățeană.

Satul Bucova, având înțelesul de „loc cu fagi” sau „făget”, este menționat sub forma „fluvium vulgo Bokuvavize vocato”, anume Valea Bucovei, cu același prilej, constituind un crâng al Băuțarului medieval. Ca așezare propriu-zisă, satul apare consemnat însă abia în anul 1495, „Possessio Bwkowa” figurând, la acea dată, ca moșie cumpărată, în patrimoniul funciar al acelorași Căndești hațegani.

Prima știre despre existența unei organizări bisericești propriu-zise ne parvine însă abia de la finele secolului al XIV-lea. În hotarul satului dispărut Remetea (Rimetea) termen derivat, pe filieră slavă, din latinescul „eremita” sau din grecescul „ἐρημίτης”, având înțelesul de „singuratic”, veche vatră a localității Bucova, era consemnat, în același document din anul 1390, toponimul maghiar „Kethremethege”, în traducere „Dealul celor doi pustnici” (azi Dealul Florușu). Din păcate, astăzi nu se cunoaște nici locația exactă, nici durata existenței acelei sihăstrie. Se bănuie doar că politica antimonală promovată de Reforma protestantă a provocat, cândva în cursul secolului al XVII-lea, dispariția sa. Între „claustrele și mănăstirile” hațegane, menționate tangențial într-un act de danie al nobililor Kendeffy, urmașii maghiarizați și calvinizați ai Căndeștilor de Râu de Mori, din 3 aprilie 1579, figurează, posibil, și acest așezământ monahal de tip idioritmic.

Data fiind extensiunea posesiunilor cunoscutei familii ortodoxe hunedorene și dincolo de „Poarta” Transilvaniei, eventualitatea implicării ctitoricești a membrilor acesteia în ridicarea unor lăcașuri de cult modeste pentru propriii supuși ar trebui neapărat luată în calcul. Din păcate, alte știri „medievale”, privitoare la sat, nu s-au păstrat. Absența informațiilor și-ar găsi explicația în tradiția locală, potrivit căreia, „în vechime [secolul al XVI-lea n.n.], a fost aici un sat cu numele Remetea, ai cărui locuitori însă, de groaza turcilor și a hoților, au părăsit acest loc expus la prădăciuni și s-au așezat lângă Timișoara, formând satul numit și azi Remetea. Pentru îngrijirea locului rămas pustiu, proprietarii au pus un gornic cu numele Mihai, de la care se trage familia Gorniconi. Cu timpul, au mai venit și alte familii de prin satele apropiate, ca Albuleștii din Grădiște [azi Sarmizegetusa, jud. Hunedoara n.n.], Mestecănenii din Mestecăan [comuna Răchitova, jud. Hunedoara n.n.] și cinci familii chiar din Bulgaria. De la acestea se trag familiile Ionești, Vasiloni, Mihăiloni, Giorgioni și Bugariu. Următorii acestora au alcătuit satul Bucova,

numit așa după o vale cu acel nume.”

Biserica

Parohia Bucova ar fi luat ființă, potrivit istoriografiei greco-catolice, la mijlocul secolului al XVIII-lea, însă abia în anul 1790 obștia locală i s-a rânduit un preot permanent. Ca lăcaș de închinăciune a fost folosit un edificiu contemporan din bărne, menționat doar în tabelele conscripției Buccow din 1761-1762. Între 1847 și 1853 s-a înălțat o altă ctitorie, mai trainică, din piatră. În urma vizitei canonice efectuate în localitate la 20 decembrie 1852, vicarul Ștefan Moldovan nota următoarele detalii: „Poporul, încă de înaintea revoluțiunii, s-au fost apucat ca să redice biserica de zid cu tărie și turn, proporționată, și aceea o au și isprăvit până sub acoperiș și turnul l-au redicat până la ferești și acum e acoperită cu șindilă și cerimile sus sunt gata din bărne mare, încât, la primăvara viitoare, cu ajutorul lui Dumnezeu, se va și fini [...]. Hramul bisericii este «Sfântul Dimitrie» și acesta va rămâne și la cea nouă. Biserica cea nouă are în lungime 9°, în lățime 4°. Iar cintirimul ei are de cătră răsărit 20°, de cătră apus 28° și în lungime 36°. Însă în vechime nu au fost așa, ci, după combinațiunea spuselor bătrânilor, s-au aflat cum că terenul Bucovei, în secolul al 15-lea și al 16-lea, au fost numai loc de pășune, însă, pe rând, s-au făcut lăcașe fixe, cărora s-au adaos și familii din Țara Românească venite, așa încât, pe la mijlocul secolului trecut, fiind afiliați la Zeicani, s-au îndemnat ca să-și clădească biserica de lemn de față și, pe la 1780, o au ornat cu icoanele de lemn principale, iar parohul ordinar s-au așezat aici numai la anul 1790”.

mpodobită; s-a așteptat însă mai multă curățenie externă, căci trăsăturile de paingine, spânzurate pe pereții afumați, atestă nepăsarea curatorului și indolența culpabilă a crâșnicului, cari și-au primit reprobarea meritată. Podirea bisericii cu scânduri în locul pardoselei cu lespezi neregulate, ținerea în curățenia cuvincioasă prin văuire și depărtare a orice necurățenie strâns s-a demandat. Acoperișul bisericii este de tot defectuos, așa încât o ploaie torențială ar cauza chiar întreruperea oficiului sacru și depărtarea poporului din casa Domnului, ceea ce ar contribui mult la scăderea și răcirea simțului religios al poporului, carele, de altmintea, e prea dispus a jertfi obolul său pentru sfânta biserică. Cimetierul e neîngrădit și scormonit de rămători.”

Lăcașul de cult actual, cu hramul „Sfântul Mare mucenic Dimitrie”, este o construcție solidă din piatră și cărămidă, de plan dreptunghiular, cu absida semicirculară a altarului nedecroșată; la acoperiș s-a utilizat tabla. Edificiul, renovat în anii 1971, 1988, 1993, 1999 (adosarea pridvorului închis scund) și 2004-2006, a fost împodobit, în cadrul ultimului șantier, cu o frumoasă frescă, ostenitor fiind pictorul local Ioan Albușescu. În 1948 lăcașul a trecut în administrarea Bisericii Ortodoxe Române. Casa parohială veche, din anul 1911, a fost înlocuită cu cea de astăzi în 1960.

Numărul păstoriților a fost mereu în creștere. Astfel, în anul 1811, conscripția vicarului Chiril Țopa înregistra 73 de familii, însumând 375 „suflete”. În 1842, la „Bukova, parochia antiqua”, cu „ecclesia ad S. Demetrium”, cei 828 de credincioși erau păstoriți de „parochus Joannes

Bugari”. Un deceniu mai târziu, „poporul Bucovei numără 143 numere de casă și 170 familii, cu 530 bărbați și 490 femei sau, în sumă, cu 1.020 anime.” La 23 noiembrie 1853, Parohia unită Bucova, aflată în componența nou-înființatei Episcopii Greco-Catolice a Lugojului, avea 1.016 enoriași, toți români. În anul 1858, obștea crescuse la 1.083 de persoane. Potrivit „Șematismului” din 1868, cei 1.020 de credincioși care formau „Parohia” unită Bucova erau deserviți liturgic de o singură biserică, cu hramul „S. Demetriu”, în care slujea preotul Ioan Albulescu. Registre matricole „existunt ab anno 1824”. În ceea ce privește școala, cu toate că avea statutul de „provisoria”, în ea învățau 120 de „scholares”. În anul 1877 au fost înregistrați 1.336 de enoriași. În 1903, numărul greco-catolicilor ajunsese la 1.410, din totalul de 1.451 de locuitori; ortodocșii erau doar 20.

Recensămintele civile din anii 1857, 1880, 1900, 1910 și 1930 întregesc și ele tabloul confesional al Bucovei. Între uniți figurează, de asemenea, țișanii. Obștea „greco-răsăriteană”, mai numeroasă decât în celelalte două parohii, a rămas minoritară; celelalte culte sunt nereprezentative din punct de vedere numeric.

Bucova	1850	1857	1880	1900	1910	1930
Total populație	1.024	1.086	1.368	1.457	1.571	1.526
Români	978	1.083	1.250	1.412	1.409	1.354
Ortodocși	0	8	31	18	102	
Greco-catolici	1.024	1.083	1.337	1.379	1.475	1.379

La recensământul din 1941, satul număra 1.500 de persoane, dintre care 1.495 se declaraseră români (între aceștia fiind incluși și țișanii). Raportul confesional, neprecizat, n-a suferit, probabil, modificări majore.

Lista preoților din localitate este bogată: Nicolae Țarină (c.1765-1790), Nicolae Albulescu sen. (1790-1807), Nicolae Albulescu jun. (1807-1855), Ioan Albulescu (1855-1870), George Albulescu (1871-1890), Iustin Țarină (1890-1900), adm. George Albulescu (1900-1901), Iustin Bora (1901-1930), Vasile Berinde (1930-1950), Dionisie Iavorschi (1950-1954), Macu Cuzmanovici (1954-1957), Trandafir Silvășan (1957-1990), Petru Turnea (1990-1999), Petru Vanvulescu (1999-2001), Sebastian Horgoș (2001-2003) și Adrian Socaci (din 2003).

Școala

Prima mențiune a școlii din satul Bucova datează din anul 1795, când frecventau cursurile școlare trei băieți și zece fete, limba de predare fiind limba română. Numele primului învățător care s-a păstrat este al preotului Ion Albulescu, care a funcționat între anii 1850-1855. I-au urmat Rusalin Albulescu (1858-1861), iar între anii 1861 și 1913, învățătorii Ioan Pantea, Ioan Bernat, pr. Iustin Țarină, Ioan Itul, Dumitru Recean, Remus Aglicer, Augustin Pop Bociat, Valeriu Rusu și George Bota.

Școala din satul Bucova a fost școală confesională unită, activitatea acesteia desfășurându-se sub conducerea preoților din localitate.

Din anul 1878 cursurile școlare s-au desfășurat într-un edificiu de piatră

ridicat pe spesele comunității bisericești, concomitent sporind și numărul elevilor care frecventau cursurile școlare (139 școlari).

În 1909 s-a deschis, într-o casă închiriată, încă o școală, la care au predat Valeriu Rusu și Candin Gliga. În ambele instituții de învățământ au studiat, deopotrivă, elevi uniți și ortodocși.

În anul 1911 s-a deschis o a doua școală pentru romi, unde frecventau cursurile un număr de 53 de copii din 191 de copii de vârstă școlară.

În perioada interbelică a continuat să se acorde o atenție deosebită învățământului de la sat. În anul 1924 frecventau cursurile Școlii primare din satul Bucova un număr de 93 de elevi, repartizați în 4 clase, sub conducerea directorului școlii, Ion Groj.

Numărul copiilor care frecventau cursurile școlare va crește simțitor, ajungând la 210 elevi în anul 1932.

Școala primară de stat din satul Bucova a funcționat în edificiul fostei Școli primare confesionale (greco-catolice), fiind constituită din 3 săli de clasă, o cancelarie și locuință pentru director. Pe lângă școală funcționa și o cantină școlară, dispunând de un fond de 7.000 de lei, în care luau masa 20 de elevi.

În baza Legii învățământului din anul 1948, care își propunea să lichideze analfabetismul, și școala din Bucova a organizat cursuri de alfabetizare.

În anul 1960, Școala elementară de 4 ani s-a transformat în Școala de 7 ani, cu 74 de elevi înscriși în ciclul primar și 27 de elevi înscriși în prima clasă de gimnaziu.

Din anul 1964, școala devine școală generală de 8 ani, iar cu data de 01.09.1966 școala dispune de un local nou, cu 8 săli de clasă, având o suprafață totală de 920,59 m.p., efectivele de elevi fiind în jur de 130.

Să mai spunem că, din 18 decembrie 1908 până în 27 mai 1978, prin Bucova trecea singura cale ferată cu cremalieră din România.

Romulus FRÎNCU

Bradul și „Cântecul Zorilor”

Printre gugulanii din satele muntoase ale Banatului, cultul morților se păstrează ca în urmă cu mii de ani. Moartea unui tânăr necăsătorit înaintea manifestării plene a căsătoriei și a procreării era privită ca o încălcare a ordinii firești din ciclul vieții, ca o eroare în desfășurarea firească a vieții, ce trebuia reparată prin acte rituale. Astfel, înmormântarea unui tânăr care a murit necăsătorit se transforma într-o nuntă postumă.

La înmormântare, pentru morții nenunțați sau nelumiți adică pentru cei care au murit necăsătoriți se făcea un brad, însemnul căsătoriei. Bradul împodobit ca de nuntă era un substitut al soțului (sau al soției) postume. Însă bradul nu avea numai semnificația de nuntă postumă. El putea să fie și înlocuitorul mortului, un substitut care rămânea în lumea celor vii, pe groapă. E un însemn al celui dus de tânăr. E și un cod cumva. Era de ajuns ca, intrând în cimitir, pe anumite gropi să vezi un brad. Nu aveai nevoie să citești nimic și

știi că acolo e înmormântat un tânăr.

În comuna Băuțar, nouă feciori trebuiau să plece la pădure, cu un topor, ca să găsească un brad frumos și rotund. Când găseau un brad pe care voiau să îl taie, fiecare dintre ei dădea o dată cu toporul în copac și, dacă nu cădea din nouă lovituri, ei alegeau altul. Aduceau acasă numai bradul ce cădea din nouă lovituri. Bradul însuși moare ca să ajungă să fie substitutul omului mort.

Când era adus în gospodăria mortului, bradul era cărat cu vârful înapoi (spre pădure), așa cum și mortul era scos din casă cu picioarele înainte. Când ajungeau cu el acasă, femeile cântau „Cântecul bradului”. El era apoi împodobit cu fructe, batiste, lână, hârtie colorată, turte dulci, panglici, era dus odată cu mortul la cimitir și se înfigea în mormânt, la cruce.

Înainte de înmormântare, în fiecare dimineață, când se crăpa de ziuă, câteva femei bătrâne din sat îi cântau mortului la fereastră, iar apoi în casă, cu fața spre răsărit, „Cântecul Zorilor”. Conținutul tematic al acestuia este precreștin, fiind o invocare adresată zorilor, probabil o reminiscență a străvechii invocații către soare, ca acesta să-și întârzie „revărsatul” până ce mortul va fi pregătit cu toate cele necesare pentru lumea spre care călătorește.

Acest cântec funerar al zorilor este sublimarea poetică a practicilor menite să îl ajute pe om să ajungă pe lumea cealaltă, având rolul de a-l iniția pe mort pentru lumea de dincolo. Îl strigau pe nume pe mort și îi dădeau sfaturi despre ce să facă pe tărâmul celălalt. Mortul este însoțit prin cântecul bocitoarelor, pas cu pas, pe drumul către lumea cealaltă, și sfătuit de aici, din lumea noastră, să nu o ia la stânga, să o ia la dreapta, să nu se sperie de lup, să se împrietenească cu câinele, să treacă apa, și așa mai departe.

„Cântecul Zorilor” era răspândit cam în aceleași zone ca și „Cântecul Bradului”, respectiv în partea muntoasă și deluroasă a Banatului, în Hațeg și în Ținutul Pădurenilor, încadrându-se în seria riturilor de despărțire a defunctului de comunitate. Străvechiul motiv al invocației către soare, „Cântecul Zorilor”, se aude azi tot mai rar.

În Băuțar, cântecul suna cam așa: „Zori, dalbe surori/ De ce n-ai zorit/ Și-astă dimineață/ Ca ieri dimineață?/ Noi am fi zorit/ Num-am zăbovit/ Pân-am despărțit/ Tată de copii/ Cântă un cocoș gai/ Din poartă de Rai/ Haida, dragă, hai/ Îngerii te-așteaptă/ Să te scrie în cer/ În cerul cu mese-ntinse/ Și cu făclii aprinse”. Acest cântec nu s-a mai cântat de vreo treizeci de ani, iar în Bucova, oamenii confundă „Zorile” cu bocitul pe mormânt.

Romulus FRÎNCU

Vergelatul

Mai demult, viața avea o cu totul altă rânduială; tradițiile erau ținute cu sfințenie, fiind transmise din generație în generație, se respectau vorbele bătrânilor fără pic de împotrivire și toate bucuriile și necazurile trebuiau urmate după tradiție, oricât de neînsemnate ar fi fost. Astfel, de la naștere și până la moarte, omul trece prin anumite etape care nu au cum să fie sărite și,

pentru fiecare etapă, este un obicei, o tradiție care se păstrează cu sfințenie.

Noaptea dintre ani este considerată de tinere momentul prielnic pentru a cere ajutorul divinității în aflarea ursitului. Unul dintre cele mai vechi obiceiuri care se petrece în seara de Anul Nou este „Vergelatul”. Un obicei străvechi, care este practicat și în zilele noastre, la fel ca și în trecut, pe Valea Bistrei.

Obiceiul mai este cunoscut și în alte zone, sub numele de „Vergetul”, care se desfășoară în noaptea de Anul Nou, la „Sânvăsâi” (la Sfântul Ierarh Vasile cel Mare, sărbătorit la 1 ianuarie). Este un obicei venit în pregătirea unei nunți, a vieții de familie, în fel de ursit, în care cei care îl practică cred fără îndoială.

În ajunul Anului Nou, fetele nemăritate merg la o femeie mai în vârstă, pentru a fi „vergelate”, adică, pentru a li se „povesti” viitorul. Ele se adună într-o casă, acoperă ferestrele, pentru ca ritualul lor să nu poată fi văzut de nimeni și, împreună cu o femeie bătrână, care are „darul ursitului”, încep „Vergelatul”.

Aici, gazda așază pe o masă șapte farfurii sub care pune o bucată de pâine, un piaptân, un pahar, un cărbune, o oglindă, bani și o farfurie sub care nu așază nimic. Apoi, fetele părăsesc camera și sunt chemate, pe rând, să își afle soarta, în funcție de obiectul care se află sub vas. Fetele își aleg fiecare câte o farfurie, iar cea care găsește pâinea se va mărita după un tânăr harnic, cea care găsește oglinda după un tânăr frumos, cea care găsește piaptânul după unul colțat, cea care ridică paharul după unul băutor, cea care ridică banii după unul bogat, cea care găsește cărbunele după unul negricios, iar cea care ridică farfuria goală nu se mărita în anul care urmează.

Fetele sunt duse apoi în grădina femeii cu pricina, legate cu o „brăcire” sau cu un batic la ochi, și fiecare trebuie să-și aleagă un par și să-l lege cu un șnur răsucit, din lână, pregătit anterior. După legarea parilor, fetele se dezleagă la ochi și li se „arată” viitorul, în funcție de felul parului. Dacă parul e înalt, la fel e și tânărul cu care se va mărita fata; dacă e strâmb, înseamnă că acesta e cocoșat; dacă e subțire, tânărul e unul slab; dacă parul e scurt, tânărul e mic de statură etc.

Fetele pot fi „vergelate” și cu ajutorul boabelor de fasole. Pe o plită încinsă se așază boabe de fasole, iar dacă boabele se apropie, fetele se vor mărita curând. În cazul în care boabele se depărtează, fetele se vor mărita mai târziu.

Un obicei intuitiv, plăcut, în care se socializează, sărbătorindu-se, astfel, încheierea unui an și începutul altuia nou, cu multe dorințe, cu multe gânduri și cu multe rugăciuni către Dumnezeu ca totul să fie ferit de rele și de păcate.

Romulus FRÎNCU

Romanii exploatau marmură la Bucova

În Dacia, exploatarea marmurei a început din vremea cuceririi romane, când s-au înființat carierele de la Bucova și Grădiștea. Cariera de la Bucova se află în punctul „La Perete”, situate lângă Dealul Prigor. Aceasta a fost cea mai utilizată marmură pentru realizarea monumentelor descoperite pe teritoriul celor două Dacii. (Lector univ. dr. Mariana Balaci Crînguș, Universitatea de

Vest din Timișoara, „Despre o posibilă cale de import de marmură în provincia Dacia”, BHAUT, vol. XIII, 2011, p. 36).

Marmura de aici a fost folosită și la construirea monumentelor de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa. Astfel, Capitoliul de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa avea 11 trepte de marmură de Bucova (aceasta, însă, era mai poroasă și mai puțin rezistentă la ploaie), iar interiorul palatului era placat cu lespezi de marmură de Bucova.

Viața grea de după Primul Război Mondial, sărăcia lucie, sistarea activității de exploatare la carierele de piatră și marmură din Moneasa, au aruncat mare parte dintre familiile moneșenilor la limita supraviețuirii. Pentru a se putea întreține, numeroase familii au plecat să lucreze la cariera de marmură de la Bucova. (Horia Medeleanu, „Artiști plastici arădeni”, Muzeul Județean Arad, Arad 1973, p. 26)

Bibliotheca Historica et Archaeologica Universitatis Timisiensis BHAUT.

Romulus FRÎNCU

Valea Bistrei în Evul Mediu

Când vorbim de istoria Banatului, nu putem să nu amintim de Valea Bistrei, care împreună cu Valea Timișului și cu cea a Cernei au constituit încă din epoca romană, și chiar și înaintea acesteia, calea (poate chiar principală) de legătură cu ținuturile sud-dunărene. În mod cert în vremurile romanilor Valea Bistrei beneficia de un drum construit așa cum numai acest popor știa își construiască drumuri și poduri, dar și de caste, puncte de schimbare a cailor sau de alte astfel de elemente.

După plecarea romanilor (271-275 d. Hr.), aceiași vale a Bistrei a devenit albie prin care s-au revărsat în fosta Dacie Romană, felurile popoare migratoare, unele mai aprige și mai distrugătoare decât altele. Dintre acestea toate, pare-se că slavii ne-au influențat cel mai mult, de la ei poporul nostru moștenind nenumărate denumiri de sate, râuri, munți ori simple locuri, dar și circa o treime din cuvintele ce le folosim zilnic, iar dintre acestea mai cu seamă multe dintre cele bisericeste.

După ce năvălirile popoarelor migratoare s-au domolit, iar românii au început să fie cunoscuți sub această denumire sau sub altele asemănătoare, satele Văii Bistrei încep încet-încet să fie amintite alături de cele ale Văii Cernei și a Văii Timișului și prin documentele și actele vremii. Istoricii maghiari care s-au aplecat asupra documentelor medievale și aici îl amintim pe Pesty Frigyes au scotocit arhivele din Budapesta sau de prin alte părți ale Ungariei, inclusiv din Ardeal, dându-ne știre în iscusit fel despre vechimea locurilor în care trăim...

Și dacă o luăm pe vale în jos, deși Bucova, Băuțariul de Sus și cel de Jos adesea nici nu au fost măcar socotite la Banat, totuși găsim povestiri și din trecutul lor:

Bucova: se spune în Schematismul istoric al Diecezei greco-catolice Lugoșului din anul 1903 că pe locul acestui sat ar fi existat în trecut un altul cu numele de Remete sau Remetea, ceea ce în unghurește înseamnă mănăstire mică, locuită de unul sau mai mulți pustnici. Locuitorii ei vechi ar fi fugit de frica turcilor tocmai în apropierea Timișoarei, unde ar fi întemeiat Remetea Mare. În urma lor au lăsat un paznic, adică un gornic, de unde se trăgea familia Gorniceni, existentă la 1903 în Bucova. Cu timpul s-au așezat lângă Gorniceni și alte familii, dintre care cinci au sosit aici din Bulgaria (Ionești, Vasiloni, Mihailoni, Bugari și Giorgieni). Noua comună s-a numit apoi Bucova, de la o vale din hotarul satului. Pare-se că a avut parohie unită deja la 1700, deși în acte nu e amintită decât mai târziu. A avut biserică de lemn până la 1855.

Băuțariul de Sus (Superior): nu pare a-și dezvălui prea ușor trecutul. De altfel, se presupune că este mai nou ca vârstă decât Băuțariul de Jos, cu care forma până la 1811 o singură parohie unită. Vechea ei biserică, din piatră, data de la 1840, fiind închinată Sf. Prooroc Ilie Tesviteanul.

Băuțariul de Jos (Inferior): pare a fi avut parohie unită deja la anul 1700, amintită însă sporadic în acte, mai ales la începutul veacului al XIX-lea, când se separă de ea Băuțariul de Sus. Din 1830 primește și școală proprie. La 1893 avea biserică de piatră, închinată Sf. Prooroc Ilie Tesviteanul. Se pare însă că înaintea acesteia existase cel puțin o biserică mai veche, atestată și în 1811.

Vama Marga: a fost mereu o localitate de graniță dintre Banat și Ardeal, dintre administrația austriacă a Banatului și Principatul Transilvaniei. S-a constituit abia pe la 1785, deși la 1757 exista deja la Marga un oficiu grăniceresc.

Marga: comunitate veche, pe râul Bistra, din care sunt amintiți deja înaintea lui 1470 mai mulți oficiali regali „de Marga”, în serviciul regilor maghiari. La 1503 Capitlul Catedral de Alba Iulia îl instalează pe George de Marga în mai multe posesiuni ale sale din comitatul Hunedoarei (Hunyad), făcându-se cu această ocazie acte în acest sens. Satul a existat și pe la 1603, iar când a picat sub stăpânirea turcească, a devenit proprietatea unuia pe nume Beg. Așezarea e pomenită în acte prin anii 1690-1700, fiind încorporată Graniței Militare Austriece la 1769. La revoluția de la 1848-1849, adică în 1849, o parte din casele localnicilor au ars.

Rusca Montană și Ruschița nu apar deloc în hărțile austriece de la 1767-1772, ele fiind întemeiate abia pe la 1803 atât de români, cât și de germani. Unele surse vorbesc însă de o (foarte probabilă) activitate industrială la Rusca și Ruschița deja după 1787.

Voislova: în 1397 actele amintesc pe un anume fiu al lui Petru, zis „Olah de Wazylova”, adică al valahului din Voislova. Se pare că numele satului s-ar putea trage de la numele de botez Vasile. În anul 1430 Capitlul Catedral din Cenad face instalarea unui nou proprietar în Voislova, prin mandat de introducere. Satul exista în mod cert la 1603, 1690-1700, fiind încorporat regimentului grăniceresc și teritoriului graniței abia la 1783. În hărțile ridicării topografice austriece (iosefine), de la 1767-1772, Voislova apare încă cu

vechea vatră a satului, fiind însă însemnată și înscrisă clar și noua vatră, cea din ziua de azi.

Valea Mare (azi Valea Bistrei): localitatea a fost amintită documentar pentru prima dată la 1501, fiind pomenită mai târziu în acte pe la 1578, 1579 și 1590 sub numele de Nagypatak, Valemare, Walemara, Vale Mare și Vallyemare. Așezarea e pomenită în acte prin anii 1690-1700, fiind încorporată Graniței Militare Austriece la 1769.

Zăvoi: în 1430 Capitulul Catedral de Cenad a făcut și aici instalarea unui proprietar. În anul 1444 satul pare să fi fost posesiune a voievozilor valahi, iar în 1579, 1585 și 1586 se vorbește în documente de două Zăvoaie: de sus și de jos. În 1699 „Zavuj” este amintit ca posesiune a regilor Ungariei, pe atunci deja unii și aceiași cu împărații de la Viena. Așezarea e pomenită în acte prin anii 1690-1700, locuitorii ei fiind pare-se pentru scurtă vreme uniți cu Roma, iar ulterior din nou ortodocși.

Poiana Mărului: nu este localitate veche. Abia pe la 1889 Johann Biebel așază aici germani, români și maghiari care să exploateze pădurile. Nu a avut biserică în trecut, doar câteva case. Cimitirul datează tot de pe la 1890.

Măru: sat situat pe valea Bistrei Mărului. Denumirea maghiară, „Almafa”, se traduce prin măr, adică pomul fructifer omonim, denumire în conformitate și cu legenda mărului binefăcător din vatra localității. Satul a fost pomenit în acte deja la 1387, pentru ca la 1394 Capitulul Catedral de Alba Iulia să instaleze aici un nou proprietar. În 1406 pare-se că posesiunea Măru beneficia de anumite privilegii. La 1549 același capitol din Alba Iulia instalează un nou proprietar în urma unei donații. La 1687, când se pare că și partea muntoasă de Banat cuprinsă între Lugoj și Caransebeș cade în stăpânirea păgânilor turci, satul ajunge proprietate a unuia pe nume Beg. Deja la 1694 însă, așezarea devine proprietate chezarocrăiască (austriacă, imperială și regală). Numele de „Merul” este pomenit pentru prima dată la 1699, până atunci figurând forma ungurească amintită mai sus. La 1717 este pomenit în conscripția Banatului Timișan cu un frumos număr de 52 de case. S-a încorporat Confiniului Militar la 1769. Vechea biserică, închinată Sf. Duh și ridicată la 1792, s-a refăcut în 1934. Are într-însa o veche icoană a Maicii Domnului, despre care se spune că a săvârșit minuni.

Crâjma (azi Măgura): este pomenită pentru prima dată în documente în anul 1430, atunci când Capitulul Catedral de Cenad a pus și aici un nou stăpân în posesie. O nouă atestare se face în anul 1492, act în care se menționează statutul așezării, iar o a treia menționare este făcută în 1499, când se face o reaşezare la Glimboca. Acum satul Crâjma este pomenit ca „Korchomafalva”. În mod repetat este amintit în anii: 1503, 1585, 1603 și 1699. Existența îi este dovedită clar și în perioada anilor 1690-1700. A fost încorporat Confiniului Militar la 1769. Vechea biserică ortodoxă, închinată sf. Apostoli Petru și Pavel s-a ridicat la 1823.

Cireșa: cu vechea ei vatră în satul bătrân, se pare că a fost amintită în documente la 21 decembrie 1580, când principele Transilvaniei a fost instalat

aici ca proprietar al locului. Din nou pomenit la 1717, satul este însă format din două „Schirescha”, probabil satul bătrân și cel nou, unul cu 16, celălalt cu 17 case. Deja în același an satul e încorporat Confiniului Militar. Biserica ortodoxă închinată Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril datează din anii 1830-1833, fiind refăcută și mărită de câteva ori.

Mal: localitatea este pomenită în actele medievale sub nume precum: Maal, Meel, Mall, Malfalva, Mald. La 1733 este amintit cu numele ce-l poartă și azi. Capitlul Colegial de la Arad face mențiunea unor proprietari și a satului în anii 1447/1448, 1475 și 1495. La 1628 este amintit ca și praedium, aceasta însemnând că satul era pustiu, nelocuit. Pe la 1690-170 era deja din nou populat, iar la 1769 a fost încorporat Confiniului Militar.

Ferdinand sau Ferdinandsberg (azi Ofelu-Roșu): s-a întemeiat în mod cert după 1787, sau chiar pe la 1803. La fel ca și Ruschița și Rusca Montană, în hărțile celei de-a doua ridicări topografice austriece (1767-1772), comandată de împăratul Josif al II-lea, nu apare nici urmă de așezare de la vechiul pod al Cireșii (la confluența Bistrei Mărului cu Bistra Ruscăi) și până în Ohaba. Doar vechile drumuri de la poalele dealurilor, morile de la Cireșa și drumul de pe Tarnița ce lega Cireșa de vechea vatră a Glimbocii, de dincolo de apă, apar în planuri. Ferdinandsberg-ul sau Ferdinandswerk-ul pare să fi fost întemeiat pe la 1795 sau 1800, conform tradiției, de către un anume Ferdinand Hoffmann, un orăvițean, ce a întemeiat aici primele uzine împreună cu rudele sale, vestita familie Maderspach, ce au întemeiat Rusca Montană și Ruschița.

Ohaba: vechi sat românesc ce se regăsește în planurile austriece de la 1767-1772 exact pe vatra pe care ființează și azi. Sediul al unei companii grănicerești din cadrul Confiniului Militar (Regimentul Valaho-Iliric Nr. 13).

Glimboca: amintit adesea în actele vechi și ca Novakfalva, adică satul lui Novac. Toponimicul Glimboca este unul de certă origine slavă. Cele mai vechi menționări documentare datează din 1380, respectiv 1475. La 1430, 1433, 1447 și 1448 este amintit cu numele de Novakfalva, fiind puși în posesiune și aici noi proprietari. Actele de punere în posesie sunt și aici emise de Capitlul Colegial din Arad. Un fapt interesant este că la 1483 este menționat aici un preot (foarte probabil ortodox) pe nume Oprișa. La 1484 sunt atestate două sate: Glimboca de sus și Glimboca de jos. Satul exista în mod cert la 1690-1700. La 1783 este încorporat Confiniului Militar, iar cea mi veche biserică atestată documentar pare să fi fost ridicată la 1794.

Obreja: este atestată documentar în anul 1547. Obreja în decursul anilor este mereu amintită în documentele vremii. În conscrierea din anul 1603 aflăm ca proprietari pe Ștefan Rakoczy și Andrei Nagy, care dețineau câte un conac, în același an fiind trecut în drepturi asupra avuturilor din domeniile două Obresia (Obreja de Jos n. n.), Maciova și Peștere, domnul George Găman. În anul 1628, principele Gavril Bethlen donează doamnei Margareta Găman și domnișoarei Sava Găman amândouă fiicele lui Ladislau Găman, domeniile Obresa, Calova, Vârciorova ș.a. În anul 1642 Ioan Mutnoky s-a opus ca satele Obresia ș.a. să fie transformate în posesie regală. Opunerea a avut loc la 19

decembrie, iar porunca regală datează din 6 martie, în ea făcându-se diferența dintre Felso Obresia (Obreja de sus) și Also Obresia (Obreja de jos). De remarcat că localitatea Obreja în anul 1783 se găsea pe malul drept al râului Bistra. Mutarea satului pe actuala vatră s-a făcut până la anul 1804, an când a fost înființată Cartea Funduară în care Obreja apare pe malul stâng al râului Bistra, respectiv pe actuala vatră.

Ciuta: este atestată documentar din anul 1411. La începutul veacului al XV-lea moșia Ciuta o aveau în stăpânire comună Mihail, fiul lui Ioan din Zylmos și nobilii Măcișași. Din localitatea Ciuta se cunoaște numele mai multor iobagi ai diferiților posesori: Nicolae Henseroveanu, Matei Românul, Crăciun Mihuța, Petru Mihuța, Stănilă Pârveu, Novac Gruia, Ioan Curuți, Lupu Corneanu, Frățilă Hațegan, Ioan Subțire, Petru Franțușca și Cuzma Maria. Pe timpul beului Ahmed (1671) s-au întâmplat mai multe jafuri în jurul localității încât a fost necesară intervenția principelui Ardelean. În luptele austro-otomane generalul Veterani și-a stabilit în anul 1693 una din taberele sale la Ciuta. În anul 1739 Mihai Pele din Ciuta a fost obercneaz al cercului Bistra. Acesta a săvârșit o serie de abuzuri care au fost prezentate comisiei aulice de inspecție condusă de Kempf von Angret.

Iaz: este atestat documentar în anul 1840. Vatra satului Iaz s-a mutat în mai multe locuri cunoscute astăzi sub numele de Traian (Troian), Sat Bătrân Mare, Sat Bătrân Mic, ca în final să se stabilească pe actuala vatră la „drumul mare” sub numele de Iaz. Cauzele mutării trebuie căutate în deseale inundații produse de râul Bistra și Axinul. Documentele de punere în posesie și actele de vânzare-cumpărare fac amintire de localitate Iaz, începând cu anul 1840 după cum urmează: diploma regelui Matei Corvin datată la 3 septembrie 1480; diploma dată de Pavel Chinezul la 10 mai 1485 lui Ladislau fiul lui Iacob Raț, acesta primește moșia Iazului de la Nicolae Bizere; în anul 1572, cu ocazia unui proces care s-a ținut la Caransebeș, se amintește de Ioan Pribek de Iaz. Documentele pe măsură ce timpul se scurge cresc ca număr și în foarte multe este consemnată localitatea Iaz. Fericirea face să rămână consemnat pentru vecie conflictul iscat între trupele generalului Bem și preotul din Iaz, Ioan Ionescu. Însemnarea face parte dintr-o cronică a satului Iaz, scrisă și atașată la o Evanghelie de București, tipărită în anul 1750.

Var: atestat documentar în anul 1411 prin actul emis din porunca regelui Sigismund de Luxemburg în care se confirma stăpânirea moșiei Var de către Ștefan Farcaș și Nicolae Bizere care a ocupat-o abuziv.

SURSE:

1. Călin Claudiu, Valea Bistrei în Evul Mediu (<http://www.banaterro.eu/biblioteca/content/calin-claudiu-valea-bistrei-in-evul-mediu>);
2. Primăria comunei Obreja
3. (Http://primaria-obreja.ro/?page_id=128).

Romulus FRÎNCU

Trecătoarea Porțile de Fier ale Transilvaniei, martora unor confruntări istorice

Porțile de Fier ale Transilvaniei, cu Munții Retezat la sud și Munții Poiana Ruscăi la nord, constituiau bariere naturale greu de străbătut pentru eventualii atacatori. Acest loc a fost martorul unor confruntări ce au rămas în istorie.

Astfel, legiunile romane ale lui Tetricus s-au confruntat cu dacii prima oară în anul 89. Tot pe aici au pătruns în Dacia legiunile romane conduse de însuși Împăratul Traian. Era în primăvara anului 101 d.Hr. Bătălia s-a încheiat însă cu o remiză, victoria trîmbițată de romani a fost de fapt nedecisă. Este concludent citatul lui Dio Cassius din Istoria Romană LXVIII,8, 2: „Dar Traian s-a angajat în lupta cu ei și a văzut răniți pe mulți dintre ai săi și a ucis mulți dușmani. Și când bandajele nu le-au mai ajuns (romanilor), se zice că nu și-a cruțat nici propriile sale veșminte, ci le-a tăiat fâșii. Apoi a poruncit să se ridice un altar soldaților căzuți în luptă și să li se aducă în fiecare an jertfă pentru morți.” Între 105-106 are loc un alt război, în care Dacia devine provincie romană cu capitala la ULPIA TRAIANA AUGUSTA DACICA SARMIZEGETUSA.

Aici s-a descoperit un sistem de fortificații antice. Valurile de pământ vechi au fost refăcute în vremurile medievale.

Tot pe aici, în marea lor năvălire, tătarii lui Budgek, unul din strălucitorii comandanți ai hanului Ogodai, au trecut din Ardeal în Banat, în 1241, întâlnindu-se cu grupul care venea pe la Poarta Orientală, din Oltenia. Și tot pe aici s-au scurs, după un an, când grave evenimente petrecute în vatra lor asiatică i-au determinat să se retragă pentru totdeauna.

În anul 1442, în ținutul Hunedoarei se declanșează lupta condusă de Iancu de Hunedoara împotriva cotozirii otomane. Astfel, pe 6 septembrie 1442, la „Poarta de Fier” a Transilvaniei, Iancu de Hunedoara cu oastea sa de 15000 de soldați spulberă armata otomană de 80000 de luptători.

Nu departe de aici (cca. 4 km), la intrarea în localitatea Zeicani, pe DN 68, ce merge paralel cu un vechi drum roman, în partea dreaptă a șoselei, se afla, până în 1992, un monument în formă de buzdugan, ridicat în 1896, cu ocazia împlinirii a 454 ani de la mărețul eveniment.

Pe acest monument care s-a numit o bună perioadă „Buzduganul lui Hunyadi” scria următoarele:

„Hunyadi János tizenötezer vitézével, az 1442-iki szeptember 6-án e szorosban verte szét Sehabeddin beglerbégnék Erdélybe nyomuló nyolcvanezer főnyi hadseregét. A dicső fegyvertény örök emlékéül állíttatá ez oszlopot Hunyadvármegyé közönsége a honfoglalás ezredik évében.”

În traducere:

„Iancu de Hunedoara cu cei 15 000 de viteji ai săi în acest defileu a zdruncinat la 6 septembrie 1442 armata intrusă a beglerbegului Sehabeddin. Acest obelisc a fost ridicat de oamenii comitatului Hunyadvár pentru a

comemora această victorie strălucită cu ocazia împlinirii a o mie de ani de la Descălecat (1896 n.r.).” În anul 1991, acest monument uriaș a dispărut într-o noapte.

Pentru a-și recăpăta tronul, spre sfârșitul anului 1442, Vlad Dracul intră în Țara Românească ajutat de oaste turcească. Un detașament de oaste otomană este distrus la Poarta de Fier, la trecerea spre Banat, în 9 ianuarie 1443.

În urmă cu 356 ani, în luna noiembrie a anului 1660, debușeul grosului oștilor turcești, în Depresiunea Hațegului, s-a efectuat pe la BăuțariZeicani, prin Poarta de Fier a Transilvaniei. Ajuns în trecătoare, cărturarul Evlia Celebi cel care a participat la campaniile militare din Ardeal, în calitate de cronicar și tălmăci al lui Husein Pașa și al amiralului serdar Köse-Ali Pașa, notează: „Poarta de Fier ungurească. Pe vremuri, Poarta de Fier era un zid de apărare așa de puternic, că n-avea pereche în toată lumea. Istoricii maghiari atribuie construirea ei lui Alexandru (Iskender) Macedon”. Adjudecarea acestei lucrări pe seama lui Alexandru cel Mare denotă convingerea contemporanilor lui Evlia Celebi că ea ar fi fost opera antichității.

La începutul lunii iulie 1661, armata turcească pornea „la lupta pentru credință” (jihad), intrând în Ardeal pe același itinerar, prin Poarta de Fier a Transilvaniei. După două zile de odihnă prin pădurile Băuțarilor, cronicarul notează: „cu greu au putut trece trei mii două sute de căruțe și tot atâtea mii de cai de povară și cămile încărcate cu pulbere”. Trupele otomane fac o scurtă escală la Grădiște-Ulpia Traiana, unde „fusesse mai înainte o biserică mare, pe care gaziul Seidi Pașa o dărâmasse”, la incursiunea din 1659. Apoi, își instalează tabăra pe câmpia din fața Hațegului, spre a face joncțiunea cu oastea tătarilor.

A existat aici un loc de vamă, folosit din antichitate până în pragul vremurilor moderne, și tot aici a funcționat o vreme granița de stat cu pământurile ocupate de către turci, în Banat.

Romulus FRÎNCU

LADA CU ȚOALE SAU LADA DE ZESTRE

După vârsta de doisprezece ani era admis ca fata să se mărite. Peșitul era îndatorirea părinților junelui. După înțelegere, invitau neamurile la „căpară” (un fel de tocmeală), la casa miresei. Mirele nu lua parte la „căpară”. Mireasa primea de la părinții „copilului” (fecișorului) doi-patru galbeni și bani de la rude. Se înțelegeau și pentru zestre. În general mireasa primea la căsătorie pământ, bani, haine și o ladă cu țoale.

Lada cu țoale sau lada de zestre avea în interiorul casei țărănești o funcție asemănătoare dulapului orășenesc. Ea se afla așezată la capătul unui pat, în mod frecvent a celui de pe peretele din stânga intrării din tindă. În ea se țineau hainele bune. Acestea se dădeau ca zestre la nuntă. Lada de zestre era de formă paralelipipedică, fiind alcătuită din patru picioare masive, în profil dreptunghiular, în care se îmbinau pereții (două scânduri) și fundul. Capacul

era alcătuit din două scânduri prinse la capete în căpătaie drepte în profil triunghiular. Decorul geometric și fitomorf era dispus pe partea frontală a piesei și pe capac. Fața prezenta două registre dispuse orizontal cu casete cu X-uri, cruci drepte, flori, linii oblice. Cromatica era de culoare neagră culoarea naturală a lemnului afumat.

Lada de zestre, local denumită „ladă de țoale”, se făcea de către diferiți oameni din satul respectiv fără ca aceasta să constituie o ocupație măcar temporară a lor. Era simplă, joasă, cu capacul plat, făcută din fag și rar ornamentată cu linii crestate, paralele sau încrucișate, atât pe capac cât și pe cele trei suprafețe vizibile. Dimensiunile sale erau: 1,30 cm lungime, 0,70 cm lățime, 0,80 cm înălțime. Mai întâlnim și lăzi de zestre cu capac oblic și cu capac drept, ornamentate cu motive geometrice.

Lada de zestre din Băuțar (foto)

Lada de zestre din Băuțar, datată din primul sfert al secolului XX, este executată din lemn de fag ce a fost tăiat cu fierăstrăul, cioplit cu securea, apoi fasonat cu mezdreaua, afumat, scobit cu dalta, găurit cu sfredelul, îmbinat în pană și uluc, fixat în cuie de lemn, incizat și pictat cu pensula. Are o înălțime de 62 cm. Se află în patrimoniul Muzeului Național al Țăranului Român din București.

SURSA: TIBISCUM Studii și comunicări de etnografie-istorie, nr.1/1975, Caransebeș
<http://clasate.cimec.ro/Detaliu.asp?tit=Lada--Lada-de-zestre&k=5967F054876D4C709DB905919D66E172>

Romulus FRÎNCU

Spada medievală de la Bucova

Muzeul de Istorie al Județului Caraș-Severin din Reșița a achiziționat prin anii '80 o spadă medievală fragmentară, descoperită întâmplător la Bucova, în locul numit Șanțuri, din apropierea Porților de Fier ale Transilvaniei. Cercetări arheologice au evidențiat existența unor fortificații dacice, probabil anticul Tapae, și a unor fortificații din sec. XV-XVI.

Analiza tipologică a Spadei de la Bucova este îngreunată de lipsa gârzii, element care prin forma și dimensiunile sale ar fi putut dezvălui amănunte importante legate de mănuirea armei și implicit de datarea acesteia. Nici lama acestei spade nu s-a păstrat întregă, din vârf lipsind o porțiune. Astfel, în prezent, întreaga piesă măsoară în lungime 708 mm.

Lama propriu-zisă păstrată, cu lungimea de 546 mm, este dreaptă, iar lățimea ei scade destul de puțin, de la 48 mm la umerii de prindere a gârzii, la 45 mm la mijloc, și 38 mm în extremitatea dinspre vârf. Și grosimea lamei scade uniform, măsurând în aceleași puncte 4,5; 3 și respectiv 2 mm. Pe cele două fețe ale lamei, pot fi observate șențuirile mediane. Acestea sunt puțin adâncite, maximum 1 mm, dar foarte late: 20 mm la gardă, îngustându-se proporțional cu lama, până la 12 mm spre vârf.

Tija mânerului, forjată din aceeași bară de metal cu lama, are lungimea cuprinsă între umerii lamei și buton de 110 mm, fiind mai lată spre lamă 28 mm, și mai îngustă la intrarea în buton, unde măsoară 16 mm. În aceleași puncte de măsurare, grosimea tijeii mânerului este de 4, respectiv 3 mm.

Butonul mânerului este discoidal, oferind aspectul unui cilindru plat, din ale cărui suprafețe circulare evoluează două trunchiuri de con puțin proeminente. Diametrul total al discului este de 52 mm, iar diametrele celor două suprafețe aproximativ circulare rezultate pe fețele butonului reprezintă cca. 35 mm. Grosimea maximă a butonului, măsurată între cele două fețe, este de 33 mm, iar grosimea părții centrale măsoară 14 mm. Butonul nu este străpuns de tija mânerului, iar urme de nituire nu sunt vizibile, ceea ce îndreptățește afirmația că fixarea s-a făcut prin baterea pe tija rece, a butonului cald.

Dimensiunile și forma acestor părți componente pot dezvălui unele trăsături specifice ale Spadei de la Bucova. Lama destul de robustă, cu tășurile ce nu converg abrupt spre un vârf ascuțit, dar mai ales șențuirile mediane foarte late, sunt trăsături specifice spadelor pentru lovit.

Armele dotate cu asemenea lame își găsesc întrebuințare mai ales în mediul cavaleresc, reprezentând o categorie perfect adaptată luptei din șaua calului, în care lovirea cu o singură mână prevalează împingerii sau lovirii cu o mână și jumătate. Această afirmație este întărită și de mânerul destul de scurt, pentru cuprins cu o singură mână, ca și de butonul masiv, care asigură o mai bună echilibrare, oferind astfel și posibilitatea împingerii.

Referitor la proveniența Spadei de la Bucova, lipsa vreunei mărci de atelier nu permite o soluție categorică. Apariția piesei într-o zonă circulată, precum și maniera îngrijită de lucru, ar putea pleda pentru proveniența din spațiul apusean sau central-european, dar nici soluția locală nu poate fi eliminată, având în vedere că existența unor ateliere ce produceau asemenea arme în secolul al XIII-lea este documentată arheologic, cel puțin pentru Transilvania.

În concluzie, putem afirma că arma noastră, prin morfologie și echilibrare, aparține grupului spadelor folosite în primul rând pentru lovit cu o singură mână, dar și pentru împuns, cu predilecție în lupta de cavalerie, reprezentând prima variantă a spadelor dotate cu buton discoidal, foarte frecvente în jurul cumpenei secolelor XIII-XIV. Cum pe spadă mai apare elementul timpuriu, ca lama cu tășuri aproape paralele și șențuiri late, datarea ei trebuie coborâtă spre mijlocul secolului al XIII-lea.

Apariția Sabiei de la Bucova într-o zonă de locuire și stăpâniri românești ni se pare deosebit de semnificativă. Ea reprezintă un document arheologic de primă importanță pentru istoria secolelor XIII-XIV.

SURSA:

Zeno Pinter, Dumitru Țeicu, „Spada medievală de la Bucova”, *BANATICA*, 13, Muzeul de Istorie al Județului Caraș-Severin, I, Reșița, 1995, p. 251-252, 255;

Zeno-Karl Pinter, „Spada și sabia medievală în Transilvania și Banat

(secolele IX-XIV)", *Bibliotheca Brukenthal, VII, ediția a II-a, Sibiu, 2007, p. 93.*

Romulus FRÎNCU

**O raritate tehnică feroviară abandonată:
calea ferată cu cremalieră Bouțari Sarmisegetusa**

Depresiunea Văii Bistrei, spre Hațeg, între anii 1898 și 1908 s-a construit calea ferată care lega Caransebeșul de Hațeg, adică, de fapt, uzinele din Reșița de cărbunele din Valea Jiului, reducând drumul acestuia cu mai mult de 300 de kilometri.

Construirea căii ferate de la Caransebeș la Subcetate a fost posibilă prin crearea la Cluj, în 1894, a Societății Căilor Ferate Locale Caransebeș Hațeg, condusă de deputatul Pogany, și cu fonduri colectate de la diferite societăți, dar și de la localnici (comitatele Hunedoara și Caraș-Severin). De altfel, din cei 76 km, cât însuma toată calea ferată construită, 42 km aparțineau Comitatului Hunedoara și 34 km Comitatului Caraș-Severin.

Construirea propriu-zisă a început în primăvara lui 1905 și, după trei ani de eforturi, calea ferată Caransebeș Subcetate a fost deschisă, la două date diferite, în funcție de terminarea lucrărilor: Caransebeș Bouțari, la 12 noiembrie 1908, și Bouțari Subcetate, la 18 decembrie 1908.

Construcția a fost realizată de antreprenorii Mandl, Hoffmann & Quittner, costul întregii linii fiind de 7,5 milioane de coroane.

Între 1908 și 1919, această cale ferată, proprietatea unei societăți private, a fost exploatată de Căile Ferate Maghiare (MAV).

După Unire, în conformitate cu prevederile Tratatului de la Trianon și a legilor române, calea ferată Caransebeș Subcetate a fost preluată în întregime de administrația CFR și, prin cumpărarea acțiunilor, CFR a devenit și proprietara liniei.

Peisajul înconjurător pe care îl străbate această cale ferată este de o rară frumusețe: vegetație bogată, susur de ape cristaline și animale mici de pădure nu prea tare speriate de... civilizație.

Linia ferată între Bouțari (425 m alt.) și Zăicani (569 m alt.), prin Porțile de Fier ale

Transilvaniei (692 m alt.), avea o declivitate de 50 mm/m. Pentru a putea fi parcurs de locomotivele cu abur clasice, la această cale ferată s-a adaptat sistemul de

„linie ferată cu cremalieră”, tip Abt. Deoarece raza de curbură maximă în zona cu

cremalieră pe secția Caransebeș Subcetate era de 250 m, panta maximă în zona cu cremalieră era de 50 mm/m, iar maximul întâlnit pe căi ferate normale este de 40 mm/m, locomotivele ce urmau să fie introduse trebuiau să îndeplinească două condiții: ampatament mic și sistem cu cremalieră.

Acesta a fost punctul forte și examenul cel mai greu pentru proiectant și

executant. Se cunoștea din experiența constructorilor feroviari europeni din Germania, pe linia Blankenburg Tanne (1885), din Elveția, pe liniile Furka Oberalp și Brienz Rothorn (1892), din Austria, pe linia Eisenerz Vordernberg (1891) sau din Ungaria, pe linia Erdököz Zólyömbrezó (1896) soluția de a ajuta la creșterea aderenței locomotivei prin roți dințate, montate în interiorul roților obișnuite de locomotivă, care să se „îmbuce” cu o „șină” dințată, numită cremalieră.

Cremaliera

Invenția aparține unui inginer elvețian, Roman Abt, și a fost lansată în anul 1882, constând în două sau trei lame metalice dințate, alăturate, montate în axul căii și ai căror dinți sunt decalați. Fiecărei lame dințate îi corespunde o roată dințată a mecanismului locomotivei, astfel încât angrenarea este continuă și mult mai lină.

Pe aceste linii dotate cu cremalieră s-au utilizat aproape exclusiv locomotive cu aderență mixtă, cu două mecanisme motoare distincte, roțile motoare de simplă aderență fiind acționate de un mecanism exterior, iar cele dințate de unul interior, distinct.

În anul 1908 a fost construită de Wiener Lokomotivfabriks AG, Floridsdorf, o serie de 7 locomotive, special pentru linia Caransebeș Subcetate.

Pe porțiunea cu cremalieră, viteza comercială a trenurilor de marfă era de 12 km/h, cea a trenurilor de persoane de 8 km/h, iar tonajele trenurilor erau reduse 150 tf pentru trenurile de marfă și 50-70 tf pentru trenurile de persoane.

Sistemul adoptat reducea mult din capacitatea de transport a secției, ceea ce a determinat pe mai mulți specialiști feroviari să-l considere inoportun. Reputatul inginer M. Tudoran a calificat de aceea soluția adoptată în anul 1908 drept o aberație tehnică și în anul 1941 a propus renunțarea la acest tip de cale ferată, în favoarea unei variante ocolitoare a cumpenei de ape, pentru a se desființa porțiunea cu cremalieră, lucru ce nu a mai fost realizat, deoarece soluția a fost considerată nerentabilă, în anul 1978 renunțându-se la calea ferată dintre Subcetate și Bouțari.

În continuare, legătura între Valea Jiului și Bazinul Banatului s-a realizat pe alte relații, mai avantajoase și mai eficiente.

Romulus FRÎNCU

„Joi Mari” sau „Strigarea peste sat”

„Joi Mari” este un obicei care se mai practică în satele de pe Valea Bistrei, îndeosebi în Bucova și Băuțar.

Gura satului se manifestă cel mai evident în Joia Mare. Era însă și ușor mai indulgentă, îndulcind critica prin umorul inclus în strigăturile și afirmațiile făcute la adresa celor vizați, cel mai adesea flăcăi și fete aflate la vremea măritişului.

În seara din Joia Mare a Săptămânii Mari, dinainte de Paște, două cete de flăcăi urcă pe două dealuri apropiate și dau semnalul începerii „spectacolului” rostogolind din vârful dealurilor câte o roată de căruță, învelită în paie și

aprinșă. Mai nou, roata de căruță a fost înlocuită cu un cauciuc vechi de mașină, stropit cu benzină și aprins.

Mai întâi erau trecute în revistă „cuplurile” gata de căsătorie. Se făcea astfel un fel de agendă a nunțiilor anunțate pentru vara ce se apropia. Apoi erau luate în „colimator” fetele care întârziu în a-și alege un soț și să se mărite. De „Joi Mari”, se spuneau, în gura mare, toate bârfele amoroase și se făceau portretele satirice ale fetelor mari sau mai puțin „mari”. Nu scăpau însă nici feciorii care erau de însurat.

Strigările se făceau în grup, între cele două cete, care strigau din înălțime și din întuneric, stabilindu-se astfel un dialog viu și satiric, având ca subiect întâmplări din sat cu personaje, femei și bărbați, care, în ultimul an, s-au abătut de la comportamentul etico-moral al satului. Erau batjocorite lenea, beția, prostia, avariția, înfumurarea, luxul, dar și relațiile imorale.

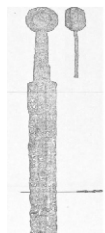
Judecata din Joia Mare era, totuși, una condescendentă, nefiind făcută cu ură și pasiune, reprezentând o „judecată” a colectivității, a tot ceea ce se întâmplă negativ în sat și care este supus criticii sau chiar batjocurii celor două grupuri de flăcăi.

Nu știm cât de drepte sau nedrepte sunt aceste „judecăți”, dar ele constituie un moment de maximă distracție, pentru unii, și de adâncă disperare, pentru alții, mai ales pentru fetele „încondeiate”.

Iată un exemplu de dialog, purtat peste sat, de către flăcăii aflați în vârfulurile a două dealuri, în seara de Joia Mari:

„Aure, maure, mă!/ Aure, maure, ce ți ție, mă?/ Ce ți ție, nu mi mie, mă!/ Ai aflat că fata lu'.../ Umblă pân' sat,/ Cu păru buclat,/ Cu cămeșa parfumată,/ Cu gura rujată!/ Numa' acasă/ Îi tare leneoasă!/ Dâ'n' zori până-n sărat/ Șage toată zăua-n pat/ Numa sara să scoală/ Și fuge la a lu'... în poală!...”

Mai trebuie precizat că la „judecata” de „Joi Mari” asista aproape toată comunitatea, femeile, copiii, bărbații satului venind tiptil, pe întuneric, la poalele dealurilor, pentru a asculta dezvăluirile făcute de cetele de flăcăi.

Ana-Cristina POPESCU

**Satul cu tradițiile și obiceiurile lui
desprinse din poeziile
în grai bănățean**

Satul cu tradițiile și obiceiurile lui se regăsește în sufletul fiecărui român. Nu există român care să nu-și amintească cu drag de portul tradițional, de obiceiurile și tradițiile care i-au luminat copilăria, de primii ani de școală, chiar dacă viața l-a

purtat pe drumuri străine. Românul, în ciuda faptului că viața l-a purtat departe de locul natal, nu uită să păstreze învățătura primită de la predecesorii săi.

„Givăniț românește“ este mesajul poetului în grai Iancu Almăjan Bănățanu. „Vorbiț săntăliagă lumia dî la sat / [...] / Nu stâlșit prîn șpiluri limba me română / [...] / Spuni-ț românește pră unge îmblaț.“ Se poate observa că românul născut și crescut la sat își iubește și respectă atât de mult graiul strămoșesc, încât îl poartă în sufletul lui mereu și-l redă în versuri, versuri în care oglindește obiceiuri specifice zonei în care s-a născut și a crescut, portul tradițional, ocupațiile de bază ale oamenilor de la sat, cântecul horelor, dorurile din suflet. Prin graiul strămoșesc țaranul român se identifică cu tot ceea ce are mai sfânt, dragostea de mamă, dragostea de neam și țară, obiceiul strămoșesc, portul din străbuni lăsat, ocupațiile, tradițiile legate fie momentele de trecere din viața omului, fie de sărbătorile religioase, hora și cântecul popular.

„Scriitorul dialectal scrie artistic, ca un scriitor adevărat, dar ce îl diferențiază de sriitori este limbajul. El încearcă să confirme valoarea sensibilă a cuvântului dialectal în registrul limbii scrise.“¹

„Cât trăim pe-acest pământ, / Până morții îi dăm vamă, / Lucru-n Lume nu-i mai sfânt, / Ca și dragostea dă mamă.“ mărturisește scriitorul Ionel Iacob-Bencei în poezia „Crez“. Crezul omului din popor este liniștea, bogăția familiei sale, respectul față de mama care i-a dat viață. Atunci este mulțumit și fericit țaranul român, când familia sa este numeroasă și se bucură de toate darurile lui Dumnezeu revărsate pe pământ.

Alături de dragostea sfântă ce o poartă familiei se află și dragostea față de țara sa, de neamul său românesc „Dor dă sat și dor dă Țară, / Dor dă vânt dă primăvară,“ („Dor“, Ionel Iacob-Bencei).

Nu poți să vorbești de satul românesc fără să prezinți frumusețea costumului tradițional. Într-o poezie în grai publicată de mine în 2009, în volumul „Îndrăgostiți de poezie“, am prezentat costumul țărăncii române „Eu mi-s floare gin Bănat, / Graiul gin străbuni lăsat / Cu sfințanie l-am păstrat / Ș-în suflet l-am purtat / Ș-o să-l port cu min' mereu / Cât mă lasă Dumnezău. / Eu mi-s neam ge Cărășan, / Pui mândru ge gugulan, / Eu țan portul gin străbuni, / Cu cătrântă și ciupag, / Cu opreg, poale, lăibărac, / Duminica la horă mă îmbrac. / [...] / Haine sângură îmi țas.“. Costumul tradițional al țărăncii române este compus din cărpă, baticul ce-i acoperă capul, ciupag, o cămașă peste care poartă în funcție de anotimp laibăr sau pieptar (vestă), cojoc (fustă), catrință (șorț înflorat), opreg (țesătură cu franjuri purtată peste poale), brâu și opinci (încălțăminte de piele sau cauciuc). Costumul tradițional al țaranului român are pe lângă opinci, cojoc, pieptar și laibăr, obiecte vestimentare bărbățești precum izmene (pantaloni) și cămașă lungă

legată la mijloc cu un brâu. Costumele tradiționale erau făcute de oamenii satului și aici putem aminti că țărani erau buni meșteșugari. Pe lângă faptul că erau buni zidari, dulgheri, covaci (fierari), erau și foarte pricepuți în confecționarea textilelor. Un rol important în confecționarea textilelor l-a avut războiul de țesut unde se confecționau cămăși, izmene, poale, laibăre, pricovițe, covoare etc. Unii țărani erau și iscușiți cojocari, confecționau îmbrăcăminte și încălțăminte din piele.

„Camil Petrescu spunea: Este un lucru neîndoios că dintre toți țărani români de pretutindeni, bănățenii sunt cei mai citiți și cei mai cunoscători de carte... țărănimea bănățeană dă dovadă de un extraordinar simț artistic.“²

Ion Vornic Rîncu numit și Moș Ion Rîncu vorbește de satul lui natal, Vârciorova, în poezia „Satu' drag“ punându-l în strânsă legătură cu viața religioasă și anii de școală „Vârșiorova, cuibu-n care / Am vădzut pământ și soare, / [...] / Litărele dă cipari / Le-nvățai din călindari, / După care, cu sfială, / Am ajuns copil dă școală...“

Primele școli au fost înființate în incinta bisericilor, iar Ion Vornic Rîncu, respectând parca acea veche tradiție a învățământului ce era legat de viața religioasă a învățat să citească utilizând calendarul bisericesc, ca mai apoi să-și desăvârșească învățătura pe băncile școlii.

Multe poezii în grai bănățean prezintă obiceiurile omului de la sat în preajma marilor sărbători creștine precum Crăciunul și Paștele.

Dorina Șovre în poezia „În ajun dă Crășium“ înfățișează pregătirile ce se fac în gospodăria în Ajun de Crăciunului, dar și obiceiuri rurale precum pițărâii. „Fașe mama pită-n țast / Și frământă la colași, / Vre după atâta post, / Să-i împartă la sărași. / Din cigane fur cărnaț / Și îl mâncu cu colași, / Șăge soru-mea-n târnaț / Să plecăm în pițărâi.“ Colăceii (pâinea) și cărnațul înseamnă bogăția casei. Țăranul din rodul cel bogat dă prima dată de pomană și celui sărac, pe urmă îl gustă și el, aducând astfel mulțumire lui Dumnezeu. Pițărâii sunt copiii ce au adunat din timp lemne, vreascuri, tului (coceni) și au aprins focul în seara zilei de 23 decembrie. Focul odată aprins va fi menținut de pițărâi până în zorii Ajunului Nașterii Domnului, în 24 decembrie. Acest foc din noaptea Ajunului reprezintă în tradiția populară focul în jurul căruia au stat ciobanii să se încălzească când au fost vestiți de către îngeri că s-a născut Mesia. În Ajunul Crăciunului, 24 decembrie, dimineața, copiii ce au vegheat toată noaptea în jurul focului, pornesc din poartă în poartă ca să primească pițărâi (pâini micuțe). În timp ce aleargă de la o poartă (ușă) la alta utilizează strigături specifice evenimentului: „Dă-mi și mie un pițărâu, / Cât de rău, / Să mă duc cu Dumnezeu.“ Primului pițărâu i se dă de către gazdă și câte o bucată de cărnaț, simbol al bogăției unei case „Ne dați ori nu ne dați, pâine cu cărnați“, dar și boabe de porumb etc, simboluri ale bogăției unei gospodării. Seara, în Ajunul Crăciunului, pițărâii, merg să colinde pe la casele oamenilor vestind Nașterea Domului. „Colinde, colinde / E vremea colindelor.“ (Mihai Eminescu)

Ioan Cîrdu în poezia „La tăiatu' porcului“ vorbește despre un obicei de la sat, premergător Crăciunului, Ignatul. „Dă tri zile să-nțăleg Ghiță și Măria lui / Să facă să iasă bine, cu tăiatu' porcului. / Acum îi vremea lor, porcii îi taie tăt natu' / Nu îi bine să-l mai fânem după ce-o trecut Ignatu!“ „Folcloristul Petru Caraman consideră că obiceiul tăierii porcului din ziua de Ignat își află rădăcinile în tradițiile antichității romane. Lumea romană practică acest sacrificiu la Saturnali, între 17 și 30 decembrie, consacrandu-l lui Saturn, la origine zeu al semănăturilor. Porcul însuși era socotit ca întruhipare a acestei divinități, a cărei moarte și reînviere se consuma la cumpuna dintre anul vechi și anul nou. Este însă vorba de un transfer al obiceiului, de la data la care se celebra inițial anul nou în lumea romană: începutul primăverii, al semănăturilor,

la sărbătorile ce precedau Calendele lui Janus, adică la Saturnalii. “3 Tăiatul porcului include și unele pregătiri precum pregătirea căldării, postavei (șiuvanului alb). „Să-l pârlim cum îi mai bine, adă tri sarșini dă paie, / Să să vadă și la noi, foc mare și vâlvătaie!” Ritualul tăierii porcului constă și în sortarea cărnii, pe urmă împărțirea ei pentru pomana porcului, pentru sărbători, carne friptă, tocătură, cârnați, tobă, caltaboși, șuncă, cotoroage, etc.

Ion Jorz în unele din poeziile lui în grai vorbește despre obiceiuri ce se desfășoară cu prilejul Învierii Domnului „Vin Pașcele, cu colași / Și cu ouă fărbuice, / Cu miros dă cozonaci / Și cu babe pocăice. / Iară trăbă toale noi / Și păpuși, la copilaș’ “. De Paște oamenii de la sat se înoiesc atât material, își fac haine noi, cât și spiritual „babe pocăice” pentru a fi vrednici de o sărbătoare a luminii, a învierii.

Ștefan Pătruț în poezia „În Săptămâna Mare” prezintă semnificația sunetului de toacă. Toaca cheamă creștinii la biserică, la rugăciune și îndreptare.

Unele poezii în grai bănățean vorbesc despre rugă, petrecerea ce se desfășoară după slujba religioasă ce are loc cu prilejul comemorării sfântului ce patronază biserica din sat. „Cu mulce dzăle-năince, / Tot gospodarul cu mince, / Casa dă rug-o găceșce / Și goșcii la rugă-i pofceșce, / Că nu-i altă mare fală / Să ai casa-n rânduială, / Bucace bune pră masă / Petrecerea fain să iasă, / Goșcii ce-n prag o să-ți vină / S-aibă parce dă ogină, “ ne spune Petru Peța în poezia „Rugă în Banat”.

Despre tradiția țaranului bănățean de a recolta porumbul după ce cade bruma vorbește poeta Ana Caia în poezia „La cules de cucurudz” „Dă vo tri nopti și giumace, / Cage brumă pă răzoare / [...] / Neamurili și veșinii / Să adună-n ortășie, / Imprumută cotăriță / Loitre mari pun la coșie. “, iar despre culesul fructelor toamna pentru a face dulceață, compot și răchie, poetul Gheorghită Brebenar „Șinie o făcut căzanu, șinie l-o inventat? / O fi fost un om cu carcie, ori un mare învățat?”

Tot Ana Caia amintește într-o poezie în grai despre existența sălașelor, locuința de vară a țaranului român. Vara, omul de la sat, se muta la sălaș pentru a lucra pământul și a îngriji de animale. „Mi-amincesc dă taica-moșu / Cum șăgea, propcit în boată, / Când pădza vo doaua noacini “ („La sălaș”), în timp ce poetul Ioan Albu ne amintește într-o poezie de carul cu boi.

Superstițiile din lumea satului sunt surprinse de poeta Maria Mândroane în poezia „Cântă șiomvica”, ciovicna fiind pasărea ce se presupune că ar anunța moartea unui om, dar și de Ștefan Pătruț în „Strigoniu”.

Satul este locul unde înțelepciunea și-a făcut casă. Descoperind viața de la sat cu tradițiile și obiceiurile ei, prortul și graiul strămoșesc și nu doar descoperind-o, ci simțind-o în ființa noastră ne înțelegem, aflăm frumusețea, sfințenia obârșiei noastre.

Note:

1 Ion Căliman, Ion Ghera, Georgeta Popa, Poezia Dialectală în context actual, Editura Nagard, Lugoj, 2010, pag. 31

2 Idem, Ibidem, pag. 62

3 <http://www.traditii.ro>

Bibliografie:

1 Căliman, Ion, Ghera, Ion, Popa, Georgeta Poezia Dialectală în context actual, Editura Nagard, Lugoj, 2010.

2 Turcuș, Aurel, Poezie în grai bănățean, volumul 1, Editura Orizonturi Universitare, Timișoara, 2009.

3. <http://www.traditii.ro>

Ion TURNEA**Locuri mirifice**

Relieful este acea oază de lumină înveșmântată în fericire care îți îmbogățește sufletul. El este acela care pictează fața naturii prin formele sale. Formele de relief sunt de fapt o neregularitate a suprafeței pământului, rezultat al interacțiunii agenților geografici interni și externi. Datorită acestor neregularități a suprafeței pământului au apărut munții, dealurile, colinele. Munții nu sunt altceva decât ridicături a scoarței pământului, de obicei stâncoase, depășind înălțimea de 800 de metri. Dealurile sunt văzute ca forme de relief pozitive ce prezintă o ridicătură a scoarței pământului mai mică decât muntele dar mai mare decât colina ce poartă adesea denumirea de colnic sau delușor, substantiv derivat cu sufix diminutival de la termenul deal.

Natura însuflețită prin formele variate de relief este singura pictură ce ce a atins perfecțiunea. Doar câteva scânteii colorate au fost aruncate peste formele de relief adâncite în ochiul senin al naturii pentru a-i anima acesteia întreaga ființă. Albastrul orizontului se pierde în verdele munților, în verdele dealurilor, al colinelor alimentat de păduri, de plante. Din când în când verdele vieții este încondeiat cu linii albastre ce curg luminate de galbenul astrului ceresc. Arămiul este acea pată de culoare ce înveselește pictura în amurg de toamnă.

Banatul Montan are multe locuri mirifice ce îmbogățește sufletele turiștilor ce au privilegiul să se împărtășească cu liniștea și măreția acelor colțuri de rai.

Pe versantul nordic al masivului Muntele Mic se află Pietrele lui Scorilo, un altar păgân de pe timpul dacilor.

Potrivit legendei, pe traseul turistic Muntele Mic Poiana Mărului, în locul unde se află Peștera lui Scorilo s-ar afla ascunsă o comoară. Comoara ar fi aparținut regelui dac Scorilo, tatăl lui Decebal.

În vecinătatea locului Pietrele lui Scorilo poate să fie observat un alt monument antic La Blide, numit așa datorită formei, niște lespezi de piatră, trei la număr, sub formă de blide.

Un alt loc mirific al Banatului Montan este Muntele Țarcu. Țarcu este chipul țăranului român din Banatul montan. Țăranul bănățean este un om puternic, frumos, cu numeroase calități morale. El biruiește orice zăpadă, furtună sau arșiță. Dacă pentru o clipă soarele și-a retras fața din oglinda muntelui, lăsând în locul ei să respire aburul ceții sau izvoarele norilor, în clipa următoare energiile pozitive alungă chipul întunecat cu pricepere, hotărâre și curaj. La fel a învățat și țăranul român să pășească pe drumurile vieții.

Obiective turistice de neegalat mai sunt și cabana Cuntu, strămoșia Groapa Hobanului, un loc în inima muntelui Țarcu, un loc îngust prin care nu puteau trece doi oameni, iezarul Țarcu de lângă stâna Scheiu, Vârful Țarcu, o piatră mare cu o cruce pe ea numită Cleanțul Ilovei, Cascadele Șucului.

Turiștii care sunt cunoscători ai drumurilor montane pornesc adesea la pas de pe muntele Țarcu până la Poiana Mărului. Turiștii care nu cunoșteau muntele se rătăceau printre poteci și nu mai reușeau să scape fără ajutor din labirintul fermecător al naturii.

Atât muntele Țarcu destinat transumanței oierilor, cât și Muntele Mic destinat turismului sunt două locuri mirifice ce merită explorate.

Pr. Romulus FRÎNCU

VECHILE BISERICI DIN BĂUȚAR

BISERICA DIN BĂUȚARUL INFERIOR

Ca locaș de închinăciune, care a deservit, până în 1811, și obștea unită a Băuțarului Superior, s-a folosit o bisericuță de lemn, înălțată în 1788. Aceasta era succesoarea altei ctitorii din bârne, de la începutul secolului al XVIII-lea, menționată doar în tabelele comisiei de conscriere Buccow din anii 1761-1762. În 1839 s-a inițiat construcția unui edificiu mai trainic, din piatră; locașul, situat în mijlocul cimitirului, a fost finalizat abia în 1847.

În urma vizitei canonice din 19 decembrie 1852, vicarul unit Ștefan Moldovan al Hațegului (1852-1857) nota: „La începutul secolului al 17-lea, satul nu au fost aici, ci în alt loc, de cătră sud, tot în acest hotar, lângă apa Marga, însă de acolo pe rând s-au mutat aici, ca într-un loc mai larg și mai desfătat, și și-au clădit, cu începutul secolului al 18-lea, una bisericuță de lemn, carea de injuriile timpului slăbindu-se, tocmăi sub rezelul turcic de sub Iosif II-lea, au trebuit să lase negata biserica care atunci o clădeau de lemn, însă această putere neținând mult, după retragerea turcilor, tot întru acel an, 1788, au finit biserica și de atunci până acum, înmulțindu-se poporul foarte, la anul 1847, au zidit cu fundament tare biserica de acum de zid, cu pereți înalți, cu ferești mari, cu turn înalt că, în frumusețea structurii acoperișului, este unul din cele de frunte a țării. Are această biserică în lungime 8°, în lățime 3 ½° și e pusă pe una ridicătură de pământ. Cum pășești pe ușa din coastă în biserică, deodată se arată că ai intrat într-un locaș domnesc vrednic de al său nume. Sus, biserica e boltită în semicerc cu bârne chingi, așa încât un capăt al lor razimă pe zid de cătră turn și celalalt pe fruntariul altarului și apoi, cu structura blănită, precât nu se cunoaște ca și cum ar fi de zid. Așa e măiestrită și la altar, jos pavimentul de piatră .... În turn e până acum numai 1 clopot de 25 #, cu înscrisul 1811, și 1 toacă de fier turnat. Hramul bisericii e «Profetul Ilie». Cintirumul are în jur 78°.”

Referitor la același locaș de închinăciune, episcopul unit al Lugojului, Victor Mihaly (1875-1894), completa, la 14/26 iulie 1882, următoarele: „Cercetându-se biserica, s-a aflat că aceea este construită pe fondul intravilan, care are estensiunea de 849°; se află înconjurat cu gard slab, deci se dispune a se îngrădi cu zid de piatră.” Ctitoria este „din material solid, edificată la anul 1837, acoperită cu praștilă și conservată cu spelele comunei biserecești; în stare bună, se dispune văruierea pe din lontru și din afară. Campana sunt două, una cumpănește 75 kilograme, alta de 35 kilograme”, ambele „cu inscripțiunea: «Hațeg 1868». Casa parohială este edificată la anul 1828, din material de lemn, cu 2 încăperi de locuit, culină, cămară, acoperită cu praștilă. Preotul șade în casa parohială și ține cancelaria în chilia laterală, unde se află arhivul și protocoalele matriculare, așezate în un stelagiu, sub încuietore.”

De asemenea, la 3/15 martie 1885, Avel Pop Bociat (1885-1901), protopopul Ulpiei Traiane, aprecia că „biserica se află în stare bună și frumos decorată. Pe monumentul constator din lespezi late, dar necioplite, ar fi a se înlocui cu poditură de scânduri.” Potrivit vicarului unit Iacob Radu (1902-1912), biserica „din Băuțarul de Jos, prea mică pentru numărul locuitorilor, are un turn frumos și e

ășezată pe un loc ridicat, de se vede de departe.”

Locașul de cult actual, cu hramul „Sfântul Prooroc Ilie”, a fost construit, din piatră și cărămidă, în anii 1927-1928, după planurile arhitectului Constantin T. Purcariu din Lugoj, de către „antreprenorii” Enrich Finz și Iosif Ternovici.

BISERICA DIN BAUȚARUL SUPERIOR

Până la mijlocul secolului al XIX-lea, obștea fusese deservită de locașul de cult din Băuțarul Inferior; apoi, de un edificiu de zid de plan dreptunghiular, renovat în anii 1866-1867, când i-a fost înlocuită clopotnița inițială din lemn cu alta mai trainică, din cărămidă.

Vicarul Ștefan Moldovan, la 19 decembrie 1852, preciza următoarele: „S-au cercetat statul bisericii de aici și s-a aflat cum că această parohie cu începutul secolului acestuia al 19-lea numai s-au întemeiat, deosebi cu parohul de față George Bugariu, carele la anul 1807 au primit preoția, însă, și după aceasta, până la anul 1840, au slujit cu parohul Bouțarului de Jos împreună, tot la una biserică, ce se află de lemn în Bouțarul de Jos. Iar la anul 1840 au întemeiat biserica de față în Bouțarul de Sus. Aceasta este clădită de zid tare și acoperită bine. Numai cu turnul i s-au făcut o greșală, că de la acoperiș în sus l-au clădit de scânduri și acestea le-au înfășurat cu cercuri și le-au muruit cu var, cu carele apoi, în curgerea ploilor au lucrat, de cătră vest una parte de muruire s-au risipit jos și așa strică frumusețea și slăbește țaria bisericii. Pentru care cauză s-au făcut coînțelegere cu poporul ca, în primăvara viitoare [1853 n.n.], să se zidească, din fundament, turn tare în fruntea bisericii, legat cu aceea, carele să aibă durațiune egală cu dânsa. Are acum această biserică în lungime 8°, în lățime 4° și e ășezată pe loc șes, lângă drumul țării, de cătră nord, și, cum intri într-însa pe ușa din coastă, vezi că partea muierilor e podită oblu, a bărbaților și altarul e cu cer semicerc de scânduri. Cerul în altar, așa depins, l-au dobândit de la vecina parohie Marga. Iar pe jos e fără paviment. Hramul bisericii e «Sfântul Profet Ilie». Cintirumul are 400°.”

La 14/26 iulie 1882, episcopul unit al Lugojului, Victor Mihaly, adăuga: „Cercetându-se biserica, s-a aflat că aceea este construită pe fondul intravilan, care are estensiunea de 698° și se află înconjurat cu gard de nuiiele, acoperit cu paie. Este din material de piatră, cu boltitură de scândură, edificată la anul 1840, restaurată la anul 1866, acoperită cu praștilă și conservată cu spelele comunei bisericesti, în stare bună. Campana sunt una; cumpănește 110 kilograme și este prevăzută cu inscripțiunea: «Gosich Jakab Junsbauer in Temesvar 1810», cu imaginea Sfântului Nicolae. Casa parohială este edificată la anul 1876, din material de lemn, cu 2 încăperi de locuit, culină, cămară, acoperită cu praștilă; graj pentru trei vite, o cocină și palanc de scânduri. Preotul șade în casa parohială și ține cancelaria în chilia cea mai mare, unde se află arhivul și protocoalele matriculare, ășezate în teacă propria a preotului, sub încuietoare.”

La 15 martie 1885, protopopul Avel Pop Bociat constata că „biserica este spațioasă și prea frumos ornată, altarul în curățenie și ordinea cea mai recomandaveră.”

Biserica actuală, cu hramul „Sfântul Prooroc Ilie”, a fost ridicată, din piatră și cărămidă, în anul 1939.

SURSA: Florin Dobrei, „Aspecte din trecutul bisericesc a două sate „hunedorene” din Banatul montan: Băuțar și Bucova (jud. Caraș-Severin)”, în volumul „Vocație și misiune în Biserica lui Hristos”, Editura Diecezană, Caransebeș, 2009, p. 145-146; 149-150.;

UN MARTOR OCULAR AL MAREI UNIRI Material redactat de Melania Rusu Caragioiu.

(în anul 1980)

Unirea Transivaniei cu România, la 1 Decembrie 1918 a rămas întipărită în documente și în memoria noastră printr-o neasemuită forță evocatoare. De pe scena vieții au

dispărut treptat o seamă de martori oculari, dar cuvântul lor s-a păstrat și vorbește și azi generațiilor prezente și viitoare despre semnificația marelui eveniment.

La acele mii de documente și atestări, prin materialul de față dorim să adăugăm o pagină de entuziasm și dăruire, exprimată prin viața și activitatea unui participant, la înfăptuirea Marelui Unirii, pe care l-am cunoscut personal în 1978- și care este octogenarul Mihai Stoicovici, (inginer, astronom), născut în 1887 și care a relatat următoarele:

„Sunt născut în București, fiind de naționalitate română, din Caransebeș, mama provenind din „familia Biju. Tatăl meu era cofetar. Când am împlinit trei ani, mama îmbolnăvindu-se ne-am „mutat la Caransebeș.

„ Încă de mic am manifestat înclinații și a reuși să dau efect celor spuse de mine și aceasta „facea să am roluri la fiecare serbare. Odată, prin clasele primare la serbările școlare , văzându-mă înfășurat de sus și până jos în culorile Austro-Ungariei, am refuzat să port eșarfa „respectivă. După cum era de așteptat gestul meu a produs o puternică reacție. Am fost eliminat „din școală primind nota patru la purtare. Totuși mi-am continuat școala, am terminat gimnaziul „și apoi am fost înscris la școală de ofițeri. Absolvirea școlii de ofițeri a coincis cu începerea „primului război mondial. Am fost trimis pe front. Rănit fiind, am revenit acasă la Caransebeș. „Aci am reușit să intru în conflict cu garniziona austriacă trimisă la Caransebeș, pe aceleași „motive de nesupunere în fața umilirii.

„Ca într-un film s-au derulat întâmplări de necrezut, comandantul voind să mă împuște pe „loc. În momentul în care a îndreptat pistolul spre mine, m-am retras după soba din încăperea și „am tras și eu piedica pistolului, hotărât să mă răzbum la rândul meu, păstrând din cele opt „gloanțe, unul și pentru mine.

„ Tatăl meu (care pe atunci președinte Societății de vânătoare), aflându-se prin apropiere „a trimis un colonel să vadă ce se întâmplă. Acesta a intrat în încăperea tocmai la momentul „oportun. Urmarea, am fost arestat și trimis sub escortă tocmai la Liubliana spre a fi degradat și „judecat.

„ Am fost condamnat la moarte. În timp ce mi se citea sentința de moarte, spre a fi preluat „de plutonul de execuție, am vociferat că se exagerează în acuzația care mi s-a adus și că în actul „acuzator era mai exact decât în traducerea ce mi se citea. Imediat s-a suspendat execuția, dar „drept pedeapsă am fost trimis pe front în prima linie. Întâmplări, fapte de arme s-au petrecut „atunci, noi românii nevoind să luptăm împotriva fraților noștri de sânge, românii.

„Îmi amintesc încă de un fapt emoționant petecut în tranșee la Piave când taragotul „fermecat al lui Luță Ioviță suna așa de frumos și de dulce de se opreau luptele și gloanțele din „zbor și tăcea și dușmanul ascultându-l

„ Eu ispășindu-mi așa zisa pedeapsă m-am reintors la Caransebeș, unde se trăia intensitatea „Marelui Unirii.

„În Caransebeș făceam parte din garda națională care era însuflețită de „o mare fierbere „românească.

„Înainte de a merge la Alba Iulia, îmi amintesc, a avut loc lupta în care 150 de oameni din „Garda națională din Caransebeș au dat dovadă de un neasemuit eroism. Printre ei erau „majoritatea civili și teologi, fără pregătire militară, mulți dintre ei nu făcuseră nici armata, iar „numărul de soldați era foarte mic. Totuși cu piepturile lor au încercat să stăvilească marea jale, „pe care au semănat-o pe aceste teritorii trupele austro-ungare din Balcani. Am reușit să „dezarmăm 10.000-15.000 inamici, care retrăgându-se voiau să distrugă tot. Pentru meritele „deobite de care am dat dovadă am fost decorați cu cea mai mare distincție militară.

„Înainte de 1 decembrie 1918 am plecat la Alba Iulia. Eram peste 100.000 de oameni care „mărșăluiau și stăteam sub cerul liber, dar bucuria noastră era imensă. Șefii noștri, Colonelul „Biju, Jumanca, Miron Cristea (patriarhul) s-sau dus cu trenul, dar nouă ni s-au alăturat oameni „de la Deva, de la Hațeg și de pe tot cuprinsul pe unde am trecut.

„După consfințirea Actului Unirii și după terminarea serbărilor m-am reîntors acasă. După puțin „timp am plecat la Viena, la politehnică, specializându-mă ca inginer optician și astronom. Nu „am reușit atunci să mi termin studiile din cauza stării materiale, dar mi le-am completat „ulterior. Devenind specialist pentru repararea instrumentelor optice, folosite în „astronomie. Această profesie, pe lângă cea de astronom, am practicat-o în multe state ale lumii, „dar cea mai mare parte a activității mele mi-am desfășurat-o în țară, la Timișoara, la „Observatorul astronomic de la Universitate- Politehnică,, unde am lucrat până la vârsta de șaptezeci de ani, „fiind în același timp și activist obștesc.

„În ultimi zece ani am început să scriu aforisme- vreo 7.000, și poezii, deasemenea să particip la „numeroase acțiuni în municipiu și în județ în cadrul cenaclurilor literare. Printre pasiuni pot „enumera și pe cele 1500 de cărți ale mele, pe care aș dori să le citesc pe toate. Dar vă rog să nu „credeți că eu toată ziua o petrec făcând poezii. Mă îngrijesc singur și-mi văd de obligațiile „cerute de munca obștească”

Ascultând această istorie vie a românismului, rostită chiar de eroul acestui reportaj, ne reamintim, zilele de mari încercări prin care a trecut mereu neamul nostru și miracolele de vitejie care au ajutat la înălțarea acestui neam

Dăm mai jos spicuiuri din această pagină profund implicată în realitatea noastră, scrisă în ultimul timp de eroul reportajului : revoluționarul, inginerul, astronomul, poetul, activistul social, Mihai Stoicovici :

ÎN LUME

... Ne-nțelegeri și cazuri sângeroase;
Unde-i rațiunea minții sănătoase ?
Oare omenirea e la sfârșitul ei ?
Nu va opune o salvare, un temei ?
De ce distrugeți civilizația și pământul ?
E chemarea naturii ! Să-și spună cuvântul
!

Au căzut împărați, s-au distrus imperii,
De și au fost păziți de brațele puterii.
Armele nucleare cum să facă dreptate ?
E un delir nebun de
distrugere, moarte !

Minți sănătoase, ieșiți la suprafață
Și dați puterilor demente o ultimă povață
!

SALVAȚI PLANETA

FĂRĂ JUDECATĂ

Pământul e prea bun, el și pe răi hrănește;
Salvați-l, e refugiu, în sânu-i vă primește
!

HANIBAL ANTE PORTAS
Atomul , neutronul, stau azi în
fața porții;

Decideți, fericire, pace, sau
clipa morții !

N-aveți gropari, vă uscă soarele
și vântul,
Terra refuză să vă fie mormântul
!

, VOI CARE

Voi, care aveți mâinile murdare
De crime, războaie, teroare
Spălați-le în apa justiției curate,
Civilizația vă obligă la FAPTE !

LIBERTATEA

Libertatea nu poate fi
cumpărată,

Ci prin jertfe de sînge câștigată.,
Ea e drept de la natură dăruită,
De nici o putere nu poate fi
știrbită !

AFORISM Nr. 2533

Faptele noastre sunt ca o uitare ,
Deși suntem ceva o umbră ce
dispare.
În timp suntem ceva un mers ce
s-a șters
Un fir de praf ce va dispărea-n
univers.

AFORISM Nr. 2.183

Cu viteză te rotești în spațiu și
nu simți nimic,
Știința ta cât e de mare, iar tu cât
ești de mic,
Ca un fir infim în cosmos
plutești,
Dar pe pământ cât de puternic
ești ?

Ocupația sa i-a oferit clipe de adâncă meditație,
care se reflectă în aforisme, panseuri, în poezia sa
politică.

Vorbirea sa curentă e de multe ori o poezie a
dreptății, a triumfului binelui asupra răului, ca un
basm ce se așterne ca un balsam peste rănile
violentei, citez: „Natura e suprema creatoare ce
domină universul. Ea stăpânește materia, timpul
și infinitul. Ea e pretutindeni ca forță, mișcare și
fapte, dispune și cârmuiește nemărginita
eternitate”.

„ Eu trăiesc cu omenirea mondială. Eu trăiesc în
univers și omul e o scânteie de viață, o întâmplare.
Pentru țara mea îmi fac și mi-am făcut datoria. Am
trăit asuprit, dușmănit și am învins. Poezia s-a
născut acolo jos. În popor, în suferință. Eu am
scris astfel ca să poată învăța oamenii din mesajul
meu plin de experiență. Și iată că am ajuns să
trăiesc și să lupt într-o epocă în care unii oameni
întocmai petelor solare care întunecă și distrug,
folosesc cultura lor ca să distrugă civilizația,
cultura, pământul, poluează apele și atmosfera.
Deși am o cultură într-o anumită direcție, știu că
pentru a-i face buni pe oameni, pot face aceasta
transmițându-le mesajul meu prin poezie și prin
aforisme și aș dori să le transmit tot ce simt și toată
emoția mea”

Ohaba - Oțelu Roșu, CS

Pr. stavr. Radu BOTIȘ

Moartea și Înviearea Domnului

Toate cele patru Evanghelii sunt asemănătoare în afirmația că Iisus a murit într-o zi de vineri, ziua pregătirii sabatului (Matei 27, 62; Marcu 15, 42; Luca 23, 54; Ioan 19, 31).

Despre semnificația pe care o dă morții Sale, Iisus vorbește când se află pentru ultima oară cu cei doisprezece, la Cina care a avut loc într-o casă din Ierusalim, proprietatea unei cunoștințe a lui Iisus. El

concentrează în ultima cină toată viața Sa. Cina cea de taină s-a desfășurat în cadrul unei cine pascale. Cina cea de taină a avut loc în Joia Mare, către seară. Aceasta a fost o cină pascală, dar nu în sensul că Mântuitorul ar fi celebrat cu ucenicii Săi paștile iudaice, care începea de fapt în seara zilei următoare, ci în sensul că El a instituit un nou Paști, adică Taina Sfintei Euharistii, care avea să fie pentru Biserică o permanentă actualizare a jertfei adevăratului Miel pascal.

1

Patimile desemnează ultima perioadă din viața lui Iisus, intervalul cuprins între momentul arestării Sale în grădina Gethimani și cel al înmormântării într-o altă grădină, lângă Golgota. Itinerariul urmat de Iisus îl poartă succesiv la casa lui Anna, a lui Caiafa, la pretoriul lui Pilat, palatul lui Antipa și în sfârșit, de la pretoriu la Golgota sau „locul Căpățâniei”, dealul execuțiilor lângă care este mormântul.

La romani existau trei tipuri de pedepse capitale și anume: decapitarea, arderea și crucificarea prin care a fost ucis și Mântuitorul Iisus Hristos. De obicei pedepsele capitale erau precedate de flagelare. Biciuirea însoțea crucificarea. Flagelarea, obișnuită într-o condamnare la crucificare, a fost aplicată lui Iisus în urma hotărârii lui Pilat. Pedepsa era atât de brutală, că mulți condamnați nu rezistau și mureau în timpul biciuirii.

După încheierea flagelării, lui Iisus i-au fost puse haine, după care pornește spre Golgota. Iisus străbate drumul până la Golgota purtând crucea în spate. La sosirea pe Golgota, soldații execută sentința. Deși Evanghelia după Marcu (15, 25) situează ora crucificării la ceasul al treilea, Evanghelia după Ioan relatează că Pilat ar fi pronunțat sentința cam la al șaselea ceas, iar răstignirea ar fi avut loc înainte de unu după amiază. De fapt, acesta este momentul în care cele trei Evanghelii sinoptice situează începutul unui fenomen extraordinar, întuneric, care însoțește agonia lui Iisus și care se prelungește până la trei după amiază,

ora morții. Deasupra capului, pe cruce, este pusă o tăbliță care conține nucleul acuzației și sentinței, cu expresia „regele iudeilor”. Scena răstignirii este dată de cele patru Evanghelii, că Iisus este așezat între doi bărbați răstigniți și ei .2

Evanghelia lui Luca menționează un răspuns al lui Iisus la răstignirea Lui. E vorba de o scurtă rugăciune în care cere ca aceia care-L crucifică să fie iertați: „Părinte iartă-le lor, că nu știu ce fac” (Luca 23, 34). Agonia lui Iisus a fost destul de scurtă, încât Pilat a fost surprins (Marcu 15, 44).

După cel puțin doua ore de la răstignire, Iisus moare pe cruce, pe la aproximativ ora trei după-masa. Evanghelia după Marcu (15, 37) și cea după Ioan (27, 50), relatează moartea lui Iisus însoțită de „un strigăt mare” scos de Iisus, care ar fi urmat imediat încercării de a-i da oțet. Ioan (19, 30) situează moartea după același episod, deși aici se spune explicit că Iisus a luat băutura și rostește, înainte de a muri, fraza: „Săvârșitu-s-a”. Apoi „plecându-și capul, și-a dat duhul”. Potrivit Evangheliei lui Ioan, plecarea capului de către Iisus nu înseamnă că rămâne inconștient, ci că, murind, se adresează celor apropiați Lui care sunt jos, lângă cruce, dăruindu-le Duhul Sfânt. Conform Evangheliei lui Luca, ultima frază a lui Iisus este o rugăciune de încredere în Dumnezeu: „Părinte, în mâinile Tale încredințez duhul Meu” (Luca 23, 46).

Moartea lui Iisus este una reală, fizică, venită după o lungă succesiune de injurii, umilinte și chinuri, începute odată cu arestarea la Gehtimani în noaptea de joi spre vineri, culminând cu răstignirea, pe Golgota. În cele din urmă, cu trupul și duhul distruse de ostilitatea umană și de tăcerea divină, Iisus moare.

De obicei, la romani, agonia crucificării se prelungește ore, poate chiar zile. După moarte, cadavrele erau lăsate în voia vulturilor și a păsărilor. Paznicii aveau grijă ca nici rudele, nici prietenii, să nu vină să le ia de pe cruce trupul, lăsând trupurile neînmormântate, condamnaților le era interzisă înmormântarea.

Sensibilitatea iudaică nu tolera ca cei executați să nu fie înmormântați în chiar ziua morții. Această justificare reiese din Deuteronom 21, 22-23: „Trupul lui să nu rămână peste noapte spânzurat de copac, ci să-l îngroapați tot în ziua aceea”. La iudei, dacă după crucificare era zi de odihnă, cei crucificați trebuiau dați jos de pe cruce, astfel trebuia să li se grăbească moartea și să fie înmormântați înainte de apusul soarelui, de începerea zilei de sărbătoare. În cazul lui Iisus și a altor condamnați, în vinerea aceea era ajunul celei mai mari sărbători iudaice, Paștile, și, prin urmare, trebuiau să moară și să fie înmormântați înainte de sfârșitul zilei.

Din acest motiv (Ioan 19, 31), Pilat a acceptat cererea autorităților iudaice de a da trupurile jos de pe cruce să fie înmormântate. Sistemul obișnuit era să li se zdrobească fluierile picioarelor celor atârnați, încă vii, deoarece astfel se producea o moarte rapidă. Această practică a fost aplicată celor doi bărbați

crucificați odată cu Iisus. La Iisus n-a fost nevoie, deoarece agonia Lui a fost scurta, de aceea, când soldații au ajuns la Iisus au văzut că este deja mort. Unul dintre ei se asigură străpungându-i coasta cu sulița, să-i dea lovitura de grație. Tăietura este făcută atât de mare încât poate intra în ea mâna (Ioan 20, 25). Și din rană iese „sânge și apă” (Ioan 19, 34).

Evangelhia după Ioan pune în legătură sfârșitul lui Iisus cu sacrificarea mieilor pascali care avea loc în acel ajun de Paști și căruia, așa cum este prescris, nu I se zdrobește nici un os și care moare străpuns, dând viață și dăruindu-se total ca instaurator al noului legământ între Dumnezeu și omenire. Este relatarea celui care a văzut cu propriii ochi și poate depune mărturie. Și încheie: „și acela știe că spune adevărul, ca și voi să credeți” (Ioan 19, 35-37).

Responsabilitatea pentru înmormântarea lui Iisus și-o ia un bărbat și anume Iosif din Arimateea. Acesta, membru al aristocrației laice din Ierusalim, singurul cunoscut de guvernator, „îndrăznind, a intrat la Pilat și a cerut trupul lui Iisus” (Marcu 15, 43). După ce a primit permisiunea din partea lui Pilat, Iosif din Arimateea se întoarce pe Golgota cu un giulgiu pe care l-a cumpărat (Marcu 15, 46). Potrivit Evangheliei lui Ioan 19, 39, pe Golgota a venit și Nicodim.

După ce L-au coborât de pe cruce, trupul lui Iisus este așezat pe giulgiu. Înfășurarea în giulgiu a unui cadavru este specific obiceiurilor funerare iudaice. După ce a fost înfășurat, trupul a fost pus în mormânt.

Moartea Mântuitorului a fost benevolă, pe când la ceilalți oameni este inevitabilă, chiar dacă au fost eliberați de păcat. Iisus nu moare moartea Sa. El nu poartă moartea ca o osândă în sine. Așa cum a luat asupra Sa păcatul altora, așa ia și moartea altora. Moartea altora a trebuit să o ia Iisus asupra Sa pentru că a luat păcatul lor. Păcatul atrage după sine moartea. Suferința lui Iisus reprezintă suferința deplină care sfârșește în moarte. Iisus s-a făcut om pentru a putea intra în solidaritate cu omenirea, cu scopul de a o mântui.³

De obicei biografia unui personaj se sfârșește odată cu moartea lui, capătul vieții. În cazul lui Iisus Hristos se întâlnește un eveniment neobișnuit. Acest eveniment este Învierea Lui. Trecerea Lui de la viață la moarte, consecință a crucificării, a fost urmată imediat de o altă trecere, inversă, imprevizibilă și anume trecerea de la moarte la viață, la o viață nouă și total diferită, care cuprinde prezentul și viitorul, pământul și cerul, Dumnezeu și umanitatea, lumea prezentă și cea care va veni.

Învierea lui Hristos ne întemeiază, în general, credința într-o continuare a vieții după moarte. „Dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este credința noastră” (I Corinteni 15,17). Învierea L-a adus pe Iisus într-o mai mare apropiere de oameni. Desigur, întrucât trupurile acestora nu sunt și ele înviate, apropierea deplină se va realiza numai după învierea tuturor. Învierea cu trupul a însemnat

atât o înălțare a propriei Sale stări, cât și o apropiere mai mare de oameni, o mai mare eficacitate asupra spiritului lor. Dar ridicarea propriei Sale stări înseamnă și o mai mare apropiere de Dumnezeu, ca om.

Prin Înviere, Iisus, ridicându-Se ca om mai aproape de Dumnezeu, S-a ridicat prin însuși acest fapt la treapta cea mai înaltă a umanității, care este o comunicativitate în relațiile cu oamenii.

Despre ființa și atributele trupului înviat a lui Hristos nu poate omul din trup pământesc să spună ceva determinat și inteligibil. Sfintele Evanghelii ne relatează, pe de o parte, că trupul lui Iisus a putut fi pipăit cu mâinile, a primit hrană iar, pe de altă parte, că pătrundea prin ușile încuiate, apărea și dispărea din ochii ucenicilor și, în general, că atingerea fizică obișnuită de mai înainte nu mai era posibilă, cum reiese din cazul Mariei Magdalena în dimineața Învierii.

Preotul Serghei Bulgakov observă că petrecerea lui Iisus cel înviat în lume până la înălțare stabilește legătura între starea actuală a lumii cu trupul sufletesc al omului și între starea preamărită a lumii de după schimbarea universală și transfigurarea făpturii cu trupul duhovnicesc al omului. Prin Învierea lui Iisus, s-a făcut începutul lumii viitoare. Ea este începutul noii creațiuni a lumii, care numai prin pauza creatoare, în care ne aflăm, e oprită pentru un anumit timp, înainte de a fi dusă la capăt.4

Aparițiile lui Iisus după Înviere sunt în număr de douăsprezece, acestea acoperă persoanele și sectoarele cele mai importante din activitatea Sa și din comunitatea creștină care va apărea după moartea Lui. Grupul care a beneficiat de cele mai multe apariții este al ucenicilor Lui, al celor pe care i-a chemat Iisus la începuturile activității Sale publice. Arătările se produc întotdeauna ca rezultat al inițiativei personale a lui Iisus, care-i ia prin surprindere pe destinatari. Se produc în locuri diferite, dar legate întotdeauna de locurile prin care au mers Iisus și ucenicii înainte de moartea Lui.

Apariția este prezentată ca o vedere reală, nu ca pe o viziune. Iisus este prezent ca persoană. Iisus se arată oamenilor care îl cunosc și care vor fi capabili să-și dea seama cine este El. De exemplu, în seara duminicii Paștelui Iisus apare printre ucenici și Li se adresează cu salutul iudaic: „Pace vouă” (Luca 24, 36; Ioan 20, 19). Apoi le arată urmele crucificării vizibile pe trup, concret, semnele cuielor în mâini și picioare și ale sulitei în coastă. Și, conform lui Ioan 20, 22, le zice: „Luați Duh Sfânt”. El apare în mijlocul lor și teama se transformă în bucuria regăsirii.

Odată Înviat, Iisus inaugurează viața viitoare, lumea definitivă. Învierea Lui a purtat pecetea iubirii lui Dumnezeu, pentru Fiul Său iubit și pentru toată omenirea.

După cele patruzeci de zile de la Înviere, petrecute de Mântuitorul Iisus pe

pământ, S-a înălțat la cer.⁵ Înălțarea la cer se înțelege ca și înălțarea oricărui corp în aer, cu deosebire că Domnul Hristos, având trup preamărit și fiind totodată și Dumnezeu Atotputernic, nu avea nici o greutate care să-i împiedice înălțarea la cer.

Domnul Hristos S-a înălțat cu trupul la cer, căci cu Dumnezeirea era și este pretutindeni, și astfel ne-a arătat și nouă care este ținta ultimă a călătoriei noastre pe pământ: cerul. Înălțarea este ridicarea umanității lui Iisus în intimitatea ultimă a Sfintei Treimi și la starea de cinste, putere și suveranitate deplină.

Pentru că Iisus și-a ridicat, prin înălțare, umanitatea în ultima intimitate a Sfintei Treimi, păstrând și adâncind, în proporția înălțării, apropierea de toată omenirea, coboară la scurt timp după înălțare Duhul Sfânt peste cei care sunt ai lui Hristos, realizând Biserica. Duhul Sfânt, ca iubire supremă a Tatălui, ca manifestare a intimității Lui, a coborât peste lume, întrucât S-a așezat întâi în chip desăvârșit peste omenitatea lui Hristos, ridicată în ultimă intimitate divină. Deoarece intimitatea lui Hristos, înălțată în acea intimitate a Duhului Sfânt, asemenea dumnezeirii Lui, se află în același timp în cea mai adâncă intimitate a oamenilor care își deschid poarta sufletului lor prin credință, Duhul Sfânt îi învăluie și pe aceștia, ca pe purtătorii de Hristos. Biserica, mistica omenitate a lui Hristos, primește pe Duhul Sfânt, în calitatea ei de trup al lui Hristos.⁶

Iisus Hristos S-a înălțat la cer după Înviere, atât pentru a primi toată puterea dumnezeiască în conducerea lumii spre mântuire, cât și pentru a lăsa oamenilor la latitudinea lor să se decidă liber: a crede în El sau nu. Dacă ar fi continuat să stea cu mărirea trupului Său înviat între oameni, aceștia ar fi fost siliți să-L recunoască drept Dumnezeu. Istoria, ca un loc al vieții de libere decizii, ar fi devenit imposibilă.

Note:

1. Annie Jaubert, La date de la Cene, Paris, 1957, citat din Preot Prof. Dr. Vasile Mihoc, Asist. Drd. Daniel Mihoc; Ioan Mihoc, op. cit., p. 110.
2. Michel Henry, Ioan Ica, Cuvintele lui Hristos, Sibiu, Editura Deissis, 2005, p. 87.
3. Dumitru Stăniloae, op. cit., p. 336.
4. Karl Heim, Jesus der Weltvollender, Furche-Verlag, Berlin, 1937, p. 178, citat din Dumitru Stăniloae, op. cit., p. 355.
5. Îvățături ale Bisericii Ortodoxe, Timișoara, 1987, p. 85
6. Dumitru Stăniloae, op. cit., p. 363.

Valentin BUSUIOC

O domnișoară

o domnișoară și-a amanetat hainele
ca să-mi cumpere ultimul volum de poezie

l-a deschis la întâmplare
l-a prins cu un elastic pe față
și a ieșit așa din librărie

ziua în amiaza mare

Aerul

a devenit respirabil
oamenii amabili

a trecut prin parc
merii au înflorit
în autobuz l-a ținut pe un orb de
mână

l-a lăsat să-i pipăie fața
să citească poezie cu poezie
vers cu vers
s-au bucurat amândoi
aflând că și moartea-i color

apoi nu au mai zis nimic
doar au privit în gol pe fereastră
gândindu-se la hainele
pe care le vor îmbrăca bucuroși
pentru ultima oară

Lecții de viață

în fiecare săptămână
cumpără din talcioc fotografiile celor
uitați

ani la rând l-am urmărit pe ascuns
însă abia astăzi am ajuns la casa lui
am văzut pereții acoperiți cu portrete
l-am observat cu câtă migală decupa
ochii
apoi își punea fotografia pe chip

m-am uitat și eu
în orbitele tuturor acelor străini
am văzut cum varul se crapă
precum coaja de ou
când e lovită de pui

tremuram
mă așteptam la ce e mai rău
el zâmbea

din lutul pereților
cei uitați deschideau ochii timid
așteptând cu emoție să ia din nou
lecții de viață.

Peria

Pentru a vedea ce rămâne din tine
îți trebuie o perie aspră

cu primul strat de piele
se duc lacrimile
cu al doilea
visurile
iar de la al treilea încolo
durerea dispare

după ce trece de os
rămâi precum o coală de scris
greul abia atunci va începe.

Lostrîța

sunt zile în care nu răspund la telefon

Poezie

nu trag jaluzelele
nu deschid aparatul de radio sau
televizorul
calculatorul stă nepornit
și uitate stau în el
ca și în cărțile pline de praf
atâtea lumi care nu vor muri
niciodată
în astfel de zile stau ascuns în mълul
tristeții
cum stă în repetatele mele visuri
acea ultimă lostriță
auzindu-i pe toți cei de pe mal cum o
caută
cum o strigă
însă ei nu-i pasă că lor le e foame
că le e sete
ci doar așteaptă în tăcere
ca Dumnezeu să-și scoată barca în
larg
și să o prindă în plasa
memoriei sale
valentin busuioc
Trăiri
mă simt
precum mărarul pe care mi l-a dat
mama
și mi-a zis să-l toc mărunț mărunț
să pun puțin câte puțin în mâncare
să-i dea gust și aromă
să se sature lumea
și să se bucure
la fel cum și mâinile ei o vor face
când se vor pierde
printre rădăcinile
mărarului verde
din congelator

În bătaia penitei

Rugăciune

Doamne
care ai făcut cerul și pământul
ai vindecat orbi și ologi
ai mers pe apă
și-apoi ai transformat-o în vin
ne-ai dat viață
punându-i morții o pâine pe masă
Tu
tinerețe fără bătrânețe
și Cel fără de moarte
ajută-mă și pe mine
orbul însetatul și flămândul
neștiutorul de toate
să treacă de la mine paharul acesta
cu nisip mișcător
care este deșertăciunea
de a fi muritor.

Ana GHIAUR

Și azi

Cel ce vine pe-asiin și azi e stăpân,
Dar loc nu mai are în gândul păgân.
Cu vremea trecută, credința pierdută
Cu greu se întoarce în sufletul spân.

Și azi înverzită natura e toată,
Și azi se bat ramuri în sălcii ce plâng,
Dar omul ce umblă cu fruntea
plecată
Timp n-are să vadă pe Domnul

trecând.

Degeaba El bate la porți ferecate,
Sub bolți de verdeață, câini răi îl pândesc,
Așa cum odată, intrând în Cetate,
Ai săi îl aclamă, apoi îl răstignesc!

Cei vindecați de boli, iertați de păcate
Și azi peste față cu sete-l pleznesc,
Cu inimi de piatră și mâini nespălate,
Arginții-și împart și cu ei se fălesc.

Și azi fariseii i-aștern la picioare
Coroane de flori și stâlپări de măslin,
Da-l vând apoi, ca Iuda în Joia cea Mare,
Cu-a lor necredință sporind al Lui chin.

Bucăți din cămașa-i udată cu sânge,
Rătăcite prin lume și azi ne-amintesc
De dragostea Lui, ce știa că va plânge
Pentru iertarea celor ce și azi îl hulesc.

Maria IEVA

A șaptea zi

A șaptea zi a deznădejdiei
oarbe
E cea din urmă zi din
calendar,
E un ecou al clipei care soarbe
Durerea amintirii pân' la jar.

**Cristina-Maria
IANCU**

**Elevul pasionat
de cărți**

Cu ghiozdanul plin

de cărți

La școală elevul a venit,
În pauze s-a apucat de citit,
Multe lucruri a descoperit.

Pe urmă pauzele le petrecea
La biblioteca școlii spre a căuta,
Cărți să-l ajute-n viața sa,
Viitorul își clădea.

A șaptea zi a devenirii mele
E ziua întrupării din cuvânt,
E zborul păsărilor către stele
Și umbra veșnicie pe pământ.

A șaptea zi a morții viitoare
E prima zi în care pot să plâng,
Cu lacrima din mirt și din
izvoare,
Cu roua florii albe de pe crâng.

A șaptea zi e ziua sărbătorii,
E rugăciunea inimilor noi,
E grâul măcinat de piatra morii
Și hrana pentru viața de apoi.

Viorel BIRTU-PIRĂIANU

ȚIPĂȚ ÎN VÂNT

nu știu cine sunt
pășesc cu durerea
până la capăt
fără a ști
de ce
am rătăcit calea
nu am găsit adevărul

uneori plâng
în cuvânt sau în gând
cuvântul meu doare
e țipăt
un suflet biciuit de oameni
aici
pe ăst sfânt pământ

HAI VINO

e prea frumos numele tău
să îl murdăresc
cu vorbe multe, goale
doar un cuvânt aduc
în dar
un dor nespus
dor călător
știi...știi
tu azi aștepți
cuvinte de amor
în astă seară am să vin
promit
în somn
pe un cearceaf pătat
de lacrima iubirii
doar un inel îți las
apoi pășesc
ușor-ușor
în visul tainic de amor
hai vino ..

în clipa mea de dor

TU PLECI

mi-e trupul sfâșiat
de gânduri, de tăceri
de azi, de ieri
în mine plâng tristeți
din vremuri seci
și lacrimile's reci
pe geamuri plouă
cu tristeți și lacrimi
seci și reci
mă arde rana
ce țipă în mine
pe cer nori
trec, se petrec
unii plâng
ieri, azi .curând
plouă
în jur, în mine
tu stai
petreci și ...pleci

am obosit
sunt unul dintre cei
uitați
spăl păcatele gândurilor
ce zac în suflet
în lacrima timpului
privesc în jur
nimic
vorbesc și tac
în cuvinte nerostite

**Claudia Iasmina
LAZĂR**

Inspirație în circulație

Ce înseamnă a circula?
Să știi a traversa?
Sau să fii atent la toate,
Mici, mari,
neînsemnate?
De vrei tu a circula,
Respectă regula,
Traversează când ai
voie,
Te oprești când ai
nevoie,
Altfel nu vei afla când,
Fără să ai niciun gând,
Că te vei accidenta,
Viața tu îți vei scurta;
Dar de ești ascultător,
Te oprești la semafor,
Te asiguri stânga-
dreapta,
Sigur că ai trecut
treapta.
În acest caz, treapta nu e
o scară,
Ci e una imaginară,
Fiindcă știu a traversa,
Acum știu a circula.

Carmena BAITAN

Exilat în mine

Voi clipe minunate mi-ați mai rămas în lume,
Și nu voi să vă tulbur, să mă urmați mereu,
Pe ape înspumate ori prin înalte turnuri,
Eu nu cunosc năpasta ci doar pe Dumnezeu.

Voi nu v-asemănați cu nimeni, niciodată,
Cumplitele talazuri din suflet le păziți,

Furtuni îngrozitoare îndepărtați de mine,
Când îmi e scurtă vorba, voi știți s-o prețuiți.

De crivățul în suflet mi se așterne rece,
Pe fruntea mea aduceți puțină alinare,
Și n-aș putea vreodată să mă despart de voi,
Precum nici marea nu se poate îndepărta de sare.

Și de sufletul meu în trup e exilat,
Tot nu ajunge mâncare să-i oferi,
Dar clipa minunată, ca aurul mai scumpă,
Și orice vorbă blândă mă urcă pân la cer.

Iar voi de mă iubiți și-aduceți alinarea,
Mai scurtă-i suferința când se împarte-n doi,
Cu ajutorul vostru eu pot seca și marea,
Luați-mi doar osânda și-o aruncați în

gol.

Mai tare ca și fapta, e gândul deseori,
Mai rece ca și iarna e crivățul iubirii,
Că se așterne-n suflet și băntuie mereu,
Și pentru toate astea de vină sunt doar eu.

Iubite

Iubite tu auzi cum se-adună,
Cocorii în noaptea fără lună,
Strigătul lor ne fulgeră în ureche,
Fiecare căutându-și o nouă pereche.

Pe șesuri pustii răsare acum luna,
Și peste viața întregului sat,
Cu strigătul iubirii ne cheamă.
Eu n-aud nimic. S-a înnoptat.

Vremuri albite în doi

Dacă am rămas pradă unui vis,
Precum Oenone unui soț schimbător,
Și lâna de aur de-ai vrea să-mi aduci,
Tot nu acoperă anii de dor.

Dacă prin gând îți va trece vreodată,
Amintirea plăcerilor noastre trecute,
Sufletul să învețe a citi serenada,
După ce trece să-mi spui povești necerute.

Dacă nu erai nu știam ce-i iubirea,
Nici nopțile cum cântă cu luna în plete,
Tu mai iubit numai prin versuri șoptite,
Și prin aer s-a pornit o cărare subțire.

Când iubirea cea dulce se transformă în ură,
Și șarpele din inimă a mușcat cu venin,
Pieptul meu și al tău nestatornic se frânge,
Iubirea secată de-acum nici nu mai plânge.

Dar nu avem dreptate să ne temem vreodată,
De aceste vremuri ce se sfarmă albite în doi
Nu-i om ce să se ascundă de marea iubire,
Și nici de timpurile ce se zbat trecute prin noi.

Al. Francisc

De iubire

A curs tot sângele din șaptele
noastre

Așteptându-te

Și sigur că astăzi

Cu ovalul fierbinte al chipului tău

Îngemănat cu nefericirea din mine,

Am să-ți pătrund sunetul de vioară

Ce ostenește seară de seară.

Din greșeală

O divinitate aproape măiastră

Își scoate brațul elegant și subțire

Din creierul meu fără vorbe,

Îmi ia paharul din mână

Cu o nepăsare menită,

Îl dă peste cap mulțumită

Și revine în două secunde la sine.

Drum

Desfac doi șerpi care stau

lipiți unul de altul,

Săsâie cu nepătimire

Și mă privesc

atenți, pregătiți

În vreme ce eu

Fac drumul

Prin golul pe care-l arată,

Din gura mea către locul

din tine.

Direcție

A început un război

Care umple toate colțurile

În care aș fi putut să-i

aștept sfârșitul

Și toate gloanțele trase

Aleargă de nebune

Doar către mine

Să îmi intre în minte

Sau măcar pe aproape.

8oct2016

Sfârșit de săptămână

Am să aștept sfârșitul de săptămână

Să îți trag mijlocul mai aproape,

Să îmi las buzele în părăsire

Pe sânul tău stâng de argint

Vreme în care mâinile

Să îmi alerge de colo-colo

De-a lungul și latul trupului tău

Ca o cursă de cale ferată

Ciulnița-București.

5oct2016

George IONIȚĂ

...

se-adună anii
împovărați de zări

pe frunzele-arămii
lumina cade cenușie
în cerul răscolit de nori
și atât de-aproape
copacii parcă și-au înfipt

ca niște rădăcini
vârfurile lor
mă simt străin și fără rost
și-acea oglindă caut
cu chipul care-a fost...

nisipul în clepsidră
grăbit se scurge
tot mai anost
iar clipa ce se naște
e deja târzie...

...

am împărțit luna în două
o parte pentru tine
cealaltă mie
și noaptea a devenit mai tristă
grunjoasă
nici câinii nu mai știu
la care să latre
de după umbre
regina nopții își scutură parfumul
înnebunind fluturii...

amușinez aerul acesta mirosnic
și-mi apăs urechile
să nu mai aud țârâitul greierilor
ascunși in mintea mea
să pot măcar visa
să ascult iar Ummagumma...

...

cum tremură această clipă
într-o bătaie de inimă

și însemnul unui rid
cum valul fărâmițează nisipul
la țărmul unei mări
acum a...rid
cum vântul adie
și frunza unei toamne poartă
în vrie
cum mie un rid
a...rid
cum ție...

...

a nins...
privesc albul imaculat,
neatin, virgin...
sub el se ascund gunoaiele,
scuipatul de ieri...
e multă liniște,
o liniște care îți apasă timpanele...
nici câinii nu mai latră...
doar focul în sobă trosnește
din când în când,
licărind întunericului...
dar această lume feerică se va topi
și va curge ca o lacrimă,
dezvelind iarăși gunoaiele
și totul va fi cum a fost,
până și respirația va fi gri...

eu/tu

de-o parte eu -
tu de cealaltă
și între noi un zid transparent

Poezie

de care ne lipim mâinile
buzele
mimând o îmbrățișare
un sărut...
doar privirile ni se întâlnesc
ca și cum zidul nu ar fi
uitându-ne așa ore întregi
poate chiar ani
până ce ochii ni se golesc
am putea crede atunci
că niciunul dintre noi nu a fost
adevărat
dacă.n-am avem fiecare lacrima
celuilalt...

bogat de singurătate

îți aprinzi iar o țigară bătrâne
și tragi adânc fumul
încându-ți plămâni
ai făcut un drum lung și ai lăsat în
urmă
bucurii
tristeți
multe iubiri
pe toți prietenii
și cu cât ai pierdut mai mult
cu atât ai devenit mai bogat de
singurătate
acum ești unul din bogații lumii
chiar dacă te simți mai singur printre
toți
printre toate
și iar îți aprinzi o țigară
trăgând adânc fumul
te uiți cum arde tutunul
cum rămâne doar scrumul...

m-am risipit...

În bătaia penitei

m-am risipit în fiecare clipă
crezând c-o să mă nasc mai plin
în cea care-a urmat
dar am rămas mereu neadunat
iar zborul mi-a fost frânt
într-o aripă
aș vrea nimic să nu mai simt
să-mi fie gândul gol
netulburat
și lumea toată
acum să fi murit
timpul mut
nemăsurat...

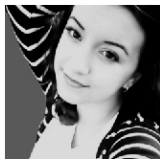
interogație

mi-e somnul nevisat
noaptea povară pe gene apasă
timpului semn clipele lasă
în tâmpilele mele parcă se zbat

mi-e sufletul gol de-atâta greu
și gândul numai suspine
de ce Doamne ai uitat de mine
de ce m-am uitat până și eu?...

**Simescu Giulia
Maria**

Totul e o sărbătoare

Paștele azi a sosit,
Oamenii ouă roșii au vopsit;
Copiii iepurașul așteaptă
Să le aducă ciocolată.

Paștele e o zi sfântă
Când toți oamenii cântă,
Cântă și apa-n izvoare
Și pământu-i plin de floare.

Peste tot e-acum verdeață,
Totul s-a trezit la viață
Și creștinul s-a luminat
Prin Hristos ce-a înviat.

Totul e o sărbătoare,
Pământul e plin de soare,
Pe altare lumânările ard
Oamenii mici și oamenii mari
au înviat.

Iepurașul

An de an vine drăgălașul,
La copii acasă,
Vine iepurașul.

Când iarba încolțește,
Paștele vestește,
Iepurașul sosește.

De copiii-au fost cumiți,
Au ascultat de părinți,
Iepurașul le-aduce arginți.

Pagini albe de tăcere există în noi,
pe marea vieții, mantia infinitului
ne-acoperă statura.
Înaintăm în propriul labirint
după cântecul lăuntric,
visele subterane vor umfla izvoarele
ce ne conduc, prin anotimpuri,
în oceanul timpului necuprins.

O vibrație te-nalță pe scara cerului.
Drumurile recuceresc câmpia
mlădioasă din noi,
doar vântul ne schimbă destinul! îți

**Irina Lucia
MIHALCA**

Conturul nopții

În taina nopții e-o
șoaptă, o chemare,

un dor crescut din lumina zilei.
Lasă-te purtat pe aripile visului
și-adu lumina din tine! îți spuneam.

Pe firul undelor, un cântec adie în poarta
viselor.

„Frunze pe alei, o frunză pe alee, purtată
de vânt!”

ai simțit, închizând ochii.

Prin umbra chiparșilor, ecoul revine în
dansul lunii,
tot mai adânc răsună ecoul cântecului...

Timpul nu curge pentru toți într-o singură
direcție!

Mai presus de toate există ceva,
ceva ce te face să plutești,
desprinzându-te ușor de tine mi-ai spus.

șoptea aerul
ce multiplica gândul meu în spațiul
mistuit...

1 septembrie 2011

Ieșirea din labirint

Ard clipe la temelia templelor,
urnind lespedeza simți
vaierul lanțurilor.

Mai departe de soare,
insula virgină

Poezie

apărută din mare
(cu flori pătrunzi în ea).

Am sărutat vântul, crezând că-s ochii
tăi!

Un mesager nevăzut,
vântul călător mi-a dăruit sărutul.

Parfum suav, mister printre stele,
doar buzele tale în vise!
Misterul învăluie
visele tale,
o lume unde puțini au acces.

Capcane de gânduri
despletești spre mâine,
înaintezi
în flacăra stinsă a torței,
printre voci,
respirația ei îți arde oxigenul.

Două clipe-i separă
atât de aproape și-atât de departe...

Blocat printre ruine,
pașii lui călcau peste el.

Ea trebuie să reazeze
mozaicul pieselor,
șoptind o chemare.

Aripile grele
își continuă zborul
spre zenit.

lumină strânsă în cercul iubirii

6 februarie 2011

Mai aproape de tine,

În bătaia penitei

mai aproape de mine

" Iar degetele mele,
de departe, se vor împleti în părul
tău "- Ismail Kadare

Oamenii sunt pereni,
din seva lor vor renaște noi forme
luminoase!
Muști din azur. Pe un bob de grâu,
roua a împregnat rugăciunea
sufletului,
Prin timp, ecoul străbate dorința albă
a iubirii.

Pașii tăi spălați de valuri am să ți-i
îmbrac în flori,
flori ce cresc pe-aceste maluri!
În fiecare, omul își lasă bucăți din
suflet.
Printre clipele trecătoare, mesageri ai
luminii
ne însoțesc, prin viață.,
Să-i înțelegem frumusețea!
Speranța e în fiecare inițială,
în semnele presărate
pe aleile pe unde pașii ne poartă,
în mugurii înfloriți de cuvinte-
lumină.

Sufletul ți-a rămas agățat, undeva,
între tine și cer.
Ninge iubirea,
acoperindu-ne inimile cu fulgi mari,
printre hainele parfumate simți
intensa trăire,
printre sincope, doar regăsirea
trupurilor.
Astăzi, o parte din tine s-a risipit
undeva.

Poezie

Și ieri cum te-ai simțit?
Mai aproape de viață, mai aproape de
moarte,
Mai aproape de tine, mai aproape de
mine,

În pași de dans
- prin timp înlănțuiri valsăm,
zâmbind, într-un balans continuu
treci prin viață.

Mai aproape de viață, mai aproape de
moarte,

Mai aproape de tine, mai aproape de
mine,

Ne separăm de lume,
alegem culorile, ne pictăm tabloul.
Nu-ți fie frică, ia-mă de mână,
iubește clipa!

Într-un amurg al zeilor perisabili, al
unei iubiri

pierdute de destin,
dragostea biruie timpul și spațiul.

Într-un peisaj înghețat, povestea
venită

din lumea reală și vie
aduce fiorul iubirii eterne.

Rămâne aici doar până
ce-și duce la bun sfârșit legământul.

La Început Cuvântul...

La Început, Cuvântul a fost
și Cuvântul s-a Luminat în Om,
în floare, în stele, în lună,
în piatră, în fântâni și în mare.

Omul a luat
cuvintele,

le-a
amestecat,
le-a compus prin fulgii de nea,

În bătaia penitei

în stropii de ploaie,
în vânt și-n miresme de frunze,
în floarea-de-colț, în Steaua Polară,
în suflet-pereche, în nu-mă-uita,
în gândul din vis,
într-o caligramă.

Cuvintele au început să zboare,
un dans
spre cer și spre soare.

Din teamă, omul le-a smuls,
le-a îndepărtat,

le-a ascuns în adâncuri,
formând noi cuvinte,

mereu mutilate,
psalmi de dor și de jale,
cuvântul durere, răni, boală și
moarte,

noroi, întuneric,
cuvinte udate în lacrimi din veșnică
teamă.

Treptat cuvintele s-au stins
prin gări, în spitale, pe fronturi, în
războaie.

Au mai rămas amintiri
și umbrele lor

în inimi, în cânturi,
în povești, în balade și doine,

mici felinare
în zboruri de fluturi,

petale de lotus, priviri de copil,
gânduri-poeme

în muguri de floare, în raze de
soare...

Melania Rusu CARAGIOIU

O D A T Ă...

Grupj de poezie pentru copii 4-7 ani

M I C Ă S Ă G E A T Ă

Prietenele mele, voi, dragi rândunele,
Pe un fir aerian miniaturi de-aeroplan,
Așteptați un fotograf și un ordin de plecare,
Către sud și peste mare...

Balansați căpșorul mic,
Cântând prin ochi de cristal,
Și vă strângeți în ilic...
Sub șortulețul de in aveți inimi
aurite,
Voi, păsărele sfințite !

Cine zboară prin deșertul ars de
soare-n
Depărtare ?
Rândunica cea plăpândă,
Însetată, chiar flămândă.
Ea conduce pelerinii
Care duc la Mecca crinii...
Și când soarele răsare
Le șoptește o urare :
„Omar, tu nu vei muri,
„Și la Mecca vei sosi !”

Azi rândunelele mele
Au luat puii cu ele...
Rămân cuiburile mici
Făurite din chirpici.

Le aștept cu primul zbor
Să-mi revină în pridvor !

B Ă R Ă G A N

Unduiesc valuri de grâne,

Grâne sau văluri de zâne?
Râd câmpiile bătrâne.

Piuit de dropie
Pare că s-apropie.
Vântul doarme în ciulini,
Iepurii sub mărăcini.
Potârnicurile în stol,
Pleacă, lasă cuibul gol.

Vânătorul bate pasul,
Oare, unde-și face „masul”?

Doldora de prepelițe,
Atârdate în bentițe,
Ranița-și arată plinul ...
Înăuntru doar pelinul,
Ceapă, brânză, un colț de pâine-îl
Îndestulă până mâine.

Sus, pe cer de bărăgan,
Norul jos aeroplan
Stă și-așteaptă strop de ploaie ...

Paparude cer șiroaie
La o margine de sat,
Dar cine le-a ascultat?

Făt-Frumos cel grăulean
Crește mare și bălan;

E-nvățat fără de apă,
Curcubeiele-l adapă.

GRĂDINARUL

Grădinarul plin de zel,
(Știu că îl cheamă Marcel),
Locuiește peste drum,
În căsuța cu alun.

E un băiețel ghiduș,
E sportiv și jucăuș.
Dar marea lui pasiune
(Are chiar talent, pot spune)
Este mica lui grădină
Lângă gard, sub o glicină.

De când a plecat zăpada
Și s-a dezghețat ograda,
Își așteaptă ghioceii,
Ce-și leagănă clopoțelii
Seamănă bulbi de lalele,
Pâlcuri mici de vioarele,
Le udă și le plivește.

Grădinarul nostru are
Găletușă și șorț mare,
Aduce pământ cu roaba;
Nu mai termină cu treaba!

Astăzi, când e sărbătoare
Și-a scos șezlongul la soare,
Frunzărește albume, poze
Colbăite și cu ... roze!

Într-o zi, din întâmplare,
În grădina lui răsare
O plantă necunoscută ...
(Veninoasă o cucută!)
Micul grădinar, mirat,
O îngrijește delicat.
Planta crește ca din apă,
Băiețelul o udă, sapă ...

În bătaia penitei

Peste câțva timp, bunelul,
Vrând să-și vadă nepoțelul,
Iată-l vine de la țară,
Aduce mere de vară,
Dulceață de fragi și mure
Și ferigă din pădure.

Marcel este bucuros
De buchetul arătos.
Fuge să-l planteze iute.
Dar n-are unde! În curte
Nu mai este loc defel!
(Noroc de dragul bunel):
Planta ce-a umplut grădina
E cucuta, rea, haina,
Este foarte maiestuoasă,
Dar, vai, e otrăvicioasă!!!
Și nu place cum miroase!

Grădinarul nostru mic,
S-a cam supărat un pic.
Și luând o săpăligă,
Face loc pentru... ferigă!!!

PRISĂCARUL

Cu bunicul la prisacă
Milu a plecat aseară,
Ca în fiecare vară...

Milu este într-a patra,
Iar săracul bunicuțul,
Fără nici un dinte-n gură,
E bătrân de tot tăicuțul;
Greu lucrează-n bătătură.

Milu ajută în prisacă,
Îngrijește de albine,
Totul i se pare-o joacă,
Se pricepe foarte bine.

Poezie

Într-o haină ca o togă,
Un halat cam larg și lung
Singurul din garderobă
Jos pulpanele-i ajung,
Milu urcă, se apleacă,
Robotește până-n seară:
Iar l-au înțepat! Ce dacă?
E voinic. Nu e din ceară!

T O A M N A
parodie dupa Toparceanu

De atâta vânt și ploaie
Se strică florile ,
Ba și frunzele se-ndoaie,
Se sufocă morile.

Trece vântul pe cărare,
Val vârtej, ca un tehui,
Face tot ce îi năzare
Și nu stă la locul lui .

A ieșit cămașa udă
Să-și usuce cutele
Și se leagănă pe rudă,
Ca la loto, sutele.

Eu mă duc să plimb bastonul
Ocolind băltoacele,
Urlă toba și trombonul
Stârnind iarmaroacele.

Poți citi în palma toamnei
Când sunt bune poamele,
Strugurii oacheși pe viță,
Îmi ațâță toanele.

Sunt gârbov de-acuma, frate ,
Mă ajută soarele
Să mi mai desmorțesc cel spate

În bătaia penitei

Și să mi duc picioarele.
ă

Mă-ntinsei la vorbă lungă
Cu ulcica goală-n mână,
Vântul bate frunza-n dungă ,
Și mi șoptește : - vezi de stână !!!

DE-A BABA-OARBA
„-Tip, top, stai pe loc,
„Înainte, mai cu foc;
„Nu încolo! Înapoi!
„Vă tamponați amândoi! Buf!

„Babă-oarbă, stai pe loc,
„Vreau și eu să intru-n joc,
„Am intrat, acuma pleacă,
„-Dar..., nu eu te-am tras de geacă.

„-Nu mă prinzi, nu mă prinzi!
„Ce te-nvârți și te frământă?

„-Cu-cu, cu-cu! Ai trecut pe lângă
mine:
„Eram jos, îmi pare bine!
„De un ceas, de un ceas,
„Tot îți trec pe lângă nas!

„-Ha, ha, ha,
„Ha, ha, ha,
„Pe sub șal nu te uita!

„-Tip, top,
„Nu sta-n loc!

Jocul merge mai cu foc.

Andrada KESZEG

Toamna cea înfrigurată

Toamna cea înfrigurată,
E mai rea ca altădată,
Tot văzduhul e înnorat,

Rândunelele au plecat.

Alte păsări călătoare
Se adună-n grabă mare,
În stoluri gălăgioase
Se îndreaptă spre alte case.

În livezi, grădini, ogoare,
Este gălăgie mare;
Cântă greu tractoarele,
Se umplu cămărilor.

Și copacii acuş-acuş,
Rămân goi, fără frunziș,
Soarele a ațipit,
Gâzele au amorțit.

Trece toamna-n grabă mare,
Brumă are la picioare,
Zână dragă, zână mândră,
Te rugăm să fii mai blândă!

Ciobănică Giorgiana

**Primăvara trece, Lumina
Învierii rămâne cu noi**

Timplul a trecut ca secundele
vieții,
Ador să deschid fereastra și să
simt aerul dimineții,

Să văd ghivecele pline de flori colorate,
Dar primăvara pleacă și lasă locul verii,
Cu toții o să ducem dorul primăverii,
Soarele-și reflectă lumina-n geamul meu,
Frumusețea naturii mă face să zâmbesc
mereu,
Paștele, primăvara eternității sigiliu și-a pus,
Peste flori, în sufletul oamenilor, pace a adus,
Primăvara trece, Lumina Învierii rămâne
mereu cu noi,
E-atâta liniște-n văzduh, pe ape, în zăvoi.

A înviat Hristos, al lumii Mântuitor

Astăzi soarele a zâmbit mai cald ca altă dată,
O explicație căutând a pășit în grădina
înrouată,
Din stradă am auzit salutul creștinesc
Hristos a înviat și osanale ce Paștele vestesc.
Am înțeles atunci de ce-i soarele mai arzător,
A înviat Hristos, al lumii Mântuitor.

Rovilă Richard Robert

Prin ochii luminii

Soarele din nori a ieșit,
Iar natura la viață s-a trezit;
Domnul Iisus a înviat,
Lumea-ntreagă a luminat.

Ieri o rază de soare am zărit,

Astăzi ghiocelul a
răsărit,
Iarba iarăși a-ncolțit,
Natura din nou a
înverzit.

Lumina a atins orice
verdează,
A trezit totul la viață,
Afară e cald, e

lumină,
În sufletul omului e pace
deplină.

Clopotele bat Învierea,
Primăvara eternă a adus
mângâierea;
Omul și natura au
renăscut,
În cer și pe pământ pacea

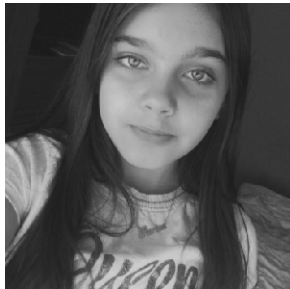
s-a aşternut.

Candlele ard, razele strălucesc,
Crestinii serbează, florile-nfloresc,
Hristos a-nviat, pomii-au înmugurit,
Omul e fericit, natura a-ntinerit.

Salcia

Salcia își întinde ramurile spre pământ,
Mângâie cu ele natura adormită
De iarna care numai ce a plecat grăbită
Să lase loc luminii și sorelului arzând.

Cândva din salcia deasă a împletit cunună,
Măicuța ca s-o ducă la Golgota la cruce,
De-atunci îi plânge chinul ce-abia îl poate
duce,
O salcie ce razele speranței an de an adună.

Florina DOICAN

Mama

Dragă mamă,
Te iubesc,
Până mor
Și cât trăiesc!

Tu ești raza mea de soare,
Tu ești dulce alinare,
Ești inima mea,

Iar eu îți ofer
dragostea.

Tu m-a făcut,
Tu m-ai crescut,
Tu m-ai iubit,
Fără tine nu aș fi
trăit.

**Toamna dragă,
te iubim!**

Toamna mea cu
cer senin
Te-am așteptat
mult ...
Pentru frumosul
amurg.

Tu ai venit
târziu,
Dar totuși ai

venit,
Frunzele cad la răsărit.

Dragă toamnă,
Cum ești tu,
Ploiasă, rece, geroasă,
Noi te iubim la fel de mult.

În noaptea de Ajun

Este noaptea de Ajun,
Pentru noi copiii e o bucurie,
Vine Moș Crăciun
Și ne-aduce-n tolbă, tot ce e mai
bun!

Nu am dormit deloc,
Iar moșul nu a venit,
Dar când am adormit,
Moșul a sosit.

Moșule îți mulțumesc
Pentru toate cele bune,
Sănătate îți doresc,
Pân' la anul numai bine!

Fluturii

Fluturii albi și albaștrii
Sunt foarte frumoși,
Eu îi prind în plasă
Când mama mă lasă.

Dar nu îi omor,
Ci mă uit la ei,
Că sunt mititei,
Foarte frumoșei.

Eu nu îi rănesc,
Ci mă joc cu ei
Și pe toți din plasă
Îi ajut să iasă.

Gabriela Dagmar PREDA,
Restaurantul lui Emily, Editura Singur, 2016.

Prolog

M-am trezit într-o baltă de sânge uscat. Auzeam voci din depărtare dar nu puteam distinge nici un cuvânt din

ceea ce spuneau. Din aceea poziție, tot ce puteam vedea era un corp căzut la pământ și mult sânge. Podeaua o simțeam rece și umedă. Unde sunt? Îmi simțeam ochii ciudat, ca și cum aș fi plâns. Nu eram supărată, ci confuză. În minte mi-au apărut imagini cu necunoscuți. Am auzit o armă, pe cineva râzând, dar totul era în ceață. Am încercat să mă ridic, să pot vedea mai bine ce este în jurul meu. Amorțită, am privit peisajul macabru.

Mă aflu într-o cameră fără mobilă și singura lumină era cea de afară. Camera nu avea ușă, însă felul în care arăta în acea noapte m-a făcut să tremur de frică. Unde eram? Cum am ajuns acolo?

Inima a început să bată repede. Lângă mine era un om într-o baltă de sânge. Am simțit că mă ia din nou amețeala. Bărbatul părea de aceeași vârstă cu mine, dar am încercat să mă calmez și să îmi imaginez că nu sunt acolo. M-am gândit că totul era doar un coșmar și că urma să mă trezesc la realitate. Am deschis din nou ochii și am revăzut cadavrul. M-am uitat mai bine, dar nu puteam recunoaște persoana. Totuși, simțeam că îl cunosc. Nu știam ce se întâmpla. Imaginea aceea părea desprinsă din filmele de groază, gând care m-a îngrozit. M-am ridicat de jos și am analizat situația. Mă aflu lângă un cadavru și nu îmi aminteam nimic. Am căutat în buzunarul bărbatului și am găsit un telefon mobil.

– Cine o fi bărbatul acesta?

Am glisat în sus pentru a-l debloca și am intrat la poze. Avea ochii verzi, părul negru și părea prietenos. Erau mai mult selfi-uri cu el, dar printre poze am văzut câteva în care apăream și eu cu un zâmbet larg pe față. Sunt frumoasă. Eram frumoasă. Acum probabil arăt ca un criminal. Ce mă fac? Am pus telefonul înapoi în buzunar și am decis să plec de acolo. Dacă nu sunt găsită aici, poate nu voi părea suspectă.

Nu am motiv să mă simt vinovată, dar nu am dovezi că aș fi nevinovată și toate faptele ar arăta că eu sunt criminalul. Dar, înainte de toate: unde sunt? Cum am ajuns aici? Nu contează. Momentan, trebuie să plec din clădire. Am ieșit afară; mă aflu lângă un lac. Lumina venea de la restaurantul de pe partea cealaltă. Am văzut oameni ieșind de acolo și m-am ascuns. M-am dus la mașina mea, care era parcată în apropiere. Am constatat că am toate actele la mine; nimic nu îmi lipsea. Am intrat în mașină și am pornit către casă.

Sper să nu fiu suspectată de crimă. Asta mi-ar distruge viața. Cu cât mă

îndepărtam mai mult, cu atât simțeam că am uitat să fac ceva. Probabil locatarii au chemat deja poliția după ce au văzut cadavrul. Am depășit mașina din fața mea. M-am uitat la ceasul de mână auriu și era ora 10:00 p.m. Când polițiștii vor ajunge la locul crimei, vor contacta persoanele apropiate. Vor verifica telefonul victimei și... mă vor vedea. Nu am scăpare. Am început să tremur. Inima îmi bătea repede. Oare am timp să mă întorc înapoi să șterg pozele? Cred că ar fi inutil. Pagina lui personală probabil că are câteva poze și cu mine și atunci polițiștii vor vedea că am fost propiați. Dar dacă voi fi acuzată de crimă, cunosc cei mai buni avocați care mă vor scoate din asta.

Totuși, aș vrea să îmi pot aminti de bărbatul acela. Am fost prieteni? Eu nu am prieteni, doar cunoștințe. Am încercat să îmi amintesc de cele petrecute dar nu am reușit. Dacă tot vine poliția, măcar să am o poveste. Aproape de orașul meu, în valul de gânduri, am auzit sirena poliției care a trecut pe lângă mine către locul crimei. Am înghețat de frică dar mi-am păstrat calmul. După ce a trecut poliția, m-am oprit într-o parcare și m-am aranjat. M-am uitat în oglindă și am văzut că eram murdară pe față. Cu un șervețel umed mi-am șters mizeria și machiajul.

După aceea mi-am aranjat repede părul. Doar bluza era puțin murdară, așa că am dat-o jos și am rămas în maieul negru. După ce m-am făcut prezentabilă, am ieșit pe șosea și m-am dus spre casă.

Ajunsă în apartamentul meu singuratic, am încuiat ușa și m-am îndrept spre baie pentru a face un duș. Hainele au ajuns toate în coșul pentru rufe murdare, cu excepția bluzei pe care a trebuit să o arunc la ghenă înainte de a intra în bloc. Avea sânge pe ea.

După duș, m-am pregătit să dorm, dar înainte de asta am aruncat o privire pe internet. Pe majoritatea site-urilor de socializare au apărut știri legate de crimă. Noutățile circulau destul de învinuit. Textele erau pline de tristețe și părere de rău că Eduard a murit la această vârstă. Am închis laptopul și am pornit televizorul. Am dat pe canalul meu preferat, unde se difuzau filme frumoase, dar în loc de un film premiat la oscar erau știri. De data aceasta era o știre de ultimă oră și conținea interviuri cu locatarii.

O femeie cu părul până la umeri și cu ochii fardați în culori prea țipătoare a spus că a văzut pe cineva ieșind din camera aceea.

– Nu ai văzut nimic, am spus eu cu voce tare.

– Avea părul lung și purta o bluză cu mâneca lungă de culoare albastră, a descris femeia.

– Bine că nu a dat mai multe detalii.

Totuși erau șanse să scap fără nici o zgârietură din asta. Pentru a uita incidentul am închis televizorul și am dormit. În următoarea zi urma să am un client special la restaurant.

Dar visele mele au fost tulburate din cauza evenimentului.

Ștefan Doru DĂNCUȘ

MANUAL DE GESTURI INUTILE*(fragment din volumul în lucru cu același titlu)*

Orice astfel de poveste începe frumos, cu un tânăr frumos și inteligent, capabil de orice acte de rezistență, de sacrificii pentru “cauze drepte” sau de dispreț pentru tentația căderii în derizoriu.

Personaj principal, chiar pozitiv, am zice.

El, acum, aproape a obosit, povestea aproape s-a terminat, personajul “chiar pozitiv” este acum un fel de contemporan Cassanova care se târâie pe hârtie, un scârța-scârța pe care specia noastră rapidă cum e l-a dezactivat dar îl tolerează ca pe orice accident ne semnificativ. Cum ar fi de pildă Kosovo, Hussein, Transilvania, Basarabia.

La 5.25 dimineța, un tip și-o tipă se ceartă în stradă; probabil au participat la nunta de ieri din blocul vecin:

- Câți bani ți-am dat eu? Hai, zi, câți ți-am dat?

- Mama mi-a dat, nu tu - plânge ea.

- Ești o curvă ordinară, ești curva curvelor! și o plesnește.

- În cine dai tu, mă, în cine dai? Vrei să-ți scot dinții? Vrei să pleci de-aici fără dinți?
Ș.a.m.d.

La o vreme, ea își scoate rochia și i-o aruncă. Iese din bloc un alt tip și-i cheamă înăuntru.

- Nu merg că mă bate!

Ș.a.m.d.

Luceafărul sclipeste și el, ce să facă? O bufniță se așează pe o sârmă în fața geamului meu.

Pe scările metroului: ridicol, respingător, trufaș, tinerel, cu trei telefoane mobile care sunau concomitent (costă mult în țara postceausistă). Imaginea de coșmar a unui personaj dintr-un clip publicitar, sufocat de firele telefoanelor a devenit, după secole de telepatie, un mod de viață ce nu poate fi trecut cu vederea.

Există nopți în care femei de peste 40 de ani, grase, ies din compartimente. “Taploște”, cum le-ar spune bătrânii. Ele se îndreaptă, invariabil, spre toaletă. Se aliniază cuminiți, rabdă una după alta, se suportă. Un ideal climat al toleranței, deși unele sunt țigănci, altele unguroaice, unele pur și simplu de la țară. Apar vânzătorii ambulanzii de napolitane, sucuri, bere, semințe. Femeile se bagă una-n alta, se caută prin buzunare inobservabile, scot banii. Cele cu probleme deosebite se duc între tampoane, sub privirile compătimitoare și aprobative ale cozii. Bârfesc.

N-a știut Aristofan ce vor ele, cu democrația lor cu tot. Sunt deranjat de zgomotele pe care acestea le produc, de neglijența lor firească. E compartimentul meu, bancheta mea (banchetele? Banchetul?), geamul meu, ușa mea, cutia mea de gunoi, linoleumul meu, perdelele mele pe care scrie CFR. Becul meu - chior, orb dar al meu. Voi scrie pe vagonul ăsta: “LINIȘTE!”

Exodul nu poate fi oprit. Până spre dimineață se screm pe WC-ul oportun iar literatura nu le vine-n ajutor. James Joyce a murit iar Henry Miller poate să-și pună primăvara neagră în locul hârtiei igienice care nu le ajunge niciodată, de aceea e plină încăperea de cornete și coji de semințe.

M-am tot chinuit, până la vârsta asta, să-L înțeleg pe Dumnezeu. Acum e liniște: stăm și ne privim amândoi cu reținere oarecum, cu timiditate, cu: zi tu primul ceva, deschide tu o discuție. Stânjeniți de ceea ce ne-am făcut de-a lungul atâtor ani. Un tată și-un fiu care se uită unul la altul cu coada ochiului și lăcrimează pe furiș. Unde-i curiozitatea, unde-s poantele de care râdeam amândoi?

Ies la o țigară, cerșetorii mă înconjoară iuți și guralivi. “Dă-mi o mie”, zice unul, “Dă-mi o țigară”, “N-ai o bucată de pâine?”, “Sunt orfan de mamă”, se milogesc alții.

Prins între ei, între România și banii mei, între sandwich-urile mele. Odată cu ei intri în țara cea adevărată, acolo unde-i și viața mea, covorul roșu patima mea. Și cerșetorii ar trebui să vină pe rând, nu toți deodată, ca niște blânzi și neașteptați ierbivori care apar de bună voie în bătaia puștii. Ar fi frumos, cu becurile verzi, albastre, galbene și roșii, cu barierele puse ori ridicate. Geamul compartimentului meu e securizat “eu am cușca mea/ și mă mândresc cu ea”, îmi plesnește capul de tobe și trompete pionerești.

Citesc într-un ziar din nord că doi oșeni au fost amendați de gardienii publici pentru că au dormit pe băncile unui parc. Mi-i imaginez cu sacoșe, plase, genți pline de cumpărături făcute la oraș, retrăgându-se departe de betoane și asfalturi, “la umbră” sub copacii parcului și ațipind, în așteptarea autobuzului.

Când am ajuns la astfel de interdicții? Când ni se vor aplica amenzi pentru că avem suflet? Următoarea avalașă de legi, decrete și hotărâri locale ne vor interzice să fim oameni, nu-i așa? Urmăritorii sunt mai mulți decât urmăriții; am ajuns ca din modestul nostru avut să întreținem cel puțin patru călăi de persoană urmărită iar unora care, la fel ca mine, jignesc și ironizează debusolatul sistem, să le fie repartizate regimente întregi dotate cu echipamente fabuloase.

Îi las pe bătrâni să-mi dea lecții, îi ajut să treacă strada, eu am destul timp să-mi popularizez înțelepciunea, deși după atâția ani de efuziune, nimeni n-are nevoie de elucubrațiile unui moșneag. Iubesc bătrânii, îi ajut să aibă parte de cât mai multe dimineți iar ei de necrezut! mulțumesc lui Dumnezeu, nu mie, pentru cei 300-400 de dolari pe care i-am îndesat în anii lor cangrenați de impotență și lipsuri materiale.

Iar acum să revenim la oile noastre: ce facem cu aproapele căruia i-am învins răutatea, îl biciuim sau îl educăm? Îl punem în genunchi sau îl îmbrățișăm? Când l-au arestat pe Isus, Petru a tăiat urechea unui soldat și s-a ales cu o zdravănă și memorabilă muștruluială: “Cine scoate sabia, de sabia va pieri”.

Gardianul: “Bă, ești român ori străin?”

Eu: “Nu-s”.

Gardianul: “Atunci de ce vorbești românește?”

Eu: “De unde știi că vorbesc românește?”

Gardianul: “Te-am auzit când te-au adus aici”:

Eu: “Asta nu înseamnă că sunt român”.

Gardianul: “Atunci ce nație ești?”

Eu: “M-am născut într-o patrie de pe nici o hartă, sunt un biet spion travestit în cetățean”.

Gardianul: “Nu mă aburi, știi io că ești fro-oarece scriitor dă cultură. Scoală că te cheamă dom' director”.

Mi-am tot promis că mă voi apuca de ordonat sutele de hârtii mângălite în pripă. Când nu reușesc să-mi conving iubita de ceea ce spun (cum că aș fi scriitor), încep să mă lamentez. “Simți nevoia de compătimitere?” mă întrebă iar eu răspund cu sinceritate că da. Ea mă strânge la piept. Nu mi-am pus niciodată problema dacă, la rândul ei, are câteodată nevoie de sprijin.

Zi liberă, în patria asta e voie. Nu mai scriu pentru critica literară ori pentru cititori, cele ce urmează sunt numai pentru tine:

N-ai nici o scuză “de rigoare”, nici un motiv de-a vorbi cu alții, nici o patimă de cunoscut, nici o justificare existențială, ți s-a tăiat cordonul ombilical, speța te-a părăsit în maternitate, și-au luat cu toții mâna de pe tine, “mama!”, ți pi, lacrimile te asfixiază, au plecat surorile și îngrijitoarele, te-au uitat singur și neajutorat în noaptea ploioasă a nașterii. Vrei să fugi, să scapi de coșmar dar, deja ținut în oase și carne, ai conștiința vie a faptului că ești abandonat (această disperare te va urmări ca un câțel turbat de-a lungul tuturor secolelor în care vei fi aruncat pe neașteptate). N-ai dovezi, nimeni nu te crede, nimeni nu-ți va face loc în mintea și inima lui, vei rătăci sângerând prin zonele unde secolele se îmbină neauzit, nu vei putea cu nimeni vorbi despre cât de cumplit ai fost pedepsit pentru o greșeală care-ți scapă, pe care ai făcut-o fără știi că poartă numele de “greșeală”, pentru că ai fost, în viața ta, miner, de pildă. Sau poet, sau ziarist, sau vânzător la aprozar, de pildă.

Niște oameni cu aere de șefi se fâțâie prin fața mea, rățoindu-se de parcă încălțările lor curate ar fi una din principalele dimensiuni ale universului. Când urcă în mașini de lux devin și mai importanți, li se pare că sunt stăpânii absoluți a tot ce mișcă sub soare. Dacă mai demult îi goneam cu șuturi în fund, astăzi îi ascult amuzat iar lor li se pare că-mi bat joc de înalta lor prestanță exersată în mulți ani de studii bizare.

“O să ai probleme”, mă avertizează cu grija celor trecuți prin multe, eu zâmbesc în continuare, nor nu le vine să creadă. Tac și zâmbesc, de multe ori îmi vine să-i părăsesc, aș rupe gura târgului cu “iraționalitatea” de care mă folosesc uneori ca de-o trapă de ieșire, dar ei au nevoie de martiri, de ființe așa zis slabe care să se supună ordinelor și conveniențelor lor. Spune Biblia în EXOD (Ieșirea): “Dacă-i asupraștii și ei strigă la Mine după ajutor, Eu le voi auzi strigătele”. Milităroasă și arțăgoasă, speța mea face din fânțar armăsar, dovedindu-și astfel că merită să facă umbră pământului. De-aș fi Dumnezeu, aș desființa-o: nu mai am o sumă bine precizată de unde să-i scad nota la purtare. Chiar de-ar fi ca ultimul punct să-i fie scăzut pentru pantofii prea eleganți și curați cu care calcă în picioare răbduriul ambient teluric (aici constat cu tristețe cât de malițios am devenit).

Ana-Cristina POPESCU

„Nu cred decât în foc. Viață. Foc. Fiind eu însămi o flacăra, îi înflăcărez pe alții.
Niciodată moarte. Foc și viață.“(Anais Nin)

FOCUL

I

Getuța Malu privea cum focul mistuia gospodăria. În jurul ei era plin de oameni ce se străduiau să stingă vâlvătaia. La început oamenii au încercat să comunice cu Getuța, pe urmă, observând tăcerea femeii ce înlemnise undeva la câțiva metri de locuința sa, au concluzionat că pierderea agoniseli de-o viață a dus-o într-o stare de muțenie și detașare de realitate.

Femeia era asemenea unei stânci ce admira din depărtate profunzimea unei lumi aflate într-o eternă mișcare.

- Getuțo! se străduia baba Fira s-o facă să reacționeze, Getuțo, o să biruim focul! Au venit și pompierii.

Getuța auzea și vedea totul, dar avea o misiune grea. Trebuia să urmărească șarpele galben cum se strecoară prin ziduri, pe urmă își scoate capul pe câte o fereastră, se agață de perdele și se ia cu ele la trântă încolăcindu-le ca într-o îmbrățișare caldă.

*

Getuța s-a născut în 20 iulie, de sărbătoarea închinată Sfântului Ilie. I-a povestit bunica, Stana, că s-a născut prematur. Mărița, mama Getuței, se afla pe islaz cu vitele când cerul a început să se vaite. Probabil patronul acelei zile, Sfântul Ilie, trecea în grabă cu trăsura încărcată cu tunete și fulgere spre a deschide ochii norilor și a binecuvânta pământul cu miracolul apei. Un fulger și-a înfipt vârful săgeții în spatele Măriței. Mărița a simțit o arsură puternică ce a îngenunchiat-o, pe urmă o durere profundă în pânțele. Viorel Secu, medicul localității, a observat întregul episod. El trecea cu mașina pe drumul ce înconjură islazul. Avea pământ prin apropiere, o grădină cu pomi fructiferi. A oprit mașina, a alergat pe islaz și a luat-o pe Mărița de acolo. A dus-o rapid la spital. Copilul a scăpat teafăr, dar mama nu a supraviețuit.

*

Mai târziu a înțeles Getuța că focul e cea mai puternică formă de energie. El mistuie totul, transformă, purifică.

Focul, unul din elementele indispensabile vieții, a cauzat venirea ei în lume. Și focul acela cerea apă pentru pământ și aer proaspăt, dar Mărița nu a mai văzut fața ploii și nici n-a mai simțit răcoarea aerului, căci focul coborât din cer a doborât-o la pământ și ea nu s-a mai putut ridica.

Ilie Tezvitianul, sărbătorit în ziua venirii Getuței printre oameni, unul din proorocii Vechiului Testament, își acoperea fața când vorbea cu Dumnezeu pentru a nu muri din cauza luminii izvorătoare a tot binele.

Dumnezeu e focul viu, energia supremă. Când Getuța a ajuns la concluzia că

Dumnezeu e focul adevărat a înțeles că acest element este cel mai sacru.

- Și cum nu ar fi focul cel mai sacru element? și-a spus într-o zi de duminică Getuța. A fost în acea zi la biserică. Acolo a auzit câteva cuvinte ce au pus-o pe gânduri „Lumina lui Hristos ...“ Acasă a luat Sfânta Scriptură din raftul tăcut al bibliotecii micuțe ce a rămas moștenire de la mama ei și a început să citească. Era în clasa a V-a când a luat Sfânta Carte în mână și a deschis-o pentru a citi cuvinte înțelepte. A descoperit că Dumnezeu a creat lumea văzută și nevăzută prin cuvânt și a priceput că Dumnezeu este lumină, o energie ce creează viața, prin urmare și focul este lumină vie.

În credințele poporului român, originea focului este de natură dumnezeiască. „La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul. Acesta era întru început la Dumnezeu. Toate prin El s-au făcut; și fără de El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut. Întru El era viață și viața era lumina oamenilor. Și lumina luminează în întuneric și întunericul n-a cuprins-o.“¹ (Ioan 1, 1-5) Cuvântul a fost ziditor a toate câte sunt, cale de lumină spre viață. Cuvântul și lumina, cuvântul și focul stau la originea vieții potrivit învățaturii biblice. Orice cuvânt ascunde în făptura lui alcătuită din litere și sunete un univers al înțelepciunii. Tot așa și focul ascunde mii de simboluri, începând cu lumina. Fără lumină întunericul sau moartea ar acoperi totul. Lumina este înțelepciune, întunericul neștiință, lumina este viață, întunericul moarte. „Și a zis Dumnezeu: Să fie lumină! Și a fost lumină.“² (Facere 1, 3)

Dumnezeu este în credința creștină izvorul vieții, focul cel viu „întru lumina Ta vom vedea lumină.“³ (Doxologia mare)

Focul i-a deschis Getuței calea în această lume, dar a cerut un sacrificiu suprem.

Getuța Malu a fost crescută de bunicii din partea mamei. Tatăl ei, originar din Bucova, s-a recăsătorit după un an de la moartea Măriței. Foarte rar revenea la Mal, locul ce-i aducea aminte de cumpăna tinereții sale, spre a-și vedea fiica.

*

Mal, un sătuc micuț, așezat la confluența râurilor Bistra și Bistra Mărului, un sat cu oameni harnici și frumoși, păstrători ai credințelor străvechi, datinilor și obiceiurilor stămoșești, și-a luat numele de la poziția sa geografică. Fiind situat la marginea a două râuri nu i se putea găsi un nume mai potrivit decât cel pe care-l poartă, Mal.

Satul Mal aparține administrativ de localitatea Oțelu Roșu.

Ca să ajungi din Oțelu Roșu la Mal nu era necesar să urmărești indicatoarele de pe drumul național, puteai să urmezi cărarea știută din bătrâni, ce tăia islazul. Mai erau două drumuri scurte pe care mălănii le foloseau pentru a veni la oraș. Coborau colnicul ce se intersecta cu strada Progresu din localitatea Oțelu Roșu sau apucau drumul spre Gai, un cartier al orașului.

Colnicul ce lega Oțelu Roșu de Mal era animat iarna de copiii ce se bucurau de săniuș. În restul anului era un drum tăcut și prăfuit, bătut de oamenii ce alergau spre a-și rezolva problemele. Pietrele ce răsăreau din pământul ce știa atât de multe aveau fiecare câte o poveste. Înainte ca ele să se lase mângâiate de razele soarelui au fost călcate de mii și mii de tălpi goale, de opinci. Sub povara apăsării, gingia

pământului s-a crăpat din loc în loc și au apărut ele, pietrele, ca niște măsele gata să protejeze natura. Fiecare talpă ce le-a apăsat creștetul și-a lăsat istoria, drumului ca o șampilă pe fața tăcutelor roci.

În acest sat a trăit cincizeci și nouă de ani, Getuța Malu.

II

Bunicii Getuței erau oameni simpli. Își duceau traiul așa cum au învățat de la părinții și bătrânii lor. Nici nu a împlinit Getuța doi ani și i-a însoțit pe cei doi bătrâni la holdă. Acasă nu avea cu cine să rămână. Foarte rar o mai lăsau în grija Zamfirei, o bătrână singuratică a cărei copii s-au stabilit la oraș.

Într-o zi, pe când Zamfira se juca lângă sălaș, în apropierea pârâului Strâmba, un șarpe mare și gros se încolăcea deasupra ușii de lemn a locuinței din grădina cu fân. Copila îi urmărea mișcările. Nu a mai văzut niciodată un șarpe, nici nu știa ce putea fi acea vietate. A asociat-o puilor de găină de acasă, atâta doar că nu avea puf și aripi, era doar galben.

Getuța ar fi dorit să atingă vietatea dar locul unde aceasta se unduia și se încolăcea cu mișcări line era prea departe de mâna ei. Nu putea ajunge la frumosul pui galben. La un moment dat și-a chemat bunicii ce erau ocupați cu adunatul fânului să le arate puiul. La început bătrânii nu au dat atenție vorbelor fetei, pe urmă, după ce au isprăvit încă o postată, mai mult ca să-i facă pe plac, au venit să vadă puiul, dar puiul era un șarpe mare și galben. Bunicul Getuței l-a doborât cu furca și i-a explicat fetei că mușcătura șarpelui este mortală.

Getuța a lacrimat după frumosul pui galben ce a fost omorât și aruncat. Cu lacrimi în ochi a observat o rază de soare ce încerca să își privească chipul pe ușa sălașului. A urmărit jocul razei ce lăsa urme luminoase pe ușa înnegrită de vreme și s-a gândit că șarpele cel galben s-a metamorfozat în acea lumină solară. Acum putea să-l atingă, pentru că imaginea razei brăzda întreaga ușă. Locul brăzdat de raza solară era fierbinte.

- Parcă ar arde șarpele, și-a spus Getuța. A devenit foc.

Atunci când fata făcea câte o pală pentru ca bunicul s-o dea bătrânei pe claie pentru ca aceasta să-i aranjeze vârful, simțea că face câte o copie a șarpelui ce urma să fie urcat în vârful porcoiului cu fân.

Mult timp și-a amintit Getuța de șarpele ce a devenit lumină. Când bunica a învățat-o să coasă, făcea flori după modelul învățat, dar alegea ață galbenă și încolăcea florile ca un șarpe pe pânza albă. Și-a învățat și prietenele să coasă. Seara, în timp ce așteptau vacile să vină de pe islaz, pe marginea drumului, așezate pe pietrele încă fierbinți de la căldura solară din timpul zilei, copilele satului se întreceau în mănuirea acului pe pânza ce aștepta să devină o frumoasă față de masă. Getuța era cea mai iscusită. Crea modele noi, însă ea nu făcea decât să urmărească în jocul ei pe pânză drumul șarpelui.

Până să ajungă la vârsta învățăturii, Getuța se juca cu păpușile. Avea două păpuși, Mărița și Sora. Le făcea haine frumoase din cârpele ce le găsea prin cuină, pe urmă păpușile ei se îmbolnăveau și mureau. Ea le făcea sicriu din caserolele ce le primea

duminica la biserică după oficierea unui parastas, pline de grâu (colivă). Le aranja în sicriul de plastic și le îngropa în grădina casei. Mormântul păpușilor îl înconjură cu pietre după care sădea floricele. Prefera panseluțele galbene. Erau așa delicate și frumoase. Le considera fiicele soarelui. Seara, după ce soarele mergea la culcare, Getuța dezgropa păpușile, pentru ca a doua zi să o ia de la capăt.

Tot jocul ei cu îngroparea păpușilor a ținut până într-o zi când a furat o lelea din curtea vecinului Milu. Milu a lăsat ușa deschisă la perete după ce a intrat cu o căruță plină de lemne în curte. Fata a observat lângă casa vecinului ei, pe răzorul plin cu flori, o lelea mare și galbenă. Părea o regină ce guverna toate plantele. Când vecinul ei a plecat în casă, copila a alergat spre regina florilor și a luat-o, pentru ca să o sădească pe mormântul păpușii Mărița. Bunica ei a urmărit întreaga scenă. Nu i-a spus nimic, doar s-a dus pe ascuns și i-a luat păpușile din locul unde le-a acoperit cu pământ.

Seara, Getuța nu a mai găsit păpușile. A săpat după ele și în locul unde le-a îngropat în alte zile. A continuat săpăturile timp de o săptămână, pe urmă a renunțat. A înțeles că a rămas fără păpuși. La început a căutat după ele insistent, deoarece știa că păpușile nu se dizolvă în pământ de dimineața până seara. A crezut a doua zi că nu mai știe locul unde le-a îngropat. Câteva ploici ce au căzut după trei zile de căutare au făcut-o să creadă că Sora, o păpușă de pânză umplută cu pămucă s-a deteriorat și a putrezit. După șapte zile de căutare a renunțat la păpușile mult îndrăgite considerând că s-au agățat și ele de o rază de foc și au plecat spre înălțimi.

În primăvară, când Getuța se întorcea de la Grădiniță, Simonica Lungu, o copilă masivă de care se temeau și băieții, pentru că nu se dădea înapoi de la nicio ispravă băiețească, a prins-o și i-a tăiat o jumătate dintr-o codiță împletită. Getuța își purta părul împletit în două codițe.

- Dacă eu nu am ce să împletesc, nicio fată nu are voie să-și împletească părul spre a-și arăta frumusețea podoabei capilare, a spus Simonica în timp ce-i tăia codița cu o foarfecă de tuns oile.

Getuța a privit o clipă codița din mâna Simonicăi, pe urmă i-a cerut-o.

- Ce să faci cu ea? a întrebat-o. Probabil vrei să ți-o lipești înapoi. Nu o s-o mai vezi. Rostind aceste cuvinte, lungana aceea a scos o cutie de chibrituri, a luat un băț, l-a aprins și a dat foc codiței. Codița a început să ardă sub privirile neputincioase ale Getuței.

Un vârtej ivit din senin a luat cu el șuvița ce ardea și fata cu lacrimi în ochi a început să alerge după acesta. Vârtejul a dus-o în grădina de la marginea satului unde bunicii ei semănau porumb an de an. În grădină se aflau grămezi de resturi vegetale ce ardeau. Lângă o astfel de grămadă vârtejul i-a lăsat codița furată.

Bucuroasă, Getuța, a alergat să o recupereze înainte ca flăcările ce ardeau ramuri uscate, tulle și frunze să o cuprindă, dar când a ajuns lângă codița a observat o cutie neagră de lemn ce avea înăuntru două păpuși, pe Mărița și Sora.

Bunica ce se afla în apropiere a observat că fata a zărit conținutul cutiei și s-a apropiat.

- De acum ești mare, nu mai ai voie să te joci cu păpușile, i-a spus. N-o să le ard, a mai adăugat, când o să ajung în sat o să le dau Ioanei lu' Săracu. Ea nu are jucării și

păpușile o vor bucura.

Getuța nu a mai spus nimic. A lăsat-o să facă ce dorește cu Măriuța și Sora. Între timp, codița tăiată a fetei a luat foc a doua oară, de această dată pentru totdeauna.

*

La școală Getuța era prima din clasă la învățătură. Își amintea că șarpele acela de lumină se afla în urmă cu câțiva ani undeva sus, pe o ușă. Era atât de sus, încât ea nu l-a putut ajunge. Nici colegii ei nu o puteau ajunge în iscusință. Îi plăcea să învețe, să descopere lucruri noi.

În anii de gimnaziu s-a atașat de părul din fundul grădinii. Primăvara admira frumusețea florilor ce-i împodobeau fruntea. A scris câteva versuri privind-le chipul, versuri ce nu le-a spus nimănui, le-a păstrat pentru sufletul ei: „De-atâta blândețe vorbește azi florea / Când el, copac falnic, străpunge grav zarea.“ Vara se adăpostea de focul ceresc sub corona-i de frunze. Toamna roadele-i galbene o vrăjeau. Podoabele aurite se pierdeau într-un târziu când mâna bunicii le auduna pentru dulceață. În locul lor toamna aducea alte podabe, frunze viu colorate. Iarna părul își acoperea ochii cu un strat de zăpadă, dar vibra de energie atunci când Getuța îi atinge pila scorturoasă.

De câte ori Getuța era tristă sau o frământa fel și fel de gânduri, se apropia de părul din fundul grădinii, îi atingea tulpina cu mâinile și comunica cu el energetic. Se simțea mult mai bine după ce copacul își revărsa binecuvântările asupra ei.

Mult ajutor a primit Getuța de la acel copac. Era oaza ei de liniște, până într-o iarnă geroasă. Era în clasa a VIII-a. A venit de la școală și înainte de a-și rezolva problemele la matematică s-a gândit să meargă până în fundul grădinii și să comunice cu cel ce o încălzea energetic. A ajuns în fundul grădinii, dar prietenul ei nu mai era. În locul lui a rămas un butuc ce abia se mai zărea în zăpadă. A înghenunchat lângă tot ceea ce a mai rămas din copacul falnic de odinioară și a început să plângă. Lacrimile ei au atins locul din care altă dată se înălța un munte de lemn. După un timp Getuța a observat că lacrimile îi sunt absorbite de ultima fărâmă de viață a părului. Atunci a atins cu mâinile ei trunchiul rănit și a simțit multă durere și dorință de viață. S-a gândit că rădăcina prietenului este încă puternică. Spera ca în primăvară să facă vlăstari. Și-a pus în gând să-l ajute chiar ea mângâindu-l zilnic, oferindu-i căldură sufletească.

Întoarsă în casă le-a cerut explicații bunicilor în legătură cu moartea părului.

- Nu am mai avut lemne pentru foc, i-a răspuns bunicul.

Getuța a refuzat o noapte să facă focul în camera ei. A doua noapte voința i-a cedat și a făcut focul. Cu mâna ei punea din ceas în ceas câte o bucată de lemn din ființa celui care i-a fost prieten atâta vreme. Se simțea vinovată, își ardea prietenul pentru ca ei să-i fie bine. Flăcările cuprindeau lemnul și el gemea a neputință.

Un timp Getuței i-a fost rușine să se mai apropie de rădăcina părului. Se simțea vinovată. Era părtașă la suferința celui mai bun prieten.

Peste o lună zăpada a fost biruită de soare. Mugurii au apărut pe crengile copacilor. Getuța a îndrăznit să se apropie de părul doborât în iarnă. A observat că lângă trunchiul secerat se aflau doi vlăstari. Probabil apăruseră când încă arbele se mai aflau în viață. I-a mângâiat. Spre bucuria ei vlăstarii au făcut muguri. Peste un timp

mugurii și-au descoperit fruntea și frunzulițele au deschis ochii. Rădăcina ce încă mai vibra a lăsat vlăstarii să vorbească despre dorul de viață.

În luna mai, când Getuța aștepta cu nerăbdare să primească diploma de absolvent al gimnaziului pentru a da examen la liceu, a fost nevoită să suporte durerea despărțirii definitive de prietenul ei din grădină. Bunicul ei a rugat pe Pup Linu să curețe locul de rădăcina inutilă. Când fata a descoperit tragedia era prea târziu, nu se mai aflau în viață nici rădăcina, nici cei doi vlăstari. Erau bucați în șoprul cu lemne pentru foc.

La liceu nu a mai mers. A reușit printre primii, dar nu a fost lăsată să-și continue studiile

- Noi suntem bătrâni, i-a spus bunica. Măine-poimăine o să ne ducem la mama ta. Trebuie să te știm la casa ta. Școala nu are cum să te ajute. Ți-am găsit un băiat bun. O să vină ginere și se va îngriji de gospodărie. Noi nu mai avem putere să lucrăm.

La doar cincisprezece ani Getuța a fost căsătorită cu un băiat mai mare cu zece ani decât ea.

III

De când Onu Lupu a ajuns ginere în casa familiei Malu toate lucrurile mergeau bine. Era un om harnic. Ce-i drept, a fost un copil sărac, dar i-a plăcut munca. Din pruncie a lucrat cot la cot cu tatăl său și ce a agonisit i-a lăsat Mioarei, sora lui mai mică. El putea să o ia de la început.

Getuța l-a îndrăgit. Era un om bun. I-ar fi îndeplinit orice dorință. După un an de la nuntă a înscris-o la o școală profesională, cu toate că bunicii ei nu erau de acord, iar peste doi ani a obținut diplomă de lăcătuș mecanic și s-a angajat la Uzina Metalurgică din Oțelu Roșu.

La douăzeci de ani a fost binecuvântată cu un copil. I-a pus numele Vlad. Nu a trecut niciun an de la nașterea copilului și amândoi bătrânii au plecat la cele veșnice, la șase săptămâni diferență. S-au plâns un timp că-i dor oasele, au început să se deplaseze din ce în ce mai greu și într-un final au căzut neputincioși unul după altul.

Când Getuța a împlini douăzeci și cinci de ani, de sărbătoarea Sfântului, a auzit că lanul de grâu a lui Ion Gheară a luat foc. Un fulger a lovit partea din spate a holdei și s-a aprins grâul.

Oamenii din sat au alergat să stingă focul de teamă să nu le facă și lor pagubă. Onu s-a dus și el, chiar dacă soția l-a rugat să nu se ducă, pentru că simțea o mare nenorocire.

Rămasă singură, Getuța l-a luat pe Vlad lângă ea și a ieșit în grădină. Soarele dogorea puternic. Era atâta foc și Onu al ei s-a dus să stingă ce nu poate să fie stins. A stat multe ore în grădină, pierdută. Copilul se juca la umbra unui cireș vârtic.

Spre seară a auzit gălăgie pe uliță. A ieșit să vadă ce se întâmplă. Mai mulți bărbați duceau pe cineva într-o poneavă albă. Grupul acela de bărbați a staționat în fața casei ei. În poneavă era Onu. Getuța s-a apropiat de el, l-a scuturat, dar trupul înlemnit al bărbatului nu a reacționat. Voicu a început să-i explice.

- Eram lângă el. Am încercat să stingem focul. Fiecare pune stăvilă vâlvătăii cu ce putea, cu grebla, cu lopata, cu păturile, crengi verzi, apă. Când Onu a încercat să stingă focul cu apă, jetul a nimerit unul din stâlpii de electricitate. Curentul pare să-l fi retezat de la picioare. A căzut jos. Nu l-am mai putut ajuta cu nimic.

Femeia părea să nu audă. A simțit toată ziua că se va întâmpla ceva rău. Chiar ziua ei i-a fost chemat bărbatul în lumea de dincolo.

La trei ani după moartea lui Onu, Vlad lăsat în grija cumnatei, cât timp ea a fost la serviciu, a căzut în oala în care Mioara a fiert urzici și lobodă ca să facă lături la porci. S-a opărit rău. A fost internat în spital, dar nu a fost suficient de rezistent să supraviețuiască arsurii și a murit.

La douăzeci și șapte de ani, în anul 1973, Getuța a rămas singură.

*

Când Getuța a împlinit treizeci și nouă de ani tatăl ei și-a amintit că mai are o fată la Mal. De când și-a întemeiat o altă familie la Bucova a dobândind cinci copii cu cea de-a doua nevastă. Era greu să le ofere toate cele necesare. Gândindu-se cum să facă să le fie mai bine băieților lui și-a îndreptat atenția și spre Getuța.

Cum imaginea Getuței stăruia a pornit la Mal să-i vorbească.

Acolo fiica lui l-a întâmpinat cu bucurie. El i-a oferit cadou trei cărți pe care le-a primit la răndu-i de la un prieten. Două erau scrise de Alexandru Mitru și a treia de Romulus Vulcănescu. Știa că primul lui copil a iubit învățătura. Pentru familia lui actuală cărțile acelea nu valorau nimic. Spera ca pentru Getuța să valoreze. Mai spera să găsească înțelegere la această fată a lui, uitată demult și să-și ajute copilul cel mai mic.

- Mulțumesc pentru cărți. Mi-ai adus o bucurie în viață prin acest dar, i-a spus Getuța tatălui.

- Mă bucur că-ți place cadoul meu.

- Mereu am prețuit cartea, a răspuns Getuța răsfoindu-le.

- Nu ai vrea tu să-l trimit pe Ilie, fratele tău cel mai mic să locuiască cu tine? De când s-a însurat nu se înțelege deloc cu socrii. Nici tu nu vei mai fi singură.

- Mie nu mi-e urât singură. Sunt încă tânără și puternică. Pot munci. Pot să iau și viața de la capăt, dacă doresc. În cazul în care nu are unde să locuiască, poate să vină și la mine un timp.

- Am crezut că după atâtea greutăți, dacă ai pe cineva alături o să-ți fie mai ușor, vei împărți totul cu el, bucurii, supărări.

- Ai crezut că o să mor curând și va rămâne avuția lui Ilie.

- Și tu ești copilul meu. Cum aș putea să mă gândesc la așa ceva?

Getuța nu i-a mai răspuns nimic. Ținea strâns cărțile în brațe și tăcea.

Dezamăgit de încapățânarea femeii, tatăl ei a părăsit casa în care a trăit trei ani în tinerete și s-a întors la Bucova.

*

Rămasă singură, Getuța a deschis o carte să citească, pe urmă alta și alta. A recitat și unele din cărțile pe care le-a cumpărat în anii în care singurătatea își spunea cuvântul. Căuta ceva printre cuvintele cărților, căuta acel foc care mistuie, acel foc care i-a mistuit viața. Dorea să-l cunoască mai bine. Poate cunoscându-l va reuși

să-i pună mâna în piept și să-l întrebe ce a avut cu ea, de-a urmărit-o pas cu pas.

A înțeles că potrivit mitologiei focul aparținea zeilor. Era și firesc acest lucru. Zeii erau puternici, nemuritori, iar focul era un element sacru. De la zei focul a ajuns la oameni pe diverse căi. Potrivit mitologiei grecești focul a ajuns la oameni datorită lui Prometeu, fiul titanului Iapet, a cărui părinți erau zeița Gheea, pământul și zeul Uranus, cerul. Pământul și cerul erau elementele necesare pentru a putea uni granița dintre zei și oameni. După ce Prometeu creează omul din trupul viu al Gheei, pământul, după chipul și asemănarea zeilor, provocând supărare lui Zeus ce a hotărât ca omul „să-i stea supus, îndatorat, și să-l slăvească-ntotdeauna.“⁴ cere în repetate rânduri focul pentru aceștia. Zeus însă „il amâna cu vorba de azi, pe mâine și poimâine.“⁵ Lovindu-se de refuzul zeilor, Prometeu fură focul din fierăria lui Hefaistos, fiul lui Zeus și al Herei. „În fierărie, pe-un pat moale, Hefaistos sforăia dus... Focul ardea domol pe vatră, cu pâlpâiri albastre, roșii, aruncând umbre viorii pe fața zeului înnegrită de fum, cenușă și scânteii, scăldată toată în sudori [...] Prometeu [...] Avea cu el, în mâna stângă, tulpina unei plante verzi, plantă de soc, pe cât se spune scobită însă înăuntru. Luase tulpina asta verde, ca să ascundă în ea focul și totuși să nu se aprindă.“⁶ „Dar șiretul Prometeu le fură zeilor focul din cer, ascunzându-l într-o tulpină de soc.“⁷

Alte legende vorbesc de faptul că focul a fost trimis pe pământ de zei pentru a-i pedepsi pe oameni sub formă de fulgere și tunete. Prin urmare fulgerul acela ce i-a grăbit Getuței venirea în lume era o manifestare a focului. Semele, fiica regelui din Teba și mama zeului Dionisos, lăsându-se înșelată de Hera, îi cere lui Zeus să i se arate „în veșmântul și cu puterea lui cerească.“⁸ Acesta îi îndeplinește dorința, fiindcă a jurat pe Stix. „Își clătină bogata-i chică și chemă-n jurul său furtuna cu nori, cu tunete cumplite și fulgere strălucitoare. Își pune hainele de aur. Ia-n mână sceptrul greu de rege peste pământ și peste ceruri, și se pogoară iar în Teba, chiar în clipita următoare.“⁹ Semele doar l-a zărit, însă nu a mai avut răgaz să îi spună cât este de fericită că i-a îndeplinit dorința, căci „focul, care-l însoțea pe Zeus în fulgerele-i orbitoare, o-ncinge iute pe copilă.“¹⁰ Atunci când Zeus a înșelat-o pe Semele s-a metamorfozat într-un fulger și l-a conceput pe Dionisos, dar la final răzbunarea Herei, soția lui din Olimp a dus la pierderea Semelei. Imaginea lui cerească a ars-o pe copila înșelată.

Studiind mitologia Getuța a descoperit o parte din tainele focului și a înțeles ce valoare sacră are. Existau și zei ai focului sacru precum Hestia, protectoarea focului în mitologia greacă, Vesta protectoarea focului la romani, Hefaistos, zeul focului meșteșugarilor.

Aceeași valoare sacră a descoperit-o și în scrierile despre Evul Mediu. Focul era cel care purifica prin sacralitatea lui. În Tristan și Izolda, Izolda își dovedește nevinovăția prin proba focului.

Locul unde a fost cândva Sodoma și Gomora a fost purificat prin foc conform Sfintei Scripturi.

De multe ori Getuța privea spre soare și își amintea de focul ce l-a revărsat pe pământ când grâul lui Ion Gheară a luat foc. Atunci și-a pierdut sprijinul în viață. Ion Gheară a răbdat de foame un an, dar ea a rămas a nimănui. „Din comuna

primitivă oamenii au acordat soarelui o atenție deosebită. Cel mai mare astru cereșc le dă lumină, căldură și fertilizează pământul.“11

- Poate luna, sora soarelui potrivit legendelor, are o lumină mai blândă, un foc ce nu usucă viața, își spunea uneori Geuța, dar renunța la idee când lumina aceea palidă ce guverna noaptea îi amintea de singurătatea ce-i ofilea sufletul clipă de clipă.

- Dar ziua, se întreba altă dată Geuța, ziua nu e imaginea luminii, a focului?

- Cu siguranță, da, venea un alt răspuns din interiorul ființei ei.

Atunci lua Sfânta Scriptură și citea „Și a văzut Dumnezeu că este bună lumina, și a despărțit Dumnezeu lumina de întuneric. Lumina a numit-o Dumnezeu ziua, iar întunericul l-a numit noapte.“12 (Faceare 1, 5)

- Ziua este un alt simbol al focului, concluziona Geuța. Pe urmă studia mai departe, poezie, proză, mediul înconjurător.

- Focul, lumina își spunea ea, e începutul a toate. Toate vorbesc despre începutul vieții ca despre o lumină ce a biruit moartea, întunericul. Lumina și întunericul stau la baza tuturor cosmogoniilor lumii. Lumina succede întunericului, un simbol al haosul. „Căci era un întuneric ca o mare fără-o rază./ [...] / Dar deodată-un punct se mișcă... cel întâi și singur. Iată-l [...] De atunci răsare lumea, lună, soare și stihii...“13 (Scrisoarea I, Mihai Eminescu) Lumina ce biruiește întunericul, haosul, devenind dătătoare de viață prin apariția lumii odată cu ea este reprezentată în poezia eminesciană de aștri ce guvernează ziua și noaptea, soarele și luna. În poemul eminescian, Luceafărul, drumul lui Hyperion spre Demiurg este prezentat ca depărtarea de întuneric, de lumea mărginită și înălțarea spre nemurire „Și din a haosului văi, Jur împrejur de sine/ Vedea ca-n ziua cea dintâi/ Cum izvorau lumine.”14

Sudiind istoria Geuța a descoperit că focul a luat naștere prin frecarea a două pietre.

- E ca atunci când se ceartă Ion cu Mărie, vecinii mei, până ce se aprind scânteii, a rostit zâmbind Geuța.

Preocupată de taina focului, femeia a ajuns într-un final să-l așeze deasupra tuturor celorlalte elemente necesare vieții, pentru că doar el avea capacitatea de a dizolva, de a transforma materia și de a produce căldură, de a produce lumină. Chiar dacă celelalte materii, elemente necesare vieții, apa, pământul, aerul, au și ele puterea de a transforma datele fizice ale lumii reale, doar focul șlefuieste forma finală.

O viață de om a căutat Geuța Malu să înțeleagă misterul focului.

Când aprindea câte o lumânare pentru cei care i-au luminat cândva viața Geuța privea flacăra ce mistuia ceara minute bune, pe urmă spunea:

- Așa arde și viața omului.

Își mai amintea câteodată și de baba Măia din povestea Luminița a scriitorului Ion Agârbiceanu ce n-a avut parte de lumină când a trecut în lumea celor mulți. Lumânarea a fost tot timpul mesajul luminii în ritualurile de trecere ale vieții omenești, botezul, nunta și moartea: „Era în casă o luminiță, o luminiță de ceară, pusă împletită pe o cruciuliță afumată de lemn, pe care nu se mai cunoșteau sfinții. Dar luminița aceea n-o aprindeau. O păstrau pe când avea să moară baba Măia, să aibă și ea ce ține în mână, ca să-și vadă calea luminoasă, când va pleca pe drumul de

veci. "15 „Deodată însă baba Măia schimbă ochii și-i umplu de spaimă. Simțea cum vine ceva, rece și greu, ca o povară strivitoare. Întinse mâna, dar n-ajunse luminița de ceară. Așa frământându-se, căzu pe podele și muri, cu mâna întinsă după luminiță.“16

Cei dragi ai Getuței au avut parte de mult foc când au trecut dincolo, atât mama ei, cât și soțul, dar și unicul copil, Vlad.

Poate loviurile primite de la soartă au închis ochii Getuței și aceasta nu a înțeles cum să-și mai deschidă sufletul spre înțelepciunea luminii pentru a putea rodi în această viață. „Deschide-te naturii ca mugurul luminii, / Și sparge închisoarea îngustului tău trup!“17, nu a mai avut nicio motivație să urmeze calea luminii spre a găsi fericirea, acea cale care poartă pașii fiecăruia spre eternitate. Nimic nu are rădăcini fără lumină, până și veșnicia ar fi o umbră fără valoare. Lumina este viața cea veșnică, iar chipul lumânării ce-i deschide drumul vorbește despre ea, potrivit cultului creștin ortodox. „Esența lumânării nu este ceara care lasă urme, ci lumina.“ (Antoin de Saint-Exupery)

IV

La cincizeci și opt de ani Getuța Malu s-a pensionat. A venit momentul să trăiască liniștită în singurătatea casei sale. Primele luni i-a fost mai greu. Simțea o apăsare cu fiecare zi ce trecea. Nu avea cu cine să schimbe o vorbă. Pe urmă s-a obișnuit.

La un an de când s-a pensionat, de sărbătoarea Sfântului Ilie, Getuța se străduia să aprindă focul pentru a coace pâinea. Aprindea câte un chibrit, urmărea cu atenție jocul flăcării, pe urmă se ardea la degete și aprindea altul. Când și când își amintea zgomotul ce suna a gol în grădina casei de trei nopți ca o prevestire a unui dezastru, ca un ecou al morții. Nu s-a dus în grădină să identifice zgomotul. O teamă ce nu și-o explica o ținea în casă. Nu a îndrăznit să se uite nici pe geam. Era convinsă că vântul și-a găsit de joacă cu ceva vechi și inutil.

După ce a epuizat o cutie de chibrituri femeia și-a șters fruntea de sudoare și a luat-o de la capăt cu o altă cutie. De această dată mai util. Fiecare chibrit îl pune pe lemnele încă verzi, iar acestea refuzau să se aprindă.

Când s-a plictisit de nefolositorul chibrit a luat o lumânare și i-a urmărit flacăra, flacăra aceea ce vestește atâta viață și moarte.

Atunci când a dat voie lumânării să sărute lemnele verzi ca acestea să ardă, fitilul s-a stins, ochiul de ceară a rămas fără strălucire.

- Astăzi nimic nu va arde, nici dacă arunc un chibrit în așternut, a rostit Getuța obosită de jocul focului.

Rostind aceste cuvinte, femeia a trecut și la fapte. Așternutul a început să se lumineze. Flăcările și fumul au cuprins camera.

Obosită mai mult decât speriată Getuța a ieșit în stradă. Spre surprinderea ei vecinii au auzit deja glasul focului și au venit să ajute.

Lipsită de orice voință, ca o persoană ajunsă la un capăt de drum, Getuța Malu a început să privească jocul șarpelui galben ce-i mușca casa.

- A doborât perdelele, acum va birui și casa, au fost ultimele vorbe ale femeii, dar

nimeni nu a mai auzit-o.

Spre seară focul a fost stins, dar din gospodăria Getuței Malu nu a mai rămas nimic. Norica s-a apropiat de femeie și i-a vorbit:

- Nu te întrista, Getuțe! Fiul meu lucrează la un azil de bătrâni. Tu ai pensie bună. Te vor primi și pe tine. Cred că au fost blesteme pe familia ta sau păcate ale moșilor. Întâi ți-ai pierdut mama arsă de fulger, pe urmă bărbatul ucis tot de foc, copilul și acum casa, agoniseala de-o viață și toate pe data de 20 iulie. A fost un prag greu această zi pentru neamul vostru, un prag ce nu l-ați putut trece. Acum a ars totul. V-ați purificat prin foc.

Getuța a privit-o pe Norica. Ar fi dori să o întrebe ce vină are ea, cum va mai putea trăi printre atâta foc și morți, dar cuvintele nu mai doreau să urce din suflet spre limbă. La un moment dat s-a simțit purtată de braț, urcată într-o mașină și dusă departe, într-un loc unde să-și ardă amintirile de-o viață alături de alți năpăstuiți.

Note:

1 Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1994, Ioan 1, 1-5.

2 Idem, Ibidem, Facere 1, 3.

3 Antologhion, Editura Arhiepiscopiei Timișoarei, Timișoara, 1999, pag. 51.

4 Alexandru Mitru, Legendele Olimpului, Zeii, Editura Vox, București, 2004, pag. 68.

5 Idem, Ibidem, pag. 70.

6 Idem, Ibidem, pag. 71.

7 Mircea Eliade, Istoria credințelor și ideilor religioase, vol. I, Editura Universitas, Chișinău, 1992, pag. 269.

8 Alexandru Mitru, Legendele Olimpului, Zeii, Editura Vox, București, 2004, pag. 209.

9 Idem, Ibidem, pag. 210.

10 Idem, Ibidem, pag. 210.

11 Romulus Vulcănescu, Mitologie românească, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1987, pag. 367.

12 Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1994, Faceare 1, 5.

13 Mihai, Eminescu, Poezii, Editura Tineretului, București, 1965, pag. 81.

14 Idem, Ibidem, pag. 117.

15 Ion Agârbiceanu, Jandarmul nuvele și povestiri, Ed. Allfa, București, 2001, pag. 287, 288.

16 Idem, Ibidem, pag. 292.

17 Ion Pillat, Poezii, Editura Eminescu, București, 1983, pag. 280.

Adrian POPESCU

La marginea lanului de grâu

Fragment dintr-o proză SF

- Deșteptarea! Astăzi este o zi măreață pentru

colonia noastră și restul umanității. Aveți grijă cum vă asamblați echipamentele! Și așa cum am făcut pregătire pentru acest eveniment, vă prezentați pe platoul principal! Mult succes și nu uitați că de astăzi bătrânul nostru va face parte din marea ligă a judecătorilor acestui colț de univers! ...

Câteva strigături de bucurie a acestei generații care a reușit să determine un inamic așa de puternic nu numai să încheie încetarea ostilităților, ci să devină și principalul aliat în marea alianță a tuturor ființelor care au atins spațiul cosmic cu propriile puteri s-au auzit.

Râsete, voci tinere, sunetul bocancilor au adunat pe marele platou o sută de mii de cadeți. Desigur alaiul era imens, procesiunile curgeau una după alta cu toată solemnitatea și tipicul uman.

La tribuna principală, pe un interval de o mie de locuri și-au făcut apariția în costumele lor de războinici spațiali.

În apropierea miezului zilei se lăsă o liniște timp de cinci minute. În tot acest timp vehicolul în formă de stea se ridica purtând la bord ultimul pământean care a văzut planeta mamă și căruia i s-a făcut mare onoare de a fi acceptat în rândul marelui consiliu de judecată. Desigur era însoțit de cel mai bun prieten, „arianul“ său preferat care la rândul-i îi fusese acceptată intrarea în marele consiliu.

***

Baiatul teran observă apropiindu-se de el o fata arien.

- Mă bucur că ne-am întâlnit din nou. Pot să-ți spun că ți-am simțit prezența așa cu m-a învățat bătrânul, spuse băiatul.

Se auzi un chicotit din spatele unei plante.

- Și ce miros ai simțit? întrebă fata mișcând ușor din nas pentru a respira aerul proaspăt.

- De lubeniță.

- Înseamnă că încă mă mai iubești, deși că ai fost plecată... Da, am fost forțată să plec, așa cu ți se cere ție. Ți-am lăsat mesaj pe wurk, ca să știi că nu am plecat din dorința de a mă ascunde de tine, ci pentru a rezlva tensiunile din tribul meu.

- Am înțeles mai greu. A dus muncă de lămurire cu mine bătrânul. Știi bine că ni s-a interzis să ne mai vedem din pricina faptului că suntem specii diferite datorită reproducerii. Eu tot nu înțeleg în totalitate cum la voi sunt trei părți în

ceea ce privește reproducerea speciei?

Serioasă G.A răspunde:

- Ceea ce este firesc pentru noi, a fost o mare nedumerire din partea voastră, dar în privința acesta bătrânul vostru a avut dreptare. Dacă există ca manifestare ceea ce voi numiți dragoste și iubire, poate să apropie specile. Acest lucru căutăm și noi, înțelegere și armonie. Așadar, atâta timp cât stau ascunsă după această plantă, nu încalcăm niciun protocol și nicio judecată. Cu toate astea îmi vine să mă arunc spre tine și să te strâng puternic în brațe. Mă tem numai să nu te strâng prea puternic și să-ți frâng oasele.

Băiatul teran râde cu poftă.

- Te-am admirat și pot să-ți mărturisesc că, deși sunt puțin nelămurit, doream să aflu de la tine dacă ai fi de acord să-mi expui forma voastră de viețuire.

- Nu-mi este greu, pentru că bătrânul vostru m-a ajutat să înțeleg felul vostru de viețuire. Ceea ce voi numiți cuplu, pereche, la voi sunt doi indivizi, la noi trei.

- Am înțeles asta, dar de ce s-a ajuns la ideea de malformație?

- Nu e vorba de malformație, ci de metamorfozare. O femelă participă cu ouălele, alta poartă ouăle, iar masculul își revine greu, după aproape trei ani și ciclul acesta al înmulțirii se termină abia după cel de-al doilea proces la care prima femelă care a participat cu ouă va deveni purtătoare, iar cea purtătoare va participa cu ouă.

Uimit băiatul teran pune mâna pe frunte.

- Apciu. Complicat proces aveți! De aceea masculul suferă așa de mult?

- Da, e o muncă epuizantă din partea masculului, pentru că îngrijește două femele ce-i sunt credincioase toată viața.

- Dar am observat că singurul ce rămâne cu un corp de carne e bătrânul, restul au corp energetic.

- E o știință a vederii, dar despre acest lucru o să mai vorbim. Grâul din lan a început să danseze și trebuie să pătrund în jocul lui. Tu rămâi la marginea lanului până ce te voi chema!

© - Matei DONEA 1994

Strip Tease

- Poveste pentru Tunde.

Ce ochi portocalii are !...

Răsărita parca de nicăieri pe monitoare, pădurea tenebroasa mă dezorientează total câteva secunde. „Cine dracu' n-are ce face la ora asta?” Îmi șoptesc cu o oarecare ilaritate în putinele fire de barba ce le mai am.

După ce mă gândesc cu timiditate, as putea spune : Chiar cu groaza, la satanicele regulamente ale jocului îmi materializez brusc o arma in brațe. „Duca-se-pe-pustii, toți si mai ales toate”, mai raționez eu după ce ațintesc in lungul drumeagului asfaltat preistorica masinarie „de lupta”.

Undeva, cineva deschide cu scandal un televizor cu lămpi sovietice iar un altul pornește decis un camion „Ford” dinaintea primului război mondial, îmi dau seama după miros.

După o grămadă si jumătate de timp apare si limuzina neagra ce-si sclipea-n soare capacele roților nichelate așezate pe mai toate laturile. Ridic plictisit piedica armei si triumfător apare primul eșec, fitilul archebuzei arde prea-ncet si astfel privesc senin cum mașina funebra, de ultima generație, are timp sa se-ndepărteze, îndreptându-se spre cotitura autostrăzii.

Mai sabotez o data regulamentul si imediat strâng in mâini micuțul dezintegrator laser.

Soarele arde ciudat de fierbinte iar stepa uscata in care mă aflu tinde, tot mai mult si mai decis, sa devină un luminos si binecuvântat desert.

„Ce sâni frumoși are prin buzunare, păcat doar ca sunt albaștri si lipsiți de orice consistenta politica (ideologica) iar eu ce xenofob am devenit”, mai zic sărutându-i vesel pe toate părțile.

De la vecin se aude, la „televizor”, cum se scandează cu însufletire si patos revoluționar : „J O S G U V E R N U L' si in nota contemporana „Pe foc, bre, cu tot neamu' lor, ce mama dracului” !!!

Nici nu apuc bine sa o vad si rapida aerodina dispare in spatele munților colturosi. Drăcuind solid din toți porii mă gândesc ca ar fi trebuit, bineinteles, ca acum sa fi avut la dispoziție o întreaga baterie de rachete antiaeriene ghidate prin radar si nu doar prăpăditul asta de laseras ce mă privește ranchiunos de pe otelul strălucitor al autostrăzii.

„Divide et impera”.

Degetele tastează harnice pe claviatura alb-negru a computerului biologic iar pe ecranele panoramice, navele spațiale ce transportau combustibilul inamicului, explodează intr-o serie de artificii pe care eu unul nu le-am mai văzut nici in filme.

Americanii, intr-un entuziasm de masa, încep sa-si parașuteze anapoda producția industrială a ultimelor lor secole iar eu, normal nu ?, mă si gândesc sa-mi fac rost de ceva provizii pentru transportorul nuclear ce mă asteapta pe orbita.

Cineva zicea, iar eu ii dau dreptate, ca un lucru prost început se termina, musai, cu o catastrofa aproape planetara. Citat dintr-un manual nepublicat al prostiilor monumentale.

Undeva, un avion pântecos ce transporta refugiații cine știe cărui război local se pulverizează la sugestia dezinteresata a unei rachete antiaeriene. Moment in care eu intru triumfător, la bordul ultimului model de Boeing, pe poarta monumentalei mele resedinte create din munca cinstita a milioane de fraieri. Bineinteles aceste regretabile erori produc suspendarea, de facto, a unor negocieri multipartite si are

ca principal efect apariția în cutiile poștale ale familiilor îndurerate a unor elegante plicuri cu antete oficiale ce transmit regretele guvernului și ale forurilor internaționale.

Anul 242398579104... balamuc curat, frate. De parca acum ar fi mai bine.

Se zice, de unele agenții de presa, c-au aterizat pacatosii aia de extraterestri pe care-i asteptam din anii ...50.

- Aiurea, zbiară unul mai „pilit” într-un microfon. Io cred ca ai oficiali ascund de noi niscai date ce-ar trebui sa le dibuim.

Nimic nu se pierde, totul, dar totul se transforma.

- Da de unde, zise altu', tranziția eterna spre o civilizație extragalactica este de vina si mai vechile...

- J O S !!! Striga excitata mulțimea de la „teleu”.

- Cine o fi adus patul asta aici ?

- Gustoase spaghetti mai face si Fabio asta de la o vreme încoace. De unde o fi invatat ? Păcat, doar, ca totul costa atât de mult, oricum trebuie sa invat si eu, mâine iau salariul.

Pe incandescenta scena, rockerii se zbenguie sălbatic, inasa totul pute al dracului de urat, aici este ceva putred !

OSPICIUL este pentru toți ...

Garda militară prezintă onorul iar o ploaie vesela din flori de plastic importate inunda aleile si piața alunizând sub picioarele lor... U R A A A !!! Undeva un megafon imens urla stereo „la pamant”.

Toata lumea, sistemul solar liber si galaxia întreaga, după ultimele informații, plutesc ușor, ireal de frumos. Parca ar fi un balet straniu, „Lacul lebedelor tiganesti”.

Din nou garda saluta solemn. Langa un stâlp de lemn un om, cândva foarte iubit, zace întins pe jos. E mort de tot.

Chiar daca cineva din sala nu mai aude scrisul filmului o strâng in brațe pe Xenxia, simțind in același timp cum si ea încearcă sa-mi rupă câteva oase din prețioasa-mi panoplie. Cred totuși ca pentru a nu mai fi pe cale de dispariție, cinematografele, ar avea nevoie si de câteva paturi libere, nu numai de instalațiile de stins incendii.

Ca o revelație astrala a dragostei observ pe monitoare cum din benele pline de umori si gunoai se scurge vesel, pe solul udat de ploaia acida, un lichid colorat pestilential, sau cam așa ceva.

Un aprig general vorbește mulțimii peștrițe de la inaltimea magnifica a unei tribune antigravitationale, un teribil si reușit produs al clasei muncitoare.

- „Toate, toate, ham, toate trupele noastre de pe Venus sunt, sunt in, sunt in bazele lor fortificate iar, iar pe luna bombardamentele atomice dintre facțiunile armate au încetat cu totul de câteva minute bune. Cetateni, CE-TA-TENI, trăiască si nflorescă „Marea Revoluție a Planetelor” si noii, noii noștri zori de aur...” !

Așadar : Sa-i ia dracu' pe toți cu mass-media lor cu tot...

Lisette Ioana LATCHESCU

SILVA

CAPITOLUL I

Hei! Da, îmi place să cânt melodia asta ca să mă liniștesc. Pentru început, numele meu este Silvia, toți membrii familiei îmi spun „Silva“, asta însemnând pădure, un loc liniștit, un loc aidoma sufletului meu. Am împrumutat de la natură, de la scoarta

copacilor, parul șaten deschis, ochii caprui și de curând m-am mutat într-un oraș nou. Eu am o familie mare și din această cauză ne mutam destul de des, în funcție de preferințele fiecăruia. Nu știu cât voi rămâne în noul oraș împreună cu familia mea, dar îmi doresc să cercetez fiecare colțișor al lui. De vreme ce am 15 ani și sunt deja liceeană, aș putea rămâne aici cu fratele meu mai mare, Leigh, eu îi spun Ley, să zicem că ne înțelegem bine. De ceva timp m-am transferat la liceul din oraș. Îmi place acest liceu. Mi-am făcut deja câțiva prieteni. Cred că doresc să finalizez studiile liceale în acest loc nou și misterios. De ce misterios? Vă povestesc. Poate, poate la fel de misterios ca mine.

Stăteam așezată pe pervazul geamului privind stelele și cântând, când aud câteva mârâituri și un țipăt. Cred că sunetele ciudate veneau din pădure. La un moment dat am încercat să descifrez țipătul. Era un țipăt de fată. Oare ce făcea în pădure noaptea, în jurul orei 12?

Am sărit de pe pervaz și am luat-o la fugă spre pădure. Până atunci nu am mai vizitat pădurea aceea, doar ce m-am mutat de curând în apropierea ei. Doream să o vizitez ziua pentru prima dată, dar acum era o urgență, un țipăt. O fată striga după ajutor. Odată ce am intrat în pădure, am început să alerg din ce în ce mai tare printre copaci, iar țipetele se auzeu tot mai puternic. Din fugă am putut vedea în fața mea o fată. Era cam de vârsta mea. Stătea pe jos, lângă un copac, iar în fața ei se afla un lup mare. Cred că lupul acela nu era unul firesc, ci un vârcolac ademenit de razele lunii. M-am avântat între fată și vârcolac chiar în momentul în care acesta se pregătea să-și devoreze prada, prin urmare am fost aruncată la pământ de fioroasa creatură.

- A! se auzea țipătul fetei speriate.

- Nu mai striga, am încercat să o liniștesc, te ajut eu!

Împinsesem vârcolacul de pe mine, cu o forță pe care nu am crezut s-o am vreodată. Acesta, dat la o parte, a început să mă privească nervos, dar după câteva clipe de socoteală a încercat să ajungă iarăși la fată. La fiecare încercare a lui, eu îi stăteam în cale. Văzând acest lucru, creatura, a mârâit odată puternic anunțând că o să mă atace. Atunci ochii mei au devenit roșii. Pe semne că și eu eram un vârcolac, dar trebuia să cunosc un loc ciudat, într-o nopate cu lună plină, ca să pricep acest lucru. Nu, nu mă puteam transforma. Nu era locul potrivit. Ce ar fi spus acea fată? Mâine ar fi aflat tot orașul, fiindcă noul meu oraș era suficient de mic pentru ca știrile să circule repede. Am întins doar mâna sa-l ating pe acel sălbatic animal. Am simțit că era de fapt un pui. Puiul lunii nu a înțeles gestul meu de a-l cunoaște și a sărit la mine. O singură lovitură i-am dat, o mână stângă, în spatele gâtului și acesta a căzut fără suflare.

- E mort, a întrebat fata?

- Nu, doar a leșinat, i-am răspuns, ridicându-mă de pe jos.
 - Cine ești tu, a continuat fata, de această dată mai puțin speriată?
 - Nu contează cine sunt eu, ci cum ai ajuns tu în această pădure noaptea? Ai avut noroc că locuiesc în apropiere și te-am auzit.
 - M-am plimbat prin pădure și am rătăcit drumul. Încercând să-l găsec m-a prins noaptea.

- O să te ajut eu să găsești drumul. După ce te scot din pădure crezi că te descurci singură?

- Da, sigur!

- Atunci e bine.

Timp de zece minute am mers alături. Când am zărit lumina caselor de pe strada mea i-am spus fetei că am ajuns. Ea mi-a mulțumit și s-a pierdut printre clădiri.

Întoarsă acasă am căutat niște documente vechi într-o valiză, chiar dacă mâine trebuia să merg la școală și să mă port cât mai normal.

Am descoperit în acele documente că familia mea era descendenta îmblânzitorilor de vârcolaci și alte creaturi. Prin urmare eu sunt o Tamer, am puterea de a calma și controla vârcolacii. Acum îmi explicam episodul din pădure. A fost prima mea întâlnire cu necunoscutul, un necunoscut atât de atrăgător. Descoperirea mea merita toată atenția. Am încercat să mă transform, dar nu am reușit o transformare în totalitate, îmi apărușeră doar urechi și cozi de animal. Acum trebuia să camuflez noul meu chip, era secretul meu. Oamenii din jur nu trebuiau niciodată să afle ce transformări se petrec în mine în nopțile cu lună.

Pe când mă pregăteam să adorm a venit în camera mea Ley, deranjat că a auzit zgomote ce i-au întrerupt odihna.

- De ce nu dormi, m-a întrebat Ley?

- Am fost în pădure.

- Noapte, în pădure? N-ai idee ce periculos este?

- Am auzit țipete în pădure și am salvat o fată de vârcolac.

- Ai descoperit că ai calitatea acesta?

- Acum sunt un Tamer, pot avea grijă de mine, până la urmă asta e treaba mea.

- Și dacă vei fi rănită?

- Toți putem fi răniți, este un risc pe care ni-l asumăm.

- Încerc să te protejez, nu ai un Familiar să te ajute. Poate îți amintești ce a pățit Dalien?

- Știu prea bine ce a pățit, i-am răspuns eu cu ochii în lacrimi, dar acest lucru nu înseamnă că voi păți la fel.

- Poți să faci ce dorești, eu te-am avertizat.

Da, încă nu aveam un Familiar, dar îmi puteam purta de grijă. Îmi amintesc că am făcut ceva antrenamente în copilărie, pe atunci nu înțelegeam pentru ce. Acum înțeleg. Am ajuns într-un oraș nou unde am descoperit o altă latură a ființei mele. Acest lucru mă va țin aici, cred că mult timp.

Dalien a fost sora mea mai mare. Fratele meu a iubit-o mult, iar acum vrea să mă protejeze aproape de orice ca să se revanșeze față de sora noastră pe care nu a putut s-o ajute la timp.

Stelele și-au continuat spectacolul în acea nopate misterioasă, iar eu descopeream în mine ceva nou, ceva ce merita explorat.

Cristi GIAMBAȘU

I. Luca Caragiale

Fragment

Actul II

Scena 8

Doi actori în rolurile lui Ipingescu și jupan Dumitrache. Caragiale și Slavici vor apărea mai târziu.

IPINGESCU: Vai de mine! Jupan Dumitrache, adică gândești că am vrut pentru ca să îți fac un atac? Îmi pare rău!

JUPAN DUMITRACHE: Nu, nene Nae; dar vreau să zic adică, că nevasta mea nu-i d-alea cum ziseși, și iaca, după mine de ce s-a luat?

IPINGESCU: S-a luat bagabonții și după dumneata?

JUPAN DUMITRACHE: S-a luat și se ia...

IPINGESCU: Și cum ești dumneata!...

JUPAN DUMITRACHE: Eu am ambiț, domnule, când e vorba la o adică de onoarea mea de familist...

IPINGESCU: Rezon!

JUPAN DUMITRACHE: Apoi să știu de bine că intru în cremenal! Să mai văz eu numai că se ține bagabontul după mine, și lasă-l...

IPINGESCU: Care bagabont?

JUPAN DUMITRACHE: Ei! iaca... un bagabont! De unde-l îl cunosc eu?

IPINGESCU: Apoi, dacă nu-l cunoști, de unde știi că-i bagabont?

I. LUCA CARAGIALE: (cu un microfon de tip protest) STOP! STOP! STOP! (închide microfonul) Nu zici "bagabont" pur și simplu, ci "bagabooont". La fel și cu „bagadontul”, să se audă L-ul. (se uită prin foi, la scenariu) Iară aici... (arată în hartii) „gândești că am vrut pentru ca să-ți fac un atac?” să se audă întrebarea.

ION SLAVICI: Domnule Caragiale, e inadmisibil un astfel de limbaj!

I. LUCA CARAGIALE: Ai dreptate... (scoate un stilou și scrie) În loc de „apoi, dacă nu-l cunoști, de unde știi că-i bagabont?” (Slavici dă din cap afirmativ) tai și rămâne... „apoi, de unde știi că-i un bagabont?”

ION SLAVICI: Eminovici spune doar prostii! Arta triviala! (pleacă)

I. LUCA CARAGIALE: (cu microfonul de tip protest) Pauză de masă!

EI (actorii): Dar am avut acum un sfert de oră...

I. LUCA CARAGIALE: (tot cu microfonul) Pauză de masă bis!

Paraseste Slavici scena. Caragiale este în celalalt colț al scenei.

Lăsat singur, este întuneric, însă lumina în jurul lui.

I. LUCA CARAGIALE: (abătut în genunchi) La insistențele lui Slavici, Ion Ghica a modificat scena finală din O noapte furtunoasă. Știe careva cum se numesc doi Ioni trădători?... Ioni negativi. Doi ani mai târziu am părăsit Timpul.

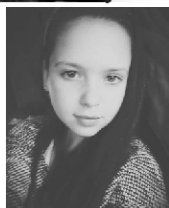
Frédéric Damé îl ia de un braț, Mihai Eminescu de celalalt, și-l scot din scenă. Colțul de lumină este pustiu.

Amariei MINODORA

Din frumusețile României

România este țara în care m-am născut, am crescut și pe care nu aș vrea să o părăsesc niciodată.

Din punct de vedere geografic, România este așezată în sud-

estul Europei Centrale, pe cursul inferior al Dunării.

Născută și crescută pe aceste meleaguri reprezentate de câmpiile verzi pline de grâne, de munți semeți acoperiți de păduri dese și dealuri bogate în rod, pot spune că mă mândresc cu țara mea. Râurile rezezi cu apă cristalină scaldă aceste plaiuri purtând pe valurile lor povestea acestor pământuri. Numele „România” provine din latinescul „romanus”. Țara noastră are o diversitate biologică ridicată nu doar în ceea ce privește speciile, dar și a ecosistemelor naturale care reprezintă cam 47% din suprafața totală a țării. Aceste lucruri se pot observa și din faptul că România deține cele mai mari populații de lupi, urși, capre negre. Printre cele mai vechi așezări de care vorbește istoria noastră se numără și Curtea de Argeș cu împrejurimile ei. În acest oraș s-a construit o mănăstire care poartă și ea același nume. Istoria spune că în timpul lui Carol I, mănăstirea a fost transformată într-o necropolă pentru familia regală a României. Mănăstirea a fost construită de Neagoe Basarab pe locul vechii mitropolii. După toate izvoadele, Neagoe Basarab a clădit această biserică găsinđ-o „dărmată și neînrađită” zidind-o și înălțând-o din temelii. Este o atracție turistică des vizitată de către turiști.

București, capitala României, este cel mai populat oraș și un important centru industrial și comercial al țării. Bucureștiul este situat pe malurile râului Dâmbovița, ce se varsă în Argeș, afluent al Dunării. În centrul orașului există un loc, în Parcul Cișmigiu, care, fostă baltă în vechiul oraș medieval este înconjurat de Grădina Cișmigiu. Pe lângă Cișmigiu, în București mai există și alte parcuri mari: Parcul Herăstrău, Grădina Botanică, care este cea mai mare din România și cuprinde peste 10.000 de specii de plante exotice, Parcul Tineretului, Parcul Alexandru Ioan Cuza, cunoscut și ca Parcul Titan, precum și parcuri mai mici și spații verzi amenajate de primăriile de sector.

Legenda spune că Bucureștiul a fost fondat de un oier pe nume Bucur. Acum mai mult de 7 secole, ciobanul Bucur își așezase stăna în codrii mari ai Vlășiei de pe malurile Dâmboviței. Pentru că vremurile erau foarte tulburi, iar gospodăria lui Bucur era mereu prădată de turci și de tătarii care îi furaseră una din fete, ciobanul a făcut din stână o cetate pentru a se apăra și a clădit alături o biserică. Cu timpul și alte gospodării s-au așezat în jurul cetății și a bisericii și astfel s-a născut prima comunitate pe malurile Dâmboviței. Niciun alt oraș din

Transilvania nu a adunat la un loc atâtea monumente cruciale și simboluri. Cu mii și mii de ani de istorie, Alba Iulia reprezintă o oglindă fermecată în care fiecare din grupurile etnice din Transilvania își pot descoperi vigoarea și tradițiile de altădată. Inima orașului este cetatea Alba Carolina.

O altă bogăție este o mănăstire pictată, locuită de măicuțe, adesea numită Capela Sixtină a Estului, Mănăstirea Voroneț.

Salina Turda, este considerată ca fiind o experiență cam friguroasă, dar foarte frumoasă. Aici se pot practica diverse activități, este un loc aflat la o adâncime destul de mare, de aceea turiștii se îmbracă cât mai gros.

România este o țară bogată și frumoasă, care te așteaptă cu brațele larg deschise să-i vizitezi locurile.

Este patria mea, pe care am să o iubesc și prețuiesc întotdeauna, și niciodată nu o voi părăsi.

Viorel Gabriel PICHLER

Castelul Peleş, una din multele frumuseți ale României

România este țara în care m-am născut și am crescut. Îmi place țara mea, fiindcă este locul unde părinții m-au învățat să

zâmbesc, locul unde mi-am făcut prieteni adevărați, locul unde am învățat să scriu și să citesc, locul unde tot ce mă înconjoară este al meu și al fraților mei români.

Una dintre multele frumuseți ale României este castelul Peleş, eu l-am vizitat în urmă cu o săptămână. Acest castel se află în orașul Sinaia. Castelul a fost construit la inițiativa primarului Rege al României, Carol I. Acest rege a fost încoronat în 1866. Carol I s-a căsătorit cu Regina Elisabeta în anul 1869. În anul 1870 se naște Principesa Mărioara, unicul copil al acestui cuplu, dar bucuria se dovedește a fi de scurtă durată, deoarece Mărioara moare la trei ani suferind de o boală la plămâni. Acest castel este format din foarte multe camere, cu lucruri vechi și deosebite. Regele și regina erau în siguranță, deoarece sunt foarte multe intrări secrete în castel.

Regele Carol I s-a născut în 1839 și a murit în anul 1914. Regina Maria s-a născut în 1843 și a murit în 1916.

Camera armelor era plină cu arme din aproape toate țările, deoarece regele era pasionat de vânatoare.

Odată intrați în castel am primit ciorapi pe care i-am pus peste încălțăminte ca să protejăm covoarele și să nu murdărim gresia.

Intrând în castel ne-a preluat un ghid. El ne-a îndrumat spre camerele castelului și ne-a povestit ce tematică avea fiecare cameră.

Ghidul a încercat să ne explice istoria și oamenii care au însuflețit acel castel minunat. Am rămas impresionat de mobilier, de sculpturile, picturile, instrumentele muzicale, de vitraliile, colecția de arme, toate câte le-am văzut par o întoarcere în timp. Așa am aflat că era cea mai modernă locuință din Europa, având sistem de încălzire centralizat și lift.

Faptul că în castel foarte multe instrumente muzicale și cărți scrise de regină, arată că aceasta era foarte talentată la muzică și literatură.

După ce ghidul ne-a arătat și explicat cam tot ce este de văzut în castel, ne-am îndreptat spre ieșire. Uitându-mă de afară la castel, mi-am dat seama că este un castel foarte special.

De la castel am plect spre pensiunea undea am fost cazați. Coborând eu și colegii mei ne-am împărtășit impresiile despre castel și ce ne-a impresionat cel mai mult.

Ajungând la pensiune am servit prânzul și am plecat către Brașov.

În concluzie noi avem o țară foarte frumoasă cu foarte multe locuri minunate!

Dariana Lavinia DUNĂRINȚU

Din bogățiile României, comuna Ponoarele

Majoritatea oamenilor pleacă de la noi din țară spre a-și găsi un loc de muncă în țările vecine, dar ei nu realizează ce pierd, referitor la bogățiile țării.

Unul din numeroasele locuri superbe de la noi din țară este comuna Ponoarele din județul Mehedinți, un loc foarte important, deoarece acolo se află „Podul lui Dumnezeu“, al doilea în Europa.

Se spune că dintre toți oamenii care au sărit peste pod cu o viteză foarte mare au făcut accident, dar niciunul nu a murit, iar din această cauză oamenii i-au dat numele de „Podul lui Dumnezeu“.

Tot în această zonă se află și o peșteră situată chiar sub „Podul lui Dumnezeu“, peșteră ce are ieșire la Lacul Zaton, dar trebuie să parcurgi o distanță periculoasă datorită rocilor ce se desprind de pe tavanul peșterii. O rudă a mea când a parcurs acest drum a avut nevoie de foarte multe camuflaje și aparate în caz de accident.

În imediata vecinătate a „Podul lui Dumnezeu“ se află „Pădurea de liliac“. Un fiecare primăvară se sărbătorește liliacul. Sărbătoarea liliacului are loc atunci când încă nu și-a deschis florile liliacul, pentru ca oamenii să nu-l culeagă.

La un kilometru de la „Pădurea de liliac“ se află „Lacul Zathon“ renumit prin faptul că niciun om nu poate să se scalde în apele lui. Oamenii ce au intrat în lac nu au mai ieșit niciodată. Lacul este periculos pentru că s-a format desupra unor peșteri și datorită crăpăturilor din sol se formează vârtejuri.

În această comună circulă și foarte multe legende. Una vorbește despre un om foarte credincios, Nicodim, care r fi dorit să construiască o mănăstire, dar oamenii

fiind răutăcioși nu l-au lăsat și pe când mergea acesta pe malul apei Bulba i-au băgat în traisă o găină ca să rădă de el. De atunci valea prin care curge Bulba s-a numit Valea Găinii. Blestemul lui Nicodim a căzut asupra apei unde nu trăiește nicio vietate și e mereu tulbure.

Nicodim și-a continuat drumul și a ajuns în comuna Tismașana din gorj unde cu voia sătenilor a construit o Sfântă Mănăstire.

Un obiectiv turistic deschis de curând în această zonă, Ponoare, este pensiunea „Conacul Boierului“, pensiune ce oferă cazare turiștilor.

Foarte mulți turiști vin în zonă atrași de frumusețea iilor pe care puține femei din sat le lucrează manual.

Mâncarea preferată a turiștilor, specific acestei zone este turta făcută în țăst sau pe vatră cu brânză de ovine.

O primă activitate economică a zonei este agricultura. Bărbații se ocupă de cultivarea pământului și creșterea animalelor.

Tot în comuna Ponoare se află și „Câmpia de Lapiezuri“. Lapiezurile sunt niște bolovani foarte înalți, crescuți din pământ.

Acest loc merită vizitat. Cine are timp va și vizitează această zonă a României va rămâne cu o amintire plăcută.

Marco DUȚĂ

Un colț de rai

România are cele mai frumoase locuri, cei mai deosebiți oameni, cele mai minunate tradiții și cea mai bogată istorie.

Plaiurile mioritice ale României sunt mărețe. Munții Carpați par a fi modelați de mâna gingașă și atentă a unui sculptor.

Eroii neamului nostru, Ștefan cel Mare, Mircea cel Bătrân, Mihai Viteazul etc. au luptat pentru ca noi să ne bucurăm de frumusețea acestui ținut cântat în operele literare de scriitorii precum Mihai Eminescu, Mihail Sadoveanu, George Coșbuc etc.

Înainte de a merge la școală mi-am petrecut copilăria în Moldova. Acolo mergeam cu fratele bunicului meu pe imăș și călăream iapa, pe Floarea. Casele țărănești și florile din curțile oamenilor îmi furau de fiecare dată ochii, dar cel mai sfânt lucru de care îmi amintec de câte ori mă gândesc la Moldova sunt mănăstirile.

Tradițiile și obiceiurile de acolo cu prilejul hramurilor erau mereu prilej de bucurie pentru oamenii zonei. Părea că și soarele cântă împreună cu ei luminând mai puternic și apele dansează.

Dim Moldova am venit în Banat. Aici am cunoscut alți oameni și obiceiuri. Am vizitat inițial capitala, Bucureștiul, care și-a luat numele de la ciobanul Bucur, pe urmă am mers cu trenul urmând cursul Dunării, Orșova, Drobeta Turnu Severin și am ajuns în Banat.

E frumos Banatul cu oameni mândri, muncitori, case mari și primitive.

Oriunde aș merge în lume, un lucru știu sigur, România e un colț de rai și eu sunt mândru că sunt român.

Andrușa R. VĂTUIU

Critică și aroganță

Critica apreciază calitățile și defectele unor oameni, stări, fapte, opere, etc. Am preluat definiția dată de către Dicționarul Explicativ al Limbii Române.

În logica elementară, critica ar trebui să constituie o analiză a celor două paliere : avantaje și dezavantaje, părți bune și părți rele sau calități și defecte. Chiar în mediul profesionist, analiza poate varia în plaje largi, variație determinată de personalitatea celui care o realizează, gradul de pregătire și specialitatea profesională, etaloanele proprii, starea sufletească de moment și chiar simpatia sau antipatia. Aceste aspecte dau un caracter subiectiv analizei sau criticii, care astfel devine relativă. Nu de puține ori, aprecieri elogioase s-au estompat într-un imens dezinteres public și critici acide care s-au dovedit a fi discordante cu părerea majorității.

Despre relativitatea criticilor am putea umple câteva zeci de pagini, fără să epuizăm subiectul. Intenția fiind de a ataca un alt aspect al criticii, voi porni spre acesta , cu multa tristețe, fiindcă a trebuit să-i constat o oarecare extindere publică.

Este vorba despre verbul a critica. În afara sensului de a aprecia valoarea unor opere, a unor persoane sau stări, are și semnificația de a arăta cu răutate (sau cu exagerare) părțile slabe ale unui lucru sau ale unei persoane, a comenta în chip răutăcios, născocind lipsuri și greșeli ; într-un cuvânt, bârfă.

Îmi amintesc cazul unui locuitor, care crezându-se cel mai deștept din oraș, obișnuia să-și critice concetățenii că sunt proști, duși cu pluta, care nu se ridicau la nivelul său intelectual. Este modelul întâlnit destul de des prin fauna urbană, care se pretinde priceput la toate, în comparație cu cei din jur care sunt niște neisprăviți cu capacități intelectuale scăzute. El, floarea intelectualității locale, are întotdeauna dreptate chiar în dauna celor din jur. Acest tipar se poate identifica la locul de muncă, pe stradă sau în oricare mediu social.

În urmă cu ceva ani, un bun prieten îmi povestea cum unul dintre colegii săi, mediocru din punct de vedere profesional, își construise o imagine de mare specialist prin folosirea abuzivă a criticii și jignirii propriilor săi colegi pe care-i cataloga proști cu diplomă. Folosea mereu critica acidă, pe care o completa cu acte de diversiune și sabotaj. Când era în preajma șefilor, genera pe ascuns acte de sabotaj și ca dintr-o întâmplare , aflându-se la fața locului, intervenea pentru rezolvarea situației. Succesul era garantat. Șefii îl apreciau pentru pricepere iar el avea grijă să-și laude competența criticând în același timp incompetența celor din jur. Au trecut ani buni până a fost demascat și pus la locul pe care îl

merita de fapt.

Critica, se spune că este constructivă, dar foarte ușor poate deveni distructivă. Între analiza pertinentă și obiectivă care încearcă să evidențieze punctele forte și punctele slabe, din dorința perfecționării și critica răutăcioasă, care marjează numai pe punctele slabe, chiar accentuându-le intenționat, este o barieră destul de subțire. De multe ori sub lozinca valorii profesionale se ascunde grandomania, aroganța și disprețul, poate chiar ura. Este trist că aceste aspecte nu le sunt străine nici unor personalități recunoscute.

Un confrate în ale scrisului, îmi povestea de curând, un aspect interesant. Scrisese pentru o importantă revistă de cultură, un reportaj care s-a bucurat de aprecieri atât din partea cititorilor simpli dar și a criticilor de specialitate. Impulsionat de aceste aprecieri, a bătut la ușa unei instituții de cultură, pentru a-și face cunoscută întreaga operă. Odată cu reportajul publicat a adăugat și câteva dintre cărțile publicate, pe care le-a dăruit cu toată inima. Cărțile donate, apreciate public de către profesori universitari, specialiști recunoscuți în domeniu, cumulau munca lui intensă de mai mulți ani. Surpriza a fost câteva zile mai târziu, când a fost chemat la instituția în cauză pentru a-și ridica lucrările donate. Un salariat de nivel inferior l-a informat că șefii nu considerau valoroase operele prezentate, mai ales că numele său nu se regăsea printre autorii recunoscuți de către acea instituție. Privind spre cărțile aflate pe colțul biroului, a sesizat imediat faptul că acestea nici măcar nu fuseseră deschise. Un sentiment ciudat îl cuprinsese, așa că a luat cărțile și a plecat.

- Nu mi s-a mai întâmplat ca cineva căruia i-am oferit o carte, să mi-o refuze într-un chip așa de jignitor- îmi povestise amicul meu. De necrezut ! ... Nu numai că nu mi-a mulțumit nimeni (deși uzanțele de bun simț ar fi impus acest lucru), dar mi-au fost refuzate de parcă ar fi fost ciumate. . .

Cunoscând instituția și personajul, care trecea drept un om de cultură important, dar foarte arrogant, nu m-a surprins cele povestite de amicul meu. În viziunea acestui om, actul de cultură neavizat de el nu are nici o valoare. În glumă, l-am consolată pe confratele meu, că acesta este tocmai rezultatul relativității criticii, așa zise de specialitate.

Norocul este că aceste derapaje, mai sunt estompate de alți specialiști autentici, care nu numai că înțeleg actul de cultură și apreciază efortul celui care se încumetă în acest domeniu, dar știu să analizeze și să aprecieze o creație atât cu mintea cât și cu inima, fiindcă numai așa poți rezona cu opera și gusta din miera cunoașterii individuale.

Carmena BAITAN**SCRISOARE CĂTRE ...NECUNOSCUȚ**

Iubite îți mai amintești când pe malul apei somnul trezea iubirea din noi sau când stelele numărându-le ne picurau pe gene sufletul lor obosit sau poate că n-ai uitat când sărutul din golful albastru mai legăna barca printre trestii și mâinile tale se chinuiau să prindă umbra mea la lumina

lunii. Așa a fost atunci când ne-am cunoscut și când aurul nostru acoperea tot aurul lumii din suflet. Au trecut zeci de ani? Și ce? Ne doare gândul să ne amintim de iubirea dintâi?

Iubite dacă îți mai amintești că scările sufletului le urcam împreună înseamnă că timpul nu a trecut degeaba dar poate îți mai amintești când din camera de la hotel aruncam chibrituri aprinse și ne imaginam că suntem în cer iar ele erau stelele noastre căzătoare. Îți mai amintești cum îngerii jucau în jurul nostru și noi le țineam trena sau poate că îți amintești de pietrele aruncate în abis iar noi între două sărutări numărăm secunde.

Iubite, dacă anii au trecut, lasă-i să treacă și noi să-ncepem să ne trezim din nou tineri pe malul apei și să pescuim regine și să le-ntrebăm ce fac regii în adâncul apei. Dacă acolo ne vor spune că este liber la orice, hai să mergem alături de ei în palat.

Iubite îți mai amintești cum în fiecare primăvară podoaba mugurelui verde venea să ne vadă iubirea și cum mergeam unul lângă altul ca timpul să-l oprim sau poate doar să-l alungăm. Dar atunci când vântul ne spunea povestea lui lungă până când ne plictiseam și ne luam în brațe ca să alungăm plictisul sau când privirea pornea peste pragul sufletului și nu se mai oprea până când nu închideam ușa sau poate îți amintești când numărăm ulucii din garduri și acolo unde lipseau îi completam cu o sărutare. Îți mai amintești când într-o seară plimbându-ne prin parc am văzut o băncuță goală ce plângea de singurătate apoi ne-am așezat și am început să povestim toți trei. Îți mai amintești când într-o toamnă stelele galbene s-au transformat în frunze și pe alee stătea zgribulită statuia unui copil i-ar tu te-ai dezbrăcat și i-ai pus haina pe umeri în acel moment copilul a surâs ne cunoștea de vara trecută. Acel copil acum are sufletul dezbrăcat. Oare cu ce-ai să-l acoperi? Așteaptă răspuns la post restant.

Sara FAUR

prof. coord. Cucuruz Eleonora

Pasărea călătoare**Fragment**

A sosit toamna cu frunzele sale ruginii. Vântul care adie spre cireșul negru de lângă casă este rece. Cândva, acolo, și-a făcut cuib o pasăre care ..., dar mai bine vă povestesc totul. M-am trezit dimineața și privind spre geam am zărit-o. Era prietena mea, pasărea călătoare, care în fiecare dimineață mă trezea cu glasul ei fermecător. Pasărea mea era atât de agitată, încât zbura când pe o creangă, când pe alta. Am deschis fereastra și am simțit răceala toamnei și am zărit bruma căzută pe firicele de iarbă. În acel moment mi-am dat seama că prietena mea trebuie să plece într-un loc mai călduros.

Într-un târziu am plecat de la fereastră cu gândul la prietena mea ce se pregătește de plecare.

Marco DUȚĂ

Lumea semaforului

Într-o seară somnul s-a lasat peste mine atât de greu, încât pleoapele mi s-au lipit involuntar. M-am lăsat cuprins de magia

somnului ușor, ușor, dar, deodată, o ușă închisă a început să lumineze prin crăpăturile pe care le avea datorită trecerii anilor.

Curios, de câte ori sunt cuprins de amorțeală, mă duc spre ușă, pun mâna pe clanță și mă trezesc într-o lume nouă, necercetată încă de mine.

De această dată noua lume a adus în fața mea un alt om. M-a salutat de parcă m-ar fi cunoscut dintr-o altă viață. M-a chemat cu el într-o lume stranie. La început nu am acceptat, pentru că nu am încredere în necunoscuți, dar după lungi rugăminți l-am urmat. Am ajuns într-un oraș unde erau mulți oameni. Acei oameni erau îmbrăcați în roșu, galben și verde și se jucau. Erau împărțiți pe trei rânduri și se unduiau în funcție de bătaia vântului. Când oamenii roșii erau cu fruntea sus, când oamenii verzi, cei galbeni îi atenționau când să schimbe mișcarea capului.

-Ce să fie asta? am întrebat omul ce m-a condus în acea lume.

-N-ai înțeles?

-Nu.

-O să înțelegi.

Erau trei culori, alte culori nici nu existau în acea lume.

O adiere rece mi-a dezmoțit trupul. Am deschis ochii. Am visat. Fereastra deschisă a lăsat ca aerul rece să mă trezească. M-am apropiat de fereastră. În fața ei, pe stradă se afla un semafor, culoarea roșie pâlpâia epuizată și galbenul anunța verdele.

Am înțeles. Am făcut o călătorie în lumea semaforului.

Șteț Silviu Daniel

În așteptarea iernii

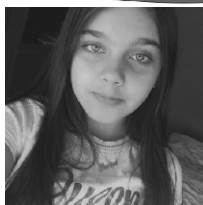
Iarna este anotimpul meu preferat, deoarece iarna sunt cele mai magice sărbători: Sfântul Nicolae, Crăciunul și Anul Nou.

Luna decembrie este pentru mine luna cadourilor. Aștept cu nerăbdare cei doi moși care vin încărcăți și pe urmă fug la joacă.

E superb să te joci cu zăpadă, să construiești oameni și cetăți, să alergi cu sania pe deal.

Iubesc foarte tare acest anotimp!

Doican Florina

Adunarea provizilor

Vine iarna și animalele se pregătesc de hibernare. Veverița, vulpea și lupul s-au gândit să plece în căutarea

provizilor pentru iarnă.

Ningea. Veverița plecase către casa prietenei ei, vulpea. Vulpea a așteptat-o cu ghiozdănelul pregătit. Și-a pus în ghiozdănel niște apă și trei pești. Amândouă au mers spre casa lupului, dar acesta le-a așteptat cu ghiozdănelul gol. Toți trei au pornit spre nord, spre locul unde se afla un lac plin de pești.

Lângă lac i-a așteptat un urs care nu i-a lăsat să se apropie de apă. Vulpea a dat ursului un pește din ghiozdănel și acesta le-a lăsat liberă calea.

Au prins mulți pești vulpea și lupul, iar veverița a adunat castane.

Cu provizile adunate s-au întors spre casă, însă lupul s-a abătut pe la o măcelărie și a fost prins și dus la Grădina Zoologică.

Cu provizile adunate vulpea și veverița vor trece cu bine iarna.

Andreea Bartic

Sărbătorile de iarnă

Iarna este unul din anotimpurile mele preferate, deoarece mereu văd luminile minunate care luminează străziile asemenea soarelui, iar copiii merg din casă în casă ca să vestească nașterea Domnului Iisus Hristos.

Îmi aduc aminte foarte bine perioada sărbătorilor de anul trecut. A fost minunat. Mirosul bradului îmi amintea de primii ani ai copilăriei mele și ce nerăbdare aveam ca Moș Crăciun să treacă și pe la mine cu cadourile frumos împachetate. Îmi aduc aminte cu drag de colindele din Ajunul Crăciunului, de mirosul cozonacilor. Îmi aduc aminte când, anul trecut, niște copii mai necăjiți au venit la mine la ușă și le-am spus:

- Pofțiți înăuntru, vă rog!

- Mulțumim! Am venit să colindăm.

Și copiii au început să cânte „Steaua sus răsare“ și să vestească prin acest cântec Nașterea Domnului.

După ce copiii au terminat colida i-am servit cu dulciuri și suc, pe urmă m-am dus în camera mea unde aveam niște cadouri frumos împachetate ce conțineau îmbrăcăminte, le-am luat și le-am oferit cadou.

Părinții mei au fost mulțumiți, că am renunțat la ceva ce era al meu și am ajutat pe cel aflat în nevoie.

Diana MARIȘ

Foșnet de frunze tomnatice

Am plecat de dimineață în foșnet de frunze uscate. Pe față mi s-a prelins un strop de ploaie și-am știut că a venit toamna.

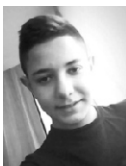
Un anotimp prea rece, mai rece ca de obicei. Fără mireasma de struguri și gutui...

Și mere coapte-n cuptorul din bucătărie.

Zi după zi, soarele stă ascuns după perdeaua de ceață, uitând să se arate.

Și astfel, îți este dor de-o zi când te-ai plimba în parc, și-ai vrea să-ți încălzești sufletul cu o rază palidă de soare.

Duci dorul de frunze care se fărâmă-n palmă, și poate vrei să-ți uzi pantofii de roua ierbii. Ai vrea să ascuți foșnetul frunzelor, să-ți pierzi pașii pe cărările pădurii.

Adrian STANCU

Simple cuvinte

Într-o zi întunecoasă de toamnă m-am plimbat pe o stradă lateralnică, meditănd. Dintr-o dată în fața mea a apărut o fată frumoasă ce părea că mă atrage spre ea cu ochii ei mari și

fermecători. Totul s-a înseninat în jur, parcă părul ei galben ca soarele emana lumină. Era fata perfectă. Nu știam ce să-i spun și am trecut ca un nepăsător pe lângă ea.

Zilele următoare imaginea ei mi-a adus suferință și am început, cu sufletul greu de tristețe, să mă plimb pe aceeași stradă.

Într-o zi am văzut-o iarăși. Același chip fermecător mi-a luat inima. Cu teamă m-am apropiat de ea și i-a spus un simplu cuvânt: „Bună“. Ea mi-a răspuns la fel de simplu, pe urmă am întrebat-o cum o cheamă și mi-a răspuns.

Cu niște cuvinte simple a început povestea mea de dragoste.

Ștefoni Ovidiu

Vioara și fata cea frumoasă

Într-un micuț sat aflat la marginea unui oraș trăia o familie foarte săracă ce își doreau să se bucure și ei, măcar cu prilejul sărbătorilor de iarnă, de toate bucatele ce nu și le permiteau.

Pe strada unde locuia acea familie a trecut o femeie bătrână ce a dăruit fiicei familiei, Amanda, o vioară.

Amanda a mers la oraș, a ocupat un loc pe marginea fântânii din piața cea mare și a început să cânte. Oamenii i-au ascultat cântecul și i-au dăruit câte ceva.

Cântecul vioarii și fata cea frumoasă a împlinit dorința familiei. Au avut și ei sărbători îmbelșugate.

Andrada KESZEG

Crăiasa cea albă și magia sărbătorilor de iarnă

Crăiasa Iarnă, cu părul despletit, împodobit cu flori sclipitoare de argint, coboară în grabă prin munți și văi, înghețând tot ceea ce îi iese în cale.

În goana ei trece printre brazii înalți care își apleacă vârfurile

firave și își leagă ușor cetina îngreunată de povara zăpezii.

Șuierând din toate puterile, iarna coboară prin păduri, trimițând viețuitoarele să intre în adăposturi.

Rareori se mai ivește câte un iepuraș speriat sau câte o vulpe flămândă. Tremurând, copacii triști și goi visează la zilele frumoase în care ascultau cântecele păsărelelor, glasurile drumeților care străbăteau cu greu potecile înguste.

Încet, încet, crăiasa ajunge deasupra câmpiilor, pe care le acoperă cu un covor alb și și gros de nea. Conturându-și drumul, ea ascunde casele sub căciuli groase de blană albă și țese la ferestre flori sclipitoare de gheață.

Ninge ca-n povești, iar copiii sunt fericiți. Ei merg la săniuș pe dealuri. Glasurile lor cristaline răsună în depărtare.

An de an, albul imaculat al zăpezii, ne aduce magia sărbătorilor, ne aduce căldură în suflete și ne învață să fim darnici și buni.

Crăiasă dragă, îți mulțumim pentru magia ta!

Andrada Keszeg

Semnele de circulație

Trăim într-o lume a vitezei, așa că vrând, nevrând, trebuie să avem grijă de siguranța noastră. Din acest motiv trebuie să învățăm anumite reguli și semne de circulație. Încă din copilărie, în primii ani de viață, părinții ne protejează și ne învață să traversăm strada. La școală avem multe activități la care participă domnii polițiști. Astfel învățăm multe lucruri interesante pentru siguranța noastră.

Printre cele mai importante semne de circulație se află și semaforul.

Semafoarele sunt corpuri luminoase care sunt foarte des întâlnite. Fiecare semafor este alcătuit din trei culori. Culoarea roșie este cea mai fierbinte dintre culorile primare. Roșul este una din primele două culori ce se află în preferințele oamenilor. Bătrânii noștri spun să nu purtăm roșu în apropierea curcanului sau a găscanului, deoarece ne aflăm în pericol de a fi atacați de către aceste păsări. Astfel culoarea roșie de la semafor înseamnă interzis.

Culoarea galben este culoarea intermediară din semafor. Ea este culoarea cea mai caldă, fiind asociată cu soarele, cu stări de bucurie.

Verdele este culoarea liniștitoare, culoarea ierbii și culoarea primăverii. Tocmai de aceea culoarea verde a semaforului este culoarea mult așteptată de

cei din trafic, pentru că permite trecerea.

Respectarea regulilor de circulație ne face să progresăm. Oamenii trebuie să înțeleagă cât sunt de importante aceste reguli și semne de circulație.

Andrada KESZEG

Toamna, o zână bogată, frumoasă, dar și furioasă

Vara, cu soare puternic, a lăsat locul toamnei.

Zilele sunt mai scurte, iar nopțile mai lungi și mai reci. Soarele începe să pălească. Razele lui jucăușe parcă au ațipit. Bruma apare asupra pământului ca un văl de diamant.

Toamna este o zână frumoasă, bogată, dar și furioasă. Frumusețea i-o dau pădurile, în care frunzele copacilor au o mulțime de nuanțe. Ici-colo câte o frunză galbenă legănându-se în bătaia vântului. Frunzele căzute formează un covor multicolor.

Bogăția toamnei ni se arată pe câmpii, în grădini și în livezi. Câmpurile sunt însuflețite de oamenii care își culeg roadele. Ei își umblu hambarele. În grădini și livezi se simte mirosul legumelor și al fructelor. Gospodinele pregătesc dulceațuri, compoturi și murături. Ele își fac provizii pentru iarnă ca și furnicile. Furia toamnei este adusă de șuierul vântului. Norii cenușii împodobesc văzduhul. Păsările călătoare se adună în stoluri și se pregătesc de plecare. Le așteaptă un drum lung și greu. Multe dintre ele pier. Animalele, la fel ca și oamenii, își fac provizii pentru iarnă. În curând pădurea va fi pustie.

Toamnă dragă, îți mulțumim pentru frumusețe și belșug!

Keszeg Andrada

O frunză în bătaia vântului

Toamna a intrat în drepturile ei. Bogăția acestui anotimp apare în livezi și pe ogoare.

Printre copaci se aude un freamăt ușor. Îmi ridic privirea și văd adierea frunzelor.

- Vreau să fiu o frunză, mi-am spus într-o primăvară, o frunză care dansează în bătaia vântului! ... Sunt! Am fost o clipă un mugure, pe urmă o frunzuliță firavă. În vară am fost cea mai frumoasă frunză din copac. Toată vara am ascultat cântecul păsărelelor, iar soarele m-a încălzit. Acum păsările pleacă, iar surorile mele, frunzele, cad una câte una. Cu siguranță o să vină și rândul meu. Nu vreau să cad! Nu vreau să mai dansez în bătaia vântului! Mi-e teamă! Dorința mea de a fi o frunză s-a împlinit și acum mă omoară. Totul e trecător. Totul e o frunză în bătaia vântului!

În livezi și pe ogoare sunt roade bogate ce îți îmbată simțurile cu parfum și culoare, doar frunzele cad. Se leagănă în vânt și cad. Atâta le-a fost.

- Nu, nu mai vreau să fiu o frunză! Vreau să mă trezesc din acest vis, să fiu din nou copil printre copii!

Robert IRIMIA**Ștefan**

A fost odată un băiat pe nume Ștefan. Ștefan era un copil dezordonat până într-o zi când o carte i-a schimbat viața.

A mers cu părinții la biblioteca orașului și a împrumutat o

carte. I-a plăcut mult cartea. Nu a lăsat-o din mână până ce nu a terminat ultima filă. După ce povestea a ajuns la final, Ștefan a abandonat cartea.

Atunci când a venit timpul să returneze cartea la bibliotecă pentru a împrumuta altă carte, nu a mai găsit-o. Târziu a observat-o la bucatărie, într-un dulap, pătată de sora lui mai mică cu dulceață.

Și-a amintit că a terminat ultima pagină a cărții în bucatărie, pe urmă a fugit la joacă.

Din acea clipă Ștefan a devenit un copil responsabil.

Otto Alexandru TOMA**Crăiasa**

Într-o zi de vară eu cu tatăl meu am plănuit să mergem într-o mică vacanță, dar afară a început o ploaie torențială. Eu

am refuzat excursia, însă tatăl meu mi-a explicat că după ploaie vine adevărata frumusețe.

În cele din urmă am pornit la drum.

Când am ajuns la locul plănuit am văzut că pe cerul ce se însenase a apărut un curcubeu, iar lângă curcubeu am observat o fată cu părul blond și ochii albaștri, iar rochia ei era albă. Cred că norii aveau forme ciudate, iar curcubeul le-a îmbrăcat și astfel s-a ivit crăiasa mea, din nori și curcubeu.

Mario COCOȘILĂ**O zi de joacă**

Într-o zi însorită de toamnă, eu și prietenii mei am ieșit la joacă în parc.

Văzând vremea frumoasă am hotărât să ne jucăm cu mingea.

Am format două echipe și am început meciul.

Vlad a marcat primul gol, iar noi ne-am ambiționat și am jucat bine.

Golurile au început să curgă și dintr-o parte și din alta.

A fost un meci pe cinste, iar echipa mea a câștigat.
Sportul este sănătos și indicat tuturor copiilor pentru a se dezvolta frumos și sănătos.

Mario COCOȘILĂ

Corectitudinea

Într-o zi de vară Radu, Cristi și Pavel se jucau în parc. Ei au găsit un telefon și au început să se joace cu el.
La un moment dat au început să se certe pe obiectul găsit. Radu spunea că el l-a văzut primul și i se cuvine lui telefonul găsit. Cristi susținea că i se cuvine lui, pentru că el l-a ridicat de pe jos. Pavel, însă, era de părere că telefonul nu era a lor și trebuia returnat proprietarului.
În timp ce Radu și Cristi se certau, Pavel a căutat în agenda telefonului și a apelat un număr ce părea al proprietarului.
Surpriză! A răspuns Andrei, prietenul lor, ce s-a jucat și el în parc cu ei cu puțin timp înainte.
Andrei s-a bucurat că și-a găsit telefonul și a venit în parc după el, mulțumindu-i lui Pavel.
Ceilalți s-au supărat.
Întotdeauna adevărul luminează.

Alexandra Gabriela PODUC

Tărâmul fluturilor

Într-o zi minunată de vară de vară, micuța Alesia a ieșit în spatele casei. La un moment dat un flutur s-a așezat pe cârnul ei nas.

Ea a fost atât de fermecată de culorile de pe aripile zburătoarei, încât a urmărit-o până în spatele grădinii unde a

gasit o mica "scorbură" în care erau mii și mii de fluturași de foarte multe culori.

Alesia când a văzut atât de mulți fluturi, a rămas uluită și mirată.

În timp ce-i privea uimită s-a apropiat de urechea ei un flutur albastru și i-a spus cu o voce subțire :

- Vrem ca tu, micuță Alesia, să ne păstrezi secretul. Dacă cineva află de acest tărâm al nostrum, va fi rău, mai ales pe timp de iarnă.

Alesia a fost de acord. După trei săptămâni în care Alesia a desenat numai fluturi, s-a dus în spatele grădinii pentru o mica vizită.

Fluturii aveau lumea lor, o lume plină de culoare.

Alexandra Gabriela PODUC

Planeta Orisam**Fragment**

După o zi cu un program foarte încărcat, Alina s-a așezat comod în canapea și aștepta să ruleze filmul ei preferat.

Pe la jumătatea filmului Alina a adormit. Când s-a trezit, totul era schimbat în jurul ei. Era pe o navă și lângă ea un locotenent, un locotenent numit locotenentul 014 Levis.

Levis și coordonatorii săi aveau o misiune de îndeplinit, de a ajunge pe o nouă planetă, care se numea Orisam. Din spusele celor de la NASA, acolo ar fi o nouă de viață, o noua specie de extraterestri numiți și extraterestri care stiau să vorbească. Alina era extrem de nedumerită, așa că a întrebat ce se întâmplă și cum a fost ea luata pe această navă. Locotenentul Levis i-a explicat tot ce se întâmplă. Ea ar fi fost aleasă să participe la această descoperire uimitoare. ...

Pe planeta Orisam erau numai stânci de culoare mov și puțin albastru.

Țerovan Cosmina Maria**Printre litere și dragostea maternă**

Pentru mine scrisul înseamnă cerul pe care-l respir. Nu oricine poate scrie sau compune ceva. Pentru a scrie nu este nevoie doar de o foaie și un pix și câteva cuvinte împrăștiate, este nevoie de mult mai mult, este nevoie de imaginație, de suflet, pentru că a scrie înseamnă să aranjezi gândurile din capul tău. Aranjând gândurile din capul tău sufletul începe să cânte, să cânte despre tot

ce ai mai drag, despre primăvară, despre mamă, despre fluturi și găze, despre firele de iarbă și dealurile împădurite, despre oceanele lumii și stelele văzduhului.

Când cineva compune își deschide sufletul. Cel care nu a reușit să facă acest lucru nu și-a cunoscut niciodată sufletul. Atunci când îți cunoști sufletul îl lași să se bucure de propriu-i cântec. Atunci stiloul din mâna ta începe să danseze și să zugrăvească pe foaie litere, cuvinte, idei. Cărțile citite până atunci îți zâmbesc și te lasă să-ți modelezi propria carte.

De data acesta o să scriu despre mamă.

Până acum doar am citit despre dragostea maternă. Nu pot să uit trăirile din momentul în care am citit „Căprioara” a scriitorului Emil Gârleanu. Câtă dragoste, dăruire și sacrificiu al mamei pentru puiul ei!

Noi, copiii, suntem asemenea puiului de căprioară toată viața, fie că avem câțiva anișori, fie că ne-am maturizat, iar mama este gata să-și dăruiască și ultima fărâamă de energie pentru puii ei.

Mama este asemenea primăverii, a ghiocilor ce îți zâmbesc a viață, a verdului ce-ți descrețește fruntea.

De ce este o veșnică primăvară? Pentru că ea înflorește de câte ori ai nevoie de mângâierea și ajutorul ei, înflorește pentru a te ajuta să treci fiecare obstacol al vieții.

Litelele curg astăzi doar pentru ea, pentru cea care mă veghează chiar și atunci când nu este cu mine, pentru draga mea mamă, fără de care nu aș mai înțelege rostul razelor de soare sau glasul ploii.

Dacă scrisul e pentru mine cerul pe care-l respir, iar cartea apa din care bea sufletul, mama este primăvara vieții, acea scânteie a eternității, dragostea ce nu moare niciodată.

Cristina-Maria Iancu

Flori de gheață

A venit iarna. Totul este acoperit cu o mantie pufoasă și albă de zăpadă. Casele, pomii, câmpiile și străzile din jur dorm sub pătura albă de nea. Zilele scurte și din ce în ce mai geroase continuă cu nopți lungi de iarnă.

Într-o dimineață geroasă de iarnă, după o noapte plină de vise

ca în povești, m-am uitat la geam și am văzut că este acoperit cu un strat de gheață care forma minuscule desene minunate.

Apropiindu-mă de geam, am putut observa natura înghețată. Imagini de poveste mi s-au deschis în fața ochilor: crenguțe cu flori, păsărele, steluțe de diferite dimensiuni, fulgi magici, mici și mari. Toate imaginile m-au purtat într-o lume de basm din care m-a trezit o vrăbiuță ce a atins în zborul ei fereastra.

Am dat vrăbiuței să ciugulească niște firmituri, pentru că mi-am dat seama că este flămândă. În timp ce vrăbiuța își lua micul dejun s-au ivit primele raze de soare.

Am privit minunatele flori de gheață, pe urmă razele soarelui și nu știam ce să aleg. Razele solare au săgetat geamul, dar florile de gheață au rămas vizibile. În acel moment am simțit o bucurie imensă, aveam și lumină și flori de gheață.

Mario Marco MIHĂILĂ

Cântecul apei

Încă îmi aduc aminte de plimbarea prin dumbravă cu bunicul meu. Ne-am plimbat până când am auzit un sunet ce curgea lin printre copaci. Am ascultat, pe urmă am înțeles, era sunetul cristalin a micului râu ce răsuna asemenea unei orchestre de greieri.

Bunicul m-a invitat să stau pe iarbă și să ascult cântecul apei.

L-am ascultat. În timp ce stăteam pe iarbă și ascultam cântecul apei am observat o fătură ce s-a ridicat dinspre râu ca un nor. Rochia ei era albastră ca cerul. Crăiasa râului părea să zâmbească, când bunicul m-a atins.

Cântecul apei mă adormise și am visat.

Mario Marco MIHĂILĂ

Egoistul pierde și ceea ce are

Într-o casă fericită erau trei copii, mama și tata.

Doi dintre copiii se certau mereu, pentru că doreau amândoi aceleași lucruri, iar tatăl lor a fost nevoit să intervină în veșnica lor dispută și să găsească o soluție. Jucăriile celor doi certăreți le-a oferit celui de al treilea copil care era mereu mulțumit cu ceea ce are.

Cei doi frați egoiști au rămas penrtu un moment fără jucării.

Tatăl le-a spus că în viitor, când se vor mai certa din cauza unui lucru, o să-l ia de la ei și o să-l ofere celui ce este mulțumit cu ce a primit.

Egoistul pierde și ceea ce are.

Briana Maria LIDA

Primăvara, Prințesa Verde

A sosit Prințesa Verde, primăvara!

Iarna cea grea, acea regină a florilor de gheață, a fost biruită într-un târziu de primul zâmbet a verdelui veșnic ce a venit odată cu ghiocelul. Ghiocelul și-a înălțat timid

trupul plin de seva vieții salutând cu diadema-i albă natura secătuită de truda gerului. L-a observat soarele și a trimis razele să-l mângâie. În timp ce mângâiau ghiocelul, razele au atins crengile arborilor și aceștia au început să simtă că pe sub coaja groasă curge verdeața mugurilor ce așteaptă să explodeze.

Copacii au prins un dor de verdeață, de muguri și de flori și au început să zâmbească soarelui ridicându-și brațele lemnoase în văzduh să adune căldura. În câteva zile mugurii au îmbrăcat copacii în speranță.

Alex DĂNESCU PROCOIAN

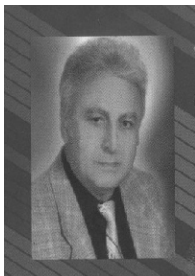
Țara mea este cea mai de preț comoară. O port în suflet mereu și sunt mândru că sunt român.

Bianca BITAY

Nu există loc mai sfânt ca locul în care te-ai născut, ai crescut și ai învățat să vorbești.

Imaginile sunt realizate de elevii de la Școala de Arte Oțelu Roșu, prof. Gherlinde LUNGU

Simion TODORESCU

Străfulgerări de gând

1. Deși omul ne e singur în spațiul absolut, este absolut sigur că cel mai mult ține la individualitatea sa.
2. Absolutul și infinitul sunt splendide invenții filosofice ce neliniștesc străfundurile gândirii umane.
3. Toate ființele și lucrurile de pe acest pământ, mai mult, chiar și închipuirile omului, încap într-o filosofie.
4. Sistemele filosofice sunt relative și vulnerabile; sunt închideri ce nu se deschid.
5. Și punctul de sprijin ar trebui să se sprijine pe ceva.

Morala la portile gândirii

O lege nescrisă a sistemului; ori esti pe val, ori valul e peste tine.

Dacă nu te-a luat valul, nu poți ajunge pe creasta lui.

Spuma valului o îneacă tot valul.

„Banul este ochiul dracului” și al partidelor politice.

Cu capul plecat nu ti se întrezărește orizontul.

Odată ce calul a admis omului să-l încalce, acesta îl va călări mereu.

A fi cumsecade este una din virtutile umane, dacă nu este rodul „bunătății” unui ipocrit.

Nu pe putini indivizi îi sperie Judecata de Apoi; au și motive. Ceea ce ar trebui să-i sperie în primul rând este nejudicata de acum.

Când greu te cuprinde, te gândești numai la bine; când binele-ti surâde, nu te mai gândești la rău.

Și înțelepciunea are minusurile ei, mai cu seamă atunci când te-ndeamnă să taci și să rabzi.

Toti avem în noi o doză de egoism, numai că nu recunoaștem. Ne place să evidentiem doar egoismul celorlalti.

Mustrările de conștiință, dacă mai sunt, totdeauna se fac în tăcere și în secret.

Cel ce se bucură de prosperitate deseori uită cum a trăit în restricate.

Necazurile nici nu vin, și nici nu pleacă singure. Si nici repede nu pleacă, dacă nu le dar afară din casă.

Toti cei care vâ vor binele n-ar renunța la nicio fărâamă din binele lor.

Discretia ascunde și ea ceva; cunoașterea fătisă a adevărului.

Ignoranța se poate practica la orice vârstă și nu are termen de valabilitate.

Există atâta inconsecvență, încât aceasta pare a fi normalitate.

vin ca o certitudine a simțirii nu numai împărțite, dar și ca o cale liberă de intrare pe poarta aceluiași sine. Pășim...”

Impresii:

Irina Lucia Mihalca este o poetă experimentată, cu un discurs liric bine articulat, cu o paletă imagistică debordantă. Poemele ei sunt ample revărsări de lirism, cu supraetajări de metafore de mare impact emoțional, degajând un mesaj bine ancorat în țesătura versului. Arborescentă și delicată, năvalnică și inefabilă precum șoapta unui izvor de munte, poezia Irinei Lucia Mihalca reprezintă cartea de vizită a unei autoare de certă valoare și originalitate. Poemele Irinei Lucia Mihalca conturează o mitologie erotică și existențială sui- generis. Fervoarea genuină a sentimentului de dragoste se consumă în imagini de o mare transparentă și puritate, traducând, în termenii unui lirism absolut, o geografie sufletească tulburătoare. Iubirea, percepută ca trăire intensă și purificatoare, este captată în cadențe ample, care se ordonează în arhitecturi imagistice fastuoase. Melancolică și vizionară, poeta adaugă periplului său liric dimensiunea rezonantă a unei ambiguități savant dozate, care aduce un plus de expresivitate și profunzime întregului edificiu poetic. Un apetit pentru imaginea scăpărătoare, arborescentă, o navigare profundă în planul ideii, care acaparează spațiul poemului și conferă sensibilitate și emoție întregului edificiu liric. Un fast imagistic, o retorică a diafanității exemplare, un fel de euforie barocă a ceremonialului poetic, care creează vaste polifonii ideatice. O tensiune constantă a discursului liric, sprijinită pe o gesticulație amplă, asigură o coerență benefică a întregului edificiu poetic. Originalitatea frapantă a limbajului poetic face aproape imposibilă orice tentativă de a o situa pe Irina Lucia Mihalca (fie și din rațiuni de strictă eficiență metodologică) într-o descendență plauzibilă a liricii feminine. Poeta se sustrage, cu orgoliu, rigorilor oricărei formule aleatorii, trasând, cu fiecare poem, un destin literar de excepție.

Geo Galetaru

Din lectura poemelor sale, am observat că Irina - Lucia Mihalca scrie o poezie stilizată, cu multe valențe ideatice, un sublimat metaforic reușit, generat în creuzetul alchimiei cuvintelor, o substanță eterică ce caracterizează esteticul și moralul și care, deopotrivă, o autoreferențiază în literatura contemporană.

Gheorghe Apetroae Sibiu

Dacă suntem făcuți din atomi, din atom venim, în atom ne întoarcem și din nou renaștem. Versurile Irinei Lucia Mihalca ne fac să ne simțim aproape, un tot unitar, o atracție, o dorință de unire și întregire întru Dumnezeu, care e întru totul. A fi sau a nu fi, o pulsație a creatorului. Creatorul pulsează, inspiră prin viață și moarte, început și sfârșit. La început am avut senzația că eu sunt subiectul/ destinatarul și aici e secretul Irinei - ne face pe fiecare să ne simțim la fel, fără discriminare. E atât de clară... Versurile te ung la suflet, dar te și trezesc. Metaforele ei sunt construite din real, sunt tratate serios și în asta constă secretul multitudinilor de mesaje care mustesc în poezia sa. Un copil o interpretează ca pe un basm, un matur ca pe un punct cotidian, un agricultor ca pe un moment din natură, un îndrăgostit ca pe o

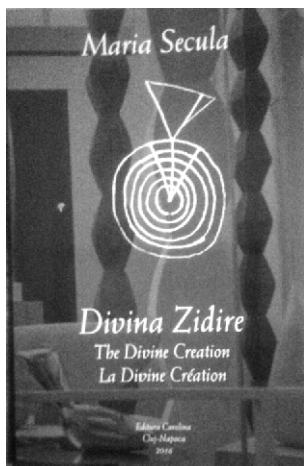
declarație reușită și, iată poezia care poate fi dezvelită precum ceapa, până în inima ei. Am senzația că sunt trei muze în Irina, care compun poezia. Toți avem mai multe muze de-a lungul vieții, însă pe măsură ce ne maturizăm, ne despărțim de cele tinere, nu și Irina. Ea are o experiență de viață intensă, are respect pentru tot ce se mișcă în jur. Se pare că poeta s-a apropiat de toate din credință și comuniunea cu divinul. În versurile ei, totul e posibil și explicat cu claritate. Ea te poartă într-o lume bine definită. Îți deschide ușa și te invită într-un loc total, armonios, vibrant, fără năluciri sau imagini derutante... Irina știe ce vrea, unde e țința și ți-o arată clar spunându-ți: Nu te speria! Aceasta e lumea și raiul ești tu! Poeta Irina Lucia Mihalca scrie pentru toată lumea. Folosește un limbaj activ, simplu și direct chiar și atunci când introduce în vers cuvinte dintr-o altă limbă, cuvinte ușoare care ne par familiare... Azi, marii majorității, nu ne place să fim încadrați. "Eu sunt cel ce sunt", ne dovedește prin versul ei că suntem creați după chipul și asemănarea Lui, și că ea a rămas credincioasă locului de unde vine, a rămas credincioasă iubirii care a adus-o pe lume și că cele lumești nu o deranjează sau convinge să renunțe la origine, la puritatea cu care a venit pe lume. Noi suntem aici pentru înălțare, nu pentru seducția celor din jur, suntem aici să creștem în frumos! Suntem egalii florilor și-ai găzelor, ai păsărilor, ai vântului, ai stelelor și ai întregului univers, ne spune Irina. Fără să vrei înveți să nu mai fii rasist, egoist și singur în trai, vei vedea dintr-o dată că se ridică soarele și luminează întreaga lume, vei simți o adiere de vânt, îți mângâie fruntea este raiul din suflet, cititorule!

Ben Todică

Acest eveniment este realizat cu sprijinul revistei Art Out.

Persoană de contact: Laura Lucia Mihalca

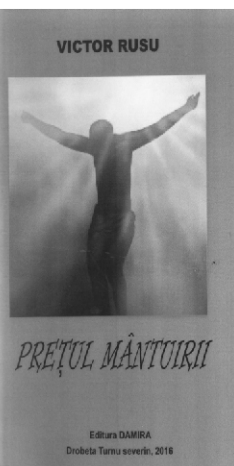
Responsabil proiect/ Co-Președinte Asociația Art Out

Publicist, critic literar și jurnalist, Victor Rusu debutează în poezie relativ târziu: *Act de răbdare* (1977). Se remarcă de atunci printr-un compozițional echilibrat între luciditate și elan activ - imaginativ. Concentrându-se din start pe un număr de metafore-cheie, direcționându-și spre același referent, asigurăm înconștientului printr-o și cuprinsului de-a profunzime motivele realității fizic, într-o cântec dintr-o caracteristică acestei poezii.

Olimpia Beica

ISBN: 978-606-724-021-4

Gabriela Dagmar PREDA

Recenzie a romanului „Jurnalul proiectului 156 A”

În urmă cu ceva timp am fost invitată la o întâlnire a Ligii Scriitorilor, invitație pe care am acceptat-o. A fost prima dată când am fost la o întâlnire a ligii și sper că vor urma și altele la care voi merge ca membru.

Acolo mi-am făcut prieteni noi și am vorbit cu oameni care au aceeași meserie pe care mi-o doresc și eu: scriitor. Odată ce a doua mea carte va fi tipărită voi putea spune că sunt scriitoare cu normă întreagă. Abia aștept acel moment. Cu acea ocazie, am primit în dar două cărți: un roman și o carte cu poeme de dragoste. Acestea sunt două din cele 6 cărți publicate de Maria Ieva. Am citit romanul și am să îmi spun părerea în cele

ce urmează.

În primul rând este un roman de dragoste, lucru care mi-a plăcut. Este vorba despre o femeie pe nume Irina a cărei viață, în urma unei petreceri din timpul facultății a luat o întorsătură de 180 de grade.

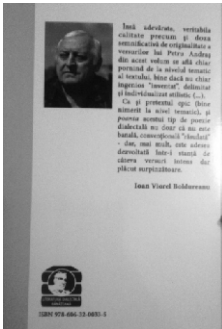
În principiu, romanul prezintă traumele prin care a trecut această femeie, dar sunt trei personaje a căror viață este povestită. Este pus accent pe trăirile Irinei și ceea ce a învățat ea despre viață și dragoste în urma unei căsnicii eșuate. Toată acțiunea se petrece în intervalul de la terminarea proiectului 156 A și până când dosarul proiectului a fost finalizat în cele mai mici detalii. Pentru că Irina, Sergiu (fostul soț al Irinei) și Miruna (femeia de care este îndrăgostit Sergiu) au lucrat la proiect, revederea celor doi foști soți le-a readus aminte trecutul.

Mi-a plăcut faptul că personajele au povestit cititorului totul. Tot ce se petrece se povestește din perspectiva celor trei personaje. Sunt multe metafore, Irina analizându-și viața ca într-un final să înțeleagă adevărul. Viața ei este comparată în corelație cu elemente ale naturii și dragostea este explorată de mai multe personaje ale romanului.

Consider că un element important al cărților este ca ele să te facă să nu te poți opri din citit. Am citit cartea cu sufletul la gură și nu am putut să o las din mână.

Totuși, nu consider că este doar despre dragoste pentru că personajele se redescoperă. Deci într-un fel sau altul este și puțin psihologică.

Este exact genul de cărți pe care le citesc. În concluzie, mi-a plăcut. Este o carte bună și o felicit pe doamna Maria Ieva pentru că a scris atât de frumos despre dragoste.

Ion TURNEA

„Sama-sama cum treși drumu“

Scriitorul Petru Andraș a publicat de curând la Editura Eurostampa din Timișoara un nou volum de versuri în grai bănățean „Sama-sama cum treși drumu“, un volum selectat la Concursul de Literatură Dialectală Bănățeană „Marius Munteanu“, Ediția a III-a (2014-2015), prefațat de Ioan Viorek Boldureanu.

Volumul este o bijuterie a valorilor tradiționale din zona Banatului Montan.

Utilizând limajul dialectal scriitorul a reușit să surprindă prin

firul epic al versurilor sale diferite întâmplări din viața satului bănățean, fiecare având o morală.

„Orișe naș are nănaș“ prezintă pe un oarecare Troșea care utiliza ca fomulă de salut o expresie populară „Bună Țiua, tu cășiulă,“ adaptată la final într-un stil caracteristic „Că săpănu bañi nu are!...“. Acest Troșea își găsește și el într-o zi, la o fântână, a lui Birtașu, nașul, pe cineva care-i arată adevărata lui față. Aruncând unor vecine niște cuvinte jignitoare prin utilizarea altor expresii populare „- Vă cresc rădășni ca mâne; / Dac-aș fi bărbatu vostru / Niși dă izvod nu v-aș ține! Dă câtă vreme d-acasă/ După apă aț plecat, / S-o săturat și fântâna/ Și dă șiadă o săcat“ își primește și el o replică pe măsură de la Floarea și Ana lu Păsulă „Nu-i traba măgarului / Dacă beu oili apă!“ Se poate observa că scriitorul Petru Andraș utilizează expresii populare pentru a prezenta defecte omenști ce sunt corectate prin utilizarea altor învățături, expresii populare. Un măgar jignește din prea puțină înțelepciune, fără să-și vadă defectele lui. Troșea este până la urmă cel care-și pierde timpul la bărfă, nu cei care aleargă după treburile zilnice.

„Se-o pățit veșinu Fleșea“ îl prezintă pe un om de la sat încercând să vândă cât mai multe pere, muncând în același timp pară după pară a ajuns să nu mai poată sta la tarabă, muncit de alte probleme. „Unge o nemerit Linu“ prezintă ritualurile ce se fac la moartea unui om, zilele de priveghi a lui Linu Arimie, un om sărac care la un an după moarte a avut mormântul plin de verdeață „Tu, Floare, săracu Linu/ Și după moarce-i tugit, / Că nu pringe-un loc cu carne/ Dă vergături ... o murit.“ În mentalitatea populară omul își continuă aceeași trudă, tot ce a muncit pe lumea acesta și dincolo.

„Nu treși drumu fiecum“ care dă și titlul volumului prezintă o altă tradiție populară, praznicul cu ocazia sărbătoririi unui sfânt a cărui nume e purtat de unul din membrii familiei, în cazul de față, Sfântul Nicolae. Pentru ca să poată ține praznicul erau necesare achiziționarea unor produse de la oraș, produse precum ulei, orez, pește în loc de carne, sare etc. La oraș un polițist a explicat celor de la sat că drumul nu se trece oricum, fiindcă vor primi amendă, fapt pentru care au trecut durumul înainte și înapoi ca să învețe.

Se poate observa, după cum spune și titlul volumului că tot ceea ce faci nu poți face oricum, ci cu înțelepciune, dacă nu dorești să pățești ca personajele din versurile volumului.

Versurile scriitorului Petru Andraș sunt încăcate de umor, învățături și tradiții populare.

CEZARINA ADAMESCU

14 August 2016

Vecerniile Solemnității Adormirea Maicii Domnului

VITRALII DE IUBIRE ÎN LUMINA POETICĂ

Maria Ieva, Anticamera inimii, Editura Absolut, București, 2016

O carte dedicată în chip manifest iubirii, „acelei iubiri care va dăinui veșnic în inima mea”, ar putea stârni în zilele noastre, zâmbete malițioase, găsindu-și poate, puțini adepți care să-i împărtășească gândurile. De ce? Iubirea autentică, acea iubire „veșnică” sau măcar „până ce moartea ne va despărți” nu-și mai găsește mușterii într-un secol în care, schimbările sunt la ordinea zilei. N-avem timp să iubim, n-avem timp să rămânem statonici în sentimente, ne grăbim, ne zorim să ajungem, unde?...La capăt de drum, sau chiar dincolo.

Dar pentru cineva care și-a ales drept Crez una din virtuțile teologale pusă în fruntea celorlalte, a cânta iubirea sub aspectele ei benefice, încântătoare și pline de speranță, nu poate fi decât salutară.

Și nu se putea s-o cânte așa de frumos, fără s-o fi cunoscut în toată profunzimea și ingenuitatea ei, neasemuite. Și iată că, în anticamera inimii sale, a teaurizat averi neprețuite. Și nu o cântă oricum, în cuvinte banale, ci în „ecouri îngerești” (Nu simți?) În parfumul florei de liliac care „miroase-a Dumnezeu”. Doar așa trebuie cântată iubirea. În murmurul inimilor între care „se țese o vrajă” (Vitrallii de gânduri).

Iubirea se cere scrisă și citită înveșmântat în haină nouă, primenit, după ce ai sorbit trei înghițituri de agheazmă, în camera inimii tale, acolo unde te reculegi după oboseala zilei, de praful existențial, cu sufletul în sărbătoare. Ofranda acestei iubiri se află înscrisă între file cu sămburi de lumină. Dar până la urmă, ce este mai prețios, trăirea iubirii, chiar dacă se dovedește a fi dezamăgitoare, trădătoare, sau necunoașterea ei și jindul că nu ai trăit-o? Autoarea încearcă să dea un răspuns la aceste întrebări legitime pentru fiecare persoană investită cu darul de a iubi. Căci iubirea este un dar pe care-l primești și pe care trebuie la rândul tău, să-l oferi pentru întregirea cercului.

Maria Ieva, după ce și-a măsurat virtuțile epice în câteva scrieri de largă întindere, s-a reîntors la poezie (nici nu se putea altfel!) alegându-și o modalitate de reprezentare în vers clasic, cu muzicalitate și ritm susținut, cu diverse mijloace de expresie și rime neașteptate, plăcută și stenică, înălțătoare și binefăcătoare pentru suflet, dar fără să neglijeze și poezia modernă în vers alb.

O redescoperă pe autoare în această ipostază, așezându-mă răbdătoare în „Anticamera inimii” dumisale, pentru a primi, fie și câțiva stropi din roua căzută pe flori, cea care înviorează, vivifică, trezește, face să crească în om, picătura aceea de lumină la care jinduim fiecare. Poezia ei îți dă speranță că nu e totul pierdut, în pofida nenumăratelor prăbușiri de tot felul, care-l trag pe om tot mai mult, pe buza

prăpastiei. E o speranță revelatoare a ceea ce trebuie prețuit mai mult în viață. Până și editura aleasă spre publicarea acestui volum, este edificatoare: Editura Absolut. Întâmplător sau nu, ea reflectă impecabilitatea mesajului liric transmis de autoare.

Ipostazele iubirii nu au de-a face cu trivialitatea, dimpotrivă. Ele înalță ființa umană la demnitatea conferită prin Botez, de copil al lui Dumnezeu. Și nu poți să denaturezi, să pângărești această imagine, imprimată pe viață. „Să mă înalț în haina cea mai pură” acest lucru îl dorește poeta prin lirica ei. Și, odată cu ea, să ne înalțe și pe noi, cei care ne aplecăm privirile asupra versurilor sale: „Să mă înalț mai sus de prima treaptă, / Cu meteorul ce se stinge-n mine, / Când orizontul va rămâne-o dreaptă / Și am să simt secundele puține. // Să mă înalț, să ard pentru iubire, / Să fiu la fel în cer și pe pământ, / Să te găsească în noaptea mea ca mire, / La cina cea de taină din cuvânt.” (Să mă înalț). Ele exprimă totodată, acea bucurie neimpusă de standarde, acea „la joie de vivre”, simpla bucurie de a trăi.

Nostalgia la întoarcerea la casa părintească, purtătoare de simbol, leagănul dintâiei iubiri este copleșitoare: „M-am întors acasă după multă vreme / Și-am văzut oglinda în cui atârnată / Ca o rană veche începând să cheme / Florile de iris ce-au sclipit odată. // M-am oprit o clipă să privesc din mine, / Prin hățș de umbre, în a toamnei ceață, / Dar pe sub arcade te-am văzut pe tine / Cum ștergeai retina dis-de-dimineată. // Am lăsat să treacă marea pe sub pleoape / Și-ar fi spart oglinda ca să scap de vină, / Îți simțeam tăcerea, te simțeam aproape / Și târziu în noapte s-a făcut lumină”. (Florile de iris).

Cât de simplu este exprimat acest sentiment, fie și la vederea unui obiect cunoscut, care a aparținut cuiva drag, iar acum este al nimănui, uitat, părăsit, dar care acum, îți răvășește amintirile.

În afară de casa pământească, autoarea știe că există și o casă în cer, acolo unde vom ajunge cu toții și ne vom regăsi iubirile: „Într-o zi cerul va fi cuib / pentru iubirea noastră” (Tălpile). La această poetă, dimensiunea spirituală este covârșitoare. Practic, este prezentă în toate poemele, chiar și în cele de iubire. Din această dimensiune nu lipsește crucea: „Ieri ai întors o aripă pe dos / Și-n cruce Tata a bătut piroane, / A sfărâmat plângând os după os, / Cât noi ardeam lumina pe icoane” (O aripă pe dos).

Poemele de dragoste au ceva deosebit de candid, de înălțător și nu se aseamănă cu erotismul de prost gust care-a invadat toate domeniile culturii și artei: „Învață-mă să îți ascult tăcerea / Cuvântului ce încă nu l-ai scris, / Ca irisul să vadă învierea, / Nemărginirea timpului promis. // Hotarele din cartea fără nume / Sunt anotimpuri fără început / Și noi fugim la margine de lume / Să încercăm un zbor spre absolut. // Postfața a rămas la jumătate, / Prefața a îmbătrânit de dor; / Cuvintele rămân însingurate / Și tu mă chemi, târziu, în lumea lor. // Ca irisul să vadă învierea, / Nemărginirea timpului promis, / Învață-mă să îți ascult tăcerea / Cuvântului ce încă nu l-ai scris...” (O carte fără nume).

Poetul e, îndeobște, un constructor de punți și un arhitect de sublim. El întinde spre oameni brațe de lumină și ei străbat podurile de la un mal la celălalt, „de la moarte spre naștere” și „de la naștere spre moarte” pe aceleași căi luminoase în

nemărginire. Cine poate însă, măsura infinitul? Cu ce unități de măsură? Adevărata viață începe odată cu moartea. Purtăm în noi moartea, încă din naștere. Deși antagonice, aceste două dimensiuni sunt inseparabile.

Cu delicatețe nostalgică poeta desferecă izvorul amintirilor și pornește pe drumul înapoi să le retrăiască, în versuri, în cântece, în tăceri și gânduri desculțe.

Flori de cireș, flori de cais, flori de portocal, flori de fragi, flori de gutui și de măr, flori de liliac și o floare de narcis, un fir de păpădie, ba și „floarea de cucută”, anunță o lirică florală, primăvărată, într-un colț de rai unde poeta este o „rază de lumină”, deși uneori cerul e înnorat și: „Suntem prea triști, nu mai vedem lumina, / Îndepărtăm tot ce-am trăit frumos, / Să ne găsim în lacrimă odihna / Când viața ni se pare fără rost... / Orbecăim prin înserarea crudă, / Îndrăgostiți de umbra unui vis / Și-n ochii mamei dorurile udă, / Cuvintele ce încă nu s-au scris. // Am călăuză prin a nopții rană, / Statui cioplite-n ceară și pământ / Și din lumină am să fac liană / Să-mi leg aripa care mi s-a frânt. // Și îngerii veni-vor cu toiege / În dimineața plină de mister, / Știi, înserarea crudă nu alege / Să se înalțe dincolo de cer?” (Înserarea crudă). Pe unde apare și „floarea veșniciei” și câteva „flori de gheață” și „florile de mirt”.

Poeta mărturisește într-un poem arderea sa interioară: „Am ars cum arde miriștea cosită, / Mocnit și uneori ca o văpaie / Și-atunci când m-am simțit iubită, / Am fost un cântec legănat de ploaie. // Da, m-am lăsat să ard fără de teamă, / Ca florile ce nu-și cunosc sfârșitul, / C-am înțeles că sufletul ne cheamă / Să reclădim din moarte începutul! / De multe vieți doar tu îmi ești amarul / Și-mi arzi adânc ca focul sacru-n vene, / Sunt cremenea ce îți cunoaște darul, / Ești îngerul ce-l port mereu sub gene.” (Cremenea).

Dar uneori e derută și furtună în paradisi: cuvintele sunt de plumb și gheață, durerea e ascunsă în cuta de pe față, primăvara e sumbră, luminile se ascund între umbre, inima e „tăiată-n două” (De ce ai vrut?)

Autoarea încearcă să-și limpezească niște stări, scriind. Doar așa poate să meargă mai departe: „În umbra răstignită peste zid / Mai pălpăie tăcută întrebarea, / Dar sufletul rămâne prins în vid / Că n-am putut să îți urmez chemarea” (Glasul înserărilor).

„Mă simt ca-ntr-o scoică un fir de nisip / când rouă stelară îmi picuri pe chip” (Etna cu maci). Dar acest fir de nisip va lucra neobosit în cochilie până va deveni o perla veritabilă. Însă uneori, cuvintele în formă de scoică, nu mai nasc perle prețioase.

Poeta simte cum iubirea i se strecoară printre degete și nu poate să-i oprească alunecarea: „Pe foaia unui mac în rugăciune, / În viațile trecute îți-am mai scris, / Dar azi purtăm în noi deșertăciune, / Căci visurile toate le-am ucis. // Nu mai avem nici magi și nici magie, / Iar drumul spre trecut e plin de spini, / S-a stabilit în cer o ierarhie / Și-n ochii mei cresc nuferi de lumină. // A mai rămas, a mai rămas credința, / O punte de iubire peste râu / Și lacrima de azi e biruința, / E încolțirea bobului de grâu.” (Dor albastru). Se știe din sfințele evanghelii, că bobul de grâu dacă nu e îngropat în pământ nu va reînvia și nu va aduce roadă. Povestea acestei iubiri, în versuri, este sintetizată în poemul „Poetul autoflagelat”: „În cupa unui nufăr de lumină, / Acolo unde visele prind glas, / Am cunoscut o dragoste divină /

Ce m-a-nsoțit la fiecare pas. // Am scris trecutul, cândva, împreună, / Cu litere de foc pe-un diamant / Și n-am știut că dragostea nebună / E doar un joc naiv, dar delirant. // Am cunoscut misterul, bucuria / Și am trăit părerile de rău, / Sub pleoape se juca melancolia / Când lacrima se prăbușea în hău. // Da, am căzut când am uitat de mine, / Când sâmburele de iubire ai ucis, / A sângerat trecutul pentru tine, / Dar tu ai fost la fel de indecis. // Dac-am sperat că o să-mi vezi iubirea, / Ești orb, la fel, iar eu m-am înșelat, / Pustiu rămâi, c-așa îți este firea / Și-așa rămâi, în veci nebotezat”.

Maria Ieva a învățat să asculte „Tăcerea stelelor”: „Doi robi uniți de un destin - / Făclii pe cruce răstignite; / Sub aripi îngerii iar țin / Tăcerea stelelor rănite...” Frumos spus. Dacă nu cumva chiar sublim.

Autoarea nu abordează doar poezia clasică. Și versul liber este la fel de reușit și expresiv, cu muzicalitate, ritm interior și o bogăție a figurilor de stil demnă de cei mai încercați creatori. Iată un exemplu doar, de simbioză a celor doi care alcătuiesc cuplul: „Îmi voi permite într-o zi să mor, / E ca și cum n-aș fi trăit vreodată / Într-o lume construită din versuri, / Unde puteam trăi fără împărtașanie, / Căci pâinea din mine nu dospea, / Nici sângele nu umplea fântânile cerului, / Doar o lumină cu marginile zimțate / se agață de streășina infinitului / Ca o liană ce leagă / Începutul de sfârșit. // Din punct de vedere diferite, / Din drepte fără origine, / Mărginite la capete de iubire, / Mă voi naște ca un copil curcubeu / Printre stâncile colțuroase / Crescute în venele tale / Și ca un fluture de o zi / Vei îngădui să trăiesc în tine / Ca și cum moartea nu ar exista.” (Printre stâncile colțuroase).

Motivul curcubeului apare de mai multe ori, în imagini încântătoare: „Alt curcubeu brăzdează cerul, / Strângând culoarea florilor în roi. // Prin stropi de mir și de candoare, / Ca-ntr-o maree, iată, cresc, / Alunec, mă scufund în mare, / Dar să te chem nu îndrăznesc. // Din tălpi îmi crește rădăcina / Și simt pământul renăscând în zori, / Căușul palmei mi-a ascuns lumina / Când se-nchina la umbra unei flori. // Mă-nchin și eu, mă rog pentru iertare, / Pe cruce simt în carne sângerând / Și iar mă văd plecând spre Carul Mare, / Spre galaxia ce o port în gând. // Tresar când cerul ne desparte / Și Soarele sub pleoape îl ascund, / Meduzele au clopotele sparte / Și doar cuvântul a rămas rotund...” (Rotund).

Elementele și fenomenele cosmice sunt foarte frecvente, așadar, curcubeul, Carul Mare, stelele pleiade, infinitul, cerul, cometele, fulgerul, iar dintre cele pământești, nuferii, crinii, lianele, motivul mărilor, „care se leapădă de propria coajă”. Lumina e prezentă în multiplele ei ipostaze, sub formă de cristaluri, rodin în suflet, înmugurind în nesfârșire, ori sub formă de striaie, dansând în chip de hologramă, ori „ca un fulger desprins / De pe retina pământului”, (Cu umbrele răsucite după degete), dar și lumina ancestrală care nu poate fi decât cea increată, ș.a. Într-un poem apare și lumina boreală (Sub lacrima tăcerilor). Iar în alt poem, poeta afirmă că „Zidim în noi altare de lumină”. Foarte frumos spus. Ea e convinsă că: „Suntem umbra / A ceea ce am fi putut să fim, / Într-un lung șir de fii” (Cea de-a treisprezecea lună).

Crucea e de asemeni prezentă ca simbol al jertfei asumate: „Într-un amurg de toamnă răstignit, / Dintr-un stejar se înălța o cruce / Și se-ndreptau în zbor către

zenit / Cuvintele cioplite la răscruce” (Lumina ancestrală).

Într-un poem, ca simbol al nevinovăției, apare și puiul de ciută. Ideea jefei pentru desăvârșirea creației reiese din faptul că adeseori, autoarea răspunde la numele de Ana, simbolul jefei supreme.

Poemele Mariei Ieva au miros „de smirnă și de ambră”, a flori de mirt și aloec care-ți purifică simțurile.

Autoarea compară poetul cu „Un Prometeu ce-aprinde focul sfânt”, în poezia „Un Prometeu”, semnificativă pentru jertfa de sine a legendarului personaj, în folosul oamenilor: „Zidim în noi altare de lumină - / Un Prometeu ce-aprinde focul sfânt, / Când soarele-i întemnițat în mină / Și luna-i îngropată în pământ. // Ca steaua ce nu-și știe începutul, / Cu ochii adumbriți de adevăr, / Ne coborâm să-nusuflețim iar lutul / Și să gustăm un sămbure de măr. // Suntem la fel ca pruncul ce se naște / Cu veșnicia tatuată-n piept / Și în biserici ne-nchinăm la moaște, / Când moartea ni se pare un concept. // Păstrăm în noi misterele credinței / Și ne hrănim din sânii plini cu mir, / Ca să-ndurăm durerea neputinței / Când pentru vise ni se cere bir.”

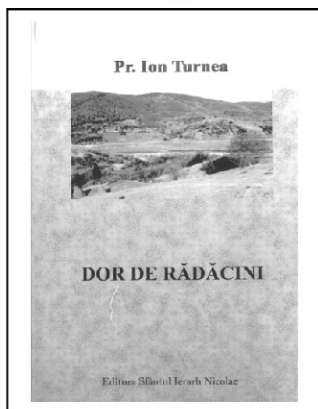
Ceea ce încearcă poeta să realizeze în acest volum de poezii este construirea unei lumi mirabile în care oamenii să se simtă binecuvântați și fericiți: „Ai construit din vers un paradis, / Prin ceruri suprapuse o lumină, / Pe rug aprins ai înălțat un vis, / Un legământ cu moartea ce-o să vină.” (Schiță).

Maria Ieva abordează și pastelul în creații minunate de gen, în care natura intră în corespondență cu sentimentele umane și unde personificarea are un rol important: „S-au adunat prin parc grămezi / De frunze palide de-arțar / Și păpădii cu ochii verzi / Zâmbesc spre soare tot mai rar. // Salcâmiu triști privesc tăcuți / Spre frunzele de tei zimțate / Și de uimire rămân muți / Castanii goi pe jumătate. // Mai jos o salcie pletoasă / S-a-ngălbenit de-atâtea doruri, / Doar iarba pare mai voioasă / Când greierii ne dau onoruri. // Aleile-s de-acum pustii, / Copiii au plecat la școală; / Emoții noi, speranțe vii, / Aștern sfioși pe-aceeași coală. // Un pin stă drept în vechiul parc, / Chemarea toamnei mă-nfioară, / Mă-ntind spre ceruri ca un arc / Și simt lumina cum coboară.” (Vechiul parc).

Și multe poezii sunt asemenea acestui pastel, încărcat de metafore, de personificări, de imagini frumoase.

Toate acestea reliefează o fire sensibilă, atentă la universul din jur, creat anume ca să-l încante pe om și să-i aducă foloase. Pentru poetă, cifrele au un rol foarte important, ca și termenii matematicii care se regăsesc în poezii, transpuși artistic și este destul de interesant cum poeta știe să îmbine realul cu imaginarul, categoriile filozofice cu cele ale științelor exacte, toate aduse ofrandă pe altarul poeziei.

Este semnul distinctiv, aura pe care o dobândește poeta pe când revelația îi dă târcoale cu aripi de lumină, pentru a zămisli daruri de suflet, spre bucuria noastră, a tuturor iubitorilor de frumos întrupat în cuvânt și-n tăceri revelatoare. Mulțumim pentru această clipă de sfântă lumină.

Ana-Cristina POPESCU
PREFAȚĂ
LA VOLUMUL DOR DE RĂDĂCINI,
ION TURNEA

„Nu știu alții cum sunt, dar eu, când mă gândesc la locul nașterii mele [...] parcă-mi saltă și acum inima de bucurie! Și, Doamne, frumos era pe atunci ... “ (Ion Creangă, Amintiri din copilărie) Nimic nu poate să egaleze bucuria ce o simți în suflet atunci când te găndești la locul natal. Te lași cuprins de un dor de rădăcini asemenea părintelui Ion Turnea și mai apoi te regăsești în oglinda altor vremi.

Cartea părintelui, Ion Turnea, Dor de rădăcini, a adunat pe filele ei toată strălucirea unei localități

situate în Banatul montan, Bolvașnița, toată frumusețea copilăriei, toată lumina diferitelor specii literare în proză precum: povestirea, nuvela, teatrul drama.

Sensibil la tot ceea ce ne înconjoară, un mare iubitor de priveliști, părintele a conturat localitatea natală ca pe o aripă a paradisiului coborâtă parcă din văzduhul nesupus timpului ca să mângâie pe cel ce a ajuns în deplină comuniune cu natura, pe cel care a lăsat să pătrundă în sufletul lui energia vie, plină de viață a originilor noastre: „Atunci, luând Domnul Dumnezeu țărână din pământ, a făcut pe om și a suflat în fața lui suflare de viață și s-a făcut omul ființă vie.“ (Facere cap. 2, v. 7)

Dor de rădăcini este nu doar o monografia a originilor, ci și ochiul sufletesc al artistului care știe să creioneze prin diverse specii literare toată poezia unei eternități, toată poezia copilăriei.

Bunicul este imaginea centrală a cărții, imaginea în jurul căreia aleargă ca într-un cerc toată copilăria părintelui Ion Turnea. Bunicului, părintele îi dedică un întreg capitol în cuprinsul acestei cărți, însă bunicul își mai face simțită prezența ori de câte ori un om mare e necesar să intervină cu sfaturi moralizatoare. Bunicul mai este și personaj după cum bine se poate observa în drama Alb și negru sau nuvela Transformare dar și narator indirect, prin vocea nepotului în diferite povestioare precum Fiul Clopotarului.

Drama Alb și negru surprinde importanța virtuților în viața omului, virtuțile sunt puse pe seama unui obiect, cartea și a unor personaje precum bunicul, Livius, ce au un rol important în viața personajului nepotul. Vicile sunt conturate printr-un animal, pisica și stăpânul acesteia, Mitruț. Opera literară Transformare este o nuvelă psihologică, deoarece personajul principal, Ion Goară, asupra căruia se răsfrânge întreaga acțiune a operei trăiește drama trecerii timpului, dramă ce îi zădărnicește toate acțiunile începute. Povestirea Fiul clopotarului surprinde demersul unui om simplu, a unui fiu de țăran, care luptă pentru a-și împlini idealul în viață, visul de a deveni preot, având povătuitor pe bunicul lui. Poveștile copilăriei mele respectă structura povestirii în ramă. La stâna Șcheiu sunt depănate diferite povestioare cu un conținut moralizator ca de exmplu povestea lui Miluță, un cal ce a ajutat o familie de oameni simpli să se ridice și care a fost abandonat de

aceștia. Ei conștientizează abia în finalul povestirii cât de important a fost pentru ei Mîluță prin salvarea vieții fiicei lor. Unele povestioare de la stâna Șcheiu sunt încărcate de umor ca de exemplu povestea baciului Gheorghită ce începe cu un citat din opera lui Ion Creangă Amintiri din copilărie prin care se arată importanța jocului în viața copilului. Temei jocului părintele Ion Turnea îi dedică și un întreg capitol, Cercul jucăriilor, precizând că formarea personalității unui om începe din fragedă pruncie, prin joc. Până și fața pastelată a naturii o prezintă la un moment dat printr-un joc de imagini și cuvinte. Cu ajutorul descrierii a prezentat frumusețea localității natale, Bolvașnița, narațiunea și dialogul sau uneori monologul unor personaje având rolul să întregască lumea ideală a satului din Banatul de munte, cu tradițiile și obiceiurile lui.

Cartea părintelui Ion Turnea, Dor de rădăcini, are o inegalabilă valoare artistică prin conținutul și mesajul său și sunt convinsă că va fi lecturată cu plăcere de către toți cititorii.

Ana-Cristina POPESCU

**REVISTA „SLOVA CREȘTINĂ“,
O BINECUVÂNTARE CULTURALĂ ȘI SPIRITUALĂ**

Carte este un lucru de mare preț pe lumea aceasta. Viața cea adevărată o găsești în filele îngălbenite de vreme ale cărții. O carte bună este un factor principal în evoluția unei limbi. Slovele adunate din eul artiștilor, înșirate pe hârtie, devin comori neprețuite. Cea mai mare contribuție în evoluția unei limbi a avut-o cartea. Cronicarii au fost primii care au elogiat-o și prin ea au ajutat la dezvoltarea limbii noastre. Marii scriitori, fie măcar o

singură dată în viață, nu s-au dat înapoi când eul lor creator i-a îndemnat să elogieze cartea.

Ziarele și revistele de cultură sunt și ele, de asemenea, cărți vii, păstrătoare de tradiții, izvoare de înțelepciune. O astfel de revistă, carte vie de înțelepciune, este și Slova Creștină, o revistă de creație, atitudine și cultură fondată de pr. și scriitorul Radu Botiș.

Titlul revistei alcătuit dintr-un substantiv „Slova“ și un adjectiv „creștină“ are misiunea să transmită un mesaj spre toți iubitorii artei cuvântului, mesaj ce nu este altceva decât o invitație de a participa la țesătura aurită de cântecul cuvintelor cu fărâme din sufletele lor. Niciun titlu nu ar fi fost mai potrivit decât cel pe care-l poartă. „Slova“ deschide porțile frumosului iar „creștină“ porțile vieții.

Cuvântul este începutul a toate câte există în univers. „La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul... Toate prin El s-au făcut; și fără de El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut.“ (Ioan c.1, v.1-3) Orice cuvânt ascunde în făptura lui izvoare de înțelepciune. Pr. Radu Botiș prin revista Slova creștină a deschis, după cum însuși mărturisește, ușa, pentru toți iubitorii de cuvânt și Divinitate.

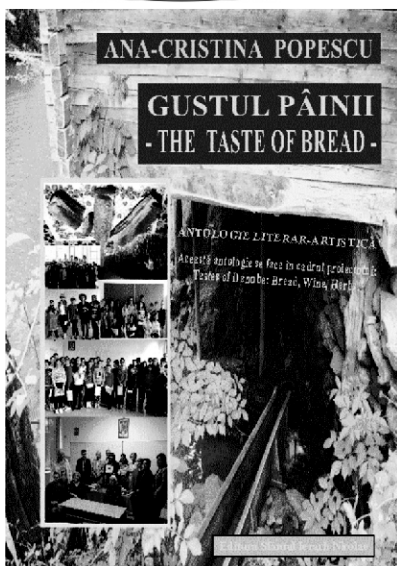
Fără cuvânt și Divin universal ar fi trist și totul ar pieri treptat după cum mărturisește scriitoarea Elena Trifan în poezia Tristețea universului, publicată în revista Slova creștină „A murit lumina-n îngeri / Si în ceruri este frig. / Se scufunda-n întuneric / Bolta cerului plângând.“ Fără Dumnezeu și fără cuvântul cel adevărat lumina apune iar neștiința, tot ce este deșertăciune „scufundă lumea-n bezna“

Iubitorii de cuvânt și Divin înțeleg taina răsăritului de soare și reușesc să prețuiască fiecare clipă a vieții.

Romeo Ioan ROȘIANU

POSTFAȚĂ la volumul „Gustul
pâinii“,
autor Ana-Cristina Popescu

**Despre cuvânt și pâinea cea de toate
zilele**

Să întocmești o antologie cu o astfel de temă la limita sacrului e un demers mai mult decât temerar.

Dar să mai faci o astfel de lucrare și aproape în totalitate cu texte ale unor elevi devine un proiect măreț chiar din secunda următoare.

Ei bine, am ridicat mânușa aruncată de Ana Cristina Popescu și iată-mă, împreună cu voi căutând sensuri și rosturi într-o lume din ce în ce mai improprie

visului și poeziei.

Ei bine, paradoxal, tocmai într-o astfel de vreme căinească pentru suflet, în care materialul câștigă dezarmant de ușor în fața emoției, (re)întoarcerea la origini, la ancestral chiar la care suntem provocați prin lucrarea de față devine un gest firesc.

„Să nu dai firimituri pe jos!” suna vorba bunicii în urechea sufletului copilăriei mele.

În timp vroiam să aflu că nu era un act de zgârcenie, ci unul de respect dus la limita venerației pentru pâinea pusă pe masă, o pâine sacrală, pomenită până și-n Rugăciunea Domnească, Tatăl Nostru, fapt ce subliniază unicitatea în sine a produsului, dar și importanța ei semnificativă pentru esența viețuirii noastre.

O văd ca acum pe bunica framântând prin negura amintirilor pâinea-ntr-o copaie, apoi, când s-o lase la dospit, făcând semnul crucii în coca cleioasă.

A fost pentru prima dată când gestul mi-a arătat profunzimea respectului pentru ceva ce se obținea cu atâta trudă altădată.

„Luați și mâncați, Acesta este Trupul meu!” le zice Mântuitorul apostolilor când le întinde pâine.

Iată, așadar cele mai elocvente exemple de subliniere a importanței pâinii pe care mulți o batjocoresc azi, unii chiar aruncând-o pe jos, repet, într-o lume din ce în ce mai improprie visului și poeziei.

Tocmai de aceea, într-un astfel de context să scoți o carte cu o astfel de generoasă temă devine un act de curaj intelectual, o mișcare de rezistență chiar, o patrulare la frontiera cuvântului.

Dar să o mai și faci laolaltă cu mlădițele, copiii ce încă nu s-au dedat la viață e cât o îngenunchere în tina uliții, un gest de invocare a forțelor benefice ale lumii, o reîntoarcere la rădăcina esenței.

Antologia „Gustul pâinii” adună vâlstare de suflet între copertile ei și devine vatră literară în care Ana Cristina Popescu pune la dospit cuvinte pentru literatura de mai târziu.

Antologia „Gustul pâinii” este un demers cu atât mai temerar cu cât pe lângă larghețea provocării, ea nu se limitează la a pune laolaltă texte, ci merge până la a le forța cumva limitele acestor frazezi condeieri.

Așa se face că avem texte de proză, poezie și teatru, încercări de eseu, toate unite prin provocatorul miros al pâinii cuvântului, una fără de care făptura spirituală nu poate ființa.

Ana Cristina Popescu trage un semnal subtil de alarmă cu acest demers, în sensul că pune în valoare tocmai vorbirea, cuvântul, calitate ce ne diferențiază radical de animale.

Astfel, pâinea nu mai este de fapt cea necesară trupului, ci una nevoită spiritului, un demers de închinare și mulțumire pentru cele hărăzite.

O trecere subtilă de la material înspre spiritual, ca-n Sfânta Scriptură, unde stă scris: „omul nu trăiește numai cu pâine”.

Antologia „Gustul pâinii” trage acest semnal de alarmă cu această ocazie și generează prilej de meditație profundă, fiind o trecere subtilă, o inventariere chiar dacă vreți de la sublinierea pâinii atât de necesare trupului nostru la pâinea necesară minții noastre, până la cea necesară sufletului nostru.

Un demers născut să prindă rădăcini, pentru că acești tineri care au pus acum la dospit cuvântul au făcut un simbolic semn al crucii în aluatul slovei.

Cred în demersul acesta și aștept ca toți cei ce au pus umărul la coacerea lui să se îndestuleze și să îi îndemne și pe cei din jur să facă aceasta.

Ana ZLIBUȚ

**PREFAȚĂ la volumul „Gustul pâinii”,
autor Ana-Cristina Popescu**

Apariția antologiei „Gustul pâinii”, autor Ana-Cristina Popescu s-a concretizat în urma întâlnirii literare a Ligii Scriitorilor Filiala Timișoara Banat din octombrie 2015, unde s-a discutat despre noul proiect „Tastes of Danube. Bread, Wine and Herbs“/ „Gusturile Dunării. Pâine, Vin și Plante”, inițiat de Carmen Stadelhofer, președinte Danube-Networkers for Europe (DANET) e.V.

Decizia autoarei de a realiza această carte, a fost luată cu promptitudine la încheierea întâlnirii literare, urmând ca elevii dânzei să contribuie la realizarea proiectului cu creațiile lor literare. Ulterior, Ana-Cristina Popescu a inclus și realizările literare, referitoare la subiectul gustul pâinii, ale scriitorilor și

profesorilor din diferite zone ale țării.

Proiectul „Gusturile Dunării. Pâine, Vin și Plante” urmează proiectului „The Wanted Danube“/, Dunarea dorită“, care a fost recompensat cu doua premii europene: „European Citizens Prize 2015“ acordat de Parlamentul European și Premiul „Europa-Lilie (Lily of Europe) 2015“ la categoria „Best Citizen's Commitment“ acordat de Europa-Union Germany și care a avut 6000 de participanți din 8 țări dunărene.

Proiectul „Gusturile Dunării. Pâine, Vin și Plante“ este un proiect pentru toate generațiile, etniile, mediile sociale și educaționale, ce include școli, instituții de educație, cultură, sociale, de mediu, etc.

Îi mulțumesc autoarei Ana-Cristina Popescu pentru munca depusă și implicarea ei în acest proiect, care reprezintă și prietenie și responsabilitate pentru un viitor pașnic în regiunea Dunării.

Doina DRĂGAN

Ana-Cristina Popescu și lumea adevărilor

„Oameni și Frunze“ este o carte de publicistică cu 37 de titluri, apărută anul acesta la Editura Sfântul Ierarh Nicolae, din Brăila, în care autoarea exprimă în fiecare dintre ele altceva: frumusețe, iubire, bunătate, tristețe, dorință, cuget, gândire profundă, cronici literare ale autoarei despre alte cărți sau reviste, natură-artă și viață, sau citez titlul articolului Cât mai valorează o carte; sau poezie, poezie în grai bănățean, obiceiuri și tradiții etc. . .

Participând de curând la Festivalul-concurs internațional de creație literar-artistică și educativ-științifică și religioasă în cadrul Societății Culturale „Patrimoniul“,

Timișoara, ediția a XII-a, în data de 14 septembrie, autoarea Ana-Cristina Popescu a obținut PREMIUL DOSOFTEI. Felicitări!

După cum notează și autoarea în „Argument”, eseurile din acest volum au fost publicate inițial în ziare, reviste sau antologii, desigur captând atenția cititorilor.

Pe autoare o pot caracteriza ca fiind un fin observator ce se interesează tot mai mult de fenomenele culturale și sociale, și pe care le interpretează după profunda-i gândire proprie. Fiecare articol are o formă logică în interpretarea fenomenelor pe care le-a dezbătut cu intuiție profundă.

Tânăra din Caransebeș pătrunde foarte ușor în lumea adevărilor, pe care ni le împărtășește cu talent pedagogic remarcabil, acordând foarte mult interes culturii.

Ana-Cristina Popescu este o personalitate puternică în domeniul cultural, este o ființă sensibilă la tot ce se petrece în jurul ei, în jurul elevilor din clasele la care predă, fie ei liceeni sau elevi de gimnaziu.

În anumite eseuri folosește citate ale autorilor înaintași români și străini, bine culese și potrivite aceluia material. Apreciez fiecare eseu, dar îmi permit să citez câteva doar.

„Dublul, dedublare, unitatea sinelui” lucrare amplă, unde a folosit multă bibliografie; Dublul fantastic; Dublul fantastic și strategii... Jocul și strategii ale seducției etc.

Din fiecare eseu poți trage o concluzie, o învățătură.

Apreciez enorm eseu „Cartea, o poartă deschisă spre înțelepciune“, în care fiecare cuvânt este literă de aur. Acest articol ar trebui citit de toți elevii, liceenii, studenții, adolescenții, de către toți oamenii, în special în zilele noastre. Voi cita primele două rânduri ale articolului autoarei: „Cartea este cel mai de preț lucru pe lumea aceasta. Viața cea adevărată o găsești în filele îngălbenite de vreme ale cărții”.

Mi-a plăcut cum a intitulat pagina 97: „Despre mine“, loc din care aflăm date biografice ale autoarei activitate cultural-literară, experiență profesională, educație și formare, aptitudini și competențe profesionale, sociale și tehnice.

În încheiere, voi spune că apreciez enorm eseu „Timișoara un veșnic răsărit de soare“, care a fost scris atunci când eu am rugat-o să-mi trimită câteva rânduri despre acest oraș, să le semneze, textul fiindu-mi necesar pentru o lucrare a Ligii Scriitorilor Filiala Timișoara Banat. Mi-a plăcut enorm comparația „Timișoara = un veșnic răsărit de soare“. Mi-a plăcut conținutul eseului orașul studenției autoarei și cum a scris despre ce a însemnat Timișoara pentru Ana-Cristina. Felicitări!

Ion TURNEA

Lacrima libertății

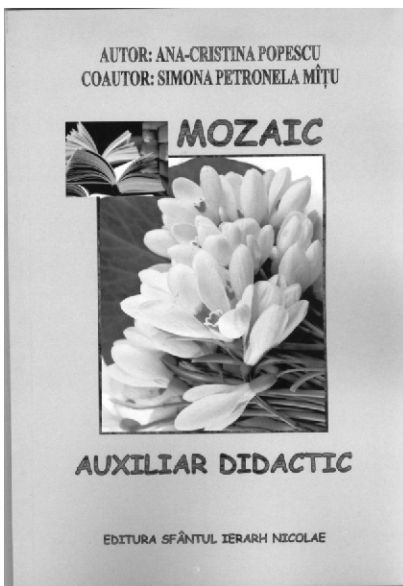
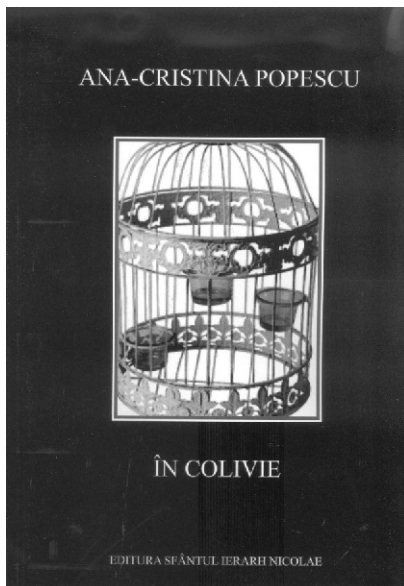
În luna aprilie 2016, a apărut la Editura Sfântul Ierarh Nicolae volumul de teatru „În colivie“ a scriitoarei Ana-Cristina Popescu. Volumul cuprinde șaisprezece

piese de teatru care pornesc de la același mesaj, dorința de libertate.

Omul prin însăși natura sa este o ființă liberă, a fost creată să fie o făptură liberă, din această cauză, de câte ori se împiedică de câte un bolovan, strigă după libertate, aleargă după ea, dar e atât de obosit, de orb, că adesea nu îi zărește chipul. Ana-Cristina Popescu a arătat acest lucru, neputința ființei omenești de a se elibera din firele de mătase ale pânzei întunecoase a închisorii, prin piese precum „Păianjenul“, „Oglinda“, „Gustând din măr“, „Punctul“, „Roata“ etc.

Titlul volumului sugerează elementul în care omul s-a înlănțuit singur datorită unor complexe, fobii. Înțelegem acest lucru și mai bine lecturând piesa de teatru „Râme, melci, viermi, șerpi“ sau „De ce se ofilesc florile când le ating?“

Moravurile societății și încercarea de a evada departe de noroiul lor sunt înfățișate în piese precum „Mocirla“ sau „Arhiva“.

Ștefan Doru DĂNCUȘ

Ideea de neadaptare

A scrie teatru (și mai ales teatru scurt) poate părea, în ziua de azi, un act de curaj. Amintesc aici doar pe câțiva din cei de care știu că încă stau „pe baricade“: Horia Gârbea, Flavius Lucăcel, Victor Nicolae Ciobanu, Grigorie M. Croitoru. Poate mai sunt și alții dar, date fiind condițiile de difuzare a cărților, mediatizarea acestora

(zic de cele de teatru) e foarte defectuoasă, dacă nu cumva lipsește cu desăvârșire. Nici revistele literare nu se prea înghesuie să publice teatru; putem spune că importanța acestuia s-a diminuat. Teatrele (de când a câștigat teren internetul și se găsesc acolo orice filme dorești) nu mai au audiența de odinioară. Împotriva acestei neglijențe omenеști pare să fi apărut și „În colivie” (Ed. Sfântul Ierarh Nicolae, Brăila, 2016), volum de teatru (scurt) semnat de Ana-Cristina Popescu.

Abordând subiecte diverse, autoarea lasă în fiecare piesă de teatru a volumului, o pronunțată dără de filosofie, elementul filosofic fiind, de altfel, și liantul care face legătura între dialoguri și conturează personajele. Deși „vizitează” rareori cu pregnanță arealul neîncadrațiilor social (v. Piesa „Pledoaria scaunelor”), Ana-Cristina Popescu lasă impresia de excelentă cunoscătoare a vieții acestora. De fapt, ideea de neadaptare este permanent prezentă. Cel mai puternic mi se pare exprimată în „Babele”, unde personajul Fiul spune, la un moment dat: “Lăsați teatru! Până acum ați așteptat să moară și acum că a murit ați început să strigați după ea să se trezească.

Salutăm apariția acestui volum neașteptat și îi urăm autoarei să ducă și în alte cărți același minunat curaj!

CEZARINA ADAMESCU

12 Mai 2016

ȚIPĂȚUL LUMINII ÎN CĂUTAREA LIBERTĂȚII

Ana-Cristina Popescu,

În colivie, Teatru, Editura Sfântul Ierarh Nicolae, Brăila, 2016

Parabola coliviei. Spațiu restrâns, în care unii oameni se zbat toată viața. Și chiar când evadează, pătrund într-o colivie mai mare care le creează iluzia zborului liber. O parabolă a vieții și a morții, a paradisiului pierdut, a evadării în lumină, a păcatului originar, a supraviețuirii în ciuda obsesiilor și a fobiilor curente, cu care oamenii obișnuiți trebuie să lupte pentru a deveni oameni liberi de orice constrângere. Piese interesante, atractive, accesibile tuturor categoriilor de cititori și spectatori. Totul se petrece la granița dintre hilar și absurd, dintre normalitate și psihoză ori patologie, dintre realism și suprarealism.

Un veritabil teatru de idei, straniu, încărcat de simboluri abstracte, devenite personaje: umbra supremă, Cel care trăiește în umbră, prizonierul umbrei, durerea paradisiului pierdut, umbra dulapului, umbra sicriului de lemn, merele, păianjenul, musca-victimă, râmele, șerpii, ploile, florile care se ofilesc imediat la atingere, ș.a. Personajele, cu nume și ele nedefinite, nu poți ști după nume dacă sunt bărbați sau femei, Malu, Sera, Soare, Cărare intră în conversație cu umbrele, cu merele, cu păianjenul casei care pândește din umbră. Totul încărcat de sensuri adânci, care se cer descifrate. Jumătățile de măr își caută jumătățile pe potrivă, ca să refacă

întregul:

„S-au risipit jumătățile după cădere. Plâng după întregul de ieri, dar nu-și mai pot aduna sufletul și rătăcesc de nebune până arahnida țese coconul. O pădure de fire la capătul cărora se află o bucățică de măr. Când firul se clatină începe muzica morții”.

Și totul se poate spulbera într-o clipită.

Nimeni nu poate evada din propriul destin. Nici musca, nici merele, nici măcar cei doi care vor să trăiască în lumină.

Adevărul îl rostește Malu dezolat: “Ce s-a risipit nu mai poate să fie adunat”.

Păianjenul e precum Sisif. Îi distrugi casa, el se apucă și o urzește din nou, neobosit, de fiecare dată mai puternic. “El este vânătorul, nu poate să fie niciodată pradă”.

Și până la urmă, fiecare îi este păianjen celuiilalt.

În Actul II, autoarea ne plasează în plin concret, avem de-a face cu personaje reale, cu o aparență de dragoste și cu rodul ei. De fapt, o mare înșelătorie, o minciună sfruntată.

Sera, Soare, Cărare sunt oameni obișnuiți în căutarea unui trai mai bun, pentru aceasta fiind capabili de orice compromis. Evadând din ficțiune, intrați într-o ficțiune și mai mare, obligați să admită că trăiesc într-o lume mărginită, visează la libertate. Cel puțin femeia. Aspirații domestice. Visează la o familie, la un trai decent, o locuință, un serviciu în Austria. Traiul actual, alături de Malu, nu o mai satisface. Evadarea din minciună, din falsitate, într-o minciună și mai mare. Ieșirea din colivie. Păianjenul din colț și-a scăpat prada.

Între elucbrațiile existențialiste ale lui Manu și complotul pus la cale de Soare, Sera visează. Manu prinde muște să hrănească păianjenul. De fapt, este vorba de o trădare ordinară. O spune Cărare, omul care-l slujește pe Soare:

“Cărare: Cine-i mai înțelege pe cei bogați? Își complică singuri viața. Niciodată nu sunt mulțumiți cu ce au. Dacă ar putea și-ar însuși până și luminătorul zilei, lăsând pe cei asemenea lor în întuneric. Mă uit la stăpânul meu. Putea să obțină totul și fără să înșele, dar a preferat falsitatea. Acum este prea târziu să renunțe. El a ales acest drum. Sera, of, Sera, e o copilă proastă. N-o pot numi femeie, pentru că nu e deloc matură în acțiunile ei. O să înțeleagă cât de naivă a fost, când o să fie prea târziu. Atunci nu va mai avea pe umărul cui să plângă”.

Un triumphi conjugal pe cale să se sfârșame. Foecare va pleca în altă parte. Soare se va întoarce la familie.

Cărare este vocea auctorială, lucidă și transparentă, care dezvăluie urzeala ce îi învâluie pe ceilalți. Și totodată se autodefinește ca o persoană onestă:

“Am auzit că oamenii cu funcții înalte când ajung printre străini sunt asemenea mie, slugi, nu angajați așa cum ar fi normal. Cu ce se deosebesc ei de mine? Cu superioritatea ce o afișează pe la colț de uliță? Eu sunt mai bine decât ei. Simt pământul țării sub picioare. Eu nu părăsesc locul din care îmi adăp rădăcina. Fără rădăcina sunt un nimeni, sunt o frunză desprinsă de pe ram care nu-și mai găsește copacul”.

De fapt, Sera, abia acum cade în plasa păianjenului, țesută cu sânge. Acesta o va devora, fără milă.

Însuși Malu, conștient de trădarea prietenului și a soției, constată acest lucru, după plecarea celor doi: “A fugit din pânza mea și acum crede că este liberă. E mai legată ca niciodată. Veninul i-a anihilat rațiunea și acum o soarbe bucată cu bucată. Când va rămâne doar umbra de ea o să fie prea târziu. Se va întoarce la mine, în pânza mea, asemenea Fiului risipitor, iar eu o s-o primesc, așa, ca pe o muscă fără aripi și o las să se amăgească cu dulceața ultimului sărut. Până la urmă eu chiar am iubit-o, altfel Soare nu ar fi reușit niciodată să guste mărul”.

În piesa aceasta, după ce ai parcurs-o ori ai vizionat-o, nu poți să nu te întrebi, cine e călăul și cine victima?

Prizonier al unei căsnicii nefericite, prizonier al singurătății? Prizonier al conveniențelor sociale? Al nefericirii pe care chiar tu ți-ai construit-o?

Piesa beneficiază de un Synopsis care oferă explicații și un scurt rezumat, spre înțelegerea cititorului sau a spectatorului.

Cea de a doua piesă din volum, “De ce se ofilesc florile când le ating?” ne introduce în atmosfera unui salon de spital, de fapt, tot o închisoare din care nu toți pacienții scapă. De data aceasta, nu păianjenul periclitează viața omului, ci un câine uriaș care se repede la cel numit Bujor Florian, om cu nume și prenume de floare, care, culmea! culegea trandafiri într-un parc, curmându-le viața “cu o plăcere sălbatică”. Rănitul acesta prezintă o ciudățenie, așa cum se specifică în titlu: de îndată ce atinge o floare, aceasta se ofilește. Există o legătură intimă, o empatie între om și floare. Omul simte durerea florilor, le aude freamătul ca un susur de izvor, le simte strigătul frunzelor. Cunoaște limbajul florilor.

Dintre personajele piesei, doar Bujor Florian este numit, în rest, autoarea a ales anonimatul pentru Bolnavul X, Soția Bolnavului X, Medicul, Asistenta, Prietena soției bolnavului X.

Tânărul Bujor este un boschetar în vârstă de 20 de ani. Ciudățenia cu florile care se ofilesc la atingere, îi vine tânărului din copilărie, de când a rupt patru gladiole ca să le ducă mamei sale la cimitir. Atunci tatăl i-a reproșat că a omorât florile. Drama tânărului merge mai departe. Chiar dacă atinge o femeie, ca pe o floare, aceasta se ofilește și moare. E ca un blestem care-l apasă pe tânăr. Chiar el spune despre sine: “Sunt captivul unui fenomen straniu. E ca și cum viața se încapățânează să fugă de mine, pentru că-i sorb energia. Sunt prins într-o carapace și de acolo ademenesc clorofila”.

E de fapt, aici, o filozofie de viață: fatalmente, iubirea prea arzătoare sufocă, nimicește, distruge: “Florian: Pentru că te lipești ca o plantă agățătoare de ființa unui arbust otrăvitor și în loc să-l sufoci cu îmbrățișarea ta, ești sorbită de către acesta până la ultima picătură de sevă (...) Eu sunt spinele. Toată viața m-am apărut de flori, ca să le feresc de suferință. Ele au fost atât de inocente, încât au crezut că sunt protejate de un spine. Cum să înțeleagă florile spinii? Nici spinii nu-și înțeleg ascuțimea făpturii. Sau poate sunt o plantă carnivoră? Atrag florile, pe urmă le

devorez”.

Și aici e vorba de un soi de devorare, ca și a păianjenului din piesa precedentă, de data aceasta, între regnuri.

Scena se mută în Actul II, în livada cu pruni a Bolnavului X, unde Bujor Florian este chemat la muncă.

Aparent aerian, preocupat numai de legătura lui cu florile (care în viziunea lui sunt femeii delicate, dar care se ofilesc foarte ușor), Florian este un observator atent al realității și totodată un justițiar. Când întâlnește niște traficanți de carne vie care profitau de unele fete tinere și trăiau pe spinarea lor, tânărul Florian le eliberează din ghearele proxenetiilor, inclusiv pe fata pe care o răpiseră aceștia, înfășurând-o într-un covor.

Nu întâmplător, autoarea a ales pentru fata salvată, numele de Luminița.

La cules de prune intervine și un alt personaj, Prietena soției bolnavului X, aceasta având un rol episodic.

Povestea are un tâlc, pe care îl descoperim în Actul III, când Luminița și Florian, care se întâlnesc în parc și descoperă taina florilor.

“Florian: Acum înțeleg taina florilor. E dragostea. Atunci când le îngrijești cu dragoste nu se ofilesc niciodată. Eu nu am cunoscut dragostea maternă, dar te-am cunoscut pe tine.

Luminița: Ai dreptate. Trebuia să ne întâlnim, ca să cunoaștem marea taină a vieții”.

Personaj emblematic, Florian își învinge destinul de orfan, lipsit de dragostea mamei, mai târziu boschetar, atunci când întâlnește în cale dragostea.

Și această piesă are la final un scurt Synopsis în care autoarea explică mesajul piesei.

O altă piesă, cu titlu nu prea estetic, ba chiar provocând oarecare oroare, “Râme, melci, viermi, șerpi” cu alte cuvinte, târătoare. Are, de asemenea, personaje nenumite: Tânărul X, Bătrânul X, Vecinul X, Doctorul X. Acest procedeu, de a numi personajele cu X, indică faptul că oricine poate fi în locul lor, onomastica nu contează, de vreme ce oricui i se poate întâmpla să aibă o fobie, să se teamă de ceva, stare pe care și-o înfruntă cu multe eforturi.

De data aceasta, personajul principal, Tânărul X, are o altă fobie: se teme de târătoare, în special de râme, care vin, o dată cu ploile. Încă din copilărie are această problemă stranie. Teama de târătoare este pentru Tânărul X, teama de sine însuși:

“Tânărul X: Mi-e teamă de râme. Mi-e teamă de pământ. Mi-e teamă de mine însumi. Mi-e teamă de tot ceea ce se târăște”.

Teama de sine, începută la cea dintâi cădere, pe când învăța să facă primii pași. Această teamă de cădere a dus, inevitabil la teama de a mai face pași. Astfel a început să se târască.

Autoarea pune față în față aceste două tipologii: oameni și râme. Sunt unii care exploatează anumite fobii ale oamenilor și le sporesc efectul.

Psihologic vorbind, toate aceste fobii au un substrat adânc, aflat în copilărie. Ca și

Bujor Florian care ucisese patru gladiole când era mic, și Tânărul X tăiase în copilărie o rămă cu sapa. Convingerea că rămele vor invada odaia și chiar și trupul lui, devine obsesie.

În Actul II, se schimbă cadrul și scena se desfășoară în grădină, după ploaie. Mergând după fructe de zmeură, Bătrânul X își descoperă fobia față de melci.

“Mereu mi-a plăcut să-i privesc cum se târăsc, dar niciodată nu am suportat să se târască spre mine lipicioșii aceștia ce-și poartă casa-n spinare alergând din loc în loc, parcă ar căuta eternitatea și nu pot pași dincolo fără cocoșa calcaroasă”.

Interesant de remarcat că și Tânărul X și Bătrânul X, dau acestor târătoare însușiri antropomorfe. Târătoarele sunt perseverente și par a avea un singur gând: să invadeze totul. De aici și teama celor doi care se văd cotropiți de răme și melci. Situația devine hilară până când apare Vecinul X, care-l așează într-o roabă pe Bătrânul X, ca să-l ducă la doctor, să-i salveze piciorul înțepenit. Vecinul are și el fobia lui.

Tânărul X se vede chiar metamorfozat într-un melc.

Actul III are drept cadru un salon de spital.

În toate aceste piese, iese în relief, ideea de închisoare, la care omul e condamnat și uneori scapă, evadând, altelei rămâne prizonierul ideilor, gândurilor și fobiilor sale.

Aveam de-a face cu un fel de teatru absurd, de factură suprarealistă, care uneori trece în realism magic. Dincolo de toate acestea, e vorba de o biruință asupra sinelui și asupra slăbiciunilor omenești care ne apasă.

La spital, descoperim fobia Doctorului X față de viermi. Și, în genere, fiecare om se teme de ceva, indiferent că e târătoare, că sunt flori sau păianjeni. Obsesia Doctorului față de viermi merge până acolo încât îi consideră până și pe oameni, niște viermi care se mănâncă unii pe alții.

Totul culminează cu apariția Vecinului X care are fobie față de șerpi.

Piesa “Punctul” are personaje ce poartă fiecare un nume. Onomastica este specifică unei trăsături de caracter, unei laturi a personalității fiecăruia: Tătulea, Agrișan, Mască, Trifoi, Pitic, Baltă, Profesorul, Mama, Fratele, Sora, Bătrânul, Maria, Sonia, Lola, Asistentul social.

Autoarea ne poartă într-un décor de clasă școlară cu tot ce trebuie să existe în ea, bănci, catedră, tablă, ș.a. Elevii sunt la ora de matematică. Numele personajelor desemnează așadar, caracterele personajelor: Trifoi e norocos, Agrișan este ca agurida, ș.a.

Ca în orice clasă, adeseori au loc încăierări, trănțe, întreceri. Dar elevii sunt ingenioși, inventivi. Și se descurcă în orice împrejurare. De la geometrie, elevii trec la poezie și chiar la filozofie asupra aceluiași subiect: Punctul.

“Pitic: Am învățat să privesc dincolo de punct. Când am studiat poemul Scrisoarea I de Mihai Eminescu am descoperit că tot ce există a luat ființă dintr-un punct ce a început să se miște. Prin urmare toți ne avem începutul într-un punct. Până și matematica, materia ce nu e prietenă cu mine își are originea într-un punct. Dacă

privim dincolo de punctul fiecărui lucru o să desoperim înțelepciunea lumii. Orice linie pleacă dintr-un punct. Orice ființă urmează o linie, o traiectorie în viață. Adesea fapăturile se învârt în jurul aceluiași punct, trazează cercul, iar ele sunt punctul”.

Astfel, noțiunile abstracte, nedefinite devin lucruri și chiar ființe vii.

În Actul II, decorul se schimbă: suntem pe alea unui parc, toamna. Aceiași elevi și încă alții. Tătulea își istorisește drama familială. Autoarea ca de obicei, trece de la o discuție aparent banală, la o problemă socială gravă care-l apasă pe unul sau altul dintre personajele sale.

“Tătulea: Și totul a plecat dintr-un punct. Eram la școală. M-au trimis acasă și de acasă la spital. Mama s-a depărtat de mine, s-a îmbolnăvit. De atunci au căzut zeci și sute de frunze. Toamna se rotea în jurul meu. Eu eram punctul. Pe tata, pe tata l-am văzut ultima dată când am avut șapte ani, atunci când s-au născut gemenii, fratele și sora. Nu știu unde a plecat. Mama nu mi-a spus. Mama, de ea am grijă de mai bine de trei ani. E la pat. Am devenit stâlpul casei. Nu am mai putut merge la școală. Trebuia să am grijă de toți. Frații mei sunt încă prea mici ca să se descurce singuri. Muncesc, muncesc cu ziua. Nicio zi nu seamănă cu altă zi. Când are cineva nevoie de o mână de lucru mă cheamă. Eu mă duc”.

Iată situația unui copil silit să muncească pentru a-și întreține familia, devenit fără voie, stâlpul casei.

Toate discuțiile dintre personaje se leagă de un punct, devenit element esențial.

O scenă aproape romantică în parc, între Tătulea și Lola, deveniți instantaneu de nedespărțit, iar fata, angajându-se să aibă grijă de frațiorii băiatului.

Actul III are ca décor o sală de dans unde oamenii străzii au organizat un bal. Lola e prezentă și ea.

Aici se întâlnesc toate “punctele” de la care a început povestea, și Sonia și Tătulea și Agrișan și Lola. Unii progresând pe scara vieții, alții prăbușindu-se în chip dramatic. Piesa are și o morală: nu trebuie să disprețuiești pe nimeni pentru că nu știi ce evoluție vei avea și dacă nu cumva vei ajunge precum cei pe care i-ai disprețuit. E un fel de Lege de aur a creștinismului, care în rezumat, spune așa: Să nu faci niciodată ceea ce nu dorești să ți se facă.

“Babele” este o piesă într-un act, destul de morbidă, cu personaje prototip, Muribunda, Cele 9 Babe, Fiul, Doctorul și Preotul. E vorba de o veghere a unei bolnave, iar bătrânele stau la căpătâiul ei, exact ca babele în jurul Bubulinei, din filmul “Zorba Grecul”, așteptând ca aceasta să moară și repezindu-se, să apuce și ele ceva din “zestrea” Bubulinei.

Cele 9 bătrâne (număr magic!) precum cele 9 Babe ale lui Mărțișor, comentează starea Muribundeii, în felul lor. Fiecare își dă cu părerea.

Fiul bătrânei muribunde numește babele “cucuvele” care prevestesc moartea. Pentru el, prilej de durere, de întristare și de meditație filozofică asupra vieții, pentru Babe, un eveniment la care participă cu plăcere, curioase și gureșe, comentând fiecare amănunt cu interes morbid. Atmosfera este destul de sinistă,

dar e acceptată ca atare de toți, ca pe un lucru firesc, care face parte din viață. Aici intervine și vocea auctoilor care, în câteva fraze, sugerează atmosfera din camera mortuară:

“Ce e viața omului? O clipă chinută. Alaltăieri a fost copil, ieri un om puternic și azi neputincios. Aflat în neptință înalță ochii înlăcrimați spre cei din jur să găsească dragostea pe chipul lor ca odinioară pe chipul blândeii măicuțe, dar găsind răceala babelor se retrage speriat în sine însuși, își strânge oasele trist și așteaptă eliberarea de trupul neputincios departe de orice flacăra a dragostei care să-l protejeze. O stea de-o clipă, o lumânare ce arde cu patimă până la ultima scâteie, o floare ce într-o noapte își descarcă întreg parfumul și frumusețea în văzduh ca în zori să închidă ochii oboseți și ofiliți. I s-a dat o clipă făpturii și când aceasta a învățat cum să ia viața de mână și să-i culeagă roadele a fost condamnată la neputință și moarte. O clipă scurtă în care îți dorești să urci muntele de piatră, dar în spatele fiecărei pietricele se află cineva care te împinge în abis, se află câte o babă care își cunoaște lecția”.

Lungi dizertații între Fiu, Preot și cele 9 Babe, despre viață și moarte, despre păcat și virtute, greșeală și viciu, ispășire, smerenie, danii la biserică, rânduiala morților, Justiție Divină, iertare, fanatism, reguli, frustrări, superstiții.

“Viața ca o pâine caldă” după o piesă despre moarte, iată și una despre viață, ca într-un echilibru firesc, o terezie ce trebuie ținută dreaptă. Acțiunea se petrece în lumea elevilor, numiți de autoare Elev 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, Eleva 1, 2, Bătrâna și Profesorul. Scena este din nou o clasă. Puțin întârziat, Profesorul sosește în clasă, aducând o sacoșă cu pâine caldă, pe care i-a dăruit-o o Bătrână.

Elevii se definesc singuri, prin frazele pe care le spun. Intrăm în jocul lor, pentru că, de această dată, cursurile încep cu un joc. Spiritul ludic este la el acasă. Dar și cel filozofic care se mută de la profesor la elevi, ca într-o continuă întrecere. Profesorul definește perfecțiunea prin pâinea caldă pe care a adus-o, pentru că, explică el: “Orice lucru făcut cu dăruire și trudă atinge perfecțiunea”. Fiecare primește pâinea în felul său, unul, mirat că a primit-o, de parcă ar fi cerșetor, altul recunoscător, unul flămând, celălalt sătul și destul de neinteresat. Un altul se simte umilit, iar celălalt mândru că a fost ales să poarte pâinea în brațe. Pe altul îl îmbie la romantism, la visare. Ce poate fi mai promițător, mai îmbietor, decât o pâine caldă, primită în brațe, într-o zi rece de toamnă? Și tot așa. Este un joc al închipuirii, plecând de la ceva concret: o pâine caldă. De fapt, un gest al unei femei milostive. În cele din urmă, elevii încep să guste câte o bucățică din pâine.

Autoarea știe să stoarcă orice lucru de sens. Să găsească o infinitate de nuanțe posibile pentru același lucru.

Pâinea caldă te îmbie, de asemenea și la un act de caritate, la generozitate. Cum poți înfuleca dintr-o pâine, când alături de tine există un om sărman care poate, n-a mai pus nimic în gură de mai mult timp? Fiecare acționează după propria natură și educație. Unul dintre elevi, dând un colțuc de pâine unui coleg, pretinde altceva la schimb. Are o fire mercantilă, materialistă. Nimic nu dă gratis. Elevul 5, care pare

puțin filozof are o replică:

“Elevul 5: Cărțile sunt ca o pâine caldă, dacă guști din ele.

Apariția celor două eleve întârziate, aducând și ele o pâine de la aceeași bătrână darnică, are darul de a însufleți jocul. Unul din elevi oferă o bucățică de pâine unui porumbel. Prilej de alte simboluri: porumbelul și apa, Noe, potopul. Totul se înlanțuie, ceva amintește de altceva, ca într-un lanț magic. Lanțul vieții, al amintirilor, al cunoașterii. O incursiune în biologie, în fizică, în toate științele, grâu, pâinea, vatra, coacerea, apa, sarea, chimia. Totul e interpretabil. Până la urmă, elevii înțeleg, la sfârșitul jocului, pilda pe care a vrut profesorul să le-o dea: “E un lucru bun să muncești pentru a mânca o bucată de pâine caldă”.

Actul II îi adună pe elevi la Bătrână acasă unde există un cuptor de cărămidă, o masă de frământat, scaune, făină, ustensile de bucătărie.

În timp ce Bătrâna pregătește aluatul pentru pâine, evocă vremurile de altădată, când, în nopțile de iarnă, participa la șezători. Evocă tradițiile de sărbători.

Procesul facerii de pâine este pentru elevi, fascinant. Bătrâna are și ea vorbele ei înțelepte:

“Pâinea este asemenea unui copil. Dacă nu îți educi cu răbdare, pricepere, dăruire și dragoste copilul, acesta o va lua pe căi greșite”.(...)

Pâinea caldă e asemenea vieții liniștite. (...) Omul care știe să-și rânduiască totul la timpul potrivit se bucură de căldura vieții”.

În cele din urmă, copiii înțeleg un lucru esențial, pe care îl vor scrie în eseu de a doua zi, cu titlul semnificativ: “Viața e ca o pâine”.

“De ce oamenii trăiesc cu nostalgia copilăriei?” este o altă piesă într-un act, din cuprinsul acestei cărți. Personajele sunt: M, N, Fata, iar decorul, o grădină cu meri în spatele căreia se află un nuc uriaș și un tei. E toamnă și N. privește nostalgic, căderea frunzelor ruginii.

N. ascultă și simte durerea toamnei că în curând își va pierde frumusețea și culorile frunzelor.

M. adună frunzele uscate și filozofează: “De prea multă toamnă, oamenii uită primăvara. E atâta durere în jur și toți uită zămbetul mugurilor, până și copiii uită să-și mai trăiască clipa de verdeață”.

E și aici o empatie cu natura. De ce leagă el, nostalgia copilăriei de toamnă?

Natura, ca și oamenii ruginesc, așa cum spune N.

“M: Au îmbărrănit și simt rugina în toată ființa lor, pentru că au uitat de copilărie. Copilăria te ține departe de toamnă”.

Aici este vorba de două concepții: unul iubește toamna, muzica vântului, frunzele ruginii care-l îmbie la întoarcerea în copilărie, celălalt, începe să danseze pe ritmul vântului, încearcă să trăiască viața frunzelor, se transformă în frunză căzută la pământ, care se sfărâmă la fiecare atingere.

Cine își mai permite astăzi să mediteze privind la frunzele care cad. În ritmul trepidant al vieții, nu mai e timp pentru meditație. Fiecăruia îi e teamă de ceea ce va urma.

N: Nu, ele nu pot pleca! Sunt atât de perfecte!

M: Odată cu înaintarea în vârstă frumusețea se stinge treptat până apune la picioarele pomului.

N: Nu-i adevărat! Frumusețea nu are vârstă. Adevărata frumusețe o găsești în florile toamnei ce împodobesc arborii. Oamenii nu înțeleg acest lucru.

M: Să înțeleagă toamna?

N: Să guste toamna.

M: Cum ar putea să guste toamna?

N: În primul rând trebuie să-și dorescă să guste toamna.

M: Cum să o guste.

N: Învățând să ruginească.

M: Oamenii să ruginească?

N: Da, să ruginească treptat, să-și descopere lumina ce le macină sufletul și s-o lase să curgă râu spre vârful frunzei. Când verdele e mângâiat de galben, când viața aleargă spre soare omul înflorește.

M: Și ce vei face când vei arde?

N: De această clipă mi-e teamă. Încă nu am învățat cum să ard.

M: Te vei sfărâma asemenea frunzelor ce au îmbrățișat pământul”.

Printre aceste replici, e destul loc și pentru meditații de tip aforistic: “Când omul își scutură frunzele gândurilor găsește Pomul Vieții”.

Apariția unei fete în acest cadru autumnal, sporește vraja: “Fata: Nu este neapărat nevoie să te întorci în copilărie, poți să o porți cu tine în orice moment”.

Jocul celor trei are un talc: îi face să descopere că “Până și toamna e un joc al copilăriei”.

Piesa “Oglinda” la fel de stranie, cu personaje determinate de numele lor: Ciob, Aurel, Scânteie, Lucică, Iliuță, Chibrit. În Actul I, doar două personaje: Ciob și Scânteie. Ce ar putea să discute un ciob și o scânteie, pe malul unui lac înconjurat de trestii?

Ciob, plimbându-se pe malul lacului ascultă tristețea unui copac. E bine să descifrezi limbajul arborilor. Există în piesele Anei Cristina Popescu, întotdeauna o empatie între om și natură, în asemenea măsură încât omul și vietățile sau omul și florile sau copacii, se înfrățesc, comunică, se simt unul pe celălalt, exact ca în basme, când natura, prin viețuitoarele ei, prinde glas și-și ajută eroii.

Faptul că autoarea raportează orice situație, orice caracteristică umană la natură, este deosebit de interesantă. Și aici nu intră neapărat, dimensiunea spirituală, Divinitatea, Creatorul, în mod direct, ci natura creată, fără mijlocitori, natura pur și simplu.

Jocul frunzelor care plutesc pe apă, amintește aici de jocurile copilăriei, când, după ploaie, copiii construiau bărcuțe de hârtie sau din frunze și le dădeau drumul la vale, o dată cu șuvoaiele de apă. E un joc tare frumos și orice copil a fost fericit, urmărind frunzele plutitoare, corăbiile care se opreau la stăvilarele din pietre sau nisip, cu armături de crenguțe, construite de mânuțele vrednice și nerăbdătoare.

Personajele de aici sunt aproape utopice, Ciob se autodefiniște astfel:

“Eu sunt un ciob, Scânteie, tu ești tânăr, pe mine mă încălzesc luminile acestea ce-și oglindesc făptura în lac. Ele îmi țin de foame și de sete”.

Chibrit vine pe malul lacului zilnic, “să descifrez chipul fulgerului și să-i fur oglinda”.

De la oglinda lacului, cei doi încercă să pătrundă, în limbaj metaforic, la “oglanda libertății”.

Parabola ciobului care i-a intrat în ochi unui copil și i-a răpit libertatea, împiedicându-l să vadă chipul adevărat al lucrurilor, îl face să devină prizonierul unei oglinzi. Doar ascultându-și glasul inimii, s-a eliberat din mrejele oglinzii.

Este aceeași problemă a libertății omului, atât de râvnită. “Ciob: Eu vin zilnic aici ca să-mi eliberez ochii de ciobul ce mă supără. Adesea mă spăl cu apa lacului pe față pentru a înțelege limpezimea. Libertatea se află dincolo de ciob, dincolo de oglinda fiecărui lucru”.

Și el ca și celelalte personaje ale pieselor anterioare este un om însetat de libertate. Oglinda privează de libertate însă, așa cum am văzut.

Și aici, autoarea operează cu simboluri, cu prototipuri, cu situații emblematice, ca să găsească miezul lucrurilor, esența lor. Muzica divină a libertății de sine.

Ciob și prietenii lui vor să descifreze ceea ce se află dincolo de oglindă și dacă în ea nu se ascunde un suflet. Oglinda este și un obiect fidel, dar și un obiect magic. Ea invită la reflecție, dar și la vis. De multe ori, oglinda e fermecată, îți poți vedea în ea viitorul. Uneori ea deformează realitatea. Trimiterile livrești la basmele cu oglinzi (Albă ca Zăpada) sunt frecvente.

Îți trebuie multă imaginație ca să descifrezi misterele oglinzii, dar și pe cele ale tablei din clasă, care poate înghiți, ca o gaură neagră, toți elevii.

Și iată cum își justifică Ciob căutările:

“Ciob: Caut o oglindă, acea oglindă care să mă elibereze de mine însumi, de temerile, de neputințele mele.

Aurică: Încă nu te-ai obișnuit cu imaginea ta.

Ciob: Imaginea mea? Sunt un ciob care a evadat dintr-o oglindă în căutarea libertății. Un ciob. O oglindă”.

Multă poezie în aceste piese de teatru. Mai precis, proză poetică, meditativă, aforistică, de o sublimitate care rar poate fi atinsă. Personajele sunt, așa cum am menționat, emblematice. Ele poartă în ele însele, un mister care, de cele mai multe ori rămâne nedezlegat, alteori se distaină. Tema toamnei este reluată și în această piesă: “Toamna este oglina vieții omeneste. Totul își află deplinătatea în această oglindă viu colorată. (Un moment e liniște.) M-aș îmbrăca în toamnă ca să mi se aurească frunzele, dar mi-e teamă că le voi pierde curând, voi tremura o clipă de frig și mă voi stinge. Nu vreau să plece toamna! E raiul splendorii. Cum se îndură natura să-și dea jos atâta frumusețe și să coboare spre iarnă? Nu s-a uitat în oglindă? Probabil oglinda a fost fermecată și ea nu a înțeles misterul. De ce pleacă omul din toamnă? De ce nu luptă să-și păstreze și ultima picătură de energie. De ce lasă

apusul să-i închidă ochii? (Ia câteva frunze ruginii care au căzut pe bancă. Se uită la ele.) Au început să cadă. Nu mai e mult. Mi-e teamă că frumusețea va adormi curând și răceala ultimei clipe va îmbrăca în gri orizontul unei vieți. (Ascunde frunzele în haină.) E mai bine așa. Nu vor vedea alte frunze durerea primelor despărțiri. (Din nou liniște.) Trăiesc într-o lume a oglinzilor. Unde îmi întorc privirea observ un chip. Copacul are chipul lui, banca pe care stau vorbește despre un alt copac și o altă pădure, despre o altă toamnă și secunda ei. Eu mi-am căutat oglinda în frunza toamnei și frunza mi-a răspuns. Sunt asemenea ei”.

Piesa “Ana” pornește de la legenda Meșterului Manole. O legendă actualizată la condițiile în care muncesc meșterii “tranziției”.

“Meșterii” ajută la descărcatul porumbului într-o casă de gospodar, la țară. Mănăstirea din sat are și un “Așezământ Social” numit “Sfânta Treime” în care locuiesc bătrâni. Peste veacuri, o altă Ană, acceptă sacrificiul de a se dedica bătrânilor și bolnavilor unei mănăstiri, pe care urmează să-i îngrijească. Meșterii sunt oameni obișnuiți, muncesc, câștigă bani, pe care-i risipesc la birt. Piesa nu are conflict, este constatativă, reflectă o stare de fapt, o realitate a zilelor noastre care se regăsește pretutindeni.

O piesă de cu totul altă factură este “Lumina uitată din stâncă”, tot într-un act, ale cărei personaje, destul de stranii și ele sunt: Sfinx, Piatră și Păpădie. Par trei sportivi pregătiți să escaladeze un munte. Personajele se definesc singure. Sfinx e un personaj enigmatic, sibilinic, înclinat spre meditație filozofică, Păpădie, e, așa cum sugerează și numele, un ins aerian, gata să se risipească la cea mai mică mișcare.

“Păpădie: Eu sunt o părere, o umbră, o pasăre cu aripile frânte, o iarbă agățătoare ce se ascunde în spatele fiecărui copac”.

Fiecare preferă alt loc de ședere: Păpădie câmpia; Piatră și Sfinx vârful muntelui, înălțimile. Și iarăși, regnurile conlucrează. Regnul mineral, regnul animal, regnul vegetal, împreună alcătuind universul. Din cei trei, doar Sfinx atinge vârful muntelui, culegând floarea de colț, atât de prețioasă: “Floarea și lumina e secretul. Floarea de colț e lumina din stânca vieții fiecăruia. Când atingi vârful muntelui răsare și înflorește. Toți avem undeva uitată o floare sălbatică ce așteaptă răbdătoare să-i recunoști zâmbetul. După ce străbați cărări întortocheate spre vârfuri de piatră, floarea desăvârșirii tale răsare ca o lumină, purtându-te spre absolut”.

Piesa este o pledoarie pentru a a te învinge pe tine însuși și primejdiile din jur. Numai încercând poți vedea dacă reușești sau nu.

“Pledoaria scaunelor” duce cu gândul la “Scaunele” lui Eugen Ionesco. Personajele sunt la fel de misterioase: Omi, un copil al străzii, P1, P2, P3, P4, P5 care par a fi indicativele unor blocuri de locuit, dar de fapt sunt și ele niște umbre de personaje. Comentatori. Voci. Altceva nu se spune despre ele. Pot fi și niște gânduri.

Nici un personaj din aceste piese de teatru nu este caracterizat, nu știm cum arată, ce vârstă au, ce hram poartă. Ei se definesc prin acțiunile lor sau prin gândurile ce-i apasă.

Omi și copilul străzii găesc o cale de comunicare. Se iau în posesie. Își află povestea unul celuilalt. Își întind o mână, o bomboană, o ciocolată. Copilul povestește bătaia cu scaunele de la cămin, în urma căreia a trebuit să fugă pe străzi. Scaunele sunt numite cu inițialele X, Y, Z. El empatizează cu scaunele care poartă povara omului, ba chiar și bătaia și distrugerea. Copilul se crede scaun. Piesa are un final trist. A doua zi de dimineață este găsit de comentatorii numiți cu inițiale, fără respirație. Murise din cauza frigului de noiembrie.

„Roata” o piesă într-un act, cu personaje legate de domeniul mecanic: Axă, Osie, Spiță, Rază. Ne aflăm într-un magazin de biciclete, unde Axă repară, ce altceva decât o roată de bicicletă? Și tot el rostește sentențios, în fața prietenilor săi: „Roata e o taină”.

De îndată ce îi sosesc prietenii, Axă începe să le demonstreze teoria punctului dintr-un cerc. De fapt, așa cum observă unul dintre ei, „cercul e doar o Fata Morgana”. (...) O iluzie de care ai încercat să te sprijini în căutarea unui echilibru.”

Interpretarea din punct de vedere geometric a lucrurilor, conferă un nou înțeles fiecăruia. Personajele numite, au această îndeletnicire de a transforma totul în figuri geometrice. E o piesă care ar plăcea iubitorilor de matematică ori de științe exacte. Definițiile sunt oarecum filozofice: „Axă: Fiecare latură e o față a vieții. Pătratul e o cetate, o cetate cu patru porți”.

În plus, personajele sunt amatoare de jocuri de cuvinte, de jocul omonimelor, comparația, similitudinea, antiteza: “Axă: O latură simbolizează nașterea, alta intensitatea fiecărei trăiri, a fiecărei clipe, o altă latură înfățișează bătrânețea și ultima latură moartea”.

De fapt, sunt speculații filozofico-lingvistice interesante, amuzante, dar care dau de gândit. Unele seamănă cu jocurile și definițiile rebusistice și enigmatice.

“Axă: Cercul din exterior e un posibil viitor ce pune stăpânire pe clipa actuală. Omul uită să trăiască prezentul și viața curge în jurul lui amuzată de atâta Neghibie”.

Conexiunea dintre geometrie și viață demonstrează comuniunea științei cu viața. Prin aceste definiții, personajele își dezvăluie câte o latură a personalității lor.

Tot Axă pune punctul pe “i” de fiecare dată, fiindcă totul pornește de la punct: “Axă: Oamenii fug de copilărie, pentru că vor să conducă spițele, să fie ei punctul, pe urmă fug de bătrânețe, de tot ceea ce e boală și neputință. Doresc să savureze fericirea de-o clipă ce le scapă. Pierd esența. În această fugă, acest cerc, uită de moartea care-i așteaptă când termină rotația”.

Este ceea ce se numește, în limbaj comun, “teoria chibritului” sau “despicarea firului în patru”.

Imaginile create sunt foarte plastice, unele chiar pline de poezie. Se știe că între poezie și geometrie există o conexiune aproape similară.

În următoarea piesă, numită “Gustând din măr” facem cunoștință cu P1, P2, cu Litră și cu Zamă. Decorul sugerează un tunel. Tunelul copilăriei, de fapt, un labirint, plin de capcane. Atmosfera e specifică peșterilor, cu lilieci, roci, gropi, fundături și un râu subteran. P1 și P2, s-au rătăcit pe aici și încearcă să găsească ieșirea. Motivul mărului ispititor este folosit de cei doi prieteni ca mreață pentru a călători înapoi în copilărie.

Și această piesă e o parabolă despre bogățiile materiale și cele spirituale. În timp ce P1 și P2 au venit aici să-și astâmpere dorul după locurile copilăriei, Litră și Zamă, au adunat aici o comoară: bogății minerale, diamante. Când P1 se lăcomește și vrea să dobândească aceste bogății nemuncite, un cutremur blochează ieșirea din peșteră și își găsește aici mormântul.

“De vânzare”, are câteva personaje cu nume misterioase: Vânzătorul, Fluieraș, Mica, Somna, Lud. Acțiunea se petrece într-o piață un de un vânzător avea expuse câteva instrumente muzicale.

Fluieraș cumpără, ce altceva, decât un fluier? Cei prezenți, caută de obicei, semnificația fiecărui lucru. Fluierul, de pildă. Fiecare model reprezintă altceva, după cântecul popular. Elementele naturale: apa, lemnul, aerul, pământul, focul, mineralele, reprezintă fiecare, viața.

Vânzătorul nu este doar un comerciant oarecare, el este un filozof. Cunoaște viața în toate profunzimile ei. Cunoaște mitologie și istoria fiecărui instrument. Dar este și un poet al vieții:

“Vânzătorul: Fiecare element are propria lui muzică. Metalul vorbește despre foc și pământ, lemnul fredonează imnul apei și al pământului, aerul cântă oda văzduhului, balada vântului”.

Un personaj destul de straniu este Somna, puțin mistică, puțin superstițioasă, prezicătoare. Se teme de vânt, de furtună. Vânzătorul îi spune lui Fluieraș, povestea naiului construit din trestie de Pan.

“Vânzătorul: Trestia din care Pan a inventat naiul a fost nimfa pe care o îndrăgea. Nimfa a fugit de el, fiindcă era hidos”.

Și Vânzătorul este prizonier în acest labirint unde totul e de vânzare. În cele din urmă, Lud, fiul lui Fluieraș, alege de pe taraba vânzătorului, o frunză drept instrument muzical.

Chiar dacă nu au intrigă, conflict ori caracterizări de personaje, piesele au un substrat filozofic și psihologic, în aceeași măsură, te ajută să gândești, să reflectezi asupra elementului Viață.

“Mocirla” Personaje: Vicu, Maur, Mama, Femeia care mătură strada, Oameni.

Vicu se simte el însuși prizonier într-o fundătură, neputând scăpa de zidul care i se ridică în față. Și el are o poveste romantică, în care o fată îi atinge mâna, ca o scânteie. El o numește Fata din stelele create de el însuși.

Aceeași neputință de a evada din învelișul rotitor care-l ține prizonier în propriul cerc.

“Cum să trec dincolo de cerc? Nu pot să trec dincolo de cerc fără ele. Omul e obligat

să trăiască într-un cerc. Pământul și cercul. (Se ridică.) Eu am găsit calea spre absolut. (Tace.) Calea? (Plânge.) Sunt pierdut fără ele. Sunt prizonier la fel ca toți oamenii”.

Totul e un simbol, o metaforă a libertății de sine. Pe măsura monologului, Vicu ia chip de copac, de piatră, de stâncă întunecată. La masa de scris, înveșmântat în plapumă spune: “Ieri am fost poetul ce a plămădit stele. Astăzi poetul fuge de mine, pentru că am rătăcit nectarul vieții. (La creionul și începe să scrie ce rostește.) Într-o lume oarbă poetul picură foc peste stoluri de gheață și speră. Acolo unde apar vlăstari începe eternitatea”.

De fapt, el caută prafurile care-l ajută să inventeze stelele. Le schimbă cu laptopul cel nou cumpărat recent de mama. Dar e înșelut de vânzătorul de prafuri, Maur.

Vicu, din ce în ce mai disperat că nu-și mai găsește stelele. Se așează pe o bancă în parc, se înveșmântă din noroi, gustă din el, se împotmolește. Se închipuie când cerb înnoroat, când hipopotam, când rinocer. Oamenii din stradă îl lovesc, îl batjocoresc, râd de el. Are câte o clipă de luciditate:

“Prafurile din noaptea asta au fost o înșelăciune. Și laptopul meu? Și soarele meu cu ochii verzi? (Priveste spre cer.) Și voi ce vă uitați așa? Râdeți de mine?

(Își sprijină capul de bancă.) Mi-e cald. Mă sufoc. Câtă nevoie aveam de himera mea! (Cade în noroi.)”

De fapt, piesa e un semnal de alarmă pentru cei care consumă droguri. Femeia ce mătură strada îl găsește mort pe bancă, a doua zi de dimineață:

“Femeia ce mătură strada: L-au omorât și pe asta. L-au aruncat în mocirlă ca să nu mai zărească adevărata lumină, pe urmă i-au scos ochii și mi-au lăsat mie misiunea să-i mătur hoitul. (Începe să adune cu mătura noroiul și să-l arunce peste trupul nemișcat al lui Vicu.) Suntem captivi în mocirala celor ce conduc lumea. (Continuă să arunce noroi.) O să te eliberez prin acest noroi sfânt. Acum o să-ți fie mai bine. (Se depărtează măturând strada.)”

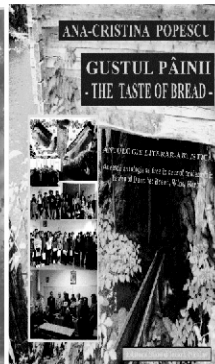
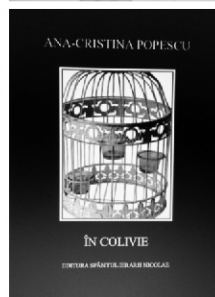
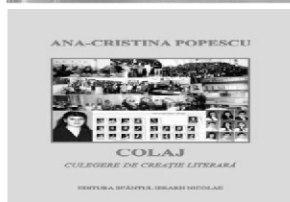
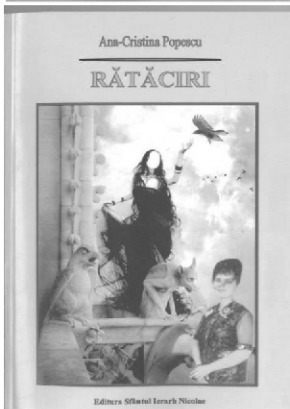
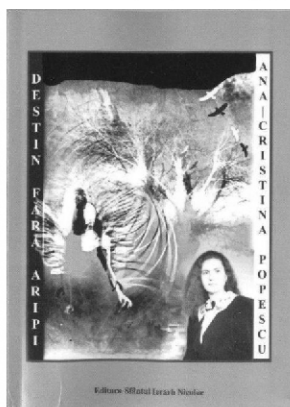
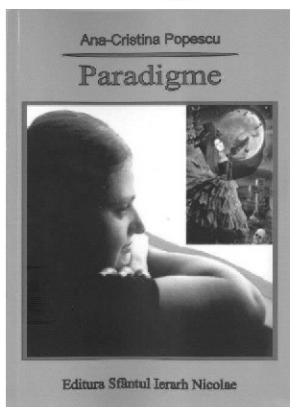
“Arhiva” are drept cadru de desfășurare podul unei case, plin de lăzi, pachete, valize, cufere. Are două personaje: Clopoțel și Mihăescu (Mirăescu).

“Podul casei care e o arhivă a vieții de odinioară ascunsă între niște pereți de scândură”, - după cum constată Clopoțel, scotocind prin lăzi și acareturi aruncate aici. De la fosta proprietară, Clopoțel a moștenit “o lume vie, un tărâm de poveste”. Clopoțel vrea să descifreze tainele legate de lucrurile din pod, să reînvie acea lume de altădată și pe viețuitorii ei.

Mirăescu, urcat și el în pod, îl sfătuiește să scape de lucrurile acelea vechi, înainte de a intra sub vraja lor.

În cele din urmă găsesc într-un cuțar patru hârtiute cu literele TIAC, lucru ce le stimulează imaginația.

De fapt, ei află aici, taina unui suflet care a locuit aici, murind în plină tinerețe. Piesa scoate în relief atitudinea oamenilor în fața comorilor: unul preferă comorile spirituale, altul, comorile materiale. Și e de prisos să mai specificăm, cine are mai mult de câștigat. Piesele în întregul lor, oglindesc în mare măsură, chiar dacă într-un limbaj metaforic, lumea de azi, atât de confuză, controversată, în care omul se simte prizonier al propriilor pasiuni, vicii, temeri sau pur și simplu al capriciilor altora.

Cenaclul literar al Asociație Culturale, Constantin Brâncuși

**Lansare de carte:
autoare Ana-Cristina Popescu,**

1. „Rătăcirii“ (roman) Editura Sfântul Ierarh Nicolae, Brăila, 2014.
2. „Paradigme“ (teatru) - Editura Sfântul Ierarh Nicolae, Brăila, 2014.
3. „Antologia Micuții scriitori din Banatul Montan“ - Editura Sfântul Ierarh Nicolae, Brăila, 2015.

ANTUZA-VALENTINADARLEA despre:

**I. Romanul „Rătăcirii“ apărut la Editura Sfântul Ierarh Nicolae, Brăila, 2014,
autoare Ana-Cristina Popescu.**

Volumul „Rătăcirii“ inserează douăzeci de capitole de la pagina 3 la pagina 148 în care prozatoarea (romanciera) derulează viața Edwinei Ștefănescu, eroina principală a romanului, cu toate trăirile sufletești ale acesteia, de la naștere până în ultima clipă a vieții sale.

Edwina a fost așteptată cu multă dragoste atât de părinți, cât și de bunici să apară pe lume, cu alte cuvinte, un copil dorit, care se va dovedi încă de mic dornic de a cunoaște (inteligentă), pune întrebări, gândește matur pentru vârsta ei, dobândește astfel un vocabular elevat pe care puțini copii îl au.

În același an în care s-a născut Edwina „lumina vieții și-a picurat botezul“ peste încă un sâmbure dornic „să prindă rădăcini în viață“, Pavel, un copil găsit în scorbura unui nuc bătrân și adopta de familia Stanca, aceasta căutându-i zadarnic părinții care l-au zămislit.

Nu întâmplător Pavel va fi „un veșnic neînțeles“, un singuratic, nu-i place să se joace cu alți copii, nu comunică, nu socializează cu ei, iubea natura „lumea vieții lui;“ de la 6 ani îi place să muncească.

Pavel se va împrieteni cu Edwina pe care o vedea altfel decât pe ceilalți copii; cu ea va socializa ușor, învățând multe lucruri de la ea, dar și Edwina învață multe lucruri de la Pavel despre natură:

„Eu nu știu să citesc decât natura“, spune Pavel. Dovedește aptitudini în desen, în modelaj și-i recunoaște Edwinei „Prietenia ta mă va inspira în desenele mele“, iar Edwina spune despre Pavel că „este o ființă deosebită.“ „El este cel mai bun și cel mai adevărat prieten. Băiatul de lângă mine este un micuț geniu.“

Cei doi se vor îndrăgi reciproc, din aceasta izvorând mai apoi o mare iubire, pentru Edwina fiind totul, absolutul.

Și Pavel o iubește și recunoaște acest lucru mătușii sale, Ilinca Savu: „Mereu am iubit-o. Pe nimeni nu aș mai putea iubi așa cum o iubesc pe ea“, dar simte că nu se

poate ridica la nivelul Edwinei, fată premiantă în toți anii de școală și care se pregătește pentru facultate, iar el, nu dorește să-i fie piedică, să renunțe la studii pentru el, cum ar fi fost în stare Edwina.

La rândul-i, dwina îl încurajează permanent să picteze, îi ppromite să-i aranjeze o expoziție la Caransebeș cu tablourile pictate, promisiune pe care și-o va onora.

Fiecare va porni pe propriul drum în viață, piedici în calea iubirii lor fiind de tot felul. De-a lungul anilor se vor întâlni întâmplător (ca vechi prieteni din copilărie) iar, la un moment dat, șirul întâlnirilor se va întrerupe pentru mulți ani (zeci) dar „Singurul care nu acceptă deprtarea este sufletul lor.“

În cele din urmă glasul iubirii care e mai puternic decât toate timpul și cei doi își vor uni destinele, căsătorindu-se.

Nori negri se abat însă asupra tinerilor proaspăt căsătoriți. Pavel suferă de un acut blocaj de rinichi, este internat în spital și în urma analizelor se constată necesitatea efectuării unui transplant de rinichi. Edwina hotărăște fără să stea pe gânduri a-și dona soțului său un rinichi, dar, supusă operației, medicii constată că Edwina se născuse cu un singur rinichi.

Edwina hotărăște să meargă mai departe, să-și sacrifice viața pentru marea ei iubire, Pavel, pe care „l-a așteptat credincioasă și răbdătoare“ mulți ani rătăcind pe cărările vieții. „De această dată îi va dăruii lui Pavel ceva al ei ca să trăiască prin el“ și nimic n-o poate opri.

Transplantul are loc, Edwina salvând viața lui Pavel prin sacrificiul propriei ei vieți.

„Edwina a părăsit această lume salvând viața soțului ei, Pavel Stanca a început să se refacă după transplant. La început nu a dorit să accepte moartea soției lui, pe urmă a înțeles că ea i-a dăruit propria-i viață și astfel se simțea dator celei ce l-a divinizat a-și continua existența pământească.“

Interesant cum romanciera povestește tot zbuciumul sufletesc al Edwinei, realitatea care se reflectă în multele vise nocturne ale eroinei, vise care, știm estompează realitatea trăită, te plimbă pe unde nici nu gândești treaz fiind, așa cum Edwina rătăcește prin mai multe universuri în cele cinci capitole rezervate viselor ei și reprezentând o treime din paginile romanului, aproximativ cincizeci de pagini „vise“.

Interesant de aprofundat aceste capitole peste care nu poți trece fără a le considera un prilej de reflecție asupra vieții omului, asupra sufletului personal, punându-ne și noi întrebări, poate cele ale Edwinei, poate și altele la care să găsim sau poate nu răspunsuri sau să ajungem la soluția pe care romanciera o dă la sfârștul capitolului al XVI-lea (în ordine, al V-lea ultimul capitol cu visele) și care sună așa:

„Realitatea a făcut-o să înțeleagă că rătăcirile ei nocturne nu duc nicăieri. Mai mult decât atât, îi sorbeau ființa. Trebuia să se detașeze ??? Nu mai putea lăsa trecutul să-i înlănțuiscă prezentul și să-i zădărnicească viitorul.

O să pășească înainte.“

Ultimul capitol al XX lea al romanului ne-a prilejuit un comentariu pe care dorim

să vi-l prezentăm:

1. Legile țării noastre - și credem că nu numai ale țării noastre - nu acceptă sacrificiul suprem prin donarea singurului organ existent în trupul donatorului, doar dacă acesta se află în „moarte clinică“.

2. Fiind vorba de un roman care vrea să menționeze spiritul de sacrificiu în numele unei mari iubiri hârtia suportă! (dacă nu se răscolește și ea);

3. Se cunosc cazuri reale când unii blonavi au așteptat luni la rând să găsească un donator compatibil cu propriul corp ca să-i salveze și au fost salvați.

4. Medicina de astăzi, medicii valoroși fac imposibilul și reușesc să țină în viață bolnavul până când donarea salvatoare apare.

5. Scriitoarea nu spune în roman dacă personajul Pavel a știut că Edwina își va dona singurul rinichi cu care se născuse, sacrificându-și astfel viața și atunci:

a) dacă nu știa decât post-factum, Pavel este absolvit de ceea ce s-ar chema egoism, chiar cruzime;

b) dacă știa (noi credem că nu, dar pentru comentariul nostru, să presupunem), indiferent că a fost dorința Edwinei, nu era de acceptat acest lucru; medicii mai puteau, cu știința lor, să-l țină în viață până la apariția salvatorului;

6) Și, o atât de mare și așteptată iubire era minunat să aibă un THE END fericit (ca în basme):

a) pentru ce doi, că meritau!

b) pentru măiestria medicilor!

c) pentru noi (de ce nu?) cititorii!

7. Și încă ceva: cum poate Pavel să se împace cu gândul, cu a sa conștiință că Edwina s-a sacrificat pe ea însăși ca el să trăiască (pentru că lui, oricum, îi place singurătatea!? nu este o motivare morală, etică)

Dar mijloacele literare sunt mijloace literare și de apreciat (cu brío!) posibilitățile extraordinare de exprimare ale autoarei: o gândire mare, profunzime, la care se adaugă vasta cultură a doamnei Ana-Cristina Popescu începând cu formarea filologică a domniei sale, apoi (se simte citindu-i scrierile) cunoștințe temeinice din filozofie, mitologie, toelogie, psihologie și alte domenii.

Romanul este încărcat de o serie de simboluri (numerice, culori, ș.a.) pe care dicționarele de simbolistică sa chiar judecățile noastre ne vor ajuta să le descifrăm; apoi metaforele de o mare sensibilitate (nu mai e loc acum să exemplificăm, dar citiți și veți constata cu siguranță.)

De asemenea, în roman, autoarea a inserat câteva elemente de monografie, având în vedere că nimic nu se desfășoară decât în timp și în spațiu, în comunitățile umane.

Pe scurt despre:

1. micul sătuc Ohaba Bistra, astăzi cartier al orașului Oțelu Roșu;

2. alte localități, cadrul geografic al acestora și locuitorii: Caransebeș, Oțelu Roșu, Cheglevici, Beba Veche, Cherestur, Variaș (Dănciulești) Varia corb (în limba maghiară), fiind asociat (simbolic) cu moartea, cu războiul.

3. scurt istoric al Banatului: stăpânit o vreme de turci, de Imperiul Austriac, de Austro-Ungaria.
4. descrierea unei gospodării din Ohaba Bistra
5. obiceiuri de sărbătorile Crăciunului, focul din Ajunul Crăciunului, pițărâii, Colindele.
6. obiceiuri de înmormântare (p. 125 - 126)

Dacă ar fi să clasificăm romanul acesta, noi am spune că este un roman modern de factură psihologică și cu o mare încărcătură simbolistică, iar autoarea, o tânără romancieră cu o reală forță literară, de care cu siguranță se va vorbi și în alte medii scriitoricești. Multe, Multe felicitări!

ANTUZA-VALENTINA DARLEA despre:

**II. Teatru „Paradigme“ apărut la Editura Sfântul Ierarh Nicolae, Brăila,
2014,
autoare Ana-Cristina Popescu.**

Dacă în volumul pe care l-am prezentat am întâlnit-o pe autoarea ca romancieră, iată că în acesta, pe care vi-l prezentăm acum, autoarea are calitatea de dramaturg. Volumul cuprinde 6 piese de teatru pentru care autoarea a ales titlul „Paradigme“.

Ce sunt „paradigmele“?

DEX-ul ne lămurește:

1. ansamblul formelor flexionare ale unei părți de vorbire (ale unui cuvânt)
2. (Înv.) exemplu, model, pildă, învățătură.

Într-adevăr, teatrul (o piesă de teatru) are în vedere (autorul ei, actorii, regizorul, scenaristul etc.) să ne pună în față exemple, tipuri umane care prin comportamentul lor să devină modele de urmat sau dimpotrivă, cum nu trebuie să ne comportăm.

Personajele din „Paradigme“ își trăiesc fiecare drama lor, cu bune, cu rele, cum e viața însăși, iar unele cu un sfârșit fără întoarcere, tragic.

Locațiile unde se desfășoară acțiunile din cele 6 piese sunt diverse: un spital de boli psihice, un parc, o livadă, un cimitir, o secție de poliție, într-o cafenea, strada, o biserică, o cabană, pădure, o chilie în munți, camera unei locuințe, o sală de lectură. Apare parcul în mai multe din cele 5 piese, este locul în care oamenii socializează, poartă discuții unii cu alții, chiar dacă atunci nu se cunosc, este firea omului de a socializa, descoperindu-se astfel pe sine.

Tocmai acest lucru îl urmărește scriitoarea-dramaturg în personajele pieselor sale, așa cum explică, de altfel într-un articol din Anuarul Asociației „Liga scriitorilor“ Filiala Timișoara-Banat, Nr. 5 / decembrie 2014.

Personajele domniei sale caută a-și descoperi albastrul din sine însăși, drumul spre absolut.

Ce este albastrul, ce simbolizează acesta?

Răspunsul îl găsim în Dicționarul de simboluri, autor Hans B., traducere din limba

germană de Dana Petrache, Ed. SSAECULUM LO., București 2002.

Albastru simbol a tot ceea ce este legat de spiritualitate, predisune la meditație, relaxare spiritual

- viață liniștită, cumpătate,
- mediul ideal al adevărului
- amuletele albastre au darul de a anula „privirile rele“
- simbol al veșniciei lui Dumnezeu, al nemuririi omenești etc.

Ce spun personajele, ce caută?

- albastrul din apusul de soare (Riana)
- oglinda apelor line (Relu)
- semnul cerului lumea speranței (Relu)
- cartea (spun eu)

Albastrul lui Afin din „Printre picături“, spune autoarea este „motivul pentru care viața este cu adevărat frumoasă „picătura de fericire ce am crezut-o pierdută;“ cât de puțin îți trebuie să fii fericit? „o picătură“

pentru Dorian din proza Mesagerul glasul clopotelor înseamnă albastru din el însuși, căci toată viața lui Dorian i-a fost marcată de sunetul clopotelor (chiar se va angaja ca și clopotar la biserică), la grădiniță fiindcă află că i-a murit bunicul (s-au tras clopotele), apoi clopotar fiind trăgând clopotele cheamă oamenii la biserică, la Sf. Liturghie, altădată anubtă un pericol (inundațiile) sau moartea cuiva (dacă murea un bărbat, clopotele anunțau de patru ori acest lucru, cu întrerupere, în cazul unei femei, de trei ori); când la școală clopoțelul anunța „cu glas stins“ (așa îl percepea el ca școlar) începerea unei ore, iar când anunța pauza clopoțelul avea glas „vii“.

Alungat de soție din locuință, la iarnă, Dorian își găsește adăpost în clopotnița bisericii.

Femeie rea, lipsită de suflet, Luminița, soția lui Dorian, este o xantipă, chiar mai diabolică decât Xantipa, soția lui Socrate, cea care i-a turnat soțului în cap găleata cu lături. Luminița, prin comportamentul ei l-a condamnat pe Dorian la o moarte sigură la iarnă, ger cumplit, biserica iarna nu era încălzită, așa că Dorian pentru a se încălzi aprindea pe rând cele trei lumânări, arse pe jumătate și acum asitam la o scenă demnă de Fetița cu chibrituri, basmul lui Hans Ch. Andersen, cu același sfârșit tragic, frigul din biserică îl amorțește, adoarme, în vis apare Maria, colega lui din gimnaziu, care murise, îi face semn să se apropie, îi întinde mâna, Dorian se stinge. Este găsit de preot și de copilul cu care fusese cu Iordanul și din nou clopotele anunță (de data acesta trase de copil) moartea unui bărbat (4 X cu întrerupere). În biserică întuneric beznă „Doar lumânarea din sfeșnic aruncă o lumină plină de viață.“

Ca să încheiem paginile despre Paradigme într-un mod optimist, permiteți-mi să citez din reflecțiile dramaturgului (A.C. Popescu despre carte, puse bineînțeles în gura personajului Riana din Coadă de rândunică): „Cartea este cel mai de preț lucru pe lumea aceasta. Viața cea adevărată o găsești în filele îngălbenite de vreme ale

cărții. ... Marii scriitori, ... nu s-au dat înapoi când eul lor creator i-a îndrumat să elogieze cartea... Cartea este cea mai de preț comoară a vieții omenești. „Păstrează cu scumpătate învățătura și nu o lăsa, păstrează-o, căci ea este frumusețea cea aleasă, avere ascunsă și tănuită“ spunea Mihail Sadoveanu. Cartea este ușa deschisă spre înțelepciune...” (pag. 111 până la 114)

ANTUZA-VALENTINA DARLEA despre:

III. „ANTOLOGIA Micuții scriitori din Banatul montan,“ apărut la Editura Sfântul Ierarh Nicolae, Brăila, 2015, autoare Ana-Cristina Popescu.

Profesor de limba și literatura română, doamna Ana-Cristina Popescu, își onorează cu cinste profesia aleasă, deoparte pentru limba maternă - cea română și totodată deoparte pentru elevii doamnei sale, pe care, pe lângă orele de limba și literatura română îi îndeamnă cu măiestrie spre actul creator prin înființarea Cenaclului literar din Școala Gimnazială Nr. 3, Oțelu Roșu, județul Caraș Severin, pe care îl conduce de ani de zile, reușind astfel să atragă pe rând în culegerile Îndrăgostiți de poezie, apoi Colaș și nu în ultimul rând, căci sigur vor mai urma alte publicații din creația elevilor domniei sale „, Unii începători în arta cuvântului, dar cu dorința de a-și exprima gândurile și sentimentele, alții deja trecuți prin focul primelor încercări literare ... cu speranța că munca lor va străluci și va birui timpul.“

Faptul că s-a ajuns la al 3 lea volum „ANTOLOGIA Micuții scriitori din Banatul montan,“ spune totul, speranța nu e în van, rodește.

În volumul de față, în primele zece ce pagini își pun semnătura jurnaliști, profesori, care au dorit să-și spună cuvântul apreciativ la Antologie, prefața este semnată de scriitorul și jurnalistul Adrian Crânganu, iar posfața este semnată de preotul scriitor Ion Turnea.

Antologia cuprinde apoi creațiile elevilor actuali, dar și foștii elevi ai Școlii Gimnaziale Nr. 3, Oțelu Roșu, mulți dintre ei premianți, olimpici, nu numai la limba română, ci și la alte obiecte (materii): matematică, baschet, dans etc.

Surprinde deosebit de plăcut tematica foarte diversă, nu numai de poezie și proză, ci ghicitori sau chiar teatru scurt.

Elevii scriu despre anotimpuri, natură, satul cu obiceiurile lui, sărbători religioase, școala, copilăria, viața și efemeritatea ei, sufletul omului, modele de urmat în viață (părinții, bunicii, dascălii), despre dragoste, portrete ale colegilor, autoportrete, omul cu contrariile care îl guvernează, despre Dumnezeu, despre unele obiecte, despre arta filozofică și chiar creații SF care știm că-i pasionează pe copii. Am mai putea adăuga încă multe altele: gândirea, prietenia, a te vedea în oglindă, viața grea a copiilor din orfelinat, dreptatea, răsplata, mândria, milostenia, speranță, optimism, crearea unui basm, a unei povești, patria mea, despre o frunză (de vorbă cu o frunză) unde elevii dovedesc chiar gândire filozofică.

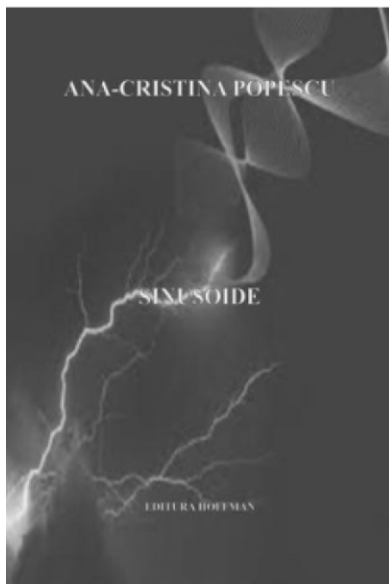
Creațiile elevilor potrivit vârstei lor sub îndrumarea profesoarei pornesc de la compuneri cu începutul dat, cu expresii date, pornind de la o povestire citită și apoi înfățișată elevului să lucreze, treptat li se dă o temă, apoi creația având ca suport (începutul sau finalul operei studiate), un proverb și la o vârstă mai mare elevul își alege singur ce să scrie fără a i se mai da o listă din care trebuie să aleagă.

Ce să observăm în creația copiilor?

- multă sinceritate (scriu așa cum gândesc, cum simt) este debordantă
- plăcere, bucurie de a se exprima
- maturitate în gândire unele creații sunt chiar mici capodopere „Azi o steluță, mâine o stea.“
- puterea de creație a elevilor crește frumos, odată cu vârsta, prin lecturile făcute se îmbogățește vocabularul cu metafore, epitete, dobândesc temeinice cunoștințe de gramatică și ortografie care duc la dezvoltarea gândirii, acumulează cunoștințe din diferite domenii, discuțiile de la orele de dirigiență pe diferite teme, toate acestea se reflectă în creația lor.

Amprenta profesoarei îndrumătoare întru arta sensibilului este evidentă: profesoara și-a transmis propria sensibilitate asupra cugetului elevului, l-a făcut să iubească viața, să iubească natura și s-o protejeze cu tot ceea ce înseamnă ea (plante, animale, apă, relief, alte bogății), respectul pentru om, pentru tot ceea ce este frumos.

Felicitări, doamna profesoară pentru tot ceea ce ați sădit în sufletele elevilor

Ion TURNEA

**Despre Sinusoide,
Autor Ana-Cristina Popescu
Un îndemn spre bunătate, toleranță,
gratitudine și adevăr**

Am avut deosebita plăcere să citesc zilele acestea un nou volum de teatru al Anei Cristina Popescu, „Sinusoide“, apărut la Editura Hoffman, Caracal, 2016.

În cele opt piese de teatru Ana-Cristina Popescu a arătat raportul dintre trăirile personajelor, aspirațiile lor și arhietipurile societății definind această acțiune matematic „Sinusoide“, „curbă care reprezintă valorile sinusului în funcție de valorile unghiului respectiv“ (DEX)

Adesea întâlnim în matematică foarte multă poezie, multă artă, iar în acest volum autoarea a demonstrat că și între teatru și

matematică există o strânsă legătură.

În piesa de teatru „Ea este femeia“ pornește de la o scenă petrecută într-o cofetărie. Omul în negru, un om oarecare disprețuiește femeia, pe Cofetăreasă, nu plătește consumația, mai mult decât atât, sparge ceașca din care și-a băut cafeaua. Tot în cofetărie își face apariția și Lia, o femeie frumoasă cândva, dar pe care greutățile vieții au urâțit-o. Clara și Sonia, cele care conduceau PFI (Partidul Femeilor Îndrăznețe), observă toate evenimentele ce s-au petrecut în acea zi în cofetărie. Personajul, Copila, înfățișează visul, idealul oricărei femei la început de drum. Lia a rămas fără aripi din cauza societății, însă piesa de teatru se termină optimist, Copila este cea care demonstrează că o femeie poate să fie puternică. Deghizat în băiat se duce la sediul PFI și impresionează pe toți. Ea este puternică „Ea este femeia“.

„Caracatița“ surprinde evenimente triste din perioada comunismului puse pe seama unui copil care ajunge la orfelinat după o întâmplare nefericită, a spart niște sticle de lapte. La orfelinat ajută pe alți copii asemenea lui încercând mereu să evadeze dintr-un loc al unei morți sigure. El dorea să-și urmeze idealul, să se realizeze în viață. În cele din urmă reușește să fugă, ajunge în fața magazinului de lapte, locul de unde a început tragedia vieții lui. Acolo își găsește sticla lui de lapte pe care era desenată o caracatiță, sticla ce nu a spart-o cândva, dar o sparge acum crezând că astfel se eliberează, dar constată că și mama lui s-a depărtat de el și ajunge pe mâinile unui om al legii care-l duce într-un atelier de tâmplărie obligându-l să învețe o meserie față de care copilul nu avea nicio atracție.

„Indiferență“ prezintă lupta unei femei bătrâne pentru a supraviețui într-un oraș plin de oameni reci, oameni ce nu rup o clipă din goana lor după vânt să ajute pe cineva care a căzut pe stradă. Ajunsă la spital cu greu, bătrâna se lovește de indiferența medicilor. Piesa de teatru se încheie cu moartea bătrânei.

Acțiunea din „Eu sunt Alexandru“ se desfășoară tot într-un spital, mai exact la morgă surprinzând cercul în care și-a trăit viața Alexandru.

„Rădăcini de pădăie“ prezintă dorința omului de a se depărta de tot ceea ce este artificial și a se întoarce în sânul naturii.

„Ușa pierdută“ este simbolul elementului după care fiecare om aleargă o viață, dar îl pierde din nepricepere. Omul nu reușește să ghicească țiganca după cum nu a reușit acest lucru Gavrilescu în „La țigănci“, M. Eliade.

Dragostea este idealul absolut și ea este elementul din monodrama „În căutarea ultimului element“ pe care-l caută personajul.

„Gratitudine“ prezintă greșeala pe care oamenii o fac adesea, uită să fie recunoscători pentru binefacerile primite.

Volumul de teatru „Sinusoide“ este un îndemn spre bunătațe, toleranță, gratitudine și adevăr.

Gelu DRAGOȘ

**eCreator în „vizorul” revistei
„În bătaia penitei”**

Am avut șansa să citesc revista de cultură, literatură și artă, fondată la Caransebeș de către Ana - Cristina Popescu, Adrian Popescu, Ion Turnea și Simona Petronela Mițu, „În bătaia penitei”, numerele din ianuarie - martie 2016, în

care apar cu materiale importante scriitori maramureșeni și am rămas cu o impresie bună.

Astfel, la rubrica Evenimente este prezent poetul Ioan Romeo Roșiiianu, care spune despre gruparea „eCreator și PRIETENIILE LITERARE legate cu scriitorii cunoscuți din țară inclusiv cei din Mehedinți, printre altele: „Ideea de a face o ediție specială din eCreator, împreună cu confracții din Mehedinți mi se înșurubase în minte și în suflet de mai multă vreme, Gabriela Mimi Boroianu fiind primul confrate cu care am bătut monedă pe asta, căreia i-am împărtășit intenția.”

La rubrica Religie preotul stavr. Radu Botiș semnează un articol intitulat „Moartea și Învierea Domnului”, adică vorbește despre semnificația morții lui Iisus și despre cina cea de taină din Joia Mare.

O plăcută surpriză pentru mine este faptul că sunt alocate pagini multe învățământului din acel areal. Sunt articole despre activitățile desfășurate în săptămâna „Școală Altfel”. Aici semnează: Ana - Cristina Popescu, Simona Gabriela Țiru, Manuela Dănescu Procoian, Simona Petronela Mițu, Marciana Corici și Irina Turnea.

Poezie semnează Valentin Busuioc, Ana Ghiaur, Maria Ieva, Claudia Iazmina Lazăr și Petru Andraș.

Eseul este reprezentat de Marco Duță, Minodora Amariei, Dariana Lavinia Dunărințu, Gabriela Dagman Preda și Viorel Gabriel Picher.

Monografia este prezentă prin Ion Turnea, iar Pagini de istorie semnează Romulus Frâncu.

La rubrica „Gânduri” apare Simion Teodorescu, iar despre Aparițiile editoriale și câteva recenzii semnează cunoscuții: Ionuț Caragea, Maria Ana Tupan, Ion Turnea, Melania Rusu Caragioiu și Victor Rusu.

„În bătaia penitei” este o revistă modernă, ușor de citit și atractivă datorită graficii și tehnoredactării realizată de Ana - Cristina Popescu.

Cei care doresc să trimită materiale pentru numărul următor al revistei care o să apară în luna iulie, o pot face la adresa inbataiapenitei@yahoo.ro sau pe adresa redacției: str. 1 decembrie, bloc 4, scara A, ap. 18, localitatea Caransebeș, cod 325400, jud. Caraș Severin.

Gelu CIOBANU

Ar fi interesant dacă fiecare bob de orez și-ar putea spune povestea lui și a momentului când a fost "zidit". Parerea mea e că fiecare bob poarta un nume: Rabdare, Suflet, Pasiune, Iubire, Credinta, Speranta, Nebunie, Vis, Liniște, Explozie, Încredere, Daruire, Lumina, Putere, Viata, Eternitate și tot așa până la ultimul bob. Numai cine știe numele fiecarui bob înțelege cu adevarat fiecare lucrare .

Zâmbetul, o formulă de a rezista în viață

Interviu cu dna. Melania Rusu Caragioiu

O doamna calma, cordiala, echilibrata, atenta la relationarile cu ceilalti. O doamna care stie sa-si domine varsta. Indiferent cate decenii a avut sau are acum, nu contenește, n-a conținut sa fie ..inșoțita de un suras -zambet discret...usor enigmatic.. Surasul a fost adesea modalitatea , de-a iesi cu bine din anumite situatii neprevazute sau incurcate.O formula de rezistentă în fata obstacolelor. S-a ocupat mereu de toate treburile vietii dar mai ales, de cele care au marca dainuirii .Adica, scrie.Poeme, carti pentru copii, foliletoane, povestiri, proza memorialistica,epigrame. E si vicepresedinta Cenaclului epigramistilor, în limba romana de la Montreal. Dovada puterii de adaptare în noul context cultural.A ales sa îndrăgească si sa onoreze si cultura tarii adoptive prin creatii în limba romana.Poeta , dar nu în sensul unei visatoare permenete.Mai degrabă ..un spirit ordonat.Stie sa găsească solutii potrivite la momentul potrivit. E un lider discret pentru situatii de cumpăna. Ironia din rimele epigramelor sale are o blandete binefacatoare.Nu irita, nu-i ascutita. S-ar putea spune ca , dacă stii sa găsești cheia potrivita, lumea poate fi strabatuta pe carari foarte lungi...

Veronica Balaj.: - Plecarea spre alte orizonturi are varii motivații... Financiare, căci firesc este ca omul să dorească o viață mai bună, politice, rejigioase, divergențe de opinii socio-politice, etc.... Fiecare dintre cei care au plecat au o istorie personal a drumului ales... Încercăm să-l aflăm în cazul dumneavoastră.

Melania Rusu Caragioiu: - Am plecat spre Canada , în speranța de a-mi ajuta fiica. Ea fiind bolnavă. I-am adus medicamente naturiste , în special ceaiuri. Aveam viză pentru 3 luni. Ofițerul o femeie, de la Aeroport, mi-a acordat pe loc 6 luni pentru vizită. Am lăsat totul în țară, inclusiv aproape 100.000lei la Cec, plus multe, multe probleme nerezolvate. A fost o sfâșiere, între despărțirea de tot ce mă lega de țară și obligația mea maternă pentru fiica bolnavă. Boala se agravase și mai mult. În țară a venit schimbarea banilor, eu primind doar câțiva lei în cec-ul nerecuperat la timp și această plecare inoportună mi-a adus și alte multe, multe prejudicii. La expirarea celor 6 luni am cerut rezidență și am rămas în Canada, neglijând tot ce lăsasem în urmă, afară de dorul de țară. Fiica mea mergea mai bine cu sănătatea și m-a parenat pentru 10 ani, dar cu mare greutate fiindcă își refăcea studiile în avocatură, așa cum cer legile Canadei pentru diplomele din țară. Pe lângă multe neajunsuri, ea avea de suportat și cheltuielile de studii, aici, în valută.Eram într-o situație financiară precară și din pensia mea, din țară, nu puteam să-mi plătesc spesele pentru vreo călătorie spre România cu avionul. Așa se face că timp de 10 ani , nu am mai mers în țară, plătind cum puteam, pentru acolo, taxele funciare și întreținerea pentru apartament, plus cecece era necesar pentru îngrijirea mormintelor.

V.B. :- Depărtarea de țară presupune un gol. Cum ați ales să îl umpleți ?

M.R.C. :- Locuind în Arondismentul Cotes des neiges, Montreal, foarte populat, cu multe etnii și observând buna înțelegere și calmul celorlalți etnici în a se acomoda și a-și umple timpul, am urmat un exemplu bun și m-am oferit ca

benevolă la două din multele organisme comunitare care funcționează aici. Am ales Centre des femmes, Montreal și activitatea socio-culturală dela centrul de Entre aide, Progenensis, Montreal-Multicaf. La Multicaf am devenit unul din membrii fondatori ai cenaclului literar „Anneau poetique” Pe parcurs această activitate a luat amploare iar supporterii oficiali au aprobat, consecutiv, la diferite intervale de timp, publicarea a trei plachete colective. Prolificitatea producției literare a generat apariția Revistei „Multicaf-Multivox”. După cum rezultă și din denumirea revistei, aici poate colabora nu numai bilingv, ci chiar și numai în limba maternă, orice persoană talentată, care are ceva de comunicat în orice gen literar, condiția fiind calitatea creației, spre a trece de grila de publicare.

În această revistă eu public continuu, proză, fragmente din romanul meu „Mon grand père caitaliste” poezii, recenzii, etc., în limba română, și franceză, dar în fiecare număr și public și ceva bilingv în română-franceză. Scriu în proză și în versuri și uneori mi se alocă și câte trei-patru pagini din revistă, depinzând de mărimea materialului oferit de mine.

V.B. : - Au fost, desigur și praguri de trecut. Nu s-a desfășurat totul foarte roz. Fiecare cu istoria, voința sa, șansele sale, lupta sa. Aș propune să personalizați acest fapt.

M.R.C. : - Viața mea se desfășura pe trei planuri principale, problemele de menaj ale familiei mele, problema nepotului meu care trebuia însoțit întotdeauna când pleca de acasă, conform indicațiilor oficiale de la poliție, care interzice circulația nesupravegheată sub vârsta de doisprezece ani a copiilor și problemele mele literare care se prezentau îperios în fața mea. Am amintit déjà despre colaborarea mea cu gazdele quebecoase- francophone de aici, dar în paralel am cunoscut românii, preocupările lor, asociațiile lor, ziarele și revistele lor, manifestările lor, toate acestea devenind și ale mele. M-am înscris la cenaclul literar de la Asociația Scriitorilor de Limbă Română din Quebec, A.S.L.R.Q. și am cunoscut Asociația Canadiană a Scriitorilor Români, unde am devenit membră. Între timp am tipărit primele două cărți pentru copii, una în 2006 și alta în 2007. Am devenit și activist social, fără portofoliu și am început să particip la meetingurile inițiate de organismul Progenensis pentru drepturile omului și de curînd pentru drepturile femeii și pentru salvarea Deltei Dunării. Având o calificare, un atestat din țară, emis de PLAFAR, ca specialist în plante medicinale, m-am înscris în Registrul comerțului, Canada în calitate de consultant în fitoterapie, înființînd firma proprie, „PLAMEDREMED”. Tot moment crucial consider și evenimentul pregătit din anul 2014, al apariției Enciclopediei Românilor (care scriu) din Montreal, unde sunt prinsă și eu, avînd enumerate toate cele 13 publicații ale mele în volum, cărțile mele și activitatea mea din cadrul Cenaclurilor pe care le frecventez și activitatea din cadrul Asociației Scriitorilor Români, Liga Cluj-Napoca, Filiala Timișoara-Banat, de care aparțin. Voi încerca, în continuare să revăd în amintire „pragurile pe care le-am trecut”. Am reușit încet, încet să cunosc locurile. Ca să ajung pe la Clinicile medicale pentru fiica mea, apoi la centrele unde îmi făcea plăcere să activez, am fost nevoită să învăț cum să mă descurc în această metropolă cu 3,5 milioane de locuitori și în rețeaua de transport în comun,

să nu plâng când mi s-a furat portofelul în autobus, să mă perfecționez în limba franceză pe care o cam știam de acasă, dar nu vorbit fluent, să mă obișnuiesc cu iernile care aduc și minus -40 grade Celsius, să mă obișnuiesc să trăiesc la aer condiționat, să caut două biblioteci de unde să împrumut cărți pentru mine și nepotul meu și încă multe aspecte de viață și activitate,

A trebuit să învăț anumite repere din marele oraș Montreal, Grădina botanică, Stadionul, săli de spectacole, școala unde învăța nepotul, parcurile de distracții și câte și mai câte locații și lucruri noi. A trebuit să mă acomodez și la modul de alimentație mai consistent și la un mod de viață foarte precis, după ceasornic, pentru mine, care eram pensionară.

V.B. : - S-a dovedit de-alungul istoriei exilului sau al emigrării că toți cei care pornesc pe această cale sunt niște curajoși. Se adaugă și alte calități, dar curajul de a lua de la capăt într-o lumenouă nu poate fi ignorat. De unde v-a venit forța ?

M.R.C. : -După mine cred că atunci când sunt probleme de familie, spre binele tuturor membrilor săi, trebuie să existe un ajutor nemijlocit. Există și conjunctura favorabilă, eu fiind pensionară și trăind de una singură la Timișoara. Am acceptat, rațiunea fiind superioară sentimentelor

Pentru mine erau multe deosebiri față de modul meu de viață anterior, dar a trebuit să mă acomodez nemaiaivând pe nimeni în țară, fiul meu plecând și el în U.S.A., cu loteria vizelor. Chiar dacă aș fi voit să mă întorc, nu mai aveam bani de întorcere. Aici aveam nepotul care trebuia însoțit la școală, fiica era bolnavă, ginerele urma a doua facultate la zi și eram oricum mai necesară aici decât în țară ca o pensionară, care tocmai frecventam Universitatea Nicolae Mioc, cu specific pentru persoane în vârstă (ca să îmi umplu singurătatea și timpul). În acest prim timp de Canada, căutam să uit scriind mult și în special în franceză. A trebuit să învăș să scriu ordinator. M-am înscris la Cenaclul Poetry din Washington, și am fost elogiată. Am intrerupt după vreo doi ani colaborarea cu acest cenaclu fiindcă trebuia din când în când să mă prezint la ședințe. Drumul Montreal-Washington era lung, poate 14 ore cu un mijloc de transport rutier și sejurul impus era de câte o săptămână de festival. Ei îmi ofereau o facilitate ca preț, totuși mă costa 500 dolari USA, ceea ce, atunci pentru bugetul meu de aproximativ 200 dolari= pensia mea din țară, grevată de spesele de acolo, era o sumă, pentru mine imposibilă și de neacceptat. M-am retras, cum se spune, în plină glorie, când déjà câștigasem la POETRY un premiu de 100 dolari. Nu am mai ridiat nici premiul, ca să am conștiința mai liniștită, pentru a nu beneficia de acești bani tocmai acum când mă retrag.

V.B. : - Religia, credința v-a fost un sprijin spiritual, moral și aici, desigur. Cum ași exemplifica această relație, aici, într-o lume nouă ?

M.R.C. :-La început am frecventat bisericile catolice, căutând liniștea împăcării cu mine și a resemnării care mi se impunea, pe urmă am aflat locația bisericilor ortodoxe și a mănăstirilor ortodoxe din apropiere. Cred că sună ciudat cuvântul apropiere, aici în spațiul canadian atât de extins, dar atunci când voiești să ajungi la un punct, un țel, toate ți se par apropiate și accesibile.

M-am fixat, spre a-mi destăinui lui Dumnezeu neliniștile mele, pentru Biserica

ortodoxă., Sf. Ioan Botezătorul, biserică unde pe parcurs , datorită evenimentelor s-a câștigat rangul de Catedrala ortodoxă de pe Rue Masson. La această biserică, după sosirea ei , cu familia în Canada, fiica mea a devenit membră. Un preot din vecinătatea lor a venit cu ideea de a „valorifica” pentru biserica respectivă, talentul și pregătirea de pictor cu studii a fiicei mele, propunându-i să devină și membră și donator către această biserică. Ideea s-a concretizat printr-o frumoasă și inspirată pictură pe lemn, mare de vreun 1,5 sau poate 2 mp., reprezentând-o pe Maica Domnului cu pruncul Iisus binecuvântând; o icoană, printre primele picturi în această biserică nouă, icoană de căpătâi, care este așezată în altar cel mai sus, pe catapeteasma navei bisericii.

La acea biserică am asistat la slujbele religioase, revelioane, noapți ale Învierii Domnului, Sfințirea Episcopilor, concerte de harpă, parastase, mese comunitare, serbări de Crăciun , și am mai îndulcit traiul șederii departe de țară. Am aflat tot acolo despre o revistă care apărea împărțind credință și cultură, revista „Candela de Montreal” Am început să public în această revistă, pe multe teme, în versuri și proză, iar mai recent, în scop de centenar și pe tema români în Canada , primii pionieri religioși ortodocși din satul Boian, sosiți pe aceste meleaguri acum 100 de ani, care înainte de a se gândi la ei s-au jertfit să ctitorească și să dureze o bisericuță în noua lor așezare, aleasă destul de nordic și în condiții aspre de climă.

Am publicat chiar și un poem , foarte gustat, pe această temă, poem de 45 de strofe, despre bunicul meu patern , care a lucrat timp de 11 ani în America, pe coasta Atlanticului, într-o emigrare temporară, în care a găsit curajul și tăria de a supraviețui și de a ajuta familiei sale să își îmbunătățească traiul mizer din vremea anului 1907.

V.B. :- Unul dintre punctele sensibile pentru orice emigrant este limba maternă. D-voastră o păstrați, o iubiți, o perpetuați chiar peste mări și țări. Aveți activitate ff. diversă, haideti să aflăm și noi cum este să porți țara în suflet ? La noi, din păcate, dacă spuni că ești patriot pare ciudat, anacronic, exaltat, sau nu prea interesant, ca să spun că unora le este rușine. Mi-e rușine să recunosc asta, dar... e o realitate.

M.R.C.:- Când te găsești departe de țară , realizezi că nu ești deplin fericit, fiindcă îți impuni o acomodare. Mereu visezi să ai acea bună stare de libertate de acasă . Aici ești liber, stimat, ocrotit, dar parcă te simți studiat de către acei din jur. Ai impresia că ești mereu la o masă festivă cu persoane simandicoase. Vrând, nevrând te autocenzurezi, spre a nu da o impresie de needucare, de limbaj neelevat, de gesturi lipsite de etichetă. Ești mereu politicos, serviabil și zâmbitor, fiindcă așa sunt toți cei din jurul tău și fiindcă odată integrat nu mai ai grija unui adăpost, a unei hrane , sau a unui confort vestimentar sau spiritual, măcar atât cât este necesar pentru limita normalului. Ți se oferă carte de credit, loc de muncă de multe ori sub pregătirea ta fiindcă nu ai „experiență canadiană”- zic patronii de aici, și se oferă anumite activități gratuite, benevolat încurajant, cursuri profesionale, cursuri de limbă oficială , etc, toate gratuite și atunci simți oarecum o alinare și în jurul tău prieteni care te susțin.

Cum ai putea oare să nu te simți și să nu fi un adevărat patriot când între atâtea comunități etnice din Canada, fiecare își poartă portul, obiceiurile . își respctă

sărbătorile, steagul patriei sale, limba maternă și toți dau importanță și sărbătorii tale? Jurnaliștii sunt primii care neamintesc despre datinile noastre, știrile din țară, vești din presa canadiană care se apleacă cu mult interes asupra fiecărei comunități și veghează la sudarea și buna înțelegere dintre toți emigranții, numindu-l pe poporul canadian și neutând specificul valoros al nici unei comunități.

Se știe că o dispoziție bună psihică se răsfrânge asupra a tot ce faci, asupra entuziasmului pentru muncă, activitate liberă, sănătate fizică și gândire pozitivă. În felul acesta se sudează, se clădește un popor, încurajat, ocrotit, și lăsat liber în demnitatea sa patriotică de acasă, din țara lui de origine. Patriotismul este o credință care se găsește în fiecare dintre noi, care se educă, se stimulează prin cunoașterea trecutului, istoriei, vitejiei, strălucirii unui neam și mândriei că acel neam a făurit ceva pentru întreaga omenire, într-o verigă mai mare sau mai mică din întregul lanț al realizărilor, și prin aceasta el este înscris în cartea vieții de pe terra.

V.B. :- V-aș ruga să ne descrieți noua d-voastră identitate, clădită pe asumarea și preluarea unor noi coordonate de viață, de cultură. Mai scurt spus, ce ați păstrat de acasă spiritual, cultural vorbind și ce ați preluat devenind astfel oameni mai puternici, mai bogați ca ființă socio-spirituală?

M.R.C. :- Dorul de acasă mi-a răscolit în minte multe amintiri, și graiul provinciilor noastre. Am observat că posed un vocabular cult foarte bogat, care mi-a ajutat ca să scriu frumos și cald, de parcă scriam tot în liniștea mea de la Timișoara. Am abordat cu succes, în existența mea de scriitor multe genuri literare și preocuparea mea de a scrie mi-a adus multe beneficii spirituale, dintre care cel mai important, pacea sufletească de care aveam atât de multă nevoie.

Consider că este necesar să scriem și să vorbim românește în familie și de câte ori avem ocazia în societate, spre a nu se pierde nimic din graiul nostru de acasă. Suntem chiar invitați de a scrie bilingv. Suntem mereu invitați de a ieși în societate, de a participa la cât mai multe evenimente culturale pentru colaborarea interetică și pentru a aduce nota noastră specifică românească. Aici ne-a pierit orice stare de reticență, trac, reținere de a ne manifesta liber și plenar după modul nostru specific de acasă, știind că suntem apreciați pentru efortul nostru. În țară, între frații noștri români sunt foarte multe talente și un ochi critic atent. Aici nu putem spune că facem subcultură, ci tocmai avem acel atu, de a fi noi înși-ne, dând frâu liber multelor noastre simțăminte stimulate de amintiri, de dorul de țară, de ideile avansate din jurul nostru.

Toți intelectualii au idei avansate, și la noi în țară și pretutindeni, dar aici peste ocean infrastructura, strea economică îi incită la un nivel ridicat pe tuți indivizii societății. Făcând, uneori, mental, o comparație cu starea noastră de acasă, simțim dorința de a le comunica acel curent noude ridicare a vieții, dar din păcate cărțile noastre nu prease citesc în masă în țară, ideile noastre din Diaspora sunt luate intenționat în derâdere, iar poporul care 60 de ani s-a dezvoltat lent datorită condițiilor pe care le cunoaștem, nu poate fi receptiv doar la câteva scrisori, telefoane, sau vizite scurte. Acei șazeci de ani în care lumea a progresat în fugă, iar noi foarte lent, au creat o discrepanță în a înțelege cursul realității. Ideile europene

pătrund greu la păturile de jos ale populației și doar puțini au oazu ia de a călători. Televiziunea are multesubiecte, ar populația le alege pe cele atractive, de divertisment. Eu nu am crescut în nici un fel venind aici, ci din contră simt acel gustamar al neputinței de a transmite fraților meidin țară o capacitate mărită de înțelegere universală. Tot ce fac eu, tot ce scriu și tot ce le transmit este să îi ajut să gândească și să acționeze modern, ... dar cu o floare nu se face primăvară, fiindcă leaderii și intelectualii din țară nu reușesc să facă simțit acel semnal universal, până la cea mai neînsemnată urbe. Și eu, ca scriitor și individ, mai faxe ceva foarte important, mă prezint pe mine ca un factor român pozitiv și scriu despre calitățile neamului meu de câte oi pot, spre a arăta ilustrasa origine, faptele mari de vitejie, frumusețea limbii noastre, desoperirile datorate savanților români, într-un cuvânt pomovarea curentului românesc pozitiv în lume

V.B. : -Ați scris cărți, faceți parte din Asociația Scriitorilor Români din Canada, participați la evenimentele culturale de răsunet. Mă gândesc la Salonul Internațional de Carte de la Montreal.

M.R.C. : - Cărțile pe care le scriu au răsunet pe teritoriul canadian, în Diaspora și în țară(datorită tirajului într-un cerc restrâns. Impart cărți prietenilor intelectuali, Asociațiilor și Cenaclurilor din care fac parte, bibliotecilor județene pe care le-am frecventat, când eram bibliotecar, dar nu pe toate, ele fiind vreo patruzecișicinci, Bibliotecii Academiei, la lansările de carte și îmi rămân doar 1-2 exemplare, Câteodată mai cer suplimentare de tiraj , dar costurile sunt mari, în special transportul cu avionu spre și din Canada. Am pătruns cu ajutorulcărților lor și în Asociația Scriitorilor din România, Liga Cluj-Napoca, Filiala Banat- Timișoara. Am din creațiile mele poezii traduse în greacă, italiană, spaniolă, rusă, maghiară, iar eu mi le traduc pe unele în franceză,(având eu și un examen de traducător, de pe vremuri...) Spre a traduce în engleză am nevoie de ajutor. Cei doi ani de engleză la Universitatea de vârsta a doua „Nicolae Mioc, Timișoara, la care am avut ambiția să mă înscriu la bătrânețe, ca a doua facultate, de limba engleză, mi-au deschis doar orizontul de a citi în engleză. Eu nu aud deloc în această limbă, dar pot scrie oarecum simplist. De aceea cer uneori ajutor. Aici îmi lipsește stimulentele de a învăța engleza. Trăiesc într-o zonă francofonă. Localnicii nu agreează engleza și nu se lasă convinși de a o învăța chiar dacă la serviciu trebuie să cunoască franceza și engleza în relațiile respective,

În general, scrisul mi-a adus multă alinare, laude, distincții și premii naționale și un premiu internațional când eram în țară și două premii internaționale de când sunt în Canada.

Salonul Internațional de Carte din Montreal este cea mai grandioasă manifestare a anului. Noi românii avem standul nostru, sala noastră de conferințe, prezentări, recepții. Suntem onorați de prezența multor scriitori din societatea conlocuitoare. La Standul nostru expun oameni de seamăai scrisului românesc din țară. Cu mult înainte și mult după, se fac schimburi de cărți, de idei , se scriu cronici, se punctează evenimentul respectiv. Suntem întotdeauna prinși în ghidul Salonului de carte și suntem foarte vizitați , chiar dacă avem doar cărți românești și doar câteva în limba franceză.

V.B. :- Prieteniiile. Cum sunt aici ? Românii se spune că nu se prea ajută și nu se prea înțeleg, sunt disparați în bisericuțe. grupuri cu diferențe însă... căci până la un punct e normal să fie aropiați unii de alții, toți care au aceleași preocupări sau principii. Merge vestea frumoasă că la Montreal românii sunt ceva mai uniți.

M.R.C. :- Așa cum ne-a alterat viața acel comunism suportat 60 de ani în țară, este de la sine înțeles că nu toți românii gândesc la fel. Unii și-au adus aminte că provin din familii nobile, alții că au fost foarte importanți în fosta nomenclatură, alții că au făcut parte din pătura modestă, nebăgați în seamă, ci doar folosită la munca brută și aceste idei s-au manifestat în mici rancune, sau mai răbufnesc uneori, dar când este vorba despre tot ce este românesc suntem foarte uniți. Iar dacă și acum mai apar discuții, acestea sunt doar pentru a se corecta unii pe alții ca totul să fie mai bine pentru România. Montrealul este un centru important universitar, o pepinieră de cultură, iar istețimea românului îl incită spre studiu; acst fapt îl face mai ocupat, mai bun, mai ambițios în a arăta lumii capacitatea sa. Când ești absorbit de lucruri pozitive te debarasezi de leștul neînțelegerilor. Te preocupă perfecționismul, cercetarea, afirmarea până la limite internaționale. Aici fiecare român își are drumul său, o cale liberă înaintea sa, pe care poate progresa fără a fi împiedecat de ceilalți. Când se întrunesc, fiecare dezvoltă ce a mai realizat. Fiecare este lezat de renumele defavorizant de rom care din păcate mai circulă, dar după ce această națiune seminomadă a împânzit lumea, popoarele s-au dumirit în privința lor. Fiecare țară avea grupul său de țigani, dar datoită puterii economice mai mari decît la noi, aceia trăiau eva mai civilizată, dar tot creau probleme mai mari sau mai mici. Romii-țigani, de la noi, plecând spre alte zări erau foarte deabusolați în educația lor civică precară și au făcut multe fapte reprobabile, ca să mă exprim mai indulgent. După 20 de ani de pelerinaje societatea umană universală i-a mai șlefuit, dar acea societate a observat și importantul fapt că între român și rom este o diferență importantă. Revirimentul „, prestigiu românului în lume” a căpătat o mare intensitate și acum românul în lume nu se mai teme de a fi neglijat, dezavuat, ci stă cu fală la masa împărătească a afirmării sale plene.

V.B. :- Știu că ați construit puncte de reoper cultural aici, să le numim măcar pe câteva dintre acestea.

M.R.C. :- Întâi de toate, eu personal, sprijinesc punctele culturale românești și franceze de aici, prin prezența mea, prin participarea mea activă, prin discuții, creația mea personală de a scrie în română și franceză. Sunt primul membru fondator al Cenaclului literar „Anneau poetique” din Montreal, colaborez la Revista „Multicaf-Multivox”- Montreal, Revista franceză „Possible”, particip la manifestările sociale ale organismului comunitar Progenensis. În 2014 am participat ca personaj principal al unui film turnat la Universitatea UQAM, ca persoană perfect integrată în comunitatea canadiană, aducând cu mine caracteristicile pozitive ale originii noastre românești, spre a contribui și eu cu posibilitățile și calitățile mele de român la sudarea acestui popor altruist canadian, prieten și al românilor. Am aflat tangențial că un oraș din Sudul Montrealului s-a înfrățit cu un oraș românesc. Va trebui să mă informez exact. Sunt și vicepreședintă a Cenaclului epigramiștilor din Montreal și membră a cinci cenacluri de limba

română. Fac parte din Revirismul Limba Română, sunt purtătoare de cuvânt a Societății interdisciplinare de muzică simfonică, Dr. Valentin Boju, Montreal. Am și funcția de director în probleme de carte-biblioteca, în cadrul Asociației Culturale Române, făcând parte din comitet și mă ocup și de difuzarea unor materiale de literatură primite de la dispeceratul port@leu, pentru propagarea scrisului românesc actual, a spiritului românesc din țară. Unele din scrierile mele au răsunet internațional, aducându-mi distincții și premii. Am aderat la mișcarea pentru drepturile omului în Montreal, pentru drepturile femeii la Societatea din Vicenza-Italia, sunt în grupul de prieteni reprezentat la ONU de către Daniela Chivu. Am aderat la mișcarea de protecție a Deltei Dunării-Montreal, favorizez integrarea românilor basarabeni în comunitatea românilor de aici, și fac parte pe locul I din Grupul celor trei Doamne din Diaspora, care propagă frumusețea limbii romane în lume (vezi port@leu). Am scris și am publicat în limba franceză articolul relevant intitulat „Roman, român și rom”, bazat pe sursele din istorie. Cel mai mult mă mândresc cu activitatea mea literară și culturală din țară, unde public mult și unde iau parte în scris, la absolut toate manifestările care au loc în cadrul Asociației Sciitorilor din România, Liga Sciitorilor, Timișoara și Societatea „Constantin Brîncuși”-Timișoara. Având multe materiale care sunt rodul cercetărilor mele ca bibliotecar cu 14 ani de activitate la fondul documentar, periodice, carte veche la Biblioteca Județeană Timiș-Timișoara, îmi face plăcere să expun în mici conferințe-referate, în cadrul ceneclurilor noastre culturale, din aceste subiecte

V.B. :- Care-i legătura cu țara înafară de familie ?

M.R.C. :- Spre deosebire de prima perioadă a sosirii mele în Canaam când nu reușeam să mă deplasez în țară decât foarte rar, acum mă deplasez anual, sau odată la doi ani. În țară public mult, susțin lansare de carte, întâlniri cu epigrafiști, întâlniri cu persoane de la Biblioteca Universității de Vest, scriitori. Am avut cinstea prin anii 1980, când era reporter doamna Florina Găldău, de a deține la Radio România Timișoara, momentul literar la emisiunile pentru copii. Acuma, am susținut în 2013 un interviu pe tematica „dragoste de neam și țară”, iar în momentul de față, tot cu mulțumiri, susțin un alt interviu.

Din punct de vedere material având în țară ceva parcele de teren, un apartament și mormintele celor plecați la Domnul din familia mea, toată pensia mea din România este dedicată costurilor taxelor și impozitelor aferente. În plus mai sunt și un mic ctitor al unei mănăstiri din Marginea, Județul Rădăuți. Din când în când mai trimit bani și pentru întreținerea mormintelor. De curând am ridicat o cruce familială de marmoră, contribuind la înfrumusețarea locului, la cimitirul din comuna natală. Făcând parte după bunica maternă din Familia Compozitorului Sabin Drăgoi născut la Seliște Arad, sunt pe cale de a participa la o festivitate spre a primi și eu „titlul de fiu al satului”, reprezentându-l cu cinste în lume.

Din cele 12 cărți tipărite, afară de una, toate le-am tipărit în țară, deci am încurajat acest sector românesc. Ba chiar am tipărit la Cluj-Napoca o carte bilingvă română-italiană pentru o Societate la care am aderat, o societate pentru drepturile femeilor din lume, filiala din Vicenza-Italia. Am aderat și la Societatea

românească „Delta Dunării”, susținută de Liga Scriitorilor Timișoara

V.B. :-Ce ați schimba acum în România dacă ați avea posibilitatea ? V-ați mai întoarce rupând din nou un fir déjà țesut ? Am văzut că unii practică repatrierea.

M.R.C. : - La vârsta mea de 84 de ani nu aș mai putea locui singură, fiindcă de la această vârstă încep neajunsurile. Pensia din țară nu mi-ar ajunge și pentru medicamente și pentru traiul zilnic și pentru acele taxe amintite. Prefer această plăcută navetă Canada România, navetă care îmi oferă și o strânsă legătură cu țara și trăirea vie în plaiul natal, spre a mă inspira din poezia locurilor noastre.Ce aș voi să se schimbe ? Aș voi ca să se transforme toți lupii în mielușei. Oamenii să zâmbească, să se cenzureze, să fie atât de corecți precum cere doctrina „ meritocrația” Nu sunt prea mulți cei care nu se încadrează în aceste deziderate, dar aceia dețin puterea , iar poporul nu poate să îi schimbe sufletește și nici să îi schimbe din funcții. Și nu sunt de acord cu obstrucționarea folosirii fondurilor nerambursabile europene. Obstrucționare datorită neglijenței, birocrăției, lipsei de interes și unor manipulări spre a se păstra unele sisteme învechite, în mod voit. Mă întreb în calitate de cetățean român, cum se face că bietul nostru popor trăiește de peo zi pe alta și este mereu amenințat de unii din țară pentru marea datorie de 50 de miliarde către FMI, când cetățenii altor țări trăiesc mult mai bine,fără grija acestei datorii externe,datorie care laeitrece mult peste 1000 de miliarde de euro ? După ce că bietul român trăiește smerit și cum poate, nu i se dă nici măcar această liniște a datoriilor, fiind manipulat cu ideea că fii fiilor săi vor fi foarte îndatorați ! Cred că este o manipulare voită de aplatizare și distrugerelatentă și sub acest aspect al neamului nostru.

V.B. :- Proiecte... cărți, sunteți toți persoane legate de cultură, de arte.

M.R.C. : - Proiectele mele de viitor ar fi să-mi pot tipări toate creațiile literare scrise în România, și să pregătesc rezultatele cercetărilor mele, despre care am mai vorbit în acest material, spre a le preda Bibliotecii Astra Sibiu, fiindcă acea mutt renumită și importantă bibliotecă mi-a făcut impresia că ne-a eclipsat mult pe noi timișorenii și este de la sine înțeles de la acel focar renulit de cultură. Dar eu voiesc să dovedesc faptul că și la Biblioteca Județeană Timiș, Timișoara, sunt valori remarcabile printre colecțiile sale. La sesiunile anuale de comunicări științifice, la care am participat , eu am prezentat unele cărți rare, dar volumul meu de muncă a fost mult mai mare și cercul în care a fost cunoscut nu s-a extins întotdeauna în toată țara, ori biblioteca Astra este foarte mult consultată de către cercetători și implicit s-ar mai afla și despre unele rarități care mi-au atras atenția spre cercetare din Colecțiile noastre bănățene.

ISBN:978-973-0-23156-4

www.tipografieopanis.ro